

Sygn. akt VIII K 24/08

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 stycznia 2012 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie w VIII Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Jethon (spr.)

Sędziowie: SSO Monika Niezabitowska – Nowakowska

SSO Hubert Zaremba

Protokolant: Małgorzata Morcka, Anna Pieczurczyk, Monika Walicka, Monika Grzegorzczuk, Anna Grotkowska, Kamila Wojtalewicz, Anna Kopeć, Andrzej Wiszowaty, Grzegorz Gordon, Dorota Bożyk, Krzysztof Boguszewski, Aleksandra Jędral, Jacek Zych

przy udziale Prokuratura: Piotra Piątka, Marzeny Matysik-Folga

po rozpoznaniu w dniach: 12 września 2008 roku, 25 września 2008 roku, 02 października 2008 roku, 06 października 2008 roku, 14 października 2008 roku, 21 października 2008 roku, 28 października 2008 roku, 7 listopada 2008 roku, 19 listopada 2008 roku, 05 grudnia 2008 roku, 07 stycznia 2009 roku, 27 kwietnia 2009 roku, 28 kwietnia 2009 roku, 07 maja 2009 roku, 13 maja 2009 roku, 20 maja 2009 roku, 27 maja 2009 roku, 04 czerwca 2009 roku, 26 czerwca 2009 roku, 30 czerwca 2009 roku, 03 lipca 2009 roku, 09 września 2009 roku, 01 października 2009 roku, 14 października 2009 roku, 22 października 2009 roku, 29 października 2009 roku, 27 listopada 2009 roku, 04 grudnia 2009 roku, 26 lutego 2010 roku, 05 marca 2010 roku, 18 marca 2010 roku, 19 kwietnia 2010 roku, 26 kwietnia 2010 roku, 11 maja 2010 roku, 21 maja 2010 roku, 28 maja 2010 roku, 21 lipca 2010 roku, 28 lipca 2010 roku, 07 marca 2011 roku, 30 marca 2011 roku, 13 kwietnia 2011 roku, 3 czerwca 2011 roku, 01 sierpnia 2011 roku, 11 października 2011 roku, 01 grudnia 2011 roku, 20 grudnia 2011 roku, 05 stycznia 2012 r.

sprawy:

1. S. K. (1) syna J. i K. zd. K., urodzonego (...) we W.

oskarżonego o to, że:

w okresie od 27 marca 1981 roku do 18 października 1981 roku w W. i na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego jako I Sekretarz Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej wspólnie z W. J. (1), F. S. (1), T. T. (1), C. K. (1) i innymi dopuścił się zbrodni komunistycznej w ten sposób, że działając w zorganizowanym związku przestępczym o charakterze zbrojnym mającym na celu popełnianie przestępstw polegających na pozbawianiu wolności poprzez internowanie i wykonywanie kar pozbawienia wolności orzeczonych za czyny wcześniej niekaralne oraz innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej, tajemnicy korespondencji oraz praw pracowniczych obywateli polskich, głównie skupionych w ruchu społecznym związanym z NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”, uczestniczył w opracowaniu projektów aktów normatywnych oraz planów i harmonogramów działań organów władzy i administracji państwowej oraz mediów publicznych dotyczących nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego

tj. o przestępstwo z art. 258 § 2 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016)

2. C. K. (1) syna J. i R. zd. O., urodzonego (...) w R.

oskarżonego o to, że:

I. w okresie od 27 marca 1981 roku do 12 grudnia 1981 roku w W. i na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego jako Szef Wojskowych Służb Wewnętrznych oraz Minister Spraw Wewnętrznych wspólnie z W. J. (1), S. K. (1), F. S. (1), T. T. (1) i innymi dopuścił się zbrodni komunistycznej w ten sposób, że działając w zorganizowanym związku przestępczym o charakterze zbrojnym mającym na celu popełnianie przestępstw polegających na pozbawianiu wolności poprzez internowanie i wykonywanie kar pozbawienia wolności orzeczonych za czyny wcześniej niekaralne oraz innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej, tajemnicy korespondencji oraz praw pracowniczych obywateli polskich, głównie skupionych w ruchu społecznym związanym z NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”, uczestniczył w opracowaniu projektów aktów normatywnych oraz planów i harmonogramów działań organów władzy i administracji państwowej oraz mediów publicznych dotyczących nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego

tj. o przestępstwo z art. 258 § 2 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016)

II. w okresie od 13 grudnia 1981 roku do 31 grudnia 1982 roku w W. i na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego jako Minister Spraw Wewnętrznych wspólnie z W. J. (1), F. S. (1), T. T. (1), i innymi dopuścił się zbrodni komunistycznej w ten sposób, że działając w zorganizowanym związku przestępczym o charakterze zbrojnym mającym na celu popełnianie przestępstw polegających na pozbawianiu wolności poprzez internowanie i wykonywanie kar pozbawienia wolności orzeczonych za czyny wcześniej niekaralne oraz innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej, tajemnicy korespondencji oraz praw pracowniczych obywateli polskich, głównie skupionych w ruchu społecznym związanym z NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”, przez wykonywanie nielegalnie wydanych dekretów z dnia 12 grudnia 1981 roku: „o stanie wojennym”, „o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o przebaczeniu i puszczeniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń” oraz podjęcie uchwały z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”

tj. o przestępstwo z art. 258 § 2 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016)

3. E. K. (1) córki B. i M. zd. Z., urodzonej (...) w K.

oskarżonej o to, że:

w dniu 13 grudnia 1981 roku w W., będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego – Członkiem Rady Państwa, przekroczyła przysługujące jej uprawnienia w ten sposób, że wspólnie z pozostałymi Członkami Rady Państwa uchwalili wbrew treści art. 31 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 lipca 1952 r. (Dz.U. z dnia 21 lipca 1976r.) dekrety z dnia 12 grudnia 1981 roku: „o stanie wojennym”, „o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o przebaczeniu i puszczeniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń” oraz podjęli uchwałę z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”, czym działali na szkodę interesu

publicznego i prywatnego poprzez ograniczenie praw konstytucyjnych, a w szczególności ustanowienie podstaw do pozbawiania lub ograniczania wolności obywateli polskich

tj. o przestępstwo z art. 231 § 1 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016)

orzeka:

I. oskarżonego C. K. (1), w ramach czynów zarzucanych mu w punktach I i II, uznaje za winnego tego, że w okresie od 27 marca 1981 roku do 31 grudnia 1982 roku w W. i na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego jako Szef Wojskowych Służb Wewnętrznych oraz Minister Spraw Wewnętrznych wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami dopuścił się zbrodni komunistycznej w ten sposób, że brał udział w zorganizowanym związku przestępczym o charakterze zbrojnym mającym na celu popełnianie przestępstw polegających na pozbawianiu wolności poprzez internowanie i wykonywanie kar pozbawienia wolności orzeczonych za czyny niekaralne w czasie ich popełnienia oraz innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej, tajemnicy korespondencji oraz praw pracowniczych obywateli polskich, głównie skupionych w ruchu społecznym związanym z NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”, uczestnicząc w opracowaniu projektów aktów normatywnych oraz planów i harmonogramów działań organów władzy i administracji państwowej oraz mediów publicznych dotyczących nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego, następnie doprowadzając do nielegalnego wydania dekretów z dnia 12 grudnia 1981 roku: ”o stanie wojennym”, „o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o przebaczeniu i puszczaniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń” oraz podjęcia uchwały z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”, a następnie wykonując nielegalnie wydane powyżej wymienione dekrety i uchwałę z dnia 12 grudnia 1981 roku, za co skazuje go na podstawie art. 258 § 2 kk w brzmieniu sprzed nowelizacji ustawą z dnia 16 kwietnia 2004r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 93, poz. 889) w zw. z art. 4 § 1 kk i w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016) i za to na podstawie art. 258 § 2 kk w brzmieniu sprzed nowelizacji cytowaną powyżej ustawą z dnia 16 kwietnia 2004r. wymierza mu karę 4 (czterech) lat pozbawienia wolności, na mocy art. 5 ust. 1 pkt. 1 lit. a ustawy o amnestii z dnia 7 grudnia 1989 r. (Dz.U. Nr 64 poz. 390) wymierzoną karę pozbawienia wolności łagodzi o połowę, tj. do 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności i wykonanie tej kary na podstawie art. 69 § 1 i 2 kk oraz art. 70 § 1 pkt 1 kk warunkowo zawiesza na okres próby 5 (pięciu) lat;

II oskarżonego S. K. (1) uniewinnia od popełnienia zarzucanego mu czynu;

III na podstawie art.17§1pkt.6 kpk w zw. z art. 414§1kpk postępowanie karne przeciwko oskarżonej E. K. (1) umarza;

IV zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. A. P.kwotę 4.680 (czterech tysięcy sześciuset osiemdziesięciu) złotych plus VAT w tym kwotę 4320 (czterech tysięcy trzystu dwudziestu) zł plus VAT wypłaconą tytułem zaliczki a na rzecz adw. W. O. (1) kwotę 4.560 (czterech tysięcy pięciuset sześćdziesięciu) złotych plus VAT w tym kwotę 4200 (czterech tysięcy dwustu) złotych plus VAT wypłaconą tytułem zaliczki – tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oskarżonemu S. K. (1);

V zasądza od oskarżonego C. K. (1) na rzecz Skarbu Państwa kwotę 300 (trzystu) zł tytułem opłaty oraz pozostałe koszty sądowe w części nań przypadającej, zaś koszty sądowe w części dotyczącej oskarżonych E. K. (1) i S. K. (1) przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

UZASADNIENIE

Na podstawie materiału dowodowego ujawnionego w toku rozprawy głównej Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny .

Koniec lat 70-tych w Polsce był okresem kryzysu gospodarczego . Jako podstawowe przyczyny załamania polityki po roku 1975 uważa się: niepodjęcie reform politycznych, wysoką akumulację dochodu narodowego, brak zakładanego wzrostu wydajności pracy oraz błędy planistyczne. Podwyższenie cen żywności spowodowało wystąpienia robotnicze w 1976 r. w R. i U.. W następnych latach nastąpiła stagnacja gospodarcza i kryzys polityczny. Wpływ na sytuację gospodarczą miała również „zima stulecia” w 1979 r. Stagnacji gospodarczej towarzyszyło rosnące zadłużenie.

Wpływ na sytuację gospodarczą Polski miało także pogorszenie stosunków Wschód -Zachód , czego emanacją było zaostrenie „wyścigu zbrojeń”. W dniu 6 stycznia 1979 r. przedstawiciele USA, Wielkiej Brytanii, Francji i RFN podjęli decyzję o rozmieszczeniu w Europie pocisków manewrujących (...) (...) T. i balistycznych (...) (...) P.. Następnie w wyniku uzgodnień między J. C. a L. B. doszło do podpisania w dniu 18 czerwca 1979 r. w W. Układu Salt II dotyczącego między innymi redukcji broni jądrowej. Nie został jednak ratyfikowany z uwagi, między innymi , na radziecką inwazję na Afganistan. Zaznaczyć należy, że kolejny traktat rozbrojeniowy podpisano dopiero w 1987 r. Prowadzone zbrojenia generowały oczywiście znaczne wydatki na ten cel.

W okresie tym Polska była członkiem Układu Warszawskiego.

Ustawą z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 44poz.220) powołany został Komitet Obrony Kraju , jako Komitet Rady Ministrów do spraw obronności. Do jego zakresu działania należały : ustalenie generalnych założeń obrony Państwa oraz kierowanie całokształtem spraw dotyczących obronności kraju, rozpatrywanie zagadnień dotyczących obronności kraju i wytyczanie kierunków działania w tej dziedzinie, ustalenie założeń organizacyjnych Sił Zbrojnych oraz obrony cywilnej, koordynowanie działalności naczelnych i terenowych organów administracji państwowej w zakresie obronności kraju.

W skład Komitetu Obrony Kraju wchodził: Przewodniczący, Zastępcy Przewodniczącego, Członkowie i Sekretarz. Przewodniczącym Komitetu Obrony Kraju był Prezes Rady Ministrów, a Zastępcą Przewodniczącego do spraw Sił Zbrojnych i planowania strategiczno - obronnego był Minister Obrony Narodowej. Pozostałych Zastępców Przewodniczącego , Członków i Sekretarza Komitetu Obrony Kraju powoływała Rada Ministrów.

W 1980 r. Sekretarzem KOK był T. T. (1) i jako Sekretarz bezpośrednio nadzorował pracę tego organu w Sekretariacie KOK. Sekretariat KOK był organem roboczym i wykonawczym KOK. Szefem Sekretariatu KOK był podległy gen. T. – gen. M. D. (1).

Gen. W. J. (1) pełnił funkcję Zastępcy Przewodniczącego KOK ds. Sił Zbrojnych i planowania strategiczno-obronnego.

Projekt dekretu o stanie wojennym zaczęto przygotowywać w 1967 r., ale po pewnym czasie prac nad nim zaniechano. Wrócono do nich w 1971 r. a przygotowanie projektów powierzono Sekretariatowi KOK. Prace rozpoczęto wspólnie ze Sztabem Generalnym WP, Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, Sprawiedliwości , Ministerstwem Spraw Zagranicznych i innych. Pierwszy projekt powstał w 1973 r i został skierowany do Sejmu , lecz nie został przyjęty. W 1975 r. zaproponowano przyjęcie pojęcia „stanu wyjątkowego”, lecz propozycję tę odrzucono. Zalecono natomiast dalsze prace nad doskonaleniem projektu „stan wojenny”.

Do kwietnia 1980 r. przygotowano następujące dokumenty- projekty dekretów :o ochronie bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego w czasie obowiązywania stanu wojennego; o amnestii; o zmianie na czas stanu wojennego i stanu wojny przepisów w zakresie sprawiedliwości, projekt uchwały KOK w sprawie zapewnienia warunków ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego podczas podwyższenia gotowości obronnej państwa i w czasie obowiązywania stanu wojennego oraz projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zasad i trybu internowania osób zagrażających bezpieczeństwu państwa lub porządkowi publicznemu w czasie obowiązywania stanu wojennego.

Z treści tych aktów wynikało , że stan wojenny rozumiany był jako stan określony w ówczesnej Konstytucji PRL.

W wyniku pogarszającej się sytuacji gospodarczej i podwyżek cen , w lipcu 1980 r. doszło do fali strajków robotniczych w L. , S., T. , W. , U. i P., S.. W wyniku negocjacji prowadzonych przez stronę partyjno-rządową ,na czele z M. J. (1), strajki zakończono.

W sierpniu 1980 r. rozpoczął się strajk w Stoczni im. (...) w G., z uwagi na zwolnienie z pracy działaczki (...) Związków Zawodowych. Wysunięto jednak również postulaty ekonomiczne jak podwyżka płac i polityczne jak żądanie zgody na budowę pomnika ofiar Grudnia 70. Na czele strajku stanął L. W.. Następnie strajk objął kolejne zakłady (...).

Z 16 na 17 sierpnia 1980 r. w G. doszło do powstania Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego skupiającego 156 zakładów pracy, na którego czele stanął L. W., jako Przewodniczący Prezydium. MKS -y powstały również w innych miastach , jak S. i J.. Między MKS a stroną partyjno-rządową trwały pertraktacje, zaś akcja strajkowa objęła cały kraj. W wyniku tych rozmów podpisano tzw. „porozumienia sierpniowe” . W dniu 30 sierpnia 1980 – podpisano je w S. , 31 sierpnia w G., zaś 3 września w J..

W dniu 16 sierpnia 1980r ówczesny Minister Spraw Wewnętrznych gen. S. K. (2) wydał dyrektywę dotyczącą działalności jednostek resortu spraw wewnętrznych na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego prowokacyjną działalnością grup antysocjalistycznych i żywiłowych wystąpień . Wskazano, że wystąpienia robotnicze między innymi na W. mają charakter antysocjalistyczny, a więc skierowany przeciwko ustrojowi PRL. Wówczas określono szczegółowe zadania resortu spraw wewnętrznych przeciwko zagrożeniom dla bezpieczeństwa wewnętrznego PRL.

Zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych nr (...) powołany został Sztab MSW do kierowania operacją (...). Kierownikiem Sztabu został gen. B. S.. Komendanci MO mieli powołać Sztaby (...). Sztab i Komendy Wojewódzkie miały intensyfikować działania zmierzające do zapewnienia ładu i porządku publicznego. Z dniem 17 sierpnia 1980 r. decyzją nr (...) wprowadzono stan wzmożonej czujności w jednostkach resortu wprowadzając trzy zespoły: Rozpoznania i Działań Operacyjno- Politycznych, Bezpieczeństwa i porządku Publicznego i Zabezpieczenia Technicznego i Materiałowego.

Następnie decyzją nr (...) z dnia 21 sierpnia 1980 r. kierownik Sztabu polecił wprowadzić gotowość do rozwinięcia baz biwakowych zdolnych do przyjęcia pięciuset funkcjonariuszy w czterech jednostkach.

Decyzją nr (...) Kierownika Sztabu wprowadzono stan pełnej gotowości do działań sił resortu spraw wewnętrznych .Odwołano z urlopów wszystkich funkcjonariuszy i pracowników MSW , dokonano skoszarowania ZOMO i słuchaczy szkół resortu.

Decyzją nr(...) z dnia 1 września 1980 r. odwołano stan pełnej gotowości, czyli po podpisaniu porozumień sierpniowych.

W dniu 6 września 1980 r. na posiedzeniu VI Plenum KC PZPR usunięto z funkcji I Sekretarza PZPR E. G. i powołano S. K. (1).

We wrześniu 1980 r. po kolejnej fali strajków doszło do przekształcenia MKS-ów w Komitety Założycielskie.

W dniu 17 września 1980 r. na ogólnopolskim spotkaniu przedstawicieli MKZ i MKR doszło do utworzenia ogólnopolskiego związku zawodowego pod nazwą Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”. Po przyjęciu jego statutu złożono wniosek o jego rejestrację.

W dniu 21 września 1980 r powstał NSZZ „Solidarność Wiejska” a 22 września – Niezależne Zrzeszenie Studentów.

Mimo podpisania porozumień sierpniowych podjęto prace planistyczne dotyczących stanu wojennego w KOK.

W toku owych prac planistycznych , w dniu 7 października 1980 r. , Zastępca Szefa Sekretariatu KOK płk T. M. (1) sporządził notatkę dotyczącą obowiązującego systemu prawnego w kontekście prowadzonych prac planistycznych o

charakterze legislacyjnym (k.6260-6263) Wskazał w niej , że stosownie do treści art.33 ust.2 Konstytucji PRL Rada Państwa posiada prawo do wprowadzenia stanu wojennego w drodze uchwały. Oprócz tego podstawowego przepisu w czasie obowiązywania stanu wojennego obowiązuje również art. 237 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony PRL. Wskazane przepisy nie wyczerpują jednak uregulowań prawnych , które miałyby skutkować w zakresie niezbędnym dla prawidłowego funkcjonowania Państwa w czasie obowiązywania stanu wojennego. Biorąc pod uwagę konieczność ograniczenia niektórych praw obywateli można będzie to uczynić jedynie wówczas , gdy zezwala na to sama Konstytucja. W obowiązującej Konstytucji PRL brak jest jednak takiej podstawy, lecz można to uczynić przez uzupełnienie art.33 Konstytucji PRL. Mogłoby to np. dotyczyć rozszerzenia kompetencji Rady Państwa do wydania dekretów.

W toku prac planistycznych w KOK gen. T. T. (1) –Sekrertarz KOK i Wiceminister Obrony Narodowej sporządził dokument „Propozycje w przedmiocie trybu wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa oraz określenia skutków wprowadzenia tego stanu” . Wskazał w nim na konieczność uregulowania wprowadzenia ograniczeń dotyczących: zatrzymań obywateli , cenzury, ograniczenia wieców i zgromadzeń, wprowadzenie obowiązku pracy , wprowadzenia uproszczonych trybów postępowania przed organami wymiaru sprawiedliwości itp. Powyższe uregulowania wymagają uzupełnienia Konstytucji PRL zwłaszcza poprzez dekrety Rady Państwa.((...) - (...)).

Owe propozycje zostały zakwestionowane w zakresie dotyczącym konstytucji. Polecono zastąpić przepisy dotyczące związku z konstytucją jedynie ogólnym odniesieniem się do konstytucji. Zignorowano zatem niezgodność kierunku prac z konstytucją.

W październiku 1980 r. w Sztapie MSW do kierowania akcją o kryptonimie (...) podjęto decyzję o przygotowaniu akcji (...) dotyczącą internowań i (...) dotyczącą blokady łączności.

W dniu 10 listopada 1980 r. Sad Najwyższy dokonał rejestracji statutu NSZZ „Solidarność”.

W dniu 12 listopada 1980 r. odbyło się posiedzenie KOK, któremu przewodniczył ówczesny Premier J. P.. W trakcie posiedzenia gen. W. J. (1) poinformował zebranych o przygotowaniu projektów aktów prawnych dotyczących wprowadzenia stanu wojennego. Wniósł o dopracowanie ostatecznych rozwiązań normatywnych dotyczących skutków wprowadzenia stanu wojennego w zakresie ograniczenia praw konstytucyjnych obywateli. Zadanie to powierzono Ministrowi MSW gen. M. M. (2), Szefowi Sztabu Generalnego gen. F. S. (1) oraz Sekretarzowi KOK gen. T. T. (1).

Gen J. zaproponował także powołanie Rady Obrony PRL na okres zagrożenia bezpieczeństwa państwa i na czas wojny a także pokoju. Postulował podniesienie wydatków na rozwój Sił Zbrojnych. Gen. J., który nie był przecież Premierem i Przewodniczącym KOK wykazywał największą aktywność w zakresie planistyki , zaś wnioski , które przedstawił w późniejszym okresie zostaną zrealizowane.

W dniu 20 listopada 1980 r. doszło do przeszukania siedziby „Solidarności” Regionu M. i aresztowania jego działaczy, których pod groźbą strajku uwolniono.

W dniu 26 listopada 1980 r. odbyło się posiedzenie Biura Politycznego KC PZPR w sprawie działań NSZZ Regionu M.. W toku dyskusji I Sekretarz KC PZPR S. K. (1) wskazał na przygotowanie dekretu o stanie wojennym , w wyniku którego wprowadzono by zakaz strajków, zaostrzenie cenzury i wzmocniono propagandę .Przestrzegał on przed skutkami nieprzygotowanej konfrontacji i wskazywał na potrzebę przyspieszenia prac.

Gen W. J. wskazał wówczas , że decyzja ta będzie musiała być zatwierdzona przez organ partyjny , zaś Przewodniczący RP musi uzyskać stanowisko jej Członków.

W toku posiedzenia podjęto decyzje dotyczące działań w celu określenia: rozwiązań prawnych , wszystkich sił i możliwości manewrowania nimi oraz konsekwencji stanu wojennego.

W dniu 1 grudnia 1980 r. doszło do spotkania Szefa Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR N. O. , Szefa Sztabu Generalnego Czechosłowackiej Armii Ludowej M. B. (1) , Dowódcy Wojsk Lądowych Narodowej Armii Ludowej NRD H. S. i Zastępcy Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego gen. T. H. w sprawie planowanych ćwiczeń sojuszniczych . Ćwiczenia te zakładały dwa etapy . W pierwszym ćwiczenia miały odbywać się na terenie własnego kraju, zaś w drugim etapie , na rozkaz Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR , po przekroczeniu granic Polski odbywać się miały wspólne ćwiczenia.

Pierwszy etap ćwiczeń miał być przeprowadzony na terenie Czechosłowacji i Polski. W ćwiczeniach miały wziąć udział cztery do pięciu dywizji Armii (...), jedna dywizja pancerna Narodowej Armii (...), dwie dywizje pancerne Czechosłowackiej Armii (...) i jedna dywizja pancerna Wojska Polskiego. Wymienione jednostki miały przeprowadzać ćwiczenia na terenie wyznaczonych poligonów a następnie na sygnał ze Sztabu generalnego Sił Zbrojnych ZSRR przekroczyć w wyznaczonych miejscach granice PRL i odbyć ćwiczenia w okolicach O. i K..

Następnie , w dniach 8-10 grudnia 1980 r. , planowano ćwiczenia dowódczo- sztabowe pod dowództwem marszałka W. K. (1), częściowo również na terenie Polski, z udziałem czterech polskich dywizji i grupy operacyjnej (...) Okręgu Wojskowego. Do tego miał być wytworzony front sojuszniczy w składzie 5-6 wszystkich armii wojskowych . Dowództwo jednej ogólnej armii wojskowej miało zostać stworzone z dowództwa Zachodniego Okręgu Wojskowego. Część ćwiczeń miała mieć charakter dowódczo – sztabowy , czyli bez użycia wojsk. (k. 3986-3988, 4020-4023 Tom20).

Na początku grudnia 1980 r. w Polsce prowadzone były rekonesanse dróg przegrupowania i rejonów ześrodkowania wojsk do ćwiczenia (...), po uzgodnieniu ich ze stroną polską . Grupy operacyjne prowadzące rekonesanse składały się z wysokich rangą oficerów radzieckich, czechosłowackich i niemieckich, którym towarzyszyli wyznaczeni oficerowie WP. W trakcie tych rekonesansów rozpoznawano zagadnienia, które nie były związane z planowanymi ćwiczeniami.

W dniu 5 grudnia 1980 r. w M. odbyło się spotkanie przywódców państw członkowskich Układu Warszawskiego. Wziął w nim udział I Sekretarz KC PZPR S. K. (1). W swoim obszernym wystąpieniu scharakteryzował kryzysową sytuację w Polsce i wskazał , że właściwymi środkami są środki polityczne i kompromisowe i one przynosiły pozytywne rezultaty w odróżnieniu od rozwiązań siłowych.(k.3700,3701).

Wskazał , że pod kierunkiem Premiera przygotowywane jest przedsięwzięcie dotyczące stanu wojennego, jako jedyne zgodne z Konstytucją.(...) Tej kwestii poświęcił jedno zdanie tego obszernego przemówienia .Wskazał na zmiany kadrowe w partii i wskazał na konieczność przestrzegania statutu „Solidarności”. Wyraził nadzieję na normalizację stosunków po wyborach w „Solidarności” , po odejściu elementów skrajnych.(k.3694-3726)

Do kolejnego zagrożenia strajkiem doszło w styczniu 1981 r. w wyniku sporu na tle respektowania porozumień jastrzębskich , w myśl których wszystkie soboty miały być wolne od pracy. Ostatecznie osiągnięto kompromis ustalając, iż co czwarta sobota będzie dniem pracy.

Do stycznia 1981 r. w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych przygotowano następujące dokumenty : Decyzja Ministra Spraw Wewnętrznych r. w sprawie zamierzeń obronnych resortu spraw wewnętrznych na lata 1981-1982, plan zamierzeń obronnych resortu spraw wewnętrznych na lata 1981-1982, uchwała KOK w sprawie zapewnienia warunków ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego podczas podwyższenia gotowości obronnej państwa i w czasie obowiązywania stanu wojennego, dekret o ochronie bezpieczeństwa państwa i porządku w czasie obowiązywania stanu wojennego, rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie wykonywania obowiązku meldunkowego i prowadzenia ewidencji ludności w czasie obowiązywania stanu wojennego.

W dniu 7 lutego 1981 r. na posiedzeniu Biura Politycznego ówczesny Premier J. P. złożył rezygnację z tej funkcji. I Sekretarz KC PZPR S. K. (1) zaproponował przyjęcie tej funkcji W. J. (1), który ją przyjął, zachowując jednocześnie funkcję Ministra Obrony Narodowej. W dniu 12 lutego 1981 r. w wygłoszonym exposé zaapelował do „Solidarności” o dziewięćdziesiąt spokojnych dni.

Na dzień 16 lutego 1981 r. zaplanowano spotkanie kierowniczych organów partyjnych i rządowych PRL zwane „grą decyzyjną”, którego celem było przedstawienie dokumentu opracowanego w dniu 9 lutego 1981 r. przez płk R. K. (1) z Zarządu I Operacyjnego Sztabu Generalnego Ludowego Wojska Polskiego „Myśl przewodnia gry decyzyjnej kierowniczych organów partyjnych i rządowych PRL” oraz załącznik przygotowany w MSW „Aktualna ocena sytuacji wewnętrznej w kraju oraz hipotetyczny rozwój wydarzeń kryzysowych przed i po wprowadzeniu stanu wojennego”.

W dniu 16 lutego 1981 r. w siedzibie Inspektoratu Obrony Terytorialnej doszło do spotkania zwanego „grą decyzyjną”, w którym uczestniczyli przedstawiciele MSW i MON, Sekretariatu KOK, wydziału Propagandy KC PZPR. Uczestniczyli w niej: gen. T. T. (1), gen. T. H., gen. F. S. (1), gen. J. B. (1), B. S., gen. M. M. (2), gen. J. S. (1), płk C. W. (1) i płk R. K. (1). Spotkanie poświęcone było przygotowaniom do stanu wojennego w różnych wariantach. Wykonano zaplanowane w dwóch etapach zadania. Ustalono, że wprowadzenie stanu wojennego będzie działaniem ostatecznym. Uzgodniono akty prawne służące wprowadzeniu stanu wojennego jak uchwałę Rady Państwa, Dekrety PR a także uchwały Sejmu. Na tym etapie dopuszczano wydanie decyzji przez Sejm, w przypadku gdyby trwała sesja. Przygotowano także projekty innych aktów wykonawczych wydawanych przez Radę Ministrów i Komitet Obrony Kraju.

Wskazano jednak taki kierunek działań, który przewidywał wydanie dekretów przez Radę Państwa, jako bardziej korzystny niż uchwała Sejmu, wobec możliwości uzyskania efektu zaskoczenia i zachowania przygotowań w tajemnicy przez mniejszą liczbę osób. Wskazano także, że najwłaściwszym terminem na wprowadzenie stanu wojennego, z punktu widzenia osiągnięcia efektu zaskoczenia, będzie noc z soboty na niedzielę.

W wyniku „gry decyzyjnej” doszło do uzgodnień między resortami siłowymi MSW i MON i przygotowano wnioski na najbliższe posiedzenie KOK. Doszło do uzgodnienia siłowego rozwiązania sytuacji wewnętrznej kraju. Podjęto wówczas dalsze prace nad planami i harmonogramami działań.

Następne prace odbywały się w KOK pod przewodnictwem Premiera gen. W. J. (1). W marcu 1981 r. gen. W. J. (1) pełnił ponadto także funkcje Ministra Obrony Narodowej, gen. F. S. (1) pełnił funkcję Zastępcy Ministra Obrony Narodowej i Szefa Sztabu Generalnego LWP, gen. T. T. (1) pełnił funkcję wiceministra O. Narodowej i Sekretarza Komitetu Obrony Kraju, gen. C. K. (1) pełnił funkcję szefa Wojskowych Służb Wewnętrznych.

Najpóźniej właśnie w marcu 1981r. ta grupa najwyższych dowódców Ludowego Wojska Polskiego weszła w porozumienie dotyczące tego, aby sytuację polityczną w kraju, zaistniałą na skutek powstania ruchu społecznego skupionego wokół (...), rozwiązać poprzez zlikwidowanie tego ruchu za pomocą nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego. W rzeczywistości faktyczne decyzje zaczęły zapadać w ciałach nieformalnych, zaś organy konstytucyjne będą je legalizowały.

Porozumienie to zawiązane zostało po wydarzeniu zwanym „lutową grą decyzyjną”. Z wymienionych uczestniczyli w niej jedynie gen. F. S. (1) i gen. T. T. (1). Rozważając różne warianty wprowadzenia stanu wojennego preferowano taki, który będzie najskuteczniejszy, czyli z pominięciem Sejmu i wykorzystaniem efektu zaskoczenia. Elementem tego była też sugestia, aby odbyło się to w noc z soboty na niedzielę.

Dalsze prace nad wprowadzeniem stanu wojennego miał nadzorować już Premier, zaś prace nad nimi miały odbywać się w Komitecie Obrony Kraju.

Jednym z głównych założeń powziętego planu, było wprowadzenie stanu wojennego z wykorzystaniem efektu zaskoczenia, w związku z czym postanowiono prowadzić prace przygotowawcze z zachowaniem tajemnicy, a dla stworzenia podstaw prawnych dla stanu wojennego wykorzystać uprawnienia Rady Państwa do wydawania dekretów z mocą ustawy.

W związku z wynikami analiz prawnych prowadzonych w Komitecie Obrony Kraju jeszcze w 1980r., przez gen. T. T. (1) i Zastępcę Szefa Sekretariatu KOK płk T. M. (1), uczestnicy tego tajnego porozumienia mieli pełną świadomość, że

wprowadzenie stanu wojennego z wykorzystaniem uprawnień Rady Państwa do wydawania dekretów z mocą ustawy w czasie trwającej Sesji sejmu będzie nielegalne.

Oznaczało to, że mieli również pełną świadomość, że stosowanie rygorów stanu wojennego na podstawie dekretów uchwalonych przez Radę Państwa, związanych z ograniczeniem praw i wolności obywatelskich, zwłaszcza wolności, będzie realizować znamiona czynów zabronionych polegających, jak zarzuca to akt oskarżenia, na pozbawianiu wolności poprzez internowanie i wykonywanie kar pozbawienia wolności orzeczonych za czyny niekaralne w czasie ich popełnienia oraz innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej, tajemnicy korespondencji oraz praw pracowniczych obywateli polskich, głównie skupionych w ruchu społecznym związanym z NSZZ „Solidarność”.

Pomimo tego uczestnicy tego porozumienia brali udział w opracowaniu projektów aktów normatywnych oraz planów i harmonogramów działań organów władzy i administracji państwowej oraz mediów publicznych dotyczących nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego, następnie doprowadzili do nielegalnego wydania dekretów z dnia 12 grudnia 1981 roku: „o stanie wojennym”, „o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o przebaczeniu i puszczeniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń” oraz podjęcia uchwały z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”, a następnie wykonywali te nielegalnie wydane dekryty.

Istota ich porozumienia i podjętych w jego następstwie działań sprowadzała się do wykorzystania w związku z piastowanymi funkcjami aparatu państwa, w tym również wojska i milicji, do nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego przez działania przygotowawcze prowadzone w tajemnicy. W tym celu uczestnicy tego porozumienia obsadzali w międzyczasie kolejne funkcje w aparacie państwa i partii.

Powyższe porozumienie grupy najwyższych dowódców Ludowego Wojska Polskiego stanowiło związek przestępczy o charakterze zbrojnym.

W marcu 1981 r. na tle odmowy rejestracji (...) doszło do kolejnego kryzysu i strajku okupacyjnego siedziby (...) w B. a także groźby takiego strajku w siedzibie budynku (...). Incydent zakończył się pacyfikacją przez MO i ZOMO, w trakcie której pobito między innymi M. B. (2) i J. R. (1). W wyniku tych wydarzeń KKP w dniu 24 marca 1981 r ogłosiła decyzję o strajku powszechnym.

W marcu 1981 r. odbywały się posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR głównie poświęcone sytuacji w kraju i marcowemu kryzysowi (...). Uznano, iż NSZZ „Solidarność” dąży do zmiany, a w efekcie przejścia władzy w Polsce.

W końcu marca 1981 r. doszło do rozmów telefonicznych pomiędzy I Sekretarzem KC KPZRL. B. a I Sekretarzem KC KPZR S. K. (1). B. zwracał uwagę na wzrost nastrojów antyradzieckich w Polsce. Krytykował sytuację w Polsce i działania władz. Sugerował rozwiązanie sytuacji wewnątrznie w postaci stanu wojennego.

W dniu 27 marca 1981 r. odbył się czterogodzinny strajk ostrzegawczy.

Również 27 marca 1981 r. doszło do podpisania przez gen W. J. (1), jako Premiera i Przewodniczącego KOK oraz zaakceptowania przez S. K. (1), jako I Sekretarza KCPZPR dokumentów pt.: „Myśl przewodnia wprowadzenia stanu wojennego na terytorium PRL ze względu na bezpieczeństwo państwa”, „Centralny plan działania organów politycznych władzy i administracji państwowej na wypadek konieczności wprowadzenia w PRL stanu wojennego”, „Ramowy plan działania sił zbrojnych w przypadku wprowadzenia stanu wojennego”.

Dokument „Myśl przewodnia...” zawierała zapis, iż „wprowadzenie stanu wojennego na terytorium całego państwa stanowi ostateczne - po wyczerpaniu wszystkich możliwych środków i metod politycznych- posunięcie państwa w obronie konstytucyjnych podstaw ustrojowych PRL, a jego jedynym celem jest odtworzenie naruszonego prawa

konstytucyjnego, w tym głównie przywrócenie normalnego rytmu pracy, porządku wewnętrznego i bezpieczeństwa publicznego, niezbędnego zaopatrzenia ludności oraz ogólnego ładu, dyscypliny i spokoju społecznego”.(k.5769-5777)

Wprowadzenie stanu wojennego miało nastąpić w formie uchwały Rady Państwa a nadto dekretów regulujących jego skutki.

Z chwilą wprowadzenia stanu wojennego sprawowanie władzy kierowniczej przechodzić miało na Komitet Obrony Kraju i odpowiednio Wojewódzkie Komitety Obrony. Akt ten określał kierunek przygotowania planów w sferze ekonomicznej, dyplomatycznej, komunikacyjnej, bezpieczeństwa i porządku publicznego, politycznej oraz wojskowej. Określał ograniczenia w zakresie praw konstytucyjnych obywateli. Wskazywał także, że akcje dotyczące internowań rozpoczną się po uchwaleniu i po wejściu w życie dekretu, lecz przed jego opublikowaniem.

W marcu i kwietniu 1981 r. przybywali do Polski wojskowi radziecy głównie do Sztabu Generalnego Zarządu I Operacyjnego z udziałem W. K. (1), A. G. celem obserwowania prac planistycznych. Nadzór prowadzony był także w innych terminach przez innych wojskowych.

W dniu 1 kwietnia 1981 r. odwołano powszechny strajk generalny w wyniku spotkania gen. W. J. (1), jako Premiera, z Prymasem S. W. (1).

W dniu 3 kwietnia 1981 r. doszło do spotkania w pociągu pod B. pomiędzy Premierem gen. W. J. (1) i I Sekretarzem KC PZPR S. K. (1) – ze strony polskiej a przedstawicielami BP KC KPZR D. U. i J. A. dotyczące aktualnej sytuacji w Polsce, która ma zostać rozwiązana przez władze polskie własnymi siłami. Zapewniono stronę radziecką, że komplet dokumentów dotyczących stanu wojennego został już sporządzony.

W dniu 7 kwietnia 1981 r. zakończono ćwiczenia wojsk Układu Warszawskiego (...).

Przygotowanie dokumentów przez stronę polską było obserwowane przez oficerów radzieckich, którzy często przebywali w Sztabie Generalnym i Zarządzie Operacyjnym.

W dniu 9 kwietnia 1981 r. przetłumaczone na język rosyjski dokumenty dotyczące stanu wojennego zostały przekazane z I Zarządu Sztabu Generalnego WP gen. A. G. Naczelnikowi Sztabu Połączonych Sił Zbrojnych Pierwszego Zastępcy Głównodowodzącego Połączonych Sił Zbrojnych Układu Warszawskiego.

W dniu 23 kwietnia do Polski przyjechała delegacja KC KPZR z M. S., Przewodniczącym komisji ds. Polski, na czele. Powodem wizyty była aktualna sytuacja w Polsce.

W maju ambasador ZSRR B. A. zwrócił uwagę gen. J. na wzrost nastrojów antyrosyjskich w Polsce i ich negatywny wpływ na wzajemne relacje.

W dniu 28 maja 1981 r. zmarł Prymas S. W. (1) i jego następcą został abp J. G..

W dniu 1 czerwca 1981 r. doszło do rozmów pomiędzy L. B. a S. K. (1) i gen. W. J. (1) o ciężkiej sytuacji politycznej w Polsce.

W dniu 5 czerwca 1981 r. ambasador ZSRR w Polsce B. A. przekazał list KC KPZR wystosowany do KC PZPR. List zawierał krytykę kierownictwa partyjnego w zwalczaniu kontrrewolucji i wzywał do zdecydowanego działania.

W dniu 6 czerwca 1981 r. na posiedzeniu BP PZPR analizowano treść listu. K. B. (2) stwierdził, że sytuacja w kraju nie może być rozwiązana przez siły zewnętrzne, lecz własnymi siłami.

W czerwcu L. B. (1) zarzucał S. K. (1) i W. J. (1) niewykorzystanie sytuacji w walce z kontrrewolucją. Oni zaś zapewniali o gotowości do podjęcia odpowiednich kroków.

W dniu 10 czerwca 1981 r. odbyło się IX Plenum KC PZPR , na którym doszło do sytuacji określanej mianem „ próby puczu” polegającej na próbie przejęcia władzy przez tzw. „partyjny beton” , w ówczesnych realiach zwolenników rozwiązań konfrontacyjnych , przeciwników polityki porozumienia , z popieranym przez władze radzieckie T. G. na czele . S. K. (1) oddał się do dyspozycji Biura Politycznego , lecz jego dymisja nie została przyjęta. Poparł go wówczas gen. W. J. (1).

W dniu 19 czerwca 1981 r. odbyło się posiedzenie KOK. Uczestniczyli w nim gen. W. J. (1), gen. M. M. (2), gen F. S. (1), gen. T. T. (1), gen. M. J. (2), gen B. S., gen T. H. i gen. M. D. (1). Uczestniczył w nim także Wiceprezes Rady Ministrów M. J. (1). Omawiano rozwiązania prawne , militarne i logistyczne dotyczące wprowadzenia stanu wojennego. W toku posiedzenia gen. T. poinformował , że z przygotowanymi dokumentami zapoznano zespoły MSW i MON, zaś oryginały tych dokumentów znajdują się w Sztapie Generalnym WP, zaś kopie w MSW i Sekretariacie KOK.

Gen. T. H. wskazał na potrzebę ujednolicenia wykładni art.33 ust.2 Konstytucji PRL. Interpretacja , jaką należało przyjąć to taka , że Rada Państwa mając uprawnienia do wprowadzenia stanu wojennego ma także uprawnienia do określenia skutków jej wprowadzenia w każdym czasie , także w czasie trwania sesji Sejmu.

F. S. (1) wskazał na konieczność reagowania na akcje strajkowe odpowiednio na strajk ostrzegawczy – podniesieniem zdolności bojowej a na generalny wprowadzeniem stanu wojennego.

Gen. J. wskazał także na potrzebę opracowania planów i harmonogramów czynności niezbędnych do wprowadzenia i wyegzekwowania skutków stanu wojennego.

W dniach 22-26 czerwca 1981 r. na polecenie Szefa Sztabu Generalnego delegacja (...) Okręgu Wojskowego na czele z gen. W. O. (2) odwiedziła (...) Okręg Wojskowy. Poinformował on , iż doradzano mu , aby do rozwiązania sytuacji wewnętrznej w Polsce użyć armii.

W dniach 30-31 lipca 1981 r na posiedzeniu Sejmu VIII Kadencji odwołano Ministra Spraw Wewnętrznych gen. M. M. (2) a powołano gen. C. K. (1). Na stanowisko Ministra Administracji , Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska powołano gen . T. H.. Obie osoby były wojskowymi , zaufanymi gen. J..

W dniu 30 lipca 1981 r. Izba Reprezentantów Kongresu USA wydała rezolucję nr 103 , skierowaną jako ostrzeżenie do Związku Radzieckiego , iż Stany Zjednoczone nie pozostaną bierne w przypadku wkroczenia wojsk radzieckich do Polski.

W dniu 1 sierpnia 1981 r. na posiedzeniu Biura Politycznego gen. W. J. (1) odnosząc się do owej rezolucji stwierdził , że celem przeciwnika jest „demontaż władzy”.

W dniu 3 sierpnia 1981 r. doszło do kolejnego konfliktu , na tle pogarszającego się zaopatrzenia , w postaci akcji protestacyjnej w Centrum (...) i zablokowania przejazdu protestującym przez oddziały MO.

W dniu 4 sierpnia 1981 r. płk T. M. (1) przekazał , z polecenia Szefa KOK , Szefowi Sztabu Generalnego , projekt dekretu o stanie wojennym. Projekt ten został sporządzony zgodnie z ustaleniami podjętymi na posiedzeniu KOK. Przedstawiony projekt uzgodniony został z Ministerstwem Sprawiedliwości.

Zawarte w nim rozwiązania pozwalały na wprowadzenie stanu wojennego zarówno na terytorium całego kraju, jak i jego części.

W uzasadnieniu dekretu wskazano , że uregulowania prawne dotyczące wdrożenia stanu wojennego winny być dokonane aktem prawnym rangi ustawy. Natomiast uregulowanie w formie dekretu pozwala na podjęcie decyzji w sytuacji , w której niemożliwe byłoby zwołanie posiedzenia Sejmu. Projektowano także przyznanie Radzie Państwa uprawnień do wydawania kolejnych dekretów z mocą ustawy i wpływania na funkcjonowanie innych organów państwa .

Z zarządu I Operacyjnego Sztabu Generalnego WP przekazano Sekretariatowi KOK dokument pt. „Ramowy plan kierowania wprowadzeniem stanu wojennego z wykorzystaniem czynnika zaskoczenia”. W zależności od rozwoju sytuacji miały być w uzależnionym od tego zakresie użyte siły MSW i MON.

W dniu 13 sierpnia 1981 r. w Sztabie Generalnym WP przygotowana została „Informacja o stanie przygotowań państwa na wypadek konieczności wprowadzenia stanu wojennego oraz zasadniczych skutkach tego przedsięwzięcia”. Dokument opisywał stan zaawansowania prac nad stanem wojennym w resortach siłowych. Przygotowano także komplet aktów prawnych oraz szczegółowe plany i harmonogramy działań wszystkich organów władzy i administracji państwowej od szczebla centralnego do podstawowych ogniw wykonawczych.

Z dokumentu wynika, że obwieszczenia zawierające najważniejsze postanowienia dekretu Rady Państwa o stanie wojennym oraz wezwanie obywateli do bezwzględnego przestrzegania prawa stanu wojennego zostały przygotowane w zakładach poligraficznych ZSRR, ze wskazaniem ich.

W sierpniu doszło na K. do kolejnego spotkania S. K. (1) i gen. W. J. (1) z L. B., w trakcie którego zapewniono B. o zaawansowanym stanie przygotowań do kontrnatarcia.

W dniach 4-12 września 1981 r. odbyły się manewry wojsk Układu Warszawskiego pod kryptonimem (...). Ćwiczenia te pod przewodnictwem Ministra Obrony ZSRR miały miejsce na terenie ówczesnych Republiki Ukrainy, Litwy, Łotwy oraz Bałtyku.

W dniach 5-10 września do 7 października 1981 r. odbył się w G. I Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność”. W toku zjazdu wysuwano postulaty dotyczące demokratyzacji życia publicznego. Uchwalono także „Posłanie do ludzi pracy Europy Wschodniej”. Zawarto w nim poparcie dla działaczy z państw bloku wschodniego dążących do stworzenia niezależnych związków zawodowych.

W dniu 8 września odbyło się posiedzenie Biura Politycznego KC PZPR poświęcone przygotowaniu reakcji na okoliczności i decyzje I Zjazdu „Solidarności”. Podjęto decyzję, że od tej pory na posiedzenia Biura Politycznego każdorazowo zapraszany będzie Minister Spraw Wewnętrznych C. K. (1).

W dniu 11 września 1981 r. płk T. M. (1) sporządził „Informację o stanie przygotowań normatywno-organizacyjnych związanych z wprowadzeniem stanu wojennego oraz przedsięwzięć w zakresie militaryzacji i obrony cywilnej”. Przygotowano projekty aktów dla różnych organów.

Dla Rady Państwa przygotowano projekty:

-dekretu o stanie wojennym;

-dekretu o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego;

-uchwały w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa;

Dla Rady Ministrów lub jej Prezesa:

-rozporządzenie w sprawie wykonywania przepisów dekretów o stanie wojennym w zakresie łączności;

-rozporządzenia w sprawie zasad postępowania w sprawach o internowanie obywateli polskich;

-rozporządzenia w sprawie zasad i trybu udzielania zwolnień na rozpowszechnianie publikacji i widowisk oraz użytkowanie zakładów i urzędzeń poligraficznych w czasie obowiązywania stanu wojennego;

-zarządzenia w sprawie zawieszenia działalności związków zawodowych i niektórych innych organizacji społecznych na czas obowiązywania stanu wojennego;

Dla Komitetu Obrony Kraju:

-uchwały w sprawie militaryzacji ze względu na zagrożenie bezpieczeństwa państwa;-uchwały w sprawie działania wojewódzkich komitetów obrony w sytuacji zagrażającej bezpieczeństwu lub obronności państwa oraz powołania pełnomocników KOK.

Ministrowie : Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych , Sprawiedliwości , Łączności oraz Szef Obrony Cywilnej przygotowali rozporządzenia i zarządzenia stanowiące akty wykonawcze w sprawach należących do ich właściwości . Dla Wojewodów przygotowano wzorcowe zarządzenia. Opracowano zestaw komunikatów dla mediów , obwieszczenie Przewodniczącego Rady Państwa o wprowadzeniu stanu wojennego. Opracowano uchwałę KOK dotyczącą militaryzacji.

W dniu 13 września 1981 r. odbyło się posiedzenie Komitetu Obrony Kraju dotyczące postępu w przygotowaniach stanu wojennego . W posiedzeniu tym pierwszy raz wziął udział Minister Spraw Wewnętrznych C. K. (1).

S. K. (1) wskazał , aby celem wprowadzenia stanu wojennego było przekształcenie NSZZ „Solidarność” w związek zawodowy o socjalistycznym charakterze i wskazał na konieczność rozwiązania problemów wewnętrznych własnymi siłami.

W dniu 15 września 1981 r. odbyło się posiedzenie Biura Politycznego KC KPZR . NSZZ „Solidarność” uznano , jako siłę polityczną o charakterze antysocjalistycznym skupiającą wokół siebie całą opozycję. Minister Spraw Wewnętrznych C. K. (1) zapewnił, że w razie rozkazu wojsko użyje broni : „ W sprawie strzelania wojska jest rozpoznanie . Jeśli rozkaz będzie , to będą strzelać.” k. 4465 t. 23

Przedstawił również propozycje i plany w zakresie działania MSW i MO.

Wskazał na potrzebę infiltracji „Solidarności” i Kościoła, przygotowanie do represji reakcyjnych działaczy, kierowanie wniosków o ukaranie, likwidowanie małej poligrafii itp.

W dniu 16 września 1981 r. Zastępca Komendanta Głównego MO gen. J. B. (1) wydał polecenie wykonania następnego dnia o godz.13.30 zadań wynikających z operacji o kryptonimie (...). W dniu 17 września 1981 r. dostarczono do Komend Wojewódzkich MO przesyłki specjalne zawierające materiały do wykorzystania w razie wprowadzenia stanu wojennego. Następnie przesyłki dostarczone zostały do jednostek administracyjnych województw.

W dniu 18 września 1981 r. Szef Zarządu Politycznego WP J. B. (2) zatwierdził dokument: „Zadania i struktura Głównego Zarządu Politycznego WP na okres szczególny”. Dotyczył on kształtowania postawy żołnierzy , aby w świadomy sposób zwalczali siły kontrrewolucji i przekonać ich do użycia sił i środków do obrony interesów narodu i państwa.

Na tej podstawie powstały różne plany w tym „Polityczne motywacje użycia wojsk przeciwko kontrrewolucji w Polsce”.

W dniu 18 września 1981 r. w Departamencie (...) ministerstwa Spraw Wewnętrznych sporządzono „Propozycje redakcji części dokumentu Sztabu KSW dotyczącej gotowości resortu spraw wewnętrznych w zakresie wyposażenia materiałowo- technicznego”, w którym przedstawiono stopień i stan wyposażenia ORMÓ. Stwierdzono niedobór karabinów maszynowych. Podobnego sprawdzenia w zakresie broni , pałek , masek gazowych itp. zlecono Komendantom Wojewódzkim MO.

Braki w sprzęcie uzupełniano przy udziale resortów wewnętrznych Czechosłowacji i NRD , np. w zakresie samochodów opancerzonych wyposażonych w ckm-y, granatów, gazów łzawiących pałek czy tarcz ochronnych.

W dniu 6 października 1981 r. na IV Plenum KC PZPR gen. W. J. (1) i S. K. (1) stwierdzili , że (...) zyskała cechy opozycyjnej partii politycznej.

W dniu 7 października 1981 r. akty prawne opracowane w Sekretariacie KOK zostały przesłane do Szefa Sztabu Generalnego gen. F. S. (1). Była to ostateczna wersja opracowanych w Sekretariacie KOK aktów, jakimi były :

-uchwała Rady Państwa w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa;

-dekret o stanie wojennym;

-dekret o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego;

-dekret o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury PRL w czasie obowiązywania stanu wojennego oraz niezbędne do nich akty wykonawcze.

W dniu 13 października 1981 r. Komendant Główny MO przesłał Ministrowi Spraw Wewnętrznych zbiorcze zestawienie sił i środków MO. Wynikało z niego, że przewidziano do działań na terenach miejskich ponad 90 tys. funkcjonariuszy różnych formacji podległych MSW.

W dniu 15 października 1981 r. przekazano do MSW zaktualizowany referat Ministra Spraw Wewnętrznych dotyczący sytuacji w kraju. Wskazano w nim: „Wroga- kontrrewolucyjna działalność wymierzona przeciwko partii , socjalizmowi, sojuszom – w konsekwencji miała charakter skierowany przeciwko racji stanu”.

W MSW zaplanowano akcję (...) , później (...) dotyczącą internowań. Udział w akcji miało wziąć około 20 tys. funkcjonariuszy. Jej realizacja miała nastąpić w dniu wprowadzenia stanu wojennego o godzinie 0.00. Rozpoczęcie akcji polegać miało na wejściu funkcjonariuszy do mieszkań (...) osób przeznaczonych do internowania.

W dniu 15 października 1981 r. Uchwałą Rady Ministrów przedłużono o kolejne dwa miesiące służbę wojskową .

W dniu 18 października 1981 r w trakcie posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR S. K. (1) zrezygnował z funkcji I Sekretarza , zaś na wniosek K. B. (2) powołano gen. W. J. (1). Zdecydował on o każdorazowym zapraszaniu na posiedzenia Biura Politycznego gen. M. J. (2).

Sukcesywnie zwiększano ilość wojskowych w sferze cywilnej.

W dniu 19 października 1981 r. odbyło się posiedzenie Biura Politycznego KC KPZR. Jego uczestnicy wykluczyli możliwość interwencji wojskowej w Polsce. Stanowczo w tym względzie wypowiedzieli się J. A. i D. U..

W dniach 30-31 października 1981 r. odbyło się ostatnie przez stanem wojennym posiedzenie Sejmu VIII kadencji. Nadal trwała jesienna sesja Sejmu PRL.

W dniu 4 listopada 1981 r. doszło do „Spotkania Trzech” : Prymasa J. G., L. W. i gen. W. J. (1). Powodem spotkania była propozycja rządowa stworzenia Frontu Porozumienia Narodowego. Została ona odrzucona przez L. W. .

W dniu 19 listopada 1981 r. 1981 r. gen. J. S. (1) Z-ca Szefa Sztabu Generalnego WP ds. Operacyjnych przesłał Z-cy Naczelnika Głównego Zarządu Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR gen. N., przetłumaczone na język rosyjski i wcześniej konsultowane ze stroną rosyjską , następujące dokumenty: Uchwałę RP o stanie wojennym, syntezę dekretu o stanie wojennym, koncepcję zmiany w planie ulepszenia operacyjnego położenia wojsk .

W dniach 18-19 listopada 1981 r. w Sztabie Generalnym WP odbyła się kolejna konsultacja z przedstawicielami Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR oraz Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Układu Warszawskiego. R. zapoznali

się ze stanem przygotowań do stanu wojennego i dokonanych zmian i uzupełnień tak w sferze planistycznej , jak i praktycznych przygotowań.

W dniu 23 listopada 1981 r. w Sztapie Generalnym WP przygotowano „Notatkę w sprawie najważniejszych przedsięwzięć wykonawczych w Siłach Zbrojnych w sferze przygotowań do ewentualnego wprowadzenia stanu wojennego”. Dokument określał stan mobilizacji i poziom gotowości bojowej. W listopadzie sukcesywnie podwyższano stan liczebny i wyszkolenie wojska w celu osiągnięcia wysokiego stanu gotowości bojowej zorganizowanych grup operacyjnych.

W okresie poprzedzającym stan wojenny płk Z. M. otrzymał polecenie od gen. M. D. (2) wylotu do M. z przedstawicielem MSW płk S., który z M. miał przywieźć druki obwieszczeń o stanie wojennym w PRL. W tych obwieszczeniach miała być uchwała Rady Państwa i przepisy dekretów o stanie wojennym. Wszystkie sprawy załatwiał jednak płk S.. Wrócili samolotem z paczkami zawierającymi druki. Po przylocie do W. rozpakowali je żołnierze z MSW i zapakowali na samochody. Dokumenty te następnie zostały zdeponowane w Komendach Wojewódzkich Milicji Obywatelskiej do czasu stanu wojennego. Zadania dla dowódców dywizji i komendantów wojewódzkich MO znajdowały się w zalakowanych kopertach i w sejfach.

W dniu 1 grudnia 1981 r. do poszczególnych komend rozesłano rozkazy dotyczące realizacji stanu wojennego w zalakowanych kopertach , które miały być otwarte dopiero w przypadku wydania rozkazu.

W dniu 2 grudnia 1981 r. doszło do pacyfikacji trwającego od 25 listopada 1981 r. strajku w Wyższej Szkole (...) przez jednostki ZOMO wspierane desantem powietrznym. W tym dniu ogłoszono we wszystkich jednostkach MSW stan podwyższonej gotowości.

W dniach 3-4 grudnia w R. obradowała Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” w rozszerzonym składzie . W trakcie obrad nastąpiła radykalizacja postaw i pojawiły się postulaty natury politycznej. Wzywano do udzielenia wotum nieufności dla rządu, do podjęcia konfrontacji, ogłoszenia dwudziestoczerogodzinnego strajku w wypadku udzielenia rządowi przez Sejm PRL nadzwyczajnych uprawnień, a strajku powszechnego w wypadku zastosowania przez rząd tych środków.

W dniach 1-4 grudnia 1981 r. w M. odbyło się 14 posiedzenie Komitetu Ministrów O. państw – stron Układu Warszawskiego pod przewodnictwem Ministra Obrony Związku Radzieckiego marszałka D. U. . Wzięli w nim udział Ministrowie Obrony tych państw , z wyjątkiem Ministra Obrony Narodowej PRL gen. W. J. (1). Zastąpił go Szef Sztabu Generalnego i Zastępca Ministra Obrony Narodowej gen. F. S. (1). Towarzyszyli mu generałowie F. P. (1) i A. J. (2). Nie brali jednak udziału w posiedzeniach zamkniętych. Przedmiotem obrad była analiza rozwoju (...) i stan gotowości bojowej Układu Warszawskiego. Przedmiotem rozmów stała się także sytuacja w Polsce.

Podczas posiedzenia przygotowano propozycję tekstu dla prasy , radia i telewizji . Gen. F. S. (1) przedstawił tekst aneksu do komunikatu prasowego przekazany przez gen. W. J. (1) o następującej treści: „ Komitet (...) wyraził swoje zaniepokojenie rozwojem sytuacji w PRL, wywołanym wywrotową działalnością sił antysocjalistycznych, które powodują problemy w realizowaniu sojuszniczych obowiązków przez Siły Zbrojne państw członkowskich Układu Warszawskiego i wywołują konieczność podjęcia odpowiednich środków do zapewnienia bezpieczeństwa społeczeństwa socjalistycznego w Europie”.

Treść tego komunikatu została przez obecnych zrozumiana, jako prośba o interwencję zbrojną. Wówczas gen. S. zaprzeczył , twierdząc , że chodzi o poparcie moralno – polityczne. Zauważono wówczas , że zwraca się on do niewłaściwego gremium . Z tak rozumianą prośbą należało zwrócić się do Generalnego lub Pierwszych Sekretarzy bratnich partii. Gen. S. zaznaczył, że Polska ma wystarczające siły i środki do rozwiązania sytuacji. Biorąc pod uwagę ówczesny stan przygotowań do stanu wojennego, deklaracja ta odpowiadała prawdzie.

W dniu 5 grudnia 1981 r. odbyło się ostatnie przed stanem wojennym posiedzenie Biura Politycznego KC PZPR .

W toku posiedzenia odmienną i bardzo skróconą wersję przebiegu posiedzenia Komitetu Ministrów Obrony w M. przedstawił gen. F. S. (1). Wskazał, że w kontekście sytuacji w Polsce, obecni dokonali krytyki tej sytuacji i zbyt liberalnej postawy polskiego kierownictwa. Całkowicie pominął kwestię zaprezentowanego przez siebie komunikatu prasowego, która stała się powodem zaostrenia atmosfery posiedzenia.

Gen. C. K. (1) wskazał, że NSZZ „Solidarność” prezentuje stanowisko wskazujące na chęć przejęcia władzy. Stwierdził, że w przypadku strajku generalnego należy wprowadzić stan wojenny (k.4633). Podobne stanowisko zajął gen. F. S. (1).

Gen. K. wskazał na konieczność przyjęcia przez Sejm ustawy o nadzwyczajnych środkach. Wskazał: „Jest obawa, że wielu posłów, będąc pod silnym naciskiem może głosować przeciwko ustawie”.

W dniu 6 grudnia „Solidarność” Regionu M. wezwała do przeprowadzenia w dniu 17 grudnia 1981 r. marszu – manifestacji skierowanej przeciwko ekipie gen. W. J. (1) zwanego „marszem gwiazdzystym”.

W dniu 8 grudnia 1981 r. gen. W. J. (1) spotkał się z Przewodniczącym rady Państwa H. J. celem wysłuchania, jakie będzie stanowisko członków Rady Państwa w sytuacji skierowania wniosku o wprowadzenie stanu wojennego przez ten organ. H. J. zapewnił gen. J., iż większość poprze taki wniosek.

W dniu 9 grudnia 1981 r. odbyło się spotkanie u Kierownika Sztabu B. S.. Poczyniono wówczas ostatnie przygotowania do realizacji zadań resortu na wypadek wprowadzenia stanu wojennego. Uściślono i doprecyzowano przedsięwzięcia MSW w związku ze stanem wojennym. Między innymi przewidziano mobilizację około 140 kompanii (...). Dokonano sprawdzenia przygotowań do operacji (...) dotyczącej przerywania łączności telefonicznej oraz (...) dotyczącej internowań.

W dniu 11-12 grudnia 1981 r. odbyło się posiedzenie Komisji Krajowej NSZZ (...).

W dniu 12 grudnia 1981 r. o godz.9.00 gen. J. odbył spotkanie z generałami M. J. (2), C. K. (1) i F. S. (1). Gen. C. K. (1) jednoznacznie opowiedział się za koniecznością wprowadzenia stanu wojennego.

Najpóźniej w godzinach rannych w dniu 12 grudnia 1981 r. gen. W. J. (1) podjął decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego.

W dniu 12 grudnia 1981 r. w godzinach rannych gen. T. T. (1) otrzymał polecenie od Premiera gen. J. przekazane przez Szefa Urzędu Rady Ministrów gen. J., dostarczenia wytworzonej w Komitecie Obrony Kraju dokumentacji zawierającej projekty aktów prawnych dotyczących stanu wojennego Przewodniczącemu Rady Państwa. Przekazał ją o godzinie 13.00 tego dnia i zapoznał z jego treścią Przewodniczącego RP. Ten podjął decyzję o konieczności posiedzenia, które wyznaczył na godzinę 1.00, już w dniu 13 grudnia 1981 r. a jego organizację powierzył szefowi Biura (...) Rady Państwa płk B. i gen. D. .

W dniu 12 grudnia 1981 r. gen. W. J. (1) jako Prezes Rady Ministrów, powołując się na treść art.33 ust.2 Konstytucji PRL skierował do Rady Państwa wniosek o rozpatrzenie i uchwalenie :

-uchwały w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa,

-dekretu o stanie wojennym,

-dekretu o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury PRL w czasie obowiązywania stanu wojennego,

-dekretu o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego,

-dekretu o przebaczeniu i puszczaniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń.

Dokumenty te opatrzone były datą 12 grudnia 1981 roku .

W dniu 12 grudnia 1981 r. w późnych godzinach wieczornych do miejsc zamieszkania Członków Rady Państwa udali się oficerowie LWP , którzy po przybyciu i upewnieniu się, że rozmawiają z właściwymi Członkami RP okazali im wezwanie lub informowali o jego treści, odmawiając doręczenia . Następnie zażądano od owych członków udania się wraz z nimi samochodami służbowymi do siedziby Przewodniczącego Rady Państwa do B. wykluczając możliwość samodzielnego stawiennictwa . Wezwani Członkowie Rady Państwa na miejsce przybywali około północy . Posiedzenie zarządzane było na godzinę 1.00 już 13 grudnia 1981 r.

Co najmniej o godzinie 23.30 służby MSW przystąpiły do realizacji wstępnych zadań wynikających z planu wprowadzenia stanu wojennego. Dokonano takich czynności jak blokada przejść granicznych czy zabezpieczenie obiektów radia i telewizji.

Jeszcze przed godziną 0.00 w nocy z 12 na 13 grudnia 1981 r. rozpoczęto realizację akcji o kryptonimie (...) -blokując połączenia telefoniczne w całym kraju i akcję o kryptonimie (...) - rozpoczynając zatrzymania osób przeznaczonych do internowania. Rozkazy w tym zakresie gen. C. K. (1) i gen. F. S. (1) wydane zostały jeszcze wcześniej.

O godzinie 1.00 rozpoczęło się nadzwyczajne posiedzenie Rady Państwa. Wzięli w nim udział: Przewodniczący H. J., jego Zastępcy : K. S. (1) i Z. T. oraz Członkowie : K. B. (2), E. K. (1), E. K. (2), W. K. (2), K. M., R. R. (2), M. Ś. i J. S. (2). Nieobecni z powodu niemożności skomunikowania się z nimi byli: Zastępca Przewodniczącego T. M. (2), Sekretarz Rady Państwa E. D. oraz członkowie : J. M. (1), H. S. i S. W. (2). Natomiast Zastępca Przewodniczącego Rady Państwa J. Z. (2) nie stawił się z powodu choroby. Oprócz członków Rady Państwa na posiedzeniu byli obecni: Szef Kancelarii Rady Państwa E. B., Sekretarz Komitetu Obrony Kraju gen. T. T. (1), Szef Sekretariatu KOK gen. M. D. (1), Naczelny Prokurator Wojskowy gen. J. S. (3), Prezes Izby Wojskowej Sądu Najwyższego gen. K. L., Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości T. S. (2) oraz płk T. M. (1) z Sekretariatu KOK.

Przed każdym z Członków RP leżały maszynopisy zawierające treść aktów prawnych , które miały być uchwalone. Posiedzenie otworzył Przewodniczący RP H. J. i zapoznał Radę Państwa z pismem Prezesa Rady Ministrów gen. W. J. (1), który powołując się na treść art.33 ust.2 Konstytucji PRL wnosił o podjęcie uchwały w sprawie wprowadzenia stanu wojennego i czterech dekretów dotyczących stanu wojennego.

Następnie Przewodniczący oddał głos gen. T. T. (1). Gen. T. T. (1) przedstawił argumenty dotyczące sytuacji wewnętrznej: polityczne, społeczne i gospodarcze .Oświadczył, że Polsce grozi anarchia, powrót do państwa burżuazyjnego, kontrrewolucja, co powoduje potrzebę przywrócenia ładu i porządku w państwie. Sposobem na to ma być uchwalenie uchwały i dekretów wprowadzających stan wojenny na terenie Polski. Ogólnie zrelacjonował treść tych dokumentów.

W następnej kolejności wyjaśnień udzielili T. S. (2) i J. S. (3)- odnośnie pozostałych dekretów. T. S. (2) przedstawił dekrety : o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego oraz o przebaczeniu i puszczaniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń. Naczelny Prokurator Wojskowy J. S. (3) złożył sprawozdanie, dotyczące projektu dekretu o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Członkowie Rady Państwa próbowali przeczytać przedstawione im dokumenty, lecz nie zdołali dokładnie zapoznać się ,z uwagi na zbyt krótki czas.

W toku posiedzenia nikt publicznie nie podnosił kwestii groźby zewnętrznej interwencji. Nikt także nie podnosił kwestii trwania sesji Sejmu PRL VIII kadencji.

Następnie Przewodniczący RP zarządził dyskusję , w której R. R. (2) podjął polemikę ze stanowiskiem gen. T., wskazując , iż nie wyczerpano jeszcze środków politycznych. Gen. T. T. skrytykował jego pogląd , w czym wsparła gen. T. T. (1) , między innymi oskarżona E. K. (1).

W pewnym momencie gen. T. T. wniósł o przejście do etapu głosowania , stwierdzając , że czynności stanu wojennego już się rozpoczęły.

Przed głosowaniem W. K. (2) zaapelował o jednomysłność głosowania , aby nie zostało to odebrane jako działanie w obronie władzy. Na koniec dyskusji Przewodniczący zarządził głosowanie.

Następnie głosowano uchwalając kolejno dekrety a następnie uchwałę o stanie wojennym, jednym głosem przeciwnym R. R. (2) i wstrzymującym prof. J. S. (2). Ten ostatni wstrzymał się argumentując , iż nie zna tekstów aktów prawnych.

W trakcie nadzwyczajnego posiedzenia Rady Państwa w dniu 13 grudnia 1981r. jej Członkowie uchwalili 4 dekrety z mocą ustawy , pomimo, że nadal trwała sesja jesienna Sejmu PRL VIII kadencji . Rada Państwa natomiast miała prawo do wydawania dekretów z mocą ustawy jedynie pomiędzy sesjami Sejmu. Uprawnienie to uregulowane było w art.31 ust.1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 lipca 1952 r.

Wydanie dekretów w czasie sesji Sejmu stanowiło złamanie Konstytucji przez organ, który w analizowanym układzie okoliczności takiego uprawnienia nie miał, gdyż uprawnienie do uregulowania w tym zakresie posiadał wyłącznie Sejm w formie ustawy.

Konsekwencją wydania uchwalonych w dniu 13 grudnia 1981 r. aktów prawnych było radykalne ograniczenie praw obywateli. Ograniczenia te godziły w gwarancje określone w art. 83, 84, 85 i 87 Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej , takie jak ochrona nietykalności osobistej i wolności obywatela, nienaruszalność mieszkań i tajemnicy korespondencji.

Powyższe oznacza, że członkowie Rady Państwa w tym m.in. oskarżona E. K. (1) swoim działaniem przekroczyli swoje uprawnienia, czym działali na szkodę interesu publicznego i prywatnego poprzez ograniczenie praw konstytucyjnych, a w szczególności ustanowienie podstaw do pozbawiania lub ograniczania wolności obywateli polskich.

Po zakończeniu głosowania na posiedzeniu Rady Państwa w dniu 13 grudnia 1981r., posiedzenie zakończyło się około godziny 2.30.

Protokół posiedzenia podpisany został przez Przewodniczącego H. J. i nieobecnego na posiedzeniu E. D.. Załącznik do protokołu stanowiła notatka sporządzona w dniu 30 grudnia 1981 r. przez pracownika Biura (...) Rady Państwa A. B. (1) dotycząca okazania Członkom Rady Państwa projektu protokołu .K. M. zwróciła uwagę , że dekrety noszą datę 12 grudnia a protokół posiedzenia 13 grudnia 1981 r. Natomiast J. S. (2) wniósł o uzupełnienie protokołu.

Teksty dekretów dołączone do protokołu zawierały dopisaną drukiem maszynowym datę „12 grudnia 1981 r.” . Były one kolejnymi kopiami sporządzanymi przy użyciu kalki lub urządzenia kserograficznego. Wszystkie cztery dokumenty zostały odręcznie podpisane przez Przewodniczącego RP i Sekretarza RP . Każdy z wymienionych aktów prawnych zawiera na swoim końcu dopisany drukiem maszynowym zapis „z mocą od dnia wprowadzenia stanu wojennego”, bądź: „z mocą od dnia uchwalenia”, podczas , gdy tekst pierwotny brzmiał : „Dekret wchodzi w życie z dniem ogłoszenia”.

W dniu 13 grudnia 1981 r. Przewodniczący RP zarządził publikację dekretów i uchwały RP w Dzienniku Ustaw.

Podpisane akty prawne zostały przekazane do Biura (...) Urzędu Rady Ministrów . W dniu 14 grudnia 1981 r. rano, na polecenie Dyrektora Biura K. S. (2), legislatorzy otrzymali teksty celem przejrzenia i zaopiniowania. Stwierdzili oni na wstępie , że w świetle obowiązującej konstytucji , wobec trwania jesiennej sesji Sejmu nie ma podstaw prawnych do wydania przez Radę Państwa dekretów z mocą ustawy. Projekty te, według legislatorów zawierały błędy stylistyczne i językowe. Dyrektor Biura (...) K. S. (2) zobowiązał ich do poprawy tych projektów. Legislatorzy

nadali tym projektom tekst legislacyjny, czyli dokonali poprawek o charakterze redakcyjnym, nie wkraczając w sferę merytoryczną. Poprawki czynione były na maszynopisach. Uwagi merytoryczne zgłoszone zostały ustnie. Owe akty zostały przekazane do Redakcji Dziennika Ustaw, zaś opublikowane zostały w dniu 17 grudnia 1981 r. Publikacji tej dokonano w Dzienniku Ustaw numer 29 z 1981 roku noszącym datę 14 grudnia 1981 roku, który ukazał się dnia 17 grudnia 1981 roku.

Gen. W. J. (1) na posiedzeniu Rady Ministrów poinformował o powstaniu Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego, jako organu koordynującego działania administracji i gospodarki narodowej na styku z siłami zbrojnymi. Celem jej było także poprawienie skuteczności działania poszczególnych ministrów.

Przewodniczącym WRON został gen. W. J. (1), zaś członkami: gen. F. S. (1), gen. C. K. (1), gen. T. T. (1), gen. E. M., gen. Z. Z. (2), gen. L. J., gen. T. H., gen. C. P., gen. J. B. (2), gen. W. O. (2), gen. H. R., gen. J. U. (1), gen. T. K., gen. L. Ł. (1), gen. M. J. (2), gen. J. J. (5), płk T. M. (3), płk K. G. (1), płk R. L., płk J. W., ppłk M. H..

Posiedzenie WRON odbywały się w dniach 14, 23/24 grudnia 1981 r., 12 stycznia, 4 lutego, 11 marca, 26 kwietnia, 4 maja, 12, 23 czerwca, 20 lipca i 1, 11 września 1982 r. (tom 35-36)

Porządek posiedzeń zwykle odbywał się według określonego porządku. Na początku Rada wysłuchiwała meldunków odnośnie sytuacji w kraju, następnie dokonywano oceny sytuacji w kraju. Protokoły posiedzeń są bardzo sformalizowane i nie zawierają przebiegu dyskusji. Na koniec wydawano zalecenia.

Owe zalecenia dotyczyły różnych sfer funkcjonowania państwa: sfery propagandowej, politycznej, gospodarczej, legislacyjnej, nadzorczej nad resortem obrony, spraw wewnętrznych i sprawiedliwości.

Były one dla przykładu formułowane w następujący sposób: tworzyć grupy nacisku na młodzież; utrzymać system demonstrowania siły; doskonalić formę współdziałania z siłami bezpieczeństwa; zaostrzyć nadzór nad sądownictwem; zwrócić się do Prokuratury o przyspieszenie śledztwa w sprawie przywódców KSS KOR(k.6988); zaostrzyć rygory stanu wojennego np. cenzury. Owe zalecenia czasami kierowane były do określonych organów, np. Głównego Inspektora Obrony Terytorialnej Kraju, Szefa Głównego Zarządu Politycznego i innych.

W toku pierwszego posiedzenia w dniu 14 grudnia 1981 r. podsumowano akcję wprowadzenia stanu wojennego w następujący sposób: „Wybrany optymalny czas i moment ogłoszenia stanu wojennego zapobiegł otwartemu sabotażowo-dywersyjnemu oraz zbrojnemu – wystąpieniu sił kontrrewolucyjnych spod znaku ekstremy „Solidarności”, (...) Zrzeszenia (...), tak zwanej (...) i innych. Celem kontrrewolucji planowanej od dłuższego czasu, było zniszczenie ustroju socjalistycznego w Polsce”.

Wyrażono uznanie Milicji Obywatelskiej oraz Służbie Bezpieczeństwa za „mistrzowskie przygotowanie i zrealizowanie pierwszego zadania po wprowadzeniu stanu wojennego, a polegającego na schwytaniu oraz internowaniu ideowych, organizatorskich i bojówkarskich inspiratorów i prowodyrów antysocjalistycznej kontrrewolucji w naszym kraju”.

W dniu 15 grudnia 1981 r. odbyła się pacyfikacja kopalni (...).

W dniu 16 grudnia odbyła się pacyfikacja kopalni (...), w trakcie której zastrzelono 9 górników.

W dniu 23 grudnia 1981 r. odbyła się pacyfikacja Huty (...).

W dniu 19 grudnia 1981 r. na posiedzeniu BP KC PZPR jego członkowie poparli wprowadzenie stanu wojennego. Minister Spraw Wewnętrznych złożył sprawozdanie z podjętych przez resort MSW działań.

W dniu 20 grudnia 1981 r. w „Zarządzie Operacyjnym Sztabu Generalnego WP sporządzono dokument „Informacja dotycząca działań Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Ministerstwa Obrony Narodowej w okresie trwania stanu wojennego”.

W dniu 12 i 13 grudnia internowano ponad 3 tys. osób. Część z nich , jeszcze przed formalnym wprowadzeniem stanu wojennego. Do dnia 21 grudnia 1981 r. internowano około 5 tys . osób, z kilkoma tysiącami osób przeprowadzono rozmowy profilaktyczne, z których część podpisała zobowiązania do niepodejmowania działań sprzecznych z interesami państwa socjalistycznego. Do dnia 22 grudnia 1981 r. aresztowano 363 osoby. Wszczęto postępowania przeciwko aktywnym działaczom KPN.

Gen. F. S. (1) uznał współdziałanie MO i SB za skuteczne.

W toku posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 22 grudnia 1981 r gen. W. J. (1) wypowiedział słowa : „partia wygrała pierwszą bitwę, ale jeszcze nie całą kampanię...”. Do 22 grudnia 1981 r. aresztowano 869 osób, do sądów skierowano akty oskarżenia przeciwko 304 osobom , skazano 33 osoby.

W dniu 30 grudnia 1981 r. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości poinformował o efektach działań administracyjnych i prawnych podejmowanych od wprowadzenia stanu wojennego. Wynikało z niego , że internowano 5691 osób, zaś po podpisaniu deklaracji lojalności zwolniono 650. Przeprowadzono 11245 rozmów profilaktyczno – ostrzegawczych

W dniu 6 stycznia 1982 r. Przewodniczący Rady Państwa skierował do Marszałka Sejmu PRL wnioski o zatwierdzenie dekretów uchwalonych w dniu 13 grudnia 1981 r.

W dniu 13 stycznia 1982 r. na posiedzeniu wspólnym Komisji Spraw Wewnętrznych i Wymiaru Sprawiedliwości oraz Komisji Prac Ustawodawczych odbyło się czytanie projektu ustawy o szczególnej regulacji prawnej w okresie stanu wojennego, dotyczącej zatwierdzenia dekretów stanu wojennego. W uzasadnieniu projektu wskazano jako przyczyny uzasadniające wprowadzenie stanu wojennego wyłącznie okoliczności wewnętrzne: strajki, demonstracje, akcje przeciwko międzynarodowym sojuszom , czyli antyradzieckie, nawoływanie do konfrontacji, zapowiadanie demontażu struktury władzy a także atak na partię.

W dniu 25 stycznia 1982 r. dekrety zostały zatwierdzone, mimo uchwalenia ich w trakcie trwania sesji Sejmu. Uchwalono również ustawę „o szczególnej odpowiedzialności w okresie stanu wojennego”.

W dniu 16 marca 1982 r. na posiedzeniu BP KC PZPR Minister Sprawiedliwości złożył sprawozdanie . Wskazał, że przeprowadzono rozmowy z 600 internowanymi. Przeprowadzono także rozmowy z wszystkimi sędziami. Ministerstwo zwróciło się do Rady Państwa o odwołanie 22 sędziów , przyjęto rezygnację 11, zaś odwołano 9 Prezesów i Wiceprezesów Sądów Wojewódzkich. Przeprowadzono rozmowy z prokuratorami, z których 13 nie dawało rękopisami wykonywania zawodu. Wskazano na zbyt łagodne kary orzekane w wyrokach sądów.

Na posiedzeniu BP KC PZPR w dniu 27 kwietnia 1982 r. gen. C. K. (1) wskazał między innymi na organizowanie nieformalnych wrogich grup w środowisku młodzieży szkolnej. Akcją represyjną objęto NZS.

Ogółem do 30 kwietnia 1982 r. internowano ogółem 7198 osób. Oświadczenia lojalnościowe podpisało 3684 osoby a 928 osób internowanych pozyskano do współpracy. Ogółem wszczęto 5083 postępowania w trybie doraźnym. W sumie aresztowano 6793 osoby, skierowano 4307 aktów oskarżenia. Od czasu wprowadzenia stanu wojennego ujawniono 351 nielegalnych organizacji. Zlikwidowano 50 punktów poligraficznych.

Sztab MSW odbył w sumie 46 posiedzeń, w toku których na bieżąco oceniano sytuację i opracowywano sposoby działania.

W dniu 18 listopada 1982 r. odbyło się posiedzenie Biura Politycznego KC PZPR poświęcone rozważaniom odnośnie utrzymania , zniesienia lub zawieszenia stanu wojennego. Według szacunków przedstawionych przez gen. C. K. (1) do tamtego czasu internowano łącznie 8816 osób.

W dniu 31 grudnia 1982 r. nastąpiło zawieszenie stanu wojennego.

W dniu 22 lipca 1983 r. nastąpiło zniesienie stanu wojennego.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie : zeznań świadków F. P. (1), R. R. (2), T. M. (2), M. D. (3), J. B. (3), A. K. (2), J. M. (2), A. B. (2), T. S. (3), E. M., J. S. (3), L. Ł. (1), K. L., J. B. (2), Z. M., J. U. (2), W. S. (1), B. S., Z. Z. (2), A. J. (2), J. M. (3), J. R. (2), J. Z. (3), A. K. (3), A. K. (4), T. M. (3), wyjaśnień oskarżonej E. K. (1), wyjaśnień i zeznań byłych oskarżonych T. S. (2), K. M. a także z opisanymi niżej zastrzeżeniami : wyjaśnień i ewentualnie zeznań byłych oskarżonych E. K. (2), F. S. (1), T. T. (1) i W. J. (1) oraz wyjaśnień oskarżonych C. K. (1) i S. K. (1);

a nadto poniżej wymienionych dokumentów:

/k. 3./ - uchwała Sejmu RP z dnia 1 lutego 1992 r. w sprawie uznania decyzji o wprowadzeniu stanu wojennego za nielegalną oraz powołania Komisji Nadzwyczajnej,

/k. 5-50./ - protokół posiedzenia Sejmu RP II kadencji z dnia 11 października 1996 r.,

/k. 55./ - uchwała sejmu RP o umorzeniu postępowania w sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej,

/k. 367./ - uchwała Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej z dnia 28 maja 1996r.,

/k. 518-527./ - Regulamin Sejmu PRL, stan prawny na dzień 13 grudnia 1981 r.,

/k. 547-586., tom 3./ - kopia protokołu wspólnego posiedzenia Komisji: Spraw Wewnętrznych i Wymiaru Sprawiedliwości oraz Prac Ustawodawczych z dn. 13.01.1982; kopia listy obecności posłów na 34 posiedzeniu Komisji Spraw Wewnętrznych i Wymiaru Sprawiedliwości wspólnym z Komisją Prac Ustawodawczych; kopia listy obecności posłów biorących w I czytaniu ustawy o szczególnej regulacji prawnej w okresie stanu wojennego z 13.01.1982 r.; kopia listy obecności przedstawicieli urzędów i instytucji na 34 posiedzeniu Komisji Spraw Wewnętrznych i Wymiaru Sprawiedliwości wspólnym z Komisją Prac Ustawodawczych z 13.01.1982 r.; kopia listy obecności przedstawicieli prasy, radia i telewizji na 34 posiedzeniu Komisji Spraw Wewnętrznych i Wymiaru Sprawiedliwości wspólnym z Komisją Prac Ustawodawczych z dn. 13.01.1982; kopia pisma Marszałka Sejmu PRL z 7.01.1982 r. do posła Z. Surowiec; kopia pisma Przewodniczącego Rady Państwa do Marszałka Sejmu PRL z 6.01.1982; kopia projektu ustawy o szczególnej regulacji prawnej w okresie stanu wojennego; kopia „Motywacji wprowadzenia stanu wojennego w PRL, jego podstawy prawne i międzynarodowe uwarunkowania”; kopia pisma Zastępcy Przewodniczącego Rady Państwa do Przewodniczącego; kopia sprawozdania Komisji Spraw Wewnętrznych i Wymiaru Sprawiedliwości oraz Prac Ustawodawczych VIII Kadencja – III sesja z 13.01.1982; kopia listy obecności posłów na 63. Posiedzeniu Komisji Prac Ustawodawczych z 13.01.1982,

/k. 5153-5175, tom 26./ - Protokół nr (...) z posiedzenia Sejmu PRL VIII kadencji w dniu 30-31 lipca 1981 r.,

/k. 5005-5033, tom 25./ - Protokół z 9 posiedzenia Sejmu PRL w dniach 11-12 luty 1981 r.,

/k. 4922-5274./ - protokół oględzin mikrofilmów zawierających dokumentację archiwalną z lat 1980-1981 – protokoły posiedzeń Sejmu PRL VIII kadencji wraz z załącznikami,

/k. 609-730./ - protokół oględzin materiałów wytworzonych w związku z nadzwyczajnym posiedzeniami Rady Państwa w dniu 13 grudnia 1981 r. wraz z załącznikami,

/k. 617-664., 667-730., tom 4./ - kopia protokołu nr (...) z nadzwyczajnego posiedzenia Rady Państwa w nocy 13.12.1981; kopia uchwały na 100/81 Rady Państwa z 12.12.1981 r. w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa, kopia dekretu z 12.12.1981 r. o stanie wojennym, kopia dekretu z 12.12.1981 o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych niektórych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury PRL w czasie obowiązywania stanu wojennego; kopia dekretu z 12.12.1981 r. o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego; dekret z 12.12.1981 r. o przebaczeniu i puszczaniu w niepamięć niektórych

przestępstw i wykroczeń; kopia notatki w sprawie protokołu posiedzenia Rady Państwa z 13.12.1981 r.; kopia Wniosku Przewodniczącego Rady Ministrów gen. W. J. do Przewodniczącego Rady Państwa prof. H. J. –k.667; kopia notatki dla Przewodniczącego Rady Państwa z 8.01.1982; kopia poprawek redakcyjnych dekretu o stanie wojennym; kopia zarządzenia o ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw dekretu; kopia pisma z 13.12.1981 r. E. B. do Prezesa RM; kopia pisma H. J. do Marszałka Sejmu PRL z 6.01.1982; kopia wykazu teczki ,

/k. 6011-6043., tomy 30-31./- Dekret o Stanie Wojennym wraz z uzasadnieniem,

/k. 3804-3086./ - pismo Szefa Kancelarii Rady Państwa w latach 1980-1981,

/k. 6348-6350., (...) - (...), tom 32./ - harmonogram działalności KOK obowiązujący w roku 1980r.,

/k. 6218-6221., tom 31./ - treść harmonogramu prac w zakresie spraw objętych postanowieniami posiedzenia KOK z dnia 12 listopada 1980 r.,

/k. 6748-6824., tom 34./ - „Plan zasadniczych przedsięwzięć Sekretariatu Komitetu Obrony Kraju na rok 1980” sporządzony przez Szefa Sekretariatu Komitetu Obrony Kraju M. D. (1),

/k. 6260-6263., tom 32./ - notatka urzędowa Zastępcy Szefa Sekretariatu KOK płk T. M. (1) z dnia 7 października 1980 r.,

/k. 6275 „Propozycje w przedmiocie trybu wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa oraz określenia skutków stanu wojennego” sporządzone przez Sekretarza Komitetu Obrony Kraju T. T. (1),

/k. 6268-6274., tom 32./ - „Notatka w przedmiocie stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa” sporządzona przez Zastępcę Szefa Sekretariatu Komitetu Obrony Kraju T. M. (1),

/k. 6264-6268., tom 32./ - notatka urzędowa Zastępcy Szefa Sekretariatu KOK płk T. M. (1) z dnia 16 października 1980 r.,

/k. 6643-6649, tom 34./ - „Myśl przewodnia gry decyzyjnej kierowniczych organów partyjnych i rządowych PRL”,

/k. 6650-6651., tom 23./ - załącznik do dokumentu „Myśl przewodnia gry decyzyjnej kierowniczych organów partyjnych i rządowych PRL” zatytułowany: „Aktualna ocena sytuacji wewnętrznej w kraju oraz hipotetyczny rozwój wydarzeń kryzysowych przed i po wprowadzeniu stanu wojennego”,

/k. 6332-6347, tom 32., k. 6387-6419, tom 32., k. 6426-6432., tom 33./ - projekty dokumentów dotyczących stanu wojennego przygotowywane w Komitecie Obrony Kraju: projekt dekretu o ochronie bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego w czasie obowiązywania stanu wojennego, projekt dekretu o amnestii, projekt dekretu o zmianie na czas stanu wojennego i stanu wojny przepisów w zakresie wymiaru sprawiedliwości, projekt uchwały KOK w sprawie zapewnienia warunków ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego podczas podwyższania gotowości obronnej państwa i w czasie obowiązywania stanu wojennego, projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zasad i trybu internowania osób zagrażających bezpieczeństwu państwa lub porządkowi publicznemu w czasie obowiązywania stanu wojennego,

/k. 6275-6279., tom 32./ - nowa wersja dokumentu: „Propozycje w przedmiocie trybu wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa oraz określenia skutków tego stanu”,

/k. 6196-6204., tom 31./ - Protokół nr (...) z posiedzenia Komitetu Obrony Kraju odbytego w dniu 12 listopada 1980 r.,

/k. 6223-6235, tom 32./ - „Protokół Nr (...) z posiedzenia Komitetu Obrony Kraju w dniu 19 czerwca 1981 r.”,

/k. 6244-6255, tom 32./ - Protokół Nr (...) z posiedzenia KOK w dniu 13 września 1981 r.,

/k. 6652-6664., tom 34./ - propozycje na najbliższe posiedzenie KOK co do zakresu rozpatrzenia spraw dotyczących stanu wojennego,

/k. 10800-10810., tom 53./ - „O stanie przygotowań państwa na wypadek konieczności wprowadzenia stanu wojennego i wnioskach z gry decyzyjnej” ,

/k. 5768-5777, tom 29./ - „Myśl przewodnia wprowadzenia stanu wojennego na terytorium PRL stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa.”,

/k. 5779-5783, tom 29./ - „Centralny plan działania organów politycznych władzy i administracji państwowej na wypadek konieczności wprowadzenia w PRL stanu wojennego” ,

/k. 5785-5789, tom 29./ - „Ramowy plan działania sił zbrojnych w przypadku wprowadzenia stanu wojennego” ,

/k. 6044., tom 31./ - „Ramowy plan kierowania wprowadzeniem stanu wojennego z wykorzystaniem czynnik zaskoczenia” ,

/k. 6665-6669., tom 34./ - „Informacja o stanie przygotowań państwa na wypadek konieczności wprowadzenia stanu wojennego oraz zasadniczych skutkach tego przedsięwzięcia.”,

/k. 5791-5839, 5843-5878, tomy 29-30./ - opracowany w KOK pakiet projektów aktów normatywnych zawierający dokumenty: „uchwała Rady Państwa w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”, „dekret o stanie wojennym”, „dekret o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „dekret o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury PRL w czasie obowiązywania stanu wojennego”

/k. 6504-6507./ - „Sprawozdanie z realizacji zadań przez ministerstwa /instytucje/ do których delegowano pełnomocników – komisarzy KOK za okres 13-19.12.1981 r.”,

/k. 6508-6515./ - „Informacja dotycząca pkt 4 wytycznych Sekretarza Komitetu Obrony Kraju z dnia 19 kwietnia 1983 r. w sprawie przeprowadzenia oceny realizacji postanowień szczególnych regulacji pranych ustanowionych na okres zawieszenia stanu wojennego” ,

/k. 6492-6504., tom 33./ - dokument „Przesłanki wprowadzenia stanu wojennego w PRL, jego podstawy prawne i międzynarodowe uwarunkowania”

/k. 6191-6283./ - protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1806/92/85 „Sekretariat Komitetu Obrony Kraju. Materiały z posiedzeń Komitetu Obrony Kraju 8 XII 1980 – 5 XII 1983 r.” wraz z załącznikami,

/k. 6330-6435./ - protokół oględzin akt o sygn. IPN 01067/129 „Materiały Biura Śledczego MSW. Projekty aktów prawnych na posiedzeniu KOK-u 1978-1983. Teczka nr 129” wraz z załącznikami,

/k. 6827., tom 35./ - Uchwała Rady Ministrów Nr(...) z dnia 15 października 1981 r.,

/k. 5377-5489, tomy 27-28./ - Stenogram z posiedzenia Rady Ministrów w dniu 13 grudnia 1981 r.,

/k. 5603-5751, tomy 28-29./ - Stenogram z posiedzenia Rady Ministrów w dniu 1 lipca 1983 r.,

/k. 5282-5373./ - protokół oględzin akt o sygn. IPN 736/24 – posiedzenie Rady Ministrów w dniu 30 grudnia 1981 r. wraz z załącznikami ,

/k. 5589-5751./ - protokół oględzin akt o sygn. IPN 736/23 – posiedzenie Rady Ministrów w dniu 1 lipca 1981 r. wraz z załącznikami,

/k. 4072-4076./ - pismo Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów wraz z wykazem osób zatrudnionych w Biurze (...) Urzędu Rady Ministrów w latach 1980-1981,

/k. 6564-6621./ - „Działalność partyjno-polityczna w okresie poprzedzającym stan wojenny podczas stanu wojennego i po jego zawieszeniu” z załącznikiem

/k. 6516-6527., tom 33./ - dokument Szefa Zarządu Politycznego WP J. B. (2): „Zadania i struktura Głównego Zarządu Politycznego WP na okres szczególny”,

/k. 6528-6534., (...) - (...), (...) - (...), tom 33./ - dokumenty opracowane na podstawie dokumentu „Zadania i struktura Głównego Zarządu Politycznego WP na okres szczególny”:

- „Plan partyjno-politycznego działania (...) w okresie szczególnym”

- „Wytyczne szefa (...) z dnia 16 października 1981 r.”

- „Polityczne motywacje użycia wojsk przeciwko kontrrewolucji w Polsce”

- „Ramowy plan działania i kompetencje Oddziału Operacyjnego (...) wraz z załącznikami

/k. 6670-6824/ - protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1806/92/50 „Plan pracy i sprawozdania Sekretariatu Komitetu Obrony Kraju. Planowanie i rozliczanie działalności za okres 18 VII 1973-31 I 1985” wraz z załącznikami

/k. 6825-6844./ - protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1807/92/7 „MON. Sekretariat KOK. Akty normatywne Rady Ministrów i Prezydium Rządu” wraz z załącznikami

MSW i MON,

/k. 9352-9361., tom 47./ - „Dyrektywa dotycząca działalności jednostek resortu spraw wewnętrznych na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego prowokacyjną działalnością grup antysocjalistycznych i żywiłowych wystąpień.” Ministra Spraw Wewnętrznych gen. S. K. (2) z dnia 16 sierpnia 1980 r.,

(...), tom 47./ - Decyzja Nr 4/80 Kierownika Sztabu (...)W z dnia 1 września 1980 r.,

/k. 9375-9378., - decyzja Kierownika Sztabu Nr 1/80 z dnia 16 sierpnia 1980 r.

/k. 9385., - decyzja Kierownika Sztabu gen. B. N. 2/80 z dnia 21 sierpnia 1980 r.

/k. 9386-9387., tom 47./ - decyzja Nr 3/80 Kierownika Sztabu (...)W

/k. 8977-9023., tom 45./ - dokumenty Ministerstwa Spraw Wewnętrznych:

- „decyzja Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia ... 1981 r. w sprawie zamierzeń obronnych resortu spraw wewnętrznych na lata 1981-1982 r.”,

- „plan zamierzeń obronnych resortu spraw wewnętrznych na lata 1981-1982 r.”,

- „uchwała Komitetu Obrony Kraju z dnia ... w sprawie zapewnienia warunków ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego podczas podwyższenia gotowości obronnej państwa i w czasie obowiązywania stanu wojennego”,

-„dekret z dnia ... o ochronie bezpieczeństwa państwa i porządku w czasie obowiązywania stanu wojennego”,

-„rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia .. w sprawie wykonywania obowiązku meldunkowego i prowadzenia ewidencji ludności w czasie obowiązywania stanu wojennego”,

/k. 9030-9044., tom 45-46./ - pismo z dn. 5.01.1981 r. MSW do Dyrektora Biura Kontroli i Analiz; porządek dzienny posiedzenia połączonych Zespołów ds. SB i ds. MO Kolegium MSW z dn.12.02.1981; wprowadzenie do tematu „Zasady współdziałania jednostek na posiedzeniu Kolegium MSW” w dn. 11.02.1981 r.; zasady współdziałania jednostek resortu spraw wewnętrznych w zwalczaniu działalności antysocjalistycznej,

/k. 9062-9065., tom 46./ - „Propozycje redakcji części dokumentu Sztabu (...)W dotyczącej gotowości resortu spraw wewnętrznych w zakresie wyposażenia materiałowo-technicznego”,

/k. 9067-9070., tom 46./ - informacja dotycząca stopnia zabezpieczenia potrzeb w zakresie transportu, uzbrojenia i uzbrojenia specjalnego wynikająca z decyzji Kierownika Sztabu (...)W Nr (...) oraz polecenia wydanego Komendantom Wojewódzkim MO z dnia 10 września 1981 r.,

/k. 9076-9078., 9081-9082., tom 46./ - tematyka rozmów w (...) delegacji polskiej w sprawie dostarczenia dostaw wyposażenia specjalnego dla MSW PRL; notatka z d. 12.10.1981 r. dot. zapotrzebowania na dostawy sprzętu milicyjnego z (...); harmonogram z d. 2.11.1981 r. odbioru sprzętu i materiałów z (...); pismo Departamentu (...) Materiałowo - (...) do Departamentu Finansów MSW,

/k. 9079-9080., 9083-9086., 9125-9140., tom 46./ - tematyka rozmów delegacji MSW PRL w MSW NRD w sprawie dostaw wyposażenia specjalnego; sprawozdanie z dn. 20.11.1981 z przeprowadzonych uzgodnień w (...) NRD w sprawie dostaw sprzętu i materiałów dla MSW PRL; sprawozdanie z dn. 12.11.1981 z pobytu w B. delegacji MSW w dn. 3-5.11.1981 r.,

/k. 9088-9092., tom 46./ -informacja w sprawie zabezpieczenia potrzeb materiałowo-technicznych mobilizowanych jednostek zwartych MO,

/k. 9112-9119., tom 46./ - pismo z dn. 16.04.1982 r. Dyrektora Departamentu Gospodarki Materiałowo-Technicznej MSW do Dyrektora Gabinetu Ministra; pismo z dn. 9.04.1982 Dyrektora Gabinetu Ministra do Dyrektora Departamentu Gospodarki Materiałowo-Technicznej MSW; pismo z dn. 23.01.1982 r. C. K. do MSW ZSRR; pismo z dn. 25.01.1982 r. Dyrektora Gabinetu Ministra do tow. D.; informacja z dn. 3.02.1982 r. o pomocy materiałowej świadczonej przez resorty spraw wewnętrznych i bezpieczeństwa publicznego ZSRR, NRD, (...) i (...) + załącznik,

/k. 9071-9075, 9087, tom 46./ - pismo z dn. 7.10.1981 r. Sztabu Generalnego WP do Dyrektora Zarządu I MSW + załącznik; pismo z dn. 10.12.1981 MSW do Szefa Zarządu I Sztabu Generalnego WP,

/k. 9157-9163., tom 46./ - zbiorcze zestawienie sił i środków MO przygotowanych do działań w sytuacjach szczególnych,

/k. 9171-9176., tom 46./ - pismo z dn. 15.10.1981 Komendanta Głównego MO do podsekretarza stanu; referat Ministra Spraw Wewnętrznych z załącznikami;

/k. 9048-9064., tom 31./ - Załączniki do notatki z 23 listopada 1981 r.,

/k. 10810-10837., tom 54./ - kserokopia notatki służbowej ze spotkania u I zastępcy Ministra Spraw Wewnętrznych, Kierownika Sztabu (...)W; kserokopia planu działania resortu spraw wewnętrznych w warunkach stanu W,

/k. 9351-9828., tomy 47-49./ - decyzje Kierownika Sztabu (...)W od nr (...) nr (...) wraz z uzupełnieniami, decyzja nr (...); decyzje nr (...) do (...); decyzja nr (...); dyrektywa Ministra SW z dnia 16.08.1980; zarządzenia Ministra SW nr: (...), (...),(...), (...); wykaz pełnomocników i grup operacyjnych MSW przy Sztabie Generalnym WP i okręgach wojskowych

na okres zagrożenia;` zasady pracy informacyjnej jednostek organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych w okresie trwania operacji „(...)”; decyzja nr (...) Kierownika Zespołu (...) i Porządku Publicznego Sztabu (...)W z dnia 18.08.1980; zadania i przedsięwzięcia do realizacji w poszczególnych stanach gotowości; zarządzenie nr (...) Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 12.06.1981 r.; protokoły z posiedzeń Sztabu (...)W powołanego do kierowania operacją „(...)” nr (...) do nr (...); posiedzenia Sztabu „(...)” w dniach od 9.11.1980 do 11.11.1980; robocze spotkanie u Ministra Spraw Wewnętrznych; porządki dzienne posiedzeń Sztabu (...)W w dniach: 27.11.1980, 3.12.1980, 13.01.1981; protokoły z posiedzeń Sztabu (...)W w dniach: 27.11.1980, 3.12.1980, 13.01.1981, 5.02.1981, 27.02.1981, 26.03.1981, 29.05.1981, 8.01.1982; protokół z narady aktyw kierowniczego resortu spraw wewnętrznych w dniu 5.01.1981; informacja o zasadach zabezpieczenia materiałowo-technicznego i medycznego sił przewidzianych w operacji (...); notatki z posiedzeń Sztabu (...)W w dniach: 31.07.1981, 1.08.1981, 3.08.1981, 4.08.1891, 28.10.1981, notatki z posiedzeń Zespołu (...) w dniach: 14.08.1981, 18.08.1981, 28.10.1981; szyfrogramy z dni 3.08.1981, 13.12.1981, 16.12.1981 Sztabu (...)W do Komendantów Wojewódzkich MO; notatka ze wspólnego posiedzenia przedstawicieli Sztabu Generalnego MON oraz przedstawicieli Sztabu (...)W z dnia 15.01.1982. ; informacja o sytuacji w kraju na dzień 25.10.1981; rozkaz specjalny MSW z dnia 13.12.1981; informacja z dnia 20.12.1981 dot. działań MSW i MON w okresie trwania stanu wojennego; protokół oględzin akt sygn. IPN BU 0398/29; raport z działalności Sztabu (...)W w ramach operacji „(...)” w okresie od 16.08.1980 do 30.04.1982 ,

/k. 7190-7229., tom 36./ - „Podsumowanie stanu W: Instytucje Ministerstwa Obrony Narodowej, (...), (...), (...), WL, (...). Podsumowanie działalności w zakresie realizacji zadań w okresie obowiązywania stanu wojennego”,

/k. 7655-7694., tom 39./ - „Działalność Sił Zbrojnych PRL w zakresie realizacji zadań specjalnych w warunkach stanu wojennego” (Rozdział 7, Dzieła III)

/k. 9835-9895., tom 50./ - dokumenty sporządzone przez Zespół (...):

-„Przesłanki prawne wprowadzenia stanu wojennego”,

-„Rygory stanu wojennego w zakresie praw obywatelskich oraz łagodzenie ich w miarę stabilizacji życia w kraju”,

-„Argumentacja historyczno-polityczna odnosząca się do wprowadzenia stanu wojennego w Polsce 13 grudnia 1981 r.”,

-„Materiał dot. Wywiadowczych ocen i analiz na temat przesłanek uzasadniających konieczność wprowadzenia stanu wojennego”,

-„Wpływ działalności „Solidarności” w latach 1980-1981 na powstanie sytuacji społeczno-politycznej bezpośrednio poprzedzającej wprowadzenie stanu wojennego”,

/k. 9900-9902., tom 50./ - kserokopia pisma J. B. skierowanego do Przewodniczącego Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego gen. W. J. (1)

/k. 9832-9834., tom 49., k. 9896., tom 50./ - Notatka opracowana w Komendzie Głównej MO, Szyfrogram I Zastępcy Ministra Spraw Wewnętrznych gen. dyw. H. D. do Szefów (...) i (...),

/k. 9362-9364, tom 47/ - Zarządzenie Nr (...) Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie powołania Sztabu (...)W do kierowania operacją (...),

/k. 6623-6630, tom 34./ - „Informacja Szefa Sztabu Generalnego WP o realizacji w resorcie Obrony Narodowej zadań związanych z zagwarantowaniem bezpieczeństwa państwa”,

/k. 6444-6451, tom 32./ - Notatka z dnia 30 czerwca 1981 r. Dowódcy (...) gen. W. O. (2),

/k. 6256-6259, tom 32./ - „Informacja o stanie przygotowań normatywno-organizacyjnych związanych z wprowadzeniem stanu wojennego oraz przedsięwzięć w zakresie militaryzacji i obrony cywilnej”,

/k. 6535-6544, tom 33./ - „Instrukcja działania wydzielonych sił wojskowych w sytuacjach szczególnych” ,

/k. 6504-6507, tom 33./ - Sprawozdanie za okres 12-19 grudnia 1981 r.,

/k. 5517-5525, tom 28./ - Notatka służbowa z dnia 21 stycznia 1982 r. sporządzona przez gen. Służby Więziennej S. J.,

/k. 4035-4046./ - notatka urzędowa w sprawie dokumentacji akcji o kryptonimie (...) wraz z załącznikiem,

/k. 4129-4138./ - protokół oględzin zdawczo-odbiorczych materiałów wytworzonych w związku ze stanem wojennym przekazanych do Centralnego Archiwum Wojskowego w W. R.

/k. 5494-5499, 5548-5588./ - protokół oględzin akt o sygn. IPN 736/27 – „Pilne notatki 1981 r.” wraz z załącznikiem,

/k. 5503-5546./ - protokół oględzin akt o sygn. IPN 736/29 i 736/27b – „Ministerstwo sprawiedliwości 1982 r. ” wraz z załącznikami,

/k. 5761-6045, 6046-6080/ - protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1813/92/1 i 2 „Dokumenty stanu W część I i II wraz z załącznikami,

/k. 6084-6101./ - protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego w W. R. i Archiwum Instytucji Ministerstwa Ministerstwo Obrony Narodowej w M.,

/k. 6304-6329./ - protokół oględzin akt o sygn. IPN BU MSW (...) „Ministerstwo Spraw Wewnętrznych II. Gabinet M.” wraz z załącznikami,

/k. 6444-6451./ - „Informacja z pobytu w dniach 22-26 czerwca 1981 r. delegacji (...) Okręgu Wojskowego w (...) Okręgu Wojskowym”,

/k. 6452-6458, 6459-6472./ - Informacja nr (...) i (...) z dnia 1 stycznia 1981 „Ministerstwo Obrony Narodowej Szefostwo Wojskowej Służby Wewnętrznej”,

/k. 6473-6474./ - „Notatka dot. Pierwszych reakcji środowisk wojskowych na informacje o wizycie w Polsce Marszałka K. (14 stycznia 1981 r. „Ministerstwo Obrony Narodowej Szefostwo Wojskowej Służby Wewnętrznej”)

/k. 6477-6484, 6485-6491./ - Informacja nr (...)i(...) z dnia 22 maja 1981 r. „Ministerstwo Obrony Narodowej Szefostwo Wojskowej Służby Wewnętrznej”,

/k. 6492-6503./ - „Przesłanki wprowadzenia stanu wojennego w PRL, jego podstawy prawne i międzynarodowe uwarunkowania”,

/k. 6516-6534./ - „Zadania i struktura Głównego Zarządu Politycznego WP na okres szczególny”,

/k. 6535-6545./ - „Instrukcja działania wydzielonych sił wojskowych w sytuacjach szczególnych”,

/k. 6545-6548./ - „Polityczne motywacje użycia wojsk przeciwko kontrrewolucji w Polsce”,

/k. 6548-6553./ - „Tezy dotyczące pracy partyjno-organizacyjnej przed i po wprowadzeniu stanu wojennego w Polsce”,

/k. 6623-6630./ - „Informacja Szefa Sztabu Generalnego WP o realizacji w resorcie Obrony Narodowej zadań związanych z zagwarantowaniem bezpieczeństwa państwa”,

/k. 6641-6670./ - protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1838/94/6 „Dokumenty współpracy MON –MSW w okresie obowiązywania stanu wojennego (Sztab Generalny),

/k. 7189-7229, 7230-7694./ - protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1813/92/3-6,8, 9, 45, 24, 27, 32 (...) Wojsko Polskie w okresie zagrożenia socjalistycznego państwa i stanu wojennego. Część I, II, III, załączniki część I i II” oraz „Działalność Sił Zbrojnych PRL w okresie realizacji zadań specjalnych w warunkach stanu wojennego (Rozdział 7 Dział III)” wraz z załącznikami,

/k. 8525-8537./ - protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Państwowego o sygn. CAW 1862/98/24-30, 182-184, 187 wraz z załącznikami,

/k. 8544./ - informacja pisemna z Centralnego Archiwum Wojskowego z dnia 1 lutego 2006 r.,

/k. 8975-9027./ - protokół oględzin akt o sygn. stan wojenny MSW II 20 wraz z załącznikami,

/k. 9028-9044./ - protokół oględzin akt o sygn. stan wojenny (...) 4 „(...) Biuro (...) i (...) wraz z załącznikami,

/k. 9045-9092, 9093-9140./ - protokół oględzin akt o sygn. IPN BU 0236/251 (...) – operacja (...) wraz z załącznikami oraz operacji „ (...)”

/k. 9230-9235, 9236-9301./ - protokół oględzin akt o sygn. IPN 0296/11 t. 2 i 4 wraz z załącznikami,

/k. 9142-9202, 9302-9326./ - protokół oględzin akt o sygn. stan wojenny (...) (...). Biuro Operacyjne. Operacja kryptonim (...). Gotowość Operacja (...) wraz z załącznikami”,

/k. 9327 – 9345./ - protokół oględzin akt o sygn. stan wojenny (...) 24 „(...) Biuro Operacyjne. Operacja kryptonim (...) wraz z załącznikami”,

/k. 9346-9757./ - protokół akt o sygn. IPN BU 0717 tomy 1-30 (...) wraz z załącznikami,

/k. 9758-9828./ - protokół oględzin akt o sygn. IPN BU 0398/29 t. 1-2 „Raport działalności Sztabu(...)W w ramach operacji (...) w okresie 16 sierpnia 1980 r. do 30 kwietnia 1982 r.” wraz z załącznikami,

/k. 9897-9902, 9903-9918./ - protokół oględzin akt o sygn. IPN BU 01439/149 i 136 „Stan wojenny” wraz z załącznikami,

/k. 10048-10520./ - protokół oględzin akt Archiwum Akt Nowych w W. o sygn. Urząd Rady Ministrów KT 214 i 135 wraz z załącznikami,

/k. 10599-10696./ - protokół oględzin akt o sygn. 1039/1-33 5-6 „Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Biuro Spraw Obronnych (...) wraz z załącznikami”,

/k. 10741-10748./ - pismo szefa Centralnego Archiwum Wojskowego w W. wraz z załącznikami/,

/k. 6286-6300./ - protokół oględzin akt o sygn. (...) 5 „M. dot. Komitetu Obrony Kraju oraz Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego 4 I 1982 – 1 II 1983 r.” wraz z załącznikami,

k. 6845-7065./ - protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1827/88/62 , 77 „Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego” wraz z załącznikami,

/k. 7065-7188./ - protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Wojskowego o sygn. CAW 1701/86/47 „Protokoły z posiedzeń Zespołu (...), Rady Wojskowej oraz WRON” wraz z załącznikami,

/k. 8421-8516./ - protokół oględzin akt Centralnego Archiwum Państwowego o sygn. CAW 1838/94/2 „Projekty dokumentów dot. stanu W (w języku rosyjskim)” wraz z załącznikami,

/k. 10750-10752./ - protokół oględzin zapisów zdawczo-odbiorczych dokumentacji archiwalnej dotyczącej stanu wojennego i dokumentacji po byłym Układzie Warszawskim przekazanej do Biura (...) i (...) Dokumentów z Centralnego Archiwum Wojskowego w W.

/k. 11500-11506./ - protokół oględzin dokumentacji archiwalnej przekazanej z (...) w W.,

/k. 11608-11629./ - dokumentacja w języku rumuńskim: stenogram posiedzenia Komitetu Politycznego Wykonawczego Centralnego Komitetu Rumuńskiej Partii Komunistycznej z dn. 3 grudnia 1981 r. i z dn. 17 grudnia 1981 r. i z dn. 13 grudnia 1981 r. ,

/k. 11632-11680./ - tłumaczenie na język polski dokumentacji w języku rumuńskim,

/k. 11685-11756./ - dokumentacja w języku węgierskim: sprawozdanie dla Komitetu Politycznego W. Partii Socjalistycznej z dn. 8 grudnia 1980 r.; informacja z przyjęcia tow. V. M. rzecznika Ambasady Radzieckiej w B.; informacja KC W. Socjalistycznej Partii Robotniczej dla tow. S. K. (1); sprawozdanie dla Komitetu Politycznego Partii; sprawozdanie dla Komitetu Politycznego W. Socjalistycznej; sprawozdanie dla Komitetu Politycznego W. Partii Socjalistycznej z wizyty Polskiej Delegacji Rządowej i Partyjnej w B.

/k. 11774-11866./ - tłumaczenie na język polski dokumentacji w języku węgierskim,

/k. 11869-11878./ - dokumentacja w języku rosyjskim: dokument sporządzony na W. zaczynający się od słów: „Jak przyjacielom wiadomo...”,

/k. 11897-11903./ - tłumaczenie na język polski dokumentacji w języku rosyjskim,

/k. 11907-11924./ - dokumentacja w języku czeskim: informacja o spotkaniu tow. K. H. z I sekretarzem KC PZPR tow. K.; wystąpienie Sekretarza Generalnego KC (...). I. B. podczas spotkania głównych przedstawicieli KPCz i delegacji (...) na XVI zjeździe KPCz,

/k. 11941-11657./ - tłumaczenie na język polski dokumentacji w języku czeskim

/k. 11977-12070./ - dokumentacja w języku niemieckim: pismo od Pełnomocnika Federalnego ds. Materiałów Służby Bezpieczeństwa Publicznego; rozkaz nr (...); „Polityczno-operacyjne działania w związku z obecną sytuacją w PRL”; pisma podpisane przez Generała Armii nr: (...), (...), (...); (...) podróże do, ew. z Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej”; informacja na temat sytuacji w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej nr (...) z dnia 13.12.1980 r., oszacowanie sytuacji w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej przez attache wojskowego Narodowej Armii Ludowej w W.; informacja na temat sytuacji w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (16.09.1981 r.); informacja na temat sytuacji w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (17.09.1981 r.), informacja na temat sytuacji w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, opinie nt. działań terytorialnych grup operacyjnych Wojska Polskiego; informacja na temat rozwoju sytuacji w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej stan: 14.12.1981, godzina 04:00; Raport na temat najważniejszych wyników 14 posiedzenia Komitetu Ministrów O. Państw Członkowskich Układu Warszawskiego w M.; tekst projektów przewidzianych do skomplikowanej sytuacji w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej; pismo Generała Armii H. do tow. E. H.; istotna część meldunku Szefa (...). Okręgu Wojskowego gen. bryg. G. na temat wyników rozpoznania na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej celem przeprowadzenia wspólnych ćwiczeń; rozkaz nr (...) Ministra Obrony Narodowej w sprawie przygotowania i przeprowadzenia wspólnych działań szkoleniowych Zjednoczonych Sił Zbrojnych; zarządzenie nr (...) Zastępcy Ministra i Szefa Sztabu Głównego z dnia 6.12.1980 r.; pismo Generała Armii H. do tow. E. H.; rozkaz nr (...) Przewodniczącego Narodowej Rady O. NRD z dnia 10.12.1981 r.;

/k. 12074-12082./ - dokumentacja w języku bułgarskim: spotkanie T. Ż. z K. B. (3) Polityczne PZPR i zastępca przewodniczącego przy Radzie Ministrów,

/k. 12083-12098./ - tłumaczenie na język polski dokumentacji w języku bułgarskim,

- /k. 12102-12201./ - tłumaczenie na język polski dokumentacji w języku niemieckim,
- /k. 12212-12455./ - protokół oględzin materiałów w języku niemieckim z udziałem biegłego wraz z załącznikami,
- /k. 8488-8495, 8513-8516., tom 43./ - „Projekty dokumentów dot. stanu W (w języku rosyjskim) oraz ich tłumaczenie na język polski,
- /k. 6129-6183./ - dokumentacja Archiwum Akt Nowych w W. w języku rosyjskim dotycząca stanu wojennego przekazana Polsce za pismem z dnia 10 stycznia 1993 r.,
- /k. 3807-3809./ - protokół oględzin dokumentacji archiwalnej Centralnego Archiwum Wojskowego Ministerstwa Obrony Republiki Czeskiej w P. o kryptonimie (...),
- /k. 3814-3921, 3931-4033/ - załączniki do oględzin dokumentacji w (...) Republiki Czeskiej wraz z tłumaczeniem na język polski,
- /k. 6437-6443./ - „Notatka urzędowa z posiedzenia Rady Wojskowej Zjednoczonych Sił Zbrojnych odbytego w Ludowej Republice Bułgarii” (21-23 IV 1981 r.),
- /k. 10533-10594./ - weryfikacja tłumaczenia z języka rosyjskiego na język polski dokumentacji przekazanej na potrzeby Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej przez Komitet ds. Archiwów przy R. federacji Rosyjskiej w dniu 11 stycznia 1993 r. wraz z załącznikami,
- /k. 4020-4023., tom 20./ - tłumaczenie przysięgłe z języka czeskiego „pisma do Sekretarza Generalnego KC PZCz i Prezydenta (...),
- /k. 3986-3989., tom 20./ - tłumaczenie przysięgłe z języka czeskiego „zapisu informacyjnego dla towarzysza Ministra Obrony Narodowej (...) gen. armii M. D. dot. projektu i przebiegu ćwiczeń sojuszniczych”,
- /k. 3990-4011., tom 20./ - tłumaczenie przysięgłe z języka czeskiego „informacji dot. przebiegu i wyników 14 posiedzenia Komitetu Ministrów O., które odbyło się w dniach 1-4 grudnia w M.”,
- /k. 8422-8487., 8497-8512., tomy 42-43./ - „Projekty dokumentów dot. stanu W (w języku rosyjskim) oraz ich analiza porównawcza z Aktami Głównymi Prokuratora s. 101/04/ZK,
- /k. 4139-4977./ - protokół oględzin mikrofilmów zawierających dokumentację archiwalną z lat 1980-1983: Zespół (...) Komitetu centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (Archiwum Akt nowych sygn. 2988-3028) i Zespół (...) robotniczej (Archiwum Akt Nowych sygn. 3409-3421) wraz z załącznikami
- /k. 4921-4942, tom 25./ - Protokół Nr (...) z posiedzenia Sekretariatu KC PZPR w dniu 26 listopada 1981 r.

Protokoły z posiedzeń B. Politycznego KC PZPR

- /k. 4349-4359, tom 22./ - Nr (...) w dniu 10 czerwca 1981 r.”, /k. 4219-4269, tomy 21 i 22./ - Nr (...) w dniach 21, 22, 24, 25 marca 1981 r., /k. 4276-4283., tom 22./ - Nr(...) z dnia 22.04.1981 r.,/k. 4164-4188, tom 21./ - Nr (...)w dniu 16 grudnia 1980 r. , /k. 10539-10544, tom 53./ - w dniu 22 stycznia 1981 r., /k. 4204-4218, tom 21./ - Nr (...) w dniu 7 lutego 1981 r., /k. 4375-4393, tom 22./ - Nr(...) w dniu 1 sierpnia 1981 r., /k. 4420-4445, tom 23./ - Nr (...) w dniu 8 września 1981 r., /k. 4478-4498, tom 23./ - Nr (...) w dniu 6 października 1981 r., /k. 4512-4525, tom 23./ - Nr(...) w dniu 15 października 1981 r., /k. 4526-4547, tom 23./ - Nr (...) w dniu 16 października 1981 r., /k. 4874-4877, tom 25./ - Nr (...) w dniu 28 października 1981 r. , /k. 4548-4564, tom 23./ - w dniu 26 października 1981 r., /k. 4565-4568, tom 23./ - Nr (...) w dniu 28 października 19781 r., /k. 4569-4592, tom 23./ - Nr (...)w dniu 10 listopada 1981 r., /k. 4878-4896, tom 25./ - Nr(...) w dniu 5 listopada 1981 r. , /k. 4593-4608, tom 23./ - Nr (...) w dniu 20 listopada 1981 r., /k. 4609-4612, tom 23./- Nr (...)w dniu 27 listopada 1981 r. , /k. 4613-4628, tomy 23-24./ - Nr (...) w dniu

1 grudnia 1981 r., /k. 4629-4663, tom 24./ - Nr (...) w dniu 5 grudnia 1981 r., /k. 4269-4275, tom 22./ - w dniu 27 marca 1981 r. /k. 10548-10556, tom 53./ - w dniu 2 kwietnia 1981 r., /k. 10557-10565, tom 53./ - w dniu 9 kwietnia 1981 r., /k. 10566-10568, tom 22./ - w dniu 9 kwietnia 1981 r., /k. 10569-10572, tom 53./ - w dniu 30 kwietnia 1981 r., /k. 4283-4290, tom 22./ - Nr (...) w dniu 21 maja 1981 r., /k. 4291-4321, tom 22./ - Nr(...) w dniu 2 czerwca 1981 r., /k. 4322-4340, tom 22./ - Nr(...) w dniu 6 czerwca 1981 r., /k. 10573-10577, tom 53./ - w dniu 18 czerwca 1981 r., /k. 4360-4369, tom 22./ - nr (...) w dniu 7 lipca 1981 r., /k.4394-4419, tom 22./ - nr (...) w dniu 18 sierpnia 1981 r., /k. 10581-10588, tom 53./ - w dniu 29 października 1981 r., /k. 4694-4703, tom 24./ - nr (...) w dniu 24 stycznia 1982 r., /k. 4704-4721, tom 24./ - nr (...) w dniu 6 lutego 1982r., /k. 4722-4740, tom 24./ - w dniu 6 marca 1982 r., /k. 4740-4754, tom 24/ - nr(...) w dniu 16 marca 1982 r., /k. 4755-4775, tom 24./ - nr (...) w dniu 27 kwietnia 1982 r., /k. 4780-4781, tom 24./ - nr (...) w dniu 20 lipca 1982 r., /k. 4782-4817, tom 24./ - nr(...) w dniu 18 listopada 1982 r.

Protokoły oględzin akt personalnych wraz z załącznikami :

/k. 7695-7709./ - akt o sygn. CAW 1849/95/69 – akta personalne F. S. (1) ; /k. 7710-7724./ - akt o sygn. CAW 1849/95/34 – akta personalne C. K. (1) ; /k. 7725-7739./ - akt o sygn. CAW 1849/95/31 – akta personalne M. J. (2) ; /k. 7740-7753./ - akt o sygn. CAW 1849/95/54 – akta personalne C. P. ; /k. 7754-7769./ - akt o sygn. CAW 1849/95/22 – akta personalne E. M. ; /k. 7769-7784./ - akt o sygn. CAW 1849/95/22 – akta personalne E. M. ; /k. 7769-7784./ - akt o sygn. CAW 1840/94/572 – akta personalne K. G. (2) s. J. ; /k. 7785-7799./ - akt o sygn. CAW 1840/94/571 – akta personalne K. G. (2) s. A. ; /k. 7815-7829./ - akt o sygn. CAW 1840/94/24 – akta personalne W. O. (2) ; /k. 7830-7845./ - akt o sygn. CAW 1783/90/8 – akta personalne T. K. ; /k. 7846-7861./ - akt o sygn. CAW 1849/95/41 – akta personalne L. Ł. (2) ; /k. 7862-7876./ - akt o sygn. CAW 1642/79/312 – akta personalne R. L. ; /k. 7877-7891./ - akt o sygn. CAW 1849/95/30 – akta personalne L. J. ; /k. 7892-7906./ - akt o sygn. CAW 1783/90/2204 – akta personalne T. M. (1) ; /k. 7907-7921./ - akt o sygn. CAW 1849/95/18 – akta personalne M. D. (1) ; /k. 7922-7935./ - akt o sygn. CAW 1849/95/29 – akta personalne T. H. ; /k. 7936-7950./ - akt o sygn. CAW 1849/95/82 – akta personalne W. S. (1) ; /k. 7951-7965./ - akt o sygn. CAW 1849/95/16 – akta personalne M. D. (3) ; /k. 7966-7980./ - akt o sygn. CAW 1849/95/87 – akta personalne T. S. (3) ; /k. 7981-7995./ - protokół oględzin akt o sygn. CAW 1849/95/70 – J. S. (1) ; /k. 8011-8025./ - akt o sygn. CAW 1840/94/2465 – akta personalne C. W. (1) (W.) ; /k. 8041-8055./ - akt o sygn. CAW 1849/95/86 – akta personalne J. U. (2) ; /k. 8056-8070/ - akt o sygn. CAW 1849/95/1467 – akta personalne J. M. (3) ; /k. 8071-8085./ - akt o sygn. CAW 1783/90/2211 – akta personalne L. M. ; /k. 8086-8100./ - ; akt o sygn. CAW 1783/90/1924 – akta personalne A. K. (3) ; /k. 8101-8115./ - akt o sygn. CAW 1921/03/631 – akta personalne A. S. ; /k. 8128-8141./ - akt o sygn. CAW 1849/95/1839 – akta personalne R. P. ; /k. 8142-8156./ - akt o sygn. CAW 1840/94/29 – akta personalne J. R. (2) ; /k. 8172-8186./ - akt o sygn. CAW 1840/94/2579 – akta personalne J. Z. (4) ; /k. 8202-8215./ - akt o sygn. CAW 1849/95/52 – akta personalne M. P. ; /k. 8216-8230./ ; /k. 8246-8260./ - akt o sygn. CAW 1849/95/1426 – akta personalne W. M. (1) ; /k. 8261-8275./ - akt o sygn. CAW 1912/02/16 – akta personalne J. J. (5) ; /k. 8292-8306./ - akt o sygn. CAW 1840/94/2308 – akta personalne F. T. ; /k. 8307-8321./ - akt o sygn. CAW 1912/02/60 – akta personalne J. Z. (3) ; /k. 8322-8336./ - akt o sygn. CAW 1849/65/1225 – akta personalne A. K. (4) ; /k. 8337-8351./ - akt o sygn. CAW 1783/90/87 – akta personalne Z. A. (1) ; /k. 8352-8366./ - akt o sygn. CAW 1783/90/2206 – akta personalne Z. M. ; /k. 8412-8420./ - akt o sygn. CAW 1849/95/1663 – akta personalne J. O.

Kserokopie akt osobowych :

/k. 8546-8609./ - Prezesa Rady Ministrów W. J. (1) ; /k. 8610-8647./ - Ministra Obrony Narodowej F. S. (1) ; /k. 8648-8670./ - Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska T. H. ; /k. 8671-8747./ - Ministra Spraw Wewnętrznych C. K. (1) ; /k. 8748-8794./ - Ministra Górnictwa i Energetyki C. P. ; /k. 8795-8810./ Wiceministra O. Narodowej E. M. ; /k. 8811-8823./ - Wiceministra O. Narodowej T. T. (1) ; /k. 8824-8875./ - Szefa; Urzędu Rady Ministrów M. J. (2) ; /k. 8876-8930./ - M. D. (1)

Protokoły oględzin akt personalnych :

/k. 10753-10767./ - akt o sygn. CAW 1849/95/92 – akta personalne Z. Z. (2); /k. 10768-10775./ - akt o sygn. CAW 2045/06/18 – akta personalne F. P. (1),

dane o karalności- / k.12463/ S. K. (1) ,/k. 12458/ - C. K. (1) i /k. 12459/ - E. K. (1)

Oskarżony **C. K. (1)** nie przyznał się do popełnienia zarzucanych mu czynów. k. 11065-11066, 11069-11071, 14380-14406, 14421-14425, 14063-14077, 14079-14099, 14136-14155, 14157v-14167, 14210-14220

Oskarżony oświadczył , iż nie podlega w kwestii postawionych mu zarzutów kognicji sądów powszechnych , lecz Trybunałowi Stanu – zgodnie z brzmieniem art.198 punkt.1 konstytucji z 1997 r. (art.156,235)

W jego ocenie stan wojenny wprowadzony został legalnie , gdyż wprowadziła go uchwałą Rada Państwa , którą tylko ona mogła, zgodnie z treścią art.33 ust.2 Konstytucji, wprowadzić.

Wprowadzając stan wojenny Rada Państwa musiała także uchwalić dekrety wykonawcze.

Te z kolei zostały zatwierdzone przez Sejm w dniu 25 stycznia 1982 r. Wątpliwości budzi jedynie data ich promulgacji, gdyż Dziennik Ustaw nosi datę 14 grudnia 1981 r. , zaś wydrukowane zostały w dniu 16 grudnia 1981 r.

Nadto wprowadzenie stanu wojennego nie było sprzeczne z podpisanym przez Polskę Międzynarodowym Paktem Praw Człowieka i jego art.4 dotyczącym dopuszczalności wprowadzenia stanu wyjątkowego

Dekrety te nie są kwestionowane przez żadne sądy. Oskarżony przywołał wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27.09.1990 r., 01.07.2002r.Sądu Wojewódzkiego z dnia 29.07.1996 r. i Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28.11.1997 r.

Rada Państwa nie była zmuszana do podjęcia uchwały i uchwalenia dekretów w sprawie stanu wojennego, a Członkowie Rady głosowali swobodnie, o czym świadczą głos przeciwny R. R. (2) i wstrzymujący J. S. (2). Obecnych było 11 na 17 jej członków.

Ponadto miała ona własne informacje o stanie zagrożenia Państwa Polskiego. Rada Państwa nie była zaskoczona wnioskiem Prezesa Rady Ministrów o wprowadzenie stanu wojennego, wszak projekt uzgadniany był przez Kancelarię Rady Ministrów i z Ministerstwem Sprawiedliwości. Ponadto w dniach 8 i 12 grudnia gen. J. rozmawiał w tej sprawie z Przewodniczącym Rady Państwa H. J..

Oskarżony stwierdził, iż nie zgadza się z zarzutem wykonywania nielegalnie wydanych dekretów RP , gdyż jako Minister Spraw Wewnętrznych nie mógł ich nie wykonać .

Ponadto Sejm uchwałą z dnia 23.10.1996 r. orzekł, że wprowadzenie stanu wojennego było uzasadnione stanem wyższej konieczności i sprawę umorzył między innymi w stosunku do oskarżonego C. K. (1). Z tego względu uchwała Sejmu wywołuje podobny skutek , jak powaga rzeczy osądzonej. Nie zaistniały żadne nowe okoliczności , ani nie pojawiły się żadne nowe dowody, które mogłyby skutkować podjęciem prawomocnie umorzonego postępowania.

Wprowadzenie stanu wojennego spowodowane było stanem wyższej konieczności. Uchronił on Polskę przed całkowitą ruiną gospodarki , rozpadem państwa i walkami wewnętrznymi, a także groźbą interwencji wojskowej państw Układu Warszawskiego, która była bardzo realna. Nie było wówczas warunków, tak wewnętrznych , jak zewnętrznych , do porozumienia z opozycją. Sytuacja wewnętrzna spowodowana przez ekstremalny nurt opozycji była katastrofalna. Wysuwano żądania- postulaty niemożliwe do zrealizowania . „Solidarność „ domagała się wpływu na władze , bez umocowania konstytucyjnego . Mediacyjna rola Kościoła wyczerpywała się. Nie respektowano nawet przestróg Kardynała S. W. (1) ani J. G.. Najbardziej istotnymi czynnikami zagrażającymi bezpieczeństwu wewnętrznemu były: wprowadzenie ostrej walki politycznej na teren zakładów pracy i nadużywanie jako oręża strajku, ogromne straty gospodarcze powodowane przez strajki, załamanie dyscypliny społecznej i porządku prawnego. Polegało to między innymi na okupowaniu budynków użyteczności publicznej , blokowaniu dostaw towarów. (kalendarz zdarzeń k.14138-14149) Oskarżony nazwał te postawy „terroryzmem strajkowym” i „nihilizmem

prawnym”. Skutkiem tego był wzrost przestępczości kryminalnej. Skutkami strajków był spadek produkcji i zaopatrzenia a w konsekwencji załamanie rynku (wskazał liczne przykłady k.14157v-14159) . Sytuacja ta powodowała , że społeczeństwo było zniecierpliwione i przerażone. Elementem dodatkowo komplikującym sytuację w Polsce był nurt konserwatywny w obozie władzy, prowadząc działalność przeciwko realistycznym, umiarkowanym kręgom władzy poprzez kontaktowanie się z przedstawicielstwami państw Układu Warszawskiego.(k.14136).

Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego była ciałem fasadowo-propagandowym i nie podjęła żadnej decyzji , nie kierowała krajem. W jej skład wchodził konstytucyjni wysocy urzędnicy państwowi :premier, przewodniczący KOK , Ministrowie (...)N, MSW, szef (...), Minister Górnictwa , Minister Administracji, którzy wykonywali swe funkcje konstytucyjne.

Oskarżony wyjaśnił (k.146), że on i jego koledzy generałowie byli przekonani , że w latach 1980-1981 r do interwencji wojsk Układu Warszawskiego może dojść . Wskazał , że wzmocnienie stacjonujących w Polsce jednostek radzieckich nastąpiło w okresach kryzysowych : jesienią roku 1980, wiosną , latem i jesienią 1981 r., również przed grudniem 1981 r. Ostrzegawczą rolę spełniały ćwiczenia (...) w marcu i kwietniu i (...) we wrześniu 1981 r.

Niezależnie od wszelkich militarnych konsekwencji oskarżony podniósł , iż mogłoby dojść do korekty granic w zakresie S. i Ś.. List KC KPZR do KC PZPR z czerwca 1981 r. zawierał aluzję w tym względzie.

Jednocześnie oskarżony wyjaśnił , że gdyby S. uznali zagrożenie dla ich podstawowych interesów , to koszty interwencji zeszłyby na drugi plan. Do takich sytuacji zaliczyć należy: załamanie się wewnętrznego ładu w Polsce, frontalny atak na autorytet reżimu, np. dłużej trwający strajk generalny, na który reżim nie zareagowałby w sposób zdecydowany, sygnały, że polski reżim staje się niechętny lub niezdolny do wypełnienia zobowiązań UW.

Zdaniem oskarżonego przekazanie informacji przez płk R. K. (1) wywiadowi Stanów Zjednoczonych nie spowodowało żadnej reakcji z ich strony, nie spowodowano także zmian w planach przygotowania stanu wojennego. Zdaniem oskarżonego Amerykanie godzili się na to , że Polacy trudne problemy zamierzają rozwiązać własnymi środkami i siłami. Oskarżony wskazał także , iż płk R. attaché wojskowy w Polsce podał , że płk R. K. (1) był agentem Głównego Zarządu Wywiadowczego Armii Radzieckiej. On pomagał w przerzucie K. do B.. Dopiero po ucieczce na zachód ujawnił także , że był agentem wywiadu amerykańskiego. (k.14097) Zdaniem oskarżonego gotowość dywizji NRD i Czechosłowackich, które trwały do połowy 1982 r. nie były odosobnione, gdyż pozostawały we wspólnej organizacji z Układem Warszawskim.

Wypowiedziane przez Członków Biura Politycznego KC KPZR słowa wygłoszone w toku posiedzenia w M. w dniu 10 grudnia 1981 r. : A.- „Nie zamierzamy wprowadzać wojsk do Polski”, G.-„Nie może być żadnego wprowadzenia wojsk do Polski”, czy S. „Nie może być mowy o żadnym wprowadzeniu wojsk” – nie mają żadnego znaczenia . Podobne wypowiedzi poprzedziły interwencję w Afganistanie.

Oskarżony wyjaśnił , że jego odejście ze stanowiska w takiej sytuacji byłoby formą dezercji . Zważyć należy , że doszłyby wówczas do władzy elementy ekstremalne , które dokończyłyby reformę z lat 40-tych, gdyż uważali, że zatrzymano się wpół drogi.

Zdaniem oskarżonego wprowadzenie stanu wojennego spowodowało przemiany społeczne i polityczne , które doprowadziły do obrad „Okrągłego Stołu”, w którym on sam uczestniczył a także w konsekwencji przemian politycznych w Europie, takich jak „aksamitna rewolucja” w Czechosłowacji, „Okrągłych Stołów „ na Węgrzech i Bułgarii, zburzenie „muru berliński”. To oskarżony gen. C. K. (1) w dniu 11.09.1986 r. uwolnił wszystkich więźniów politycznych. On również w dniu 26.08.1988 r. zaproponował rozmowy w formie „Okrągłego Stołu”.

Oskarżony zaznaczył, że w 1981 r. państwo obezwładniło 10 milionową „Solidarność” , zaś w 1989 r. dobrowolnie przekazało władzę. W obu przypadkach kierowano się rozsądkiem i wolą społeczeństwa. W 1980-1981 r. „Solidarność „ wyprzedziła czas , który jeszcze nie dojrzał, ani w Polsce , ani w ZSRR do głębokich przemian, jakie stały się możliwe dopiero w 1989 r.

Stan wojenny nie oznaczał przekreślenia kursu reform, lecz ratował kraj przed katastrofą, stwarzając warunki, aby w ustabilizowanej sytuacji kontynuować przeobrażenia. W przemianach gospodarczych, społecznych i politycznych oskarżony uczestniczył aż do 13 czerwca 1990 r., kiedy podjął decyzję o przejściu w stan spoczynku.

Wyjaśnienia oskarżonego osadzone są w szerokim kontekście historycznym. Przywołuje on i analizuje zdarzenia historyczne z okresu międzywojennego, jak i z okresu po zakończeniu stanu wojennego, szczególnie dotyczące okresu obrad „Okrągłego Stołu”, którego był, co oczywiste, jednym z współtwórców.

W ocenie oskarżonego stan wojenny nie pochłonął 100 ofiar śmiertelnych, lecz 14. Odnośnie osób internowanych, to umieszczone zostały w ośrodkach czasowych. Do nadużyć doszło głównie z powodu potrzeby decentralizacji tych miejsc. Odnośnie liczby internowanych, to za sprawą oskarżonego zmniejszono ją o około 60%. Ponadto w okresie od 13 grudnia 1981 r. do 31 grudnia 1982 r. oskarżony wymienia liczne akty sabotażu i dywersji mające charakter polityczny.

Oskarżony wskazał, że już po wprowadzeniu stanu wojennego nadal istniały trudności a także naciski ze strony aktywu partyjnego szczebla wojewódzkiego i centralnego o zaostrzeniu represji w stosunku do członków „Solidarności”. Naciski pochodziły także z zewnątrz. Naciskali na zaostrzenie represji wobec opozycji, skończenie raz na zawsze z problemem indywidualnego rolnictwa, szeroko rozbudowanym rzemiosłem i Kościołem (...). Naciski te były o tyle istotne, że u granic Polski w dalszym ciągu rozmieszczone były wojska Układu Warszawskiego, zaś zainteresowany ich wejściem był tzw. beton partyjny. Argumentem ze strony Związku Radzieckiego było uzależnienie Polski od jego gazu, ropy naftowej, bawełny. Był to jedyny dostawca wobec sankcji Prezydenta USA R.R.. Mimo tego, w rozmowie pomiędzy gen. W. J., F. S. i oskarżonym gen. C. K. – odbytej wiosną 1982 r. w Ł. – ustalono, że represji zaostrzyć nie zamierzają. Zamierzają natomiast dążyć do normalizacji stosunków na linii państwo-kościół i nawiązywania dialogu z opozycją. Takie rozumowanie doprowadziło do (...) i „Okrągłego Stołu”.

Zdaniem oskarżonego gen. C. K. (1) przecenia się zasługi M. G. i (...) dla przemian w krajach takich jak: Czechosłowacja, NRD, Węgry, Rumunia i Węgry. Jego zdaniem pozycja G. była słaba, zwłaszcza w (...).

Oskarżony zaznaczył, że w dniu 21 lipca 1983 r. a wręcz zaledwie pół roku po uchyleniu rygorów stanu wojennego uchwalono ustawę o amnestii.

W dniu 12 grudnia 1981 r. około godziny 9.00 rano oskarżony gen. C. K. (1) na posiedzeniu u Prezesa Rady Ministrów jednoznacznie opowiedział się za koniecznością wprowadzenia stanu wojennego. Do godz. 14.00 oczekiwano na gest Solidarności. Niestety obrady zdominowane były agresywnością i nieprzejednaniem i nie rokowały żadnych nadziei na pokojowe rozwiązanie. Około godziny 14.00 zameldował Premierowi, że szans na porozumienie z (...) nie ma, co dało podstawę do wprowadzenia stanu wojennego.

Oskarżona **E. K. (1)** nie przyznała się do popełnienia zarzucanego jej czynu. k.3276-3279, 4114-4117, 7118-4120, k.14444-14448

Zdaniem oskarżonej, jako członek Rady Państwa, nie podlega ona odpowiedzialności sądów powszechnych, lecz Trybunału Stanu. Z uwagi zaś na rozstrzygnięcie kwestii odpowiedzialności przed tym organem przez Komisję Odpowiedzialności Konstytucyjnej Sejmu, zakończoną uchwałą z dnia 23.10.1996 r. umarżającą postępowanie, zachodzi negatywna przesłanka procesowa w postaci stanu rzeczy osądzonej.

Niezależnie od tego sytuacja polityczno – gospodarcza Polski w 1981 r. uzasadniała wprowadzenie stanu wojennego jako „mniejszego zła”. Jej głównymi elementami były: strajki u progu ostrej zimy, dezorganizacja przez nie gospodarki, braki w zaopatrzeniu, zapowiadana na dzień 17 grudnia 1981 r. demonstracja. Wzmagał się radykalizm działaczy związkowych, rosły roszczenia ekonomiczne, których nikt nie mógł spełnić. Idea porozumienia nie przyniosła oczekiwanych skutków. Związek zawodowy (...) już nie walczył o interesy ludzi, lecz o władzę. Związek radziecki zapowiadał ograniczenia dostaw gazu, prądu i surowców dla gospodarki. Pojawiła się groźba interwencji zbrojnej ze strony Związku Radzieckiego. Zdaniem oskarżonej, doktryna B. nie pozostawiała wątpliwości, co do

działań zapobiegających „rozmontowaniu systemu”. Położenie geopolityczne Polski w szczególności to wykluczało. Przygotowania do interwencji Związek (...) podjął już w 1980 r. Na terenie Polski prowadzone były rekonesanse.

W listopadzie 1981 r. oskarżona była obecna na pogrzebie ojca na (...). Znajomi informowali ją o ruchach wojsk na granicy polsko – radzieckiej, wyrażając tym zaniepokojenie i dopytując się o przeciwdziałania temu przez władze. Jej rodzina i ona sama miała przykre doświadczenia związane z obecnością wojsk radzieckich, których doświadczyła w okresie dzieciństwa.

Działanie Rady Państwa było działaniem w stanie wyższej konieczności.

Oskarżona była członkiem Rady Państwa od 1976 r. jako Przewodnicząca Ligi (...).

W dniu 12 grudnia 1981 r. przyjechał po nią oficer LWP i zawiózł do B.. Otrzymała, jak każdy członek RP, plik materiałów w postaci maszynopisów. Nie było czasu na to, aby zapoznać się z tymi materiałami. Następnie gen. T. T. przedstawił sytuację w kraju. Zadawano pytania Naczelnemu Prokuratorowi Wojskowemu. Z uwagi na własną subiektywną świadomość zagrożenia bezpieczeństwa Państwa głosowała za uchwałą Rady Państwa. Głosowanie za dekretemi było jej naturalną konsekwencją, gdyż stanowiły one regulację po wprowadzeniu stanu wojennego. Uchwała nie zawierała żadnej treści normatywnej, niezbędne więc były akty wykonawcze, aby uniknąć anarchii w czasie stanu wojennego. Oskarżona nie odczuwała, aby ktoś ją, ani innych członków Rady Państwa nakłaniał do głosowania. Była to jej suwerenna i świadoma decyzja. Treść zarzutów dotycząca podżegania jej osobiście uwłacza, gdyż nie czuła się „marionetką”.

Oskarżony **S. K. (1)** nie przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu. k.11005-11007, 11015-11024, 13754v-13768v, 13806-13836

Wyjaśnił, że z funkcji I Sekretarza Komitetu Centralnego PZPR zrezygnował w dniu 18 października 1981 r.

Zaprzeczył, aby brał udział w związku zbrojnym oraz, aby podlegał kierownictwu gen. W. J. (1). Stwierdził, że jego pozycja w państwie nie uzasadniała zwierzchnictwa Premiera, którym był gen. W. J. (1).

Zaprzeczył, aby motywem działania jego i innych oskarżonych mających postawiony podobny zarzut była likwidacja pokojowego ruchu społecznego związanego głównie z NSZZ „Solidarność”. Wyrosła ona z (...), na które oskarżony miał wpływ. Zakładał, że „Solidarność” będzie siłą współdziałającą z rządzącą partią oraz rządem zgodnie z zapisami (...) i chciał, aby była ona nową siłą polityczną.

Prace planistyczne nad aktami prawnymi dotyczącymi stanu wojennego prowadzone były od wielu lat. Nie chodziło w nich, aby w sposób niezgodny z Konstytucją doprowadzić do uchwaleniu dekretów przez Radę Państwa. Podjęcie przygotowań nie przesądzało o tym, kiedy ich wyniki zostaną przedstawione Radzie Państwa. Mogło to nastąpić między wiosenną a jesienną sesją Sejmu.

W ocenie oskarżonego konieczność tych prac wymuszała sytuacja wewnętrzna kraju: strajki, destrukcja gospodarki, spadek produkcji, narastanie niebezpieczeństwa wybuchu społecznego. W celu przeciwdziałania tym zjawiskom podjęto prace, którymi kierowali poszczególni Premierzy. Prace planistyczne odbywały się za jego wiedzą i zgodą. Ponadto owe prace planistyczne nie zmierzały ani wprost do wprowadzenia takiej operacji, ani likwidacji „Solidarności”. Stan wojenny nie był celem polityki, ale środkiem działania na wypadek nieokreślonego w czasie stanu wyższej konieczności.

W dniu 27 marca 1981 r. zostały opracowane trzy dokumenty w sprawie stanu wojennego. Dokumenty te eksponują kompetencje najwyższych organów do stanowienia zarówno o wprowadzeniu stanu wojennego, jak i niezbędnych regulacjach prawnych.

Dokument „Myśl przewodnia stanu wojennego” zatwierdził ówczesny Premier, zaś oskarżony podpisem potwierdził aprobatę dla tego dokumentu. Zdaniem oskarżonego już na wstępie tego dokumentu zaznaczono, że: wprowadzenie

stanu wojennego stanowi ostateczne – po wyczerpaniu wszystkich możliwych środków politycznych - posunięcie państwa. Prace przygotowawcze prowadzono bez pośpiechu , ale nie można było ich zaniechać. W drugiej połowie 1981 r. powstały nowe , groźne zjawiska, jak strajki głodowe , blokady węzłów komunikacyjnych. Stało się to wkrótce po proklamowaniu przez IX Nadzwyczajny Zjazd PZPR programu głębokich reform państwa i życia społecznego oraz kontynuowania orientacji na porozumienie narodowe.

Prace planistyczne dotyczyły szerokiego grona ekspertów , lecz jego wprowadzenie było domeną ścisłego kierownictwa partyjnego i państwowego.

Oskarżony był zwolennikiem rozwiązywania problemów społecznych środkami politycznymi , z rozważą w wyborze środków i skłonności do kompromisów nawet upokarzających władzę. Oskarżony ocenił , że ochrona kraju przed bratobójczą wojną , której następstwem byłaby interwencja zbrojna sąsiednich państw uzasadniałaby wprowadzenie stanu wojennego , wobec braku innych środków. Uznał jednocześnie , że w całym okresie sprawowania przez niego stanowiska stan taki nigdy nie wystąpił.

Bardzo szybko po (...) wystąpiły międzynarodowe reperkusje. Sprzeciw Związku Radzieckiego i innych państw bloku budziły nie tylko społeczne niepokoje , ale także procesy demokratyzacji w partii i w państwie oraz reformowanie gospodarki. Zasadnicze rozbieżności dotyczyły Porozumień Sierpniowych . „My widzieliśmy w nich trwałą składnik ustrojowy, sąsiedzi zjawisko tymczasowe , które trzeba eliminować przy pomocy siły”. W skrajnej postaci wystąpiło to , jako zagrożenie interwencyjne – najbardziej realne w grudniu 1980 r. , ale groźne i w marcu 1981 r. . Pod pozorem ćwiczeń zamierzano wprowadzić do Polski potężne siły wojskowe Związku Radzieckiego i innych państw UW. Liczono, że sama obecność tych wojsk i społeczne reakcje na ten fakt , uruchomi procesy prowadzące do wprowadzenia stanu wojennego. Na wycofanie się z tego zamiaru wpływ miały Stany Zjednoczone, lecz orientacja Związku Radzieckiego na siłowe rozwiązanie i nacisk na polskie władze były niezmiennie. Trwała krytyka polskich władz za pobłażanie kontrrewolucji , pobłażanie liberalom w PZPR i narastały żądania stanu wojennego. Bardzo trudno było sprostać tej presji, ale woli działania nie brakowało.

W dniu 25 sierpnia 1980 r. przez Biuro Polityczne KPZR powołano Komisję do Spraw Polski pod przewodnictwem M. S.. Po trzech dniach od jej powołania przedstawiła Biuru Politycznemu propozycję stworzenia zgrupowania bojowego na wypadek „okazania wojskowej pomocy PRL”. Uzasadnieniem tego było , iż ruch strajkowy osiągnął wymiar ogólnopaństwowy. Przeprowadzono trzy etapy formowania zgrupowania wojsk.

W ocenie oskarżonego w końcu sierpnia 1980 r. nie było w Polsce żadnych podstaw do takiej reakcji. Może to dowodzić , że to nie akcje strajkowe , lecz próby pojednania społecznego były bezpośrednią przyczyną takich działań.

Na rozprawie oskarżony udawał , iż groźba interwencji istniała. Wyjaśniał wówczas : W dniu 5 grudnia 1980 r. odbyła się poświęcona sytuacji w Polsce , narada szefów partii . W jej toku sytuację w Polsce i postawę polskiego kierownictwa poddano ostrej krytyce . Po naradzie doszło do spotkania oskarżonego , na jego prośbę , z L. B. w sprawie przedstawienia polskiego negatywnego stanowiska odnośnie ewentualnej interwencji. W odpowiedzi L. B. powiedział : „No dobrze , nie wejdziemy. Ale jeśli będzie się komplikować – wejdziemy, wejdziemy. No bez ciebie nie wejdziemy.” Oskarżony rozumiał to także w ten sposób, że na każde wejście , jak na rzekome ćwiczenia , jakie chciano przeprowadzić w grudniu, potrzebne jest pozwolenie polskich władz.

Zapowiedziano wówczas ćwiczenia na terenie polski. W tym okresie gen. H. przywiózł z M. oleat dużej mapy z pożądanym rozmieszczeniem wojsk, które miały wkroczyć do Polski. Do ćwiczeń tych nie doszło z powodu braku zgody polskiego kierownictwa. Nie były to tylko zabawy na mapach, lecz dywizje państw ościennych stały przygotowane w pobliżu granic. Oskarżony podał obszernie opisy takich sytuacji. Stwierdził , że żywe jest pytanie o wycofanie się z interwencji. Nie wiadomo, czy decyzji nie wydano, czy została cofnięta. Ważne było , że na radziecką niepewność nakładał słowa o pewności , co do krwawych reakcji Polaków na obecność sił interwencyjnych w Polsce.

W ocenie oskarżonego owe ćwiczenia nie były środkiem do nacisku na polskie władze , by zdecydowały się na siłowe działanie wobec opozycji. Interwencja , jako kolejny krok w eskalacji nacisku były zbyt kosztowny dla takiego celu.

Chodziło zapewne o dokonanie zasadniczego zwrotu w polityce i w tym celu miały być wprowadzone siły Układu Warszawskiego .

Następnie w połowie marca 1981 r. rozpoczęły się ćwiczenia dowódczo-sztabowe wojsk Układu Warszawskiego. Zbiegły się z wydarzeniami (...) z 19 marca 1981 r. Przybył wówczas do Polski marszałek W. K. (1). Nalegał na wprowadzenie stanu wojennego . W dniu 25 marca 1981 r. zatelefonował L. B. , który również na to nalegał. Tłumaczył, że wówczas nie będzie reakcji Zachodu.

Kolejne spotkanie odbyło się w dniu 3 kwietnia 1981 r. pod B. w pociągu, który stał się miejscem konferencji , w której uczestniczyli: oskarżony S. K. (1) , gen. W. J. (1) , J. A. i D. U.. Rozmowy trwały całą noc. Po wielu dyskusjach i sporach , gdzie obie strony przedstawiły swoje racje J. A. powiedział: "No, niech będzie . Nie wprowadzajcie stanu wojennego" . Potem dodał : „Nie spóźnijcie się z tą decyzją. To też kosztuje.” Po trzech dniach ćwiczenia zostały zakończone.

Po wydarzeniach grudnia 1980 i marca 1981 r. radziecka polityka uległa istotnej modyfikacji. Nie wróciły już propozycje manewrów z udziałem wojsk Układu Warszawskiego, stanowiących wstęp do interwencji. Niezmienna pozostała jednak orientacja , że kryzys w Polsce trzeba rozwiązać siłą , ale polskimi siłami- wprowadzając stan wojenny.

W dniu 16 maja 1981 r. spotkali się na K. , pod przewodnictwem L. B. (1) przedstawiciele Związku Radzieckiego , Czechosłowacji i NRD , którego konkluzją była zmiana kierownictwa .

W dniu 5 czerwca 1981 r. KC KPZR wystosowało list do KC PZPR. Kopię listu doręczono wszystkim członkom. List wzywał do zmiany kierownictwa i zdecydowanego działania.

W czerwcu 1981 r. odbyła się inspirowana listem próba puczu na posiedzeniu Komitetu Centralnego PZPR, obliczona na zmianę kierownictwa , czyli oskarżonego i gen. W. J. (1) oraz wprowadzenia stanu wojennego.

W lipcu odbył się IX nadzwyczajny zjazd PZPR, który poświęcony był demokratyzacji partii i reformom.

Oskarżony przywołał odbyte z L. B. rozmowy , w których ten stwierdzał , że odrzuca stosowane przez oskarżonego metody porozumień , twierdząc , że musi dojść do konfrontacji z siłami kontrewolucji. Zalecał wprowadzenie stanu wojennego.(K.13822-13827). Przywódcą Związku Radzieckiego nie chodziło tylko o zwalczanie sił „Solidarności” i wprowadzenie stanu wojennego , ale także cofnięcie zmian demokratycznych i procesów porozumienia narodowego a także doprowadzenie do wymiany kierownictwa partyjnego.

We wrześniu 1981 r. pojawiły się ze strony ZSRR nowe zapowiedzi gwałtownej redukcji dostaw surowców : gazu ropy naftowej i innych towarów dla Polski na 1982 r. o około połowę. Nie ukrywano , że ma to związek z kwestiami politycznymi.

W dniu 19 września 1981 r. Biuro Polityczne KPZR debatowało nad wnioskiem E. H. o doprowadzeniu do dymisji oskarżonego z funkcji I Sekretarza PZPR. H. zgłosił na to stanowisko kandydaturę S. O..

W ostatnim okresie nasiliły się też problemy wewnętrzne. I Zjazd „Solidarności” ujawnił , że wzięły w nim górę siły skrajne.

W łonie partii trwały dyskusje nad tym , czy zmiana na funkcji I Sekretarza może sprzyjać bojowości i skuteczności partii w tej trudnej sytuacji.

W dniu 18 października 1981 r. oskarżony S. K. (1) złożył rezygnację z funkcji I Sekretarza PZPR . Jego zdaniem do tego czasu nie było ani jednego dnia , aby uważał decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego za racjonalne rozwiązanie.

Sąd zważył, co następuje:

Przed przystąpieniem do oceny materiału dowodowego należało wyjaśnić podnoszoną przez oskarżonych kwestię negatywnej przesłanki procesowej w postaci powagi rzeczy osądzonej.

Uchwałą Sejmu RP z dnia 23.10.1996 r. umorzono postępowanie prowadzone przed Komisją Odpowiedzialności Konstytucyjnej w sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej, między innymi oskarżonego C. K. (1) i E. K. (1).

Warunkiem odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu jest wydanie uchwały przez Sejm RP o pociągnięciu do odpowiedzialności przed tym organem.

Art. 2. Ust. 4. Ustawy o Trybunale Stanu z dnia 26.03.1982 r. stanowi, że Członkowie Rady Ministrów ponoszą odpowiedzialność przed Trybunałem Stanu za naruszenie Konstytucji lub ustaw, a także za przestępstwa lub przestępstwa skarbowe popełnione w związku z zajmowanym stanowiskiem. Natomiast ust 5, że osoby, o których mowa w ust. 4, mogą być pociągnięte do odpowiedzialności karnej przed Trybunałem Stanu za przestępstwa lub przestępstwa skarbowe popełnione w związku z zajmowanym stanowiskiem, jeżeli w uchwale Sejmu o pociągnięciu do odpowiedzialności konstytucyjnej tych osób łączne pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej i karnej uznano za celowe. W takim przypadku Trybunał Stanu przejmuje do łącznego rozpoznania sprawę, która toczy się już przed sądem.

Treść wymienionych przepisów wskazuje, że Trybunał Stanu nie posiada wyłącznej, ani też łącznej obligatoryjnie jurysdykcji, co do osób podlegających odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu. Łączne pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej i karnej uzależnione jest, w tej mierze, od decyzji Sejmu, jeżeli uzna to za celowe. Decyzja ta ma zatem charakter procesowy, nie zaś materialny.

Nie powstał zatem stan powagi rzeczy osądzonej - res iudicata – stanowiący ujemną przesłankę odwoławczą.

Również jurysdykcja sądów powszechnych nie została zniesiona, co stałoby się jedynie w wyniku podjęcia uchwały Sejmu o przekazaniu sprawy w zakresie odpowiedzialności karnej do rozpoznania przez Trybunał Stanu.

Dodaj komentarz

Dokonując oceny materiału dowodowego, poczynając od wyjaśnień oskarżonego gen. **C. K. (1)** należy stwierdzić, że są one wiarygodne w warstwie faktograficznej. Ich szeroki jednak kontekst historyczny powoduje konieczność ograniczenia rozważań Sądu do okoliczności bezpośrednio związanych z zagadnieniami odnoszącymi się do postawionych zarzutów.

Analiza materiału dowodowego i wynikających z niego faktów nie pozwala na uznanie za wiarygodne przedstawionych przez oskarżonego motywów swojego działania, w dużym uproszczeniu, określanych, jako przeciwdziałanie interwencji militarnej Sił Zbrojnych Układu Warszawskiego. Przeczą temu kolejne działania podejmowane w celu sfinalizowania działań planistycznych zmierzających do wprowadzenia stanu wojennego. Przeczą temu także działania podejmowane od czasu wprowadzenia stanu wojennego, aż do jego zawieszenia. W toku prac planistycznych, ani podczas podejmowania decyzji na różnych etapach nikt także tej okoliczności nie podnosił; ani na Zjazdach, czy posiedzeniach Biura Politycznego PZPR, ani w toku posiedzenia Rady Państwa, ani w toku odpraw w Sztabie Generalnym.

Celem działań planistycznych była normalizacja życia społeczno – politycznego rozumiana jako wyeliminowanie z życia publicznego opozycji skupionej przede wszystkim wokół NSZZ "Solidarność". Ponadto wskazać należy, że działania oskarżonego nie pozostawały w żadnej koincydencji czasowej ze zdarzeniami, które postrzegane były, jako demonstracja siły militarnej ze strony Układu Warszawskiego. Zważyć należy także, że wszystkie te działania uzgadniane były z władzami ZSRR. Działania planistyczne i mobilizacyjne pozostawały natomiast w związku czasowym z wydarzeniami wewnętrznymi, stanowiąc reakcję na nie.

Zważyć także należy , że działania o charakterze represyjnym prowadzone były przez oskarżonego jako Ministra Spraw Wewnętrznych już po wprowadzenia stanu wojennego , aż do jego zawieszenia. Wskazać należy, że prowadzone były także w okresie , kiedy już większość czołowych działaczy opozycyjnych została internowana lub aresztowana , względnie poddana rozmowom dyscyplinującym , czy też podpisała deklaracje lojalnościowe.

Faktyczne motywy działania oskarżonego wskazują fakty konsekwentnego dążenia do wyeliminowania jakichkolwiek zachowań , w jego ocenie, groźnych dla systemu politycznego. Dla przykładu wskazać należy jego wypowiedź na posiedzeniu BP KC PZPR z dnia 27 kwietnia 1982 r. , kiedy wskazał między innymi na organizowanie się nieformalnych wrogich grup w środowisku młodzieży szkolnej. Następnie działania represyjne skierowane zostały w stosunku do młodzieży NZS.

Wszelkie dokumenty poczynawszy od „myśli przewodniej...” a skończywszy na uchwalonych dekretach i uchwale wskazują, że jedynym powodem wprowadzenia stanu wojennego jest sytuacja wewnętrzna Polski i przywrócenie stanu poprzedniego, czyli sprzed okresu powstania wolnych związków zawodowych . Przebieg posiedzeń Biura Politycznego KC PZPR, Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego i innych gremiów jednoznacznie określają ,iż celem działania była likwidacja ukonstytuowanej opozycji skupionej głównie wokół NSZZ Solidarność .

Nie można podzielić także stanowiska oskarżonego , iż stan wojenny wprowadzony został legalnie i o legalności jego wprowadzenia świadczy fakt, że wprowadziła go uchwałą Rada Państwa , którą tylko ona mogła, zgodnie z treścią art.33 ust.2 Konstytucji wprowadzić. Przeczy temu treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 marca 2011 roku, sygn. K 35/ 08, w którym stwierdził, iż dekret z dnia 12 grudnia 1981 roku o stanie wojennym (Dz. U. nr 29 poz. 154) jest niezgodny z art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z związku z art. 31 ust. 1 Konstytucji Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej z 22 lipca 1952 roku oraz z art. 15 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych otwartego do podpisu w N. dnia 19 grudnia 1966 roku (Dz. U. z 1977 r. nr 38 poz. 167), jak również, że dekret z dnia 12 grudnia 1981 roku o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego (Dz. U. nr 29 poz. 156) jest niezgodny z art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 31 ust. 1 Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz z art. 15 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych.

Zważyć należy , że uchwała Rady Państwa wydana została na podstawie owego ,niezgodnego z Konstytucją PRL dekretu.

Nie zasługuje także na pełną akceptację twierdzenie oskarżonego, iż Rada Państwa nie była zmuszana do podjęcia uchwały i uchwalenia dekretów w sprawie stanu wojennego a jej Członkowie głosowali swobodnie, o czym świadczą głos przeciwny R. R. (2) i wstrzymujący J. S. (2). Obecnych było 11 na 17 jej członków.

Zauważyć należy, że obecnymi na nadzwyczajnym posiedzeniu byli ci Członkowie RP , których dowieziono samochodami , bezpośrednio po okazaniu im, nawet nie doręczeniu, wezwań. Czynności te przeprowadzali umundurowani oficerowie LWP. Pozostałym sześciu członkom nie doręczono wezwań , z uwagi na wdrożenie akcji (...) poprzez przerwanie łączności telefonicznej. Członkowie RP byli zaskoczeni . Wynika to z depozycji wszystkich przesłuchanych członków Rady Państwa. Dla przykładu K. M. sądziła ,że oficerowie LWP, którzy po nią przybyli wywożą ją na S. i w tym celu chciała wziąć ciepły kożuch . Okoliczności , w jakich Członkowie Rady Państwa byli dowożeni do B. na nadzwyczajne posiedzenie Rady Państwa miały charakter bezprecedensowy i zaskakujący dla nich wszystkich. Zważyć ponadto należy , że podczas posiedzenia i głosowania , jedenastu Członkom Rady Państwa towarzyszyło pięciu generałów i dwóch wysokich urzędników państwowych. Wskazać przy tym należy , że Członkowie RP uchwalić mieli akty prawne, z którymi w ogóle nie mieli możliwości szczegółowo się zapoznać ani nawet ich , choćby jednorazowo pezczytać . Nie jest również obojętne , że gen. T. T. (1) odpowiadając, w toku posiedzenia , na pytania obecnych w pewnym momencie wskazał na bezcelowość dalszej dyskusji i wniósł o przystąpienie do głosowania, stwierdzając, że działania stanu wojennego już się rozpoczęły, co odpowiadało prawdzie .

Wskazanie przez oskarżonego, że Członkowie RP mieli własne poglądy nie ma znaczenia dla skuteczności jego linii obrony. Owe własne informacje posiadane przez Członków RP były zresztą tego rodzaju refleksjami i obawami, jakie mieli inni obywatele. Źródłem informacji były dla nich rozmowy z rodziną i znajomymi oraz obserwacje i informacje pochodząca z mediów. Natomiast w toku posiedzenia, ani w tzw. kuluarach nikt nie wskazywał na zagrożenie interwencją zbrojną, ani radziecką, ani wojsk Układu Warszawskiego. Jedyne przedstawione w toku posiedzenia przyczyny wprowadzenia stanu wojennego dotyczyły sytuacji wewnętrznej- politycznej w kraju związanej z działalnością opozycji.

Pogląd, iż Rada Państwa nie była zaskoczona wnioskiem Prezesa Rady Ministrów o wprowadzenie stanu wojennego, wszak projekt uzgadniany był przez Kancelarię Rady Ministrów i w sierpniu 1981 r. z Ministerstwem Sprawiedliwości a w dniach 8 i 12 grudnia gen. J. rozmawiał z Przewodniczącym Rady Państwa H. J., jest całkowicie nieuprawniony. Prace planistyczne i przygotowawcze prowadzone były w tajemnicy, gdyż takie było założenie, od którego nie odstąpiono. Natomiast wskazane rozmowy z H. J. miały na celu wysądowanie, jak przebiegnie głosowanie Rady Państwa, co wynika z wyjaśnień gen. W. J. (1) i częściowo świadka R. R. (2). Z tym ostatnim gen. J. spotkał się osobiście, aby poznać jego poglądy, lecz sam o niczym go nie informował.

Argument, że nie było wówczas warunków, tak wewnętrznych, jak zewnętrznych, do porozumienia z opozycją jest cyniczny, wszak rozmowy z opozycją były prowadzone a niezależnie od nich trwały prace planistyczne dotyczące wszelkich sfer: legislacyjnej, militarno- logistycznej i propagandowej- zmierzające do wprowadzenia stanu wojennego.

Wymieniając okoliczności przemawiające za koniecznością wprowadzenia stanu wojennego oskarżony wskazał walkę polityczną opozycji, której metodą był „terrorizm strajkowy” i „ nihilizm prawny”. Kolejnym czynnikiem był nurt konserwatywny w obozie władzy.

Takie ujęcie konfliktu społecznego wskazuje na polityczne motywy działania zmierzającego do utrzymania status quo - utrzymania władzy nie tylko w sensie ustrojowym, ale także personalnym.

W ocenie oskarżonego Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego była ciałem fasadowo-propagandowym i nie podjęła żadnej decyzji, nie kierowała krajem. W jej skład wchodził konstytucyjni wysocy urzędnicy państwowi.

Z zeznań świadków między innymi gen. T. T. (1) i T. M. (3) wynika, że w toku posiedzeń WRON mówiono jedynie o sytuacji w kraju. Poszczególni członkowie wypowiadali się o sytuacji w kraju, a Minister Obrony Narodowej lub wiceministrowie: gen S., T. i M., albo Spraw Wewnętrznych K., zalecali jak należy w danej sytuacji postąpić. Decyzje formalne jednak podejmowały osoby według aktualnych kompetencji. Takie procesy decyzyjne świadczą o tym, że było to ciało, które nie wydawało żadnych oficjalnych decyzji, jednak to w jego łonie i na jego posiedzeniach podejmowano decyzje, które następnie były formalnie wydawane przez funkcjonariuszy wyposażonych w określone kompetencje. Na uwagę zasługuje fakt, iż decyzje w ramach WRON nie były poddawane głosowaniu, co sugerowałby kolegialny charakter tego organu, lecz podejmowały je określone osoby z jego grona.

Organ ten nie miał jednak umocowania konstytucyjnego i jego członkowie również nie posiadali żadnych formalnych uprawnień. Faktycznie to osoby związane z gen. W. J. (1), jak gen. C. K. (1), gen. F. S. (1), gen. T. T. (1) podejmowali odpowiednie decyzje dotyczące różnych sfer funkcjonowania państwa, czyli wykraczające poza ich własne kompetencje.

Odnośnie wskazanej przez oskarżonego kwestii wypowiedzianych przez Członków B. Politycznego KC KPZR w toku posiedzenia w M. w dniu 10 grudnia 1981 r. stwierdzeń: A.- „Nie zamierzamy wprowadzać wojsk do Polski”, G.- „Nie może być żadnego wprowadzenia wojsk do Polski”, czy S. „Nie może być mowy o żadnym wprowadzeniu wojsk”, które jednak nie mają, zdaniem oskarżonego, żadnego znaczenia, gdyż podobne wypowiedzi poprzedziły interwencję w Afganistanie.

Odniesienie się do przedstawionej przez oskarżonego oceny tych wypowiedzi , których treść przeczy linii obrony oskarżonego, mogłoby mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy , gdyby jakiegokolwiek okoliczności wskazywał w ogóle na bezpośredniość zagrożenia interwencją radziecką w dacie wprowadzenia stanu wojennego. Tymczasem sam oskarżony gen. C. K. (1) określa jednak ową interwencję , jako hipotetyczną i nieokreśloną w czasie wskazując : „gdyby S. uznali zagrożenie dla ich podstawowych interesów , to koszty interwencji zeszyłyby na drugi plan. Do takich sytuacji zaliczyć należy: załamanie się wewnętrznego ładu w Polsce, frontalny atak na autorytet reżimu, np. dłużej trwający strajk generalny, na który reżim nie zareagowałby w sposób zdecydowany, sygnały, że polski reżim staje się niechętny lub niezdolny do wypełnienia zobowiązań Układu Warszawskiego.” Oskarżony wskazuje zatem , iż taka interwencja mogłaby zaistnieć w określonych warunkach, które jednak w chwili wprowadzenia stanu wojennego nie zaistniały .

Oskarżony opisując ostatnie godziny poprzedzające decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego podał : „ w dniu 12 grudnia 1981 r. około godziny 9.00 rano na posiedzeniu u Prezesa Rady Ministrów jednoznacznie opowiedziałem się za koniecznością wprowadzenia stanu wojennego. Do godz. 14.00 oczekiwano na gest Solidarności. Niestety obrady zdominowane były agresywnością i nieprzejednaniem i nie rokowały żadnych nadziei na pokojowe rozwiązanie. Około godziny 14.00 zameldowałem Premierowi , że szans na porozumienie z „Solidarnością” nie ma, co dało podstawę do wprowadzenia stanu wojennego”.

Z wcześniejszej części wyjaśnień oskarżonego wynika , że w ogóle nie był szans na porozumienie. Przedłużenie służby wojskowej obowiązywało do 15 grudnia 1981 r., zaś w toku prac zwanych „grą decyzyjną” ustalono , że wprowadzenie stanu wojennego nastąpi w nocy z soboty na niedzielę. Biorąc pod uwagę , że była już sobota 12 grudnia , to data wprowadzenia stanu wojennego była w zasadzie przesądzona. Natomiast fakt opowiedzenia się za wprowadzeniem stanu wojennego w tym dniu rano uznać należy za wiarygodny, lecz nie uzależniony od przebiegu posiedzenia Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”. Gen. T. T. (1) wszak wyjaśnił , że tego dnia rano otrzymał od gen. J. polecenie przekazania Przewodniczącemu Rady Państwa dekretów i uchwały, co, biorąc pod uwagę utrzymywaną wcześniej tajemnicę odnośnie prowadzonych prac planistycznych , także w aspekcie legislacyjnym, wskazuje , że decyzja o wprowadzeniu stanu wojennego została przez generała W. J. (1) podjęta w godzinach rannych 12 grudnia 1981 r..

Oceniając wyjaśnienia oskarżonej **E. K. (1)** Sąd dał im wiarę w zakresie faktograficznym .

Oskarżona w sposób wiarygodny i zgodny z zeznaniami innych uczestników nadzwyczajnego posiedzenia Rady Państwa opisała jego przebieg, jak też okoliczności , które je bezpośrednio poprzedziły.

Opis sytuacji wewnętrznej w kraju zawiera nie tylko powszechnie znane fakty, ale również własną próbę ich interpretacji .

Okoliczności uchwalenia aktów prawnych były oskarżonej znane. Wyjaśniła , iż nie czuła się marionetką. Decyzję podjęła świadomie . Znane zatem były oskarżonej , która była prawnikiem i praktykującym prokuratorem zasadnicze okoliczności , które uniemożliwiały wydanie dekretów. Organ, którego była członkiem posiadał kompetencje do stanowienia prawa, a kompetencja dotycząca wydania dekretów, ale tylko w określonej przez Konstytucję sytuacji, należała do podstawowych.

Działania swoje i innych Członków RP oskarżona tłumaczyła stanem wyższej konieczności. Stwierdziła , że „sytuacja polityczno – gospodarcza Polski w 1981 r. uzasadniała wprowadzenie stanu wojennego jako „mniejszego zła”. Powołując się na działanie w warunkach kontratypu – stanu wyższej konieczności - musiała mieć świadomość zaistnienia znamion czynu.

Jak twierdzi , swoje przekonanie o planowanej radzieckiej interwencji zbrojnej oparła na zasłyszanych w listopadzie na pogrzebie w okolicach B. od znajomych i rodziny informacjach.

O ile jednak wewnętrzna sytuacja w kraju była przedmiotem rozważań na posiedzeniu Rady Państwa, to planowana zbrojna interwencja radziecka nie była w ogóle rozważana.

Oceniając wyjaśnienia oskarżonego **S. K. (1)** Sąd dał im wiarę w zakresie argumentów dotyczących jego osoby. Argumentacja odnosząca się do działań osób, które dokonały wprowadzenia stanu wojennego, iż działały w stanie wyższej konieczności jest nieuprawniona. Oskarżony wszak nie zna faktycznych motywów działania tych osób.

Odnosząc się do argumentów dotyczących osoby oskarżonego zważyć należy, w ciągu całego czasu będącego przedmiotem postawionego mu zarzutu, czyli od 27 kwietnia 1981 r. do 18 października 1981 r. był I Sekretarzem KC PZPR, czyli partii rządzącej i najważniejszą, zważywszy na system ustrojowy, osobą w państwie. Wskazać należy, że ówczesny system ustrojowy czynił I Sekretarzy, w całym zresztą bloku socjalistycznym, przywódcami państwa.

Niezależnie od tego, nie był on wojskowym, co uzasadniało, że w żaden sposób nie podlegał zwierzchnictwu gen. W. J. (1), jako Zwierzchnikowi Sił Zbrojnych.

Podzielić także należy argument, iż nie sposób jednoznacznie przyjąć, że motywem jego działania była likwidacja pokojowego ruchu społecznego związanego głównie z NSZZ „Solidarność”.

Oskarżony przywiązywał wagę do ustaleń zapadłych w trakcie (...) i dążył do rozwiązań politycznych w ich ramach.

Twierdzenia oskarżonego, iż zakładał, że „Solidarność” będzie siłą współdziałającą z rządzącą partią oraz rządem zgodnie z zapisami (...) i chciał, aby była ona nową siłą polityczną nie jest pozbawione racji, jeśli się zważy na jego liczne wypowiedzi, które miały miejsce na różnych forach.

Oskarżony twierdził ponadto, że prace planistyczne nad aktami prawnymi dotyczącymi stanu wojennego prowadzone były od wielu lat. Nie chodziło w nich, aby w sposób niezgodny z Konstytucją doprowadzić do uchwaleniu dekretów przez Radę Państwa. Podjęcie przygotowań nie przesądzało o tym, kiedy ich wyniki zostaną przedstawione Radzie Państwa. Mogło to nastąpić między wiosenną a jesienną sesją Sejmu.

Jeszcze w sierpniu 1981 r. w uzasadnieniu projektu dekretu o stanie wojennym wskazywano, że uregulowania prawne dotyczące wdrożenia stanu wojennego winny być dokonane aktem prawnym rangi ustawy. Natomiast uregulowanie w formie dekretu pozwala na podjęcie decyzji w sytuacji, w której niemożliwe byłoby zwołanie posiedzenia Sejmu.

Jeśli zważyć na historyczne wypowiedzi oskarżonego, to także nie sposób w nich znaleźć twierdzeń, z których wynikałoby, iż był zwolennikiem niezgodnego z konstytucją wprowadzenia stanu wojennego.

Przykładem reprezentatywnym jego postawy jest wypowiedź oskarżonego z dnia 5 grudnia 1980 r., kiedy wziął udział w spotkaniu przywódców państw członkowskich Układu Warszawskiego w M. . Takie forum raczej wymuszało bardziej radykalne i ostre wypowiedzi w zakresie deklaracji, niż te, jakie wypowiada się w kraju. Pomimo to w swoim obszernym wystąpieniu oskarżony scharakteryzował kryzysową sytuację w Polsce wskazując, że właściwymi środkami są środki polityczne i kompromisowe i one przynosiły pozytywne rezultaty w odróżnieniu od rozwiązań siłowych.(k.3700,3701).

Stwierdził wprawdzie, że pod kierunkiem Premiera, którym wówczas jeszcze był J. P., przygotowywane jest przedsięwzięcie dotyczące stanu wojennego, ale określił je jako jedyne zgodne z Konstytucją.(...) Tej kwestii poświęcił jedno zdanie tego obszernego przemówienia. Wskazał na zmiany kadrowe w partii i wskazał na konieczność przestrzegania statutu „Solidarności”. Wyraził nadzieję na normalizację stosunków po wyborach w „Solidarności”, po odejściu elementów skrajnych.(k.3694-3726)

Taka wypowiedź nie świadczy o zamiarze likwidacji ruchu społecznego, lecz wkomponowania go w strukturę społeczną państwa.

Innym razem , już w kraju , we wrześniu 1981 r. wskazywał , aby celem wprowadzenia stanu wojennego było przekształcenie NSZZ „Solidarność” w związek zawodowy o socjalistycznym charakterze i wskazał na konieczność rozwiązywania problemów wewnętrznych własnymi siłami.

Oskarżony rzeczywiście był zwolennikiem rozwiązywania problemów społecznych środkami politycznymi , jak stwierdził, z rozważą w wyborze środków i skłonnością do kompromisów nawet upokarzających władzę. Takiego sposobu pojmowania swojej roli i rozwiązywania problemów społecznych i politycznych dowodzi , choćby stosowana przez oskarżonego retoryka , jakże odmienna od retoryki innych wysokich funkcjonariuszy jak gen. W. J. (1), gen. T. T. (1) , czy gen. C. K. (1).

Oskarżony podkreślał, że prace planistyczne odbywały się za jego wiedzą i zgodą, które wymuszała sytuacja wewnętrzna kraju, jak strajki, destrukcja gospodarki i narastanie niebezpieczeństwa wybuchu społecznego. Nie należy zapominać , że nalegali także na nie , i to w formie bardziej radykalnej radzieccy wysocy dostojnicy, którzy prace te obserwowali. Ponadto owe prace planistyczne, same w sobie, nie oznaczały konieczności wprowadzenia takiej operacji , ani likwidacji „Solidarności”. Nie ma powodów , aby nie wierzyć oskarżonemu, że w jego postawie stan wojenny nie był celem polityki , ale środkiem działania na wypadek nieokreślonego w czasie stanu wyższej konieczności.

Dokument „Myśl przewodnia stanu wojennego” zatwierdzony przez ówczesnego Premiera, już gen. W. J. (1), podpisem zaaprobowany przez oskarżonego, zawierał stwierdzenie: wprowadzenie stanu wojennego stanowi ostateczne – po wyczerpaniu wszystkich możliwych środków politycznych - posunięcie państwa.

Zważyć należy , że w czasie pełnienia funkcji I Sekretarza przez oskarżonego , nie ocenił on sytuacji w kraju , jako uzasadniającej wprowadzenia stanu wojennego i faktycznie nie został on wprowadzony . Było tak pomimo , że w tym właśnie okresie zaistniał stan, przez wiele osób postrzegany , jako zagrożenie interwencyjne. Sam oskarżony stwierdził , że najbardziej realne było ono w grudniu 1980 r. , ale groźne i w marcu 1981 r. . Oskarżony jednak dokonał zdefiniowania tego zjawiska w ten sposób, że pod pozorem ćwiczeń zamierzano wprowadzić do Polski potężne siły wojskowe Związku Radzieckiego i innych państw UW. Liczono, że sama obecność tych wojsk i społeczne reakcje na ten fakt , uruchomi procesy prowadzące do wprowadzenia stanu wojennego. Zatem oskarżony, który wskazał, zgodnie z ustaleniami faktycznymi i wiedzą notoryjną w tym zakresie , najbardziej groźne okresy, nie uznał ich jednocześnie za wystarczające do podjęcia decyzji o wprowadzeniu stanu wojennego.

Wskazać należy, że dokładnie odwrotnie postąpiono już po zrzeczeniu się funkcji przez oskarżonego S. K. (1). Nie istniał stan, jaki miał miejsce w grudniu 1980 r. , czy w marcu 1981 r. , zaś stan wojenny wprowadzono.

Niezależnie od oceny motywów, które przesądziły o wprowadzeniu stanu wojennego stwierdzić należy, że prace planistyczne ocenić należy w kontekście późniejszych wydarzeń i to nie tylko społeczno- politycznych , lecz także prawnych. Stwierdzić należy, że dekrety , w tym dekret o stanie wojennym , wydane zostały przez Radę Państwa w czasie trwania sesji Sejmu. Także nie obojętne dla tej oceny są okoliczności zwołania nadzwyczajnego posiedzenia Rady Państwa, kolejność i sposób uchwalenia poszczególnych aktów prawnych, w końcu rozpoczęcie działań stanu wojennego , z internowaniami włącznie, które nastąpiły , zanim zapadła decyzja Rady Państwa. Na te okoliczności oskarżony nie miał już przecież wpływu.

Rację ma zatem oskarżony S. K. (1) , twierdząc, że na przykład ewentualne uchwalenie dekretów po zamknięciu sesji Sejmu miałyby inny skutek .

Postawa oskarżonego , posiadającego koncyliacyjne usposobienie była krytykowana. Posunięto się nawet do próby puczu na posiedzeniu IX Plenum KC PZPR w czerwcu 1981 r. . Nie doszło do niego , zaś oskarżony poparty został przez gen. W. J. (1). Cztery miesiące później ten obejmie jego funkcję , której nie zajęłby , gdyby S. K. (1) zastąpił O. , lub inny radykał.

W pozostałym zakresie wyjaśnienia oskarżonego odnoszą się do oceny sytuacji , jako stanu wyższej konieczności , stanowiącej kontratyp dla czynów zarzucanych jemu i innym oskarżonym.

Oskarżony ocenił , że ochrona kraju przed bratobójczą wojną , której następstwem byłaby interwencja zbrojna sąsiednich państw uzasadniałaby wprowadzenie stanu wojennego , wobec braku innych środków . (...) reakcje na ten fakt , uruchomiłyby procesy prowadzące do wprowadzenia stanu wojennego.

Oskarżony stwierdził, że bardzo szybko po (...) wystąpiły międzynarodowe reperkusje. Sprzeciw Związku Radzieckiego i innych państw bloku budziły nie tylko społeczne niepokoje , ale także procesy demokratyzacji w partii i w państwie oraz reformowanie gospodarki. Zasadnicze rozbieżności dotyczyły Porozumień Sierpniowych . „My widzieliśmy w nich trwały składnik ustrojowy, sąsiedzi zjawisko tymczasowe , które trzeba eliminować przy pomocy siły”. Na wycofanie się z tego zamiaru wpływ miały Stany Zjednoczone, lecz orientacja Związku Radzieckiego na siłowe rozwiązanie i nacisk na polskie władze były niezmiennie. Trwała krytyka polskich władz za pobłażanie kontrrewolucji , pobłażania liberalom w PZPR i narastały żądania stanu wojennego. Bardzo trudno było sprostać tej presji, ale woli działania nie brakowało. W dniu 25 sierpnia 1980 r. przez Biuro Polityczne KPZR powołano Komisję do Spraw Polski pod przewodnictwem M. S.. Po trzech dniach od jej powołania przedstawiła Biuru Politycznemu propozycję stworzenia zgrupowania bojowego na wypadek „okazania wojskowej pomocy PRL”. Uzasadnieniem tego było , iż ruch strajkowy osiągnął wymiar ogólnopaństwowy. Przeprowadzono trzy etapy formowania zgrupowania wojsk. W ocenie oskarżonego w końcu sierpnia 1980 r. nie było w Polsce żadnych podstaw do takiej reakcji. W ocenie oskarżonego mogło to dowodzić , że to nie akcje strajkowe , lecz próby pojednania społecznego były bezpośrednią przyczyną takich działań.

Na rozprawie oskarżony udowadniał , iż groźba interwencji istniała. Wyjaśniał wówczas : W dniu 5 grudnia 1980 r. odbyła się poświęcona sytuacji w Polsce , narada szefów partii . W jej toku sytuację w Polsce i postawę polskiego kierownictwa poddano ostrej krytyce . Po naradzie doszło do spotkania oskarżonego , na jego prośbę , z L. B. w sprawie przedstawienia polskiego negatywnego stanowiska odnośnie ewentualnej interwencji. W odpowiedzi L. B. powiedział : „No dobrze , nie wejdzimy. Ale jeśli będzie się komplikować – wejdzimy, wejdzimy. No bez ciebie nie wejdzimy.” Oskarżony rozumiał to także w ten sposób , że na każde wejście , jak na rzekome ćwiczenia , jakie chciano przeprowadzić w grudniu potrzebne jest pozwolenie polskich władz.

Zapowiedziano wówczas ćwiczenia na terenie Polski. W tym okresie gen. H. przywiózł z M. oleat dużej mapy z pożądanym rozmieszczeniem wojsk, które miały wkroczyć do Polski. Do ćwiczeń tych nie doszło z powodu braku zgody polskiego kierownictwa. Nie były to tylko zabawy na mapach, lecz dywizje państw ościennych stały przygotowane w pobliżu granic. Oskarżony podał obszernie opisy takich sytuacji. Stwierdził , że żywe jest pytanie o wycofanie się z interwencji. Nie wiadomo, czy decyzji nie wydano, czy została cofnięta. Ważne było , że na radziecką niepewność nakładał słowa o pewności , co do krwawych reakcji Polaków na obecność sił interwencyjnych w Polsce.

W ocenie oskarżonego owe ćwiczenia nie były środkiem nacisku na polskie władze , by zdecydowały się na siłowe działanie wobec opozycji. Interwencja , jako kolejny krok w eskalacji nacisku byłby zbyt kosztowny dla takiego celu. Chodziło zapewne o dokonanie zasadniczego zwrotu w polityce i w tym celu miały być wprowadzone siły Układu Warszawskiego .

Przybył wówczas do Polski marszałek W. K. (1). Nalegał na wprowadzenie stanu wojennego . W dniu 25 marca 1981 r. zatelefonował L. B. , który również na to nalegał. Tłumaczył, że wówczas nie będzie reakcji Zachodu.

Kolejne spotkanie odbyło się w dniu 3 kwietnia 1981 r. pod B. w pociągu, który stał się miejscem konferencji , w której uczestniczyli: Oskarżony S. K. (1) , gen. W. J. (1) , J. A. i D. U.. Rozmowy trwały całą noc. Po wielu dyskusjach i sporach , gdzie obie strony przedstawiły swoje racje J. A. powiedział: ”No , niech będzie . Nie wprowadzajcie stanu wojennego” . potem dodał : ”Nie spóźnijcie się z tą decyzją. To też kosztuje.” Po trzech dniach ćwiczenia zostały zakończone.

Po wydarzeniach grudnia 1980 i marca 1981 r. radziecka polityka uległa istotnej modyfikacji. Nie wróciły już propozycje manewrów z udziałem wojsk Układu Warszawskiego, stanowiących wstęp do interwencji. Niezmienna pozostała jednak orientacja, że kryzys w Polsce trzeba rozwiązać siłą, ale polskimi siłami- wprowadzając stan wojenny.

W dniu 16 maja 1981 r. spotkali się na K., pod przewodnictwem L. B. (1) przedstawiciele Związku Radzieckiego, Czechosłowacji i NRD, którego konkluzją była zmiana kierownictwa.

W dniu 5 czerwca 1981 r. KC KPZR wystosowało list do KC PZPR. Kopię listu doręczono wszystkim członkom. List wzywał do zmiany kierownictwa i zdecydowanego działania.

W czerwcu 1981 r. odbyła się inspirowana przez list próba puczu na posiedzeniu Komitetu Centralnego PZPR, obliczona na zmianę kierownictwa, czyli oskarżonego i gen. W. J. (1) oraz wprowadzenia stanu wojennego.

W lipcu odbył się IX nadzwyczajny zjazd PZPR, który poświęcony był demokratyzacji partii i reformom.

Oskarżony przywołał odbyte z L. B. rozmowy, w których ten stwierdzał, że odrzuca stosowane przez oskarżonego metody porozumień, twierdząc, że musi dojść do konfrontacji z siłami kontrrewolucji. Zalecał wprowadzenie stanu wojennego. (K.13822-13827). Przywódcom Związku Radzieckiego nie chodziło tylko o zwalczanie sił „Solidarności” i wprowadzenie stanu wojennego, ale także cofnięcie zmian demokratycznych i procesów porozumienia narodowego a także doprowadzenie do wymiany kierownictwa partyjnego.

We wrześniu 1981 r. pojawiła się ze strony ZSRR nowe zapowiedzi gwałtownej redukcji dostaw surowców: gazu ropy naftowej i innych towarów dla Polski na 1982 r. o około połowę. Nie ukrywano, że ma to związek z kwestiami politycznymi.

W dniu 19 września 1981 r. Biuro Polityczne KPZR debatowało nad wnioskiem E. H. o doprowadzeniu do dymisji oskarżonego z funkcji I Sekretarza PZPR. H. zgłosił na to stanowisko kandydaturę S. O..

W ostatnim okresie nasiliły się też problemy wewnętrzne. I Zjazd „Solidarności” ujawnił, że wzięły w nim górę siły skrajne.

Postawa oskarżonego, w tak postrzeganej sytuacji, polegająca na rezygnacji z funkcji I Sekretarza KC PZPR dowodzi, że nie było dla niego priorytetem zachowanie sprawowanej funkcji kosztem rezygnacji z własnych przekonań o potrzebie kontynuowania rozwiązywania konfliktów społecznymi środkami politycznymi.

W. J. (1) k.13460-13480, 13504-13541, 13578-13604, 13622-13667, 13696-13710, 13729-13732, 14449-14452, 14457-14474, przesłuchany w charakterze oskarżonego złożył bardzo obszernie wyjaśnienia. W jego ocenie wprowadzenie stanu wojennego było spowodowane stanem wyższej konieczności, co ocaliło Polskę przed wielowymiarową katastrofą. Siły Zbrojne stały na straży bezpieczeństwa i pokoju Narodu Polskiego, zaś szeroko rozumiane bezpieczeństwo było zagrożone. Dobro poświęcone nie było oczywiście ważniejsze, niż ratowane. W przypadku konfrontacji wewnętrznej, czy zewnętrznej interwencji naruszenie praw obywatelskich byłoby znacznie większe. Do tego dołączyłoby się pogorszenie sytuacji gospodarczej i znacznie większe represje i cierpienia.

Sytuacja zewnętrzna polegała na tym, że po odprężeniu w stosunkach (...) – w latach 1980-81 uległy one zaostrzeniu, których przejawem były fiaska rozmów rozbrojeniowych. W październiku 1981 r. zbrojenia osiągnęły nową jakość – w broń neutronową. (k.13505)

W dniu 14 sierpnia 1981 r. doszło do spotkania na K., w którym uczestniczyli gen. W. J., I Sekretarz KC PZPR S. K. oraz B., G., C. i R.. Ci ostatni poza krytycznymi uwagami zwrócili także uwagę na problemy gospodarcze Związku Radzieckiego, do których przyczyniła się także Polska. Mimo tego pomoc dla Polski była w dalszym ciągu okazywana. Wskazano także, iż rozwiązania siłowe na W. i Czechosłowacji, dały ostatecznie dobry skutek, zwłaszcza gospodarczy.

W dniu 9 września 1981 r. władze radzieckie przekazały oficjalną informację , że wymiana handlowa z Polską w 1982 r. odbywać się może jedynie na zasadzie pełnego zbilansowania płatniczego z koniecznością wyrównania przez Polskę ujemnego salda powstałego na koniec bieżącego roku. Powodem tego było stwierdzenie także kampanii antyradzieckiej. Sytuacja w Polsce konsolidowała sąsiednie reżimy, których przedstawiciele uważają , iż ponoszą jej koszty.

Przedstawiciele Sztabu Zjednoczonych Sił Zbrojnych Układu Warszawskiego prowadzili rozmowy , w których komentowali nieskuteczność walki polskiego kierownictwa z antysocjalistyczną opozycją. Sondowali , jakich reakcji można by się spodziewać – zwłaszcza ze strony kadry oficerskiej- na ewentualną „bratnią pomoc”. Wreszcie , czy Wojsko Polskie wykona rozkaz wydany nie przez Ministra Obrony Narodowej, a przez kogoś innego. W tym sondażu celowali zwłaszcza: przedstawiciel Naczelnego Dowództwa Zjednoczonych Sił Zbrojnych Układu Warszawskiego przy Wojsku Polskim, gen. S., a także zastępcy Naczelnego Dowódcy: do spraw Lotnictwa gen. K. , oraz do spraw Marynarki Wojennej adm. M.. Odpowiadano negatywnie.(k.13582)

Gen. T. H. przywiózł ze spotkania z Szefem Sztabu Generalnego Związku (...) N. O. oraz przedstawicielami armii NRD - gen. S. i Czechosłowacji gen. B. mapę – plan ćwiczeń , które miały odbyć się w dniu 8 grudnia 1980 r. i stopniowo przekształcić się w interwencję. Owa mapa była skopiowaną na slajd , kalką techniczną. Wskazał , iż z różnych źródeł wynikało , że owej inwazji miały dokonać trzy radzieckie armie , jedna armia czechosłowacka i jedna dywizja Narodowej Armii Ludowej NRD – w sumie osiemnaście dywizji.

Z meldunków (...)u wynika , że w dniach poprzedzających wprowadzenie stanu wojennego obserwowano ruchy przegrupowań wojsk radzieckich przy polskiej granicy .

Widoczne było osiągnięcie przez radzieckie dowództwo , sztaby i wojska pełnej gotowości bojowej. W. J. (1) powołał się na generała T. –Szefa Zarządu Operacyjnego Sztabu Układu Warszawskiego oraz gen. W. F. oraz marszałka W. K. (1). Ten ostatni zresztą otwarcie twierdził , że do zdławienia kontrrewolucji konieczne jest wprowadzenie stanu wojennego. (k13648) Z kolei od gen. Z. dowiedział się po latach , że (...) Grupa (...) znajdowała się w stanie podwyższonej gotowości. W latach 1980-1981 r trwały ze strony rosyjskich przywódców wojskowych ciągle uwagi , przestrogi i naciski. Świadek wymienił dwie celujące w tym osoby: marszałka D. U. i W. K. (1).

Sąd dał wiarę depozycjom dotyczącym zaistniałych faktów odnoszących się do trwających manewrów wojskowych , lecz nie podzielił jej w zakresie wyciągniętych wniosków. Faktem były w owym czasie przeprowadzane manewry wojskowe, ale też faktem jest , że żadne z nich nie zakończyły się przekroczeniem granic. W połączeniu z faktem wywierania na władze polskie nacisków na rozwiązanie konfliktu za pomocą własnych sił i środków uznać należy , że głównym celem manewrów było wzmocnienie tego nacisku za pomocą owych ćwiczeń. Ćwiczenia te były także czynnikiem , który miał wpływać nie tylko na polskie kierownictwo , ale także na społeczeństwo a także siły opozycyjne.

W dniach 4-12 września 1981 r. na terenie graniczących z Polską republik Ukrainy, Białorusi, Litwy oraz na Bałtyku zostały przeprowadzone pod dowództwem Marszałka U. ćwiczenia pod nazwą (...). Były to jedne z największych w historii Związku Radzieckiego ćwiczenia. Miały one charakter ostrzegawczej demonstracji , ale także treningu przed ewentualnym wkroczeniem do Polski.

W dniu 21 listopada 1981 r. L. B. (1) przesłał zatwierdzone przez KC KPZR pismo świadczące o kolejnych naciskach na polskich decydentów (k.13661).

W dniach 1-4 grudnia odbyło się w M. posiedzenie Komitetu Ministrów Obrony Układu Warszawskiego. W zastępstwie gen. J. uczestniczył w nim Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego gen. F. S. (1). Gen. J. wyjaśnił , że na tym posiedzeniu zwrócono się do Komitetu o udzielenie Polsce poparcia moralno- politycznego.

Zdaniem sądu, słusznie jednak stwierdzono w toku posiedzenia , iż przecież zwrócono się do ciała o charakterze militarnym, więc słusznie skonstatowano, że stronie polskiej chodzi o pomoc militarną . Właściwym w przypadku poparcia moralno – politycznego byłoby inne gremium – Posiedzenie Pierwszych Sekretarzy Partii lub Sekretarza

Generalnego. Intencja prośby o wsparcie nie jest więc oczywista . Również tłumaczenie gen. S. już wówczas wydało się niezrozumiałe.

W. J. (1) wyjaśnił , że on lub gen. S. , czego już nie pamięta , a było to ich wspólne stanowisko , ustalili , że komunikat uzgodniony z nimi wcześniej należy uzupełnić o taką formułę , która by usatysfakcjonowała uczestników konferencji. Podał , że „aneks ten miał być w takim duchu , że my widzimy zagrożenie istniejącej sytuacji i że w związku z tym Państwa Układu taką ocenę wyrażają. Intencja jego była podwójna , z jednej strony spacyfikować te trudne dla nas oceny i oskarżenia , że my widzimy złożoność tej sytuacji , popieramy ten niepokój , który wyrażają nasi sojusznicy. A z drugiej strony w obliczu niezwykle groźnie objawiających się sytuacji ... chodziło również o polepszenie naszej sytuacji wobec sojuszników i odsunięcie niebezpieczeństwa interwencji. Gen. S. wszak oświadczył w toku posiedzenia , że Polska rozwiąże własne problemy własnymi siłami.” Gen. J. zaprzeczył kategorycznie , aby chodziło o zwrócenie się o pomoc militarną. Aneks miał na celu nie stworzenie nowej sytuacji , lecz rozszyfrowanie sytuacji już istniejącej. Autorem treści aneksu byli gen. S. i gen. J.. Pomysł powstał już w czasie trwania konferencji w wyniku rozmowy telefonicznej pomiędzy gen. S. i J. w wyniku zdarzeń zaistniałych w hotelu (...). Zaprzeczył , że celem takiego komunikatu było propagandowe przygotowanie do wprowadzenia stanu wojennego.

Z treści przytoczonych depozycji wynika , że gen. J. w sposób niespójny przedstawił kwestię autorstwa komunikatu prasowego. Nie był w stanie określić dokładnie kto i w jakich okolicznościach ułożył tekst komunikatu prasowego.

Nie można tego zweryfikować zeznaniami świadków gen. J. i gen. S.. Gen A. J. (2) nie żyje , zaś podczas przesłuchania w toku śledztwa nie został o tę kwestię zapytany. Gen. S. skorzystał z prawa odmowy składania zeznań.

Zważyć należy , że zaraz po powrocie do kraju gen. F. S. (1) na forum Biura Politycznego KC PZPR przedstawił przebieg posiedzenia Komitetu w sposób bardzo skrótowy i ogólny , odbiegający od relacji Ministrów Obrony z innych krajów. Wyeksponował krytykę sytuacji w Polsce i polskich władz , zaś całkowicie pominął wniosek o zmianę komunikatu i opis sporu zaistniałego na tym tle pomiędzy uczestnikami , zwłaszcza Ministrem Obrony W. i Związku Radzieckiego .

Powyższe wydarzenia mają bardzo istotne znaczenie , mimo , iż nie przełożyły się na żadne konkretne działania. Pozwalają ocenić relacje pomiędzy gen. W. J. (1) a gen. F. S. (1) , jako wykraczające poza służbowe działania w ramach wykonywanych zadań . Świadczy o tym zachowanie w tajemnicy przebiegu owego posiedzenia Komitetu.

Ocena tego wydarzenia winna być dokonana w kontekście innych ówczesnych wydarzeń. W ocenie Sądu , istotnie stanowiło ono próbę przygotowania propagandowego do wprowadzenia stanu wojennego , służyło wytworzeniu w krajowej opinii publicznej obawy interwencji ze strony Układu Warszawskiego bezpośrednio przed wprowadzeniem stanu wojennego , tak , aby poprawić pozycję władzy wobec społeczeństwa i ograniczyć ewentualny opór społeczny wobec wprowadzenia stanu wojennego poprzez przedstawienie go , jako konieczności mającej zapobiec zbrojnej interwencji wojsk Układu Warszawskiego.

Wykluczyć natomiast stanowczo należy przyjętą przez Prokuratora interpretację , iż wniosek ów stanowił prośbę władz polskich o interwencję zbrojną sił Układu Warszawskiego . Takiej interpretacji przeczy fakt , iż w tym okresie przygotowania do wprowadzenia stanu wojennego , tak pod względem legislacyjnym , jak i militarno- organizacyjnym były praktycznie zakończone. Przeczy temu także wyraźne twierdzenie gen. S. i jego deklaracja złożona w toku posiedzenia Komitetu Ministrów Obrony UW , iż Polska ma wystarczające siły i środki , aby rozwiązać problem we własnym zakresie.

Gen. J. stwierdził , że stan zagrożenia interwencją zewnętrzną trwał przez cały czas , lecz przybierał na sile w pewnych momentach :w marcu 1981 r. , wrzesień 1981 r. , mógł zaistnieć w wyniku zaplanowanej na 17 grudnia manifestacji.

Wskazał jednak , iż pomimo tego zagrożenia , nie było żadnych działań planistycznych na wypadek interwencji , gdyż o tym natychmiast dowiedzieliby się polscy sojusznicy z Układu Warszawskiego.

Rada Państwa nie została oficjalnie poinformowana o grożącej Polsce interwencji , natomiast każdy z członków miał na ten temat własną wiedzę , jak na przykład E. K. (1) .

Z jej wyjaśnień wynika, że powzięła ją w czasie pogrzebu od znajomych i rodziny z rejonu przygranicznego.

W. J. (1) opisał także uwarunkowania wewnętrzne stwarzające , w jego ocenie, stan wyższej konieczności.

Porozumienia w sierpniu i wrześniu 1980 r. w G., S. i J. miały wyjątkowo negatywny skutek ekonomiczny i stanowiły wzorzec dla dalszych tendencji i działań roszczeniowych (k.13508). Trudności gospodarcze wynikały także , oczywiście , z samego ustroju i systemu nakazowo – rozdzielczego ograniczającego w znacznej mierze kreatywność i efektywność gospodarki a także zadłużenia wynikającego z kredytów zaciągniętych w latach 70 –tych.

W jego ocenie zaopatrzenie surowcowe zakładów nie ulegało poprawie , następował spadek produkcji, pogłębiony ograniczeniami w dostawie energii elektrycznej, paliw płynnych oraz nasilającymi się akcjami protestacyjnymi. Mały zapasy węgla kamiennego i w niektórych regionach powstała tragiczna sytuacja opałowa. Następowaly przerwy w dostawie energii. Wiele zakładów znacznie ograniczało produkcję z powodu braku surowców. W tych okolicznościach realizacja radzieckiego ultimatum, zwłaszcza w warunkach ostrej zimy, w sytuacji załamania polskiej gospodarki, oznaczałaby nie tylko ekonomiczną , ale i biologiczną katastrofę. Postępujący rozkład polskiej gospodarki, jego bolesne społeczne skutki- głód, chłód i ciemność – nieuchronnie doprowadziłyby do rozpaczliwych społecznych reakcji, do wybuchu krwawej rewolucji. To z kolei stałoby się powodem interwencji zbrojnej „sąsiadów”. (k.13521-13527)

Zważyć należy jedynie , że do akcji strajkowych doszło właśnie w wyniku pogarszających się warunków życia , nie zaś odwrotnie. Oczywiście strajki pogarszały tę sytuację, po pewnym czasie. Jednakże gen. J. , jako M. rządu od 1968 r., który odpowiedzialny był za ten stan, byłby współodpowiedzialny za przedstawioną hipotetyczną wizję.

Gen. J. wyjaśnił , iż był on Premierem i Przewodniczącym Komitetu Obrony Kraju i podejmował działania w ramach swoich konstytucyjnych kompetencji. W sierpniu 1980 r. był Ministrem Obrony Narodowej, 11 lutego 1981 r. został Prezesem Rady Ministrów, a 18 października 1981 r I Sekretarzem KC PZPR. Natomiast sytuacja w Polsce oceniana była kolektywnie, co wynika z protokołów posiedzeń Sejmu, Prezydium Sejmu, Rady Ministrów, Prezydium Rady Ministrów, Komitetu Obrony Kraju, Plenów KC PZPR, Biura Politycznego KC, Rady Wojskowej MON.

Z twierdzeniem tym nie sposób się zgodzić, bowiem wymienionym gremiom dozowano informacje do tych , które były niezbędne do wydania przez nie decyzji pożądaných przez osoby ściśle związane z gen. W. J. (1). Ponadto twierdzenie to w sposób wyraźny odzwierciedla sposób postępowania gen. J.. Owe ciała kolegialne, na które się powołuje były informowane o sytuacji w kraju a niektóre nawet o niesprecyzowanych pracach nad wprowadzeniem stanu wojennego. Jednak szczegóły tego przedsięwzięcia znali tylko ci , którzy ściśle współpracowali , jako osoby zaufane, z gen. J.. Obciążenie wszystkich wymienionych organów decyzją dotyczącą faktu i sposobu wprowadzenia stanu wojennego jest nieuprawnione.

Przykładem jest Sejm, który jest najwyższym organem państwa , lecz organ ten został całkowicie pominięty i pozbawiony możliwości decyzji w kwestii wprowadzenia stanu wojennego. Decyzja o wydaniu dekretów z dnia 13 grudnia 1981 r. o wprowadzeniu stanu wojennego nie była decyzją nagłą , lecz od wielu miesięcy planowaną , zaś podjęta została w czasie trwania jesiennej sesji sejmowej. Wcześniej Sejm nie został celowo poinformowany o trwających pracach o charakterze legislacyjnym i wyeliminowany z procesu decyzyjnego w tym zakresie.

W. J. (1) wskazał , że decyzja o wprowadzeniu stanu wojennego była logicznym następstwem ocen dokonanych przez owe organy kolegialne. Ponadto działalność rozpoczął tzw. Dyrektoriat, w skład którego wchodziło ściśle kierownictwo partii i rządu.

Samo określenie (...) wskazuje , że był on ciałem niekonstytucyjnym. Jednak fakt posłużenia się takim określeniem sugeruje , że wówczas w państwie funkcjonowały struktury inne niż tylko konstytucyjne.

Taką niekonstytucyjną strukturą była Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego. Jednak i jej decyzje nie miały charakteru kolegiального. Zdecydowana większość członków WRON o fakcie wprowadzenia stanu wojennego dowiedziała się w dniu 13 grudnia 1981 r. W czasie posiedzeń Rady również nie podejmowano decyzji kolegialnie, gdyż nie głosowano. Faktyczne decyzje podejmowały określone osoby jak generałowie J., K., S., T. i M.. Formalne decyzje zlecano konstytucyjnym organom według właściwych kompetencji. Ten sposób rozumowania i działania zmierzał właśnie do tego, co w toku wyjaśnień wyartykułował gen. J..

Zdaniem W. J. (1) skrupulatność organizacyjno-sztabowa przygotowań świadczy przede wszystkim o poczuciu odpowiedzialności. Nie doraźna improwizacja, lecz precyzyjna synchronizacja, miały na celu uniknięcie chaosu i konfrontacji, która mogłaby zakończyć się krwawo.

Zdaniem Sądu, z przebiegu wydarzeń wynika, że skrupulatnością odznaczała się sfera organizacyjno-sztabowa, która była domeną osób przygotowujących stan wojenny - wieloletnich wojskowych. Odmienne jednak ocenić należy przygotowanie w sferze prawnej legislacyjno-konstytucyjnej. Świadek J. B. (3), kiedy po raz pierwszy zetknęła się z dekretami oceniła, że sporządzone były w sposób, który sugerował, że nie uczestniczyli w ich przygotowaniu legislatorzy, a także nasuwały się wątpliwości, czy w ogóle zostały przygotowane w Polsce. Wskazywały na to błędy językowe, zaś treść sugerowała, że ich autorzy nie mieli orientacji w całokształcie polskiego prawa.

Odnosnie Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego W. J. (1) podał, że rozpoczęła swoją działalność w dniu 14 grudnia 1981 o godzinie 16.00. W tym czasie jednak działały wszystkie konstytucyjne organy państwa. Była ciałem symbolicznym. Wobec członków WRON mógł stosować środki dyscyplinujące stosowne do ich i swoich funkcji. Był wówczas Premierem I, Sekretarzem PZPR i Ministrem Obrony Narodowej – regulamin służby wojskowej, służby dyscyplinarnej, służby wewnętrznej.(k.14471.)

W ocenie Sądu, na uwagę zasługuje podległość służbowa członków Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego, wobec gen. J. w kontekście funkcji, jaką spełniała WRON.

Z zeznań Członków WRON uczestniczących na posiedzeniach wynika zupełnie inna jej rola. Była ona ciałem doradczym i doradzała sposób podejmowania decyzji konstytucyjnym organom. Zważyć należy, że wszystkie te osoby, jako wojskowe, były dyscyplinarnie podporządkowane gen. J..

Gen. W. J. (1) wyjaśnił, że „Solidarność” miała dalekosiężną historyczną rację, która w ostatecznym rachunku jako demokratyczny, wolnościowy cel i wizja, chociaż w zupełnie innych niż w latach 1980-1981 społeczno- ekonomicznej filozofii i praktyce, zwyciężyła. My, władze, mieliśmy rację sytuacyjną, pragmatyczną. Pozwoliło to zapobiec katastrofie, dojść do punktu, w którym przemiany mogły dokonać się, nie jako konfrontacyjne zdarzenie i burzenie, ale jako cywilizowany pokojowy demontaż. Solidarność w latach 1980-1981 jako monstrialny ruch ze względu na swój charakter i konstrukcję do demokracji się nie nadawał- cytując jednego z ówczesnych opozycjonistów. Celem „Solidarności” nie było reformowanie życia politycznego, lecz przejęcie władzy.

Wprowadzenie stanu wojennego nie miało na celu likwidacji „Solidarności”, jako partii opozycyjnej, co zdaniem W. J. (1), byłoby nierealne. Dał temu wyraz w swoim wystąpieniu w toku posiedzenia Biura Politycznego z dnia 15 października 1981 r. (k.13478v). W trakcie przygotowań oraz w toku realizacji stanu wojennego przewidywano i zastosowano jedynie zawieszenie „Solidarności”. (k.13478).

Zdaniem Sądu takiemu twierdzeniu przeczą działania represyjne wobec, nie tylko liderów „Solidarności”, ale także innych jej działaczy i zwolenników, czego dowodem są liczby obrazujące ilość osób represjonowanych na różne sposoby. Charakter i nasilenie represji wobec tych osób i to na przestrzeni całego okresu trwania stanu wojennego, w sposób negatywny weryfikuje twierdzenie W. J. (1).

Z wyjaśnień wynika, że o celach PZPR świadczy przebieg jej IX nadzwyczajnego Zjazdu. Jego celem było partnerskie współdziałanie w realizacji programu naprawy państwa i gospodarki. W odróżnieniu od niego I Krajowy Zjazd „Solidarności” niósł hasła wolnościowe i demokratyczne, jednak traciły one na wiarygodności poprzez utopijno –

demagogiczny podtekst żądań. Przy tym dominujący na Zjeździe radykalizm ocen, tonacja walki, faktycznie oznaczały zerwanie porozumień z 31 sierpnia 1980 r. (k13585v).

W dniu 4 listopada 1981 r doszło do Spotkania Trzech. W tym czasie Komisja Krajowa „Solidarności” przyjęła uchwały mające stanowić podstawę ewentualnego porozumienia społecznego. Komisja obwarowała wysuwane postulaty groźbą podjęcia przez związek koniecznych działań statutowych, do strajku generalnego włącznie, jeśli w ciągu trzech miesięcy nie nastąpi ich realizacja.

W momencie, kiedy umiarkowany, realistyczny L. W. wszedł na radykalny, konfrontacyjny kurs, to oznaczało to eskalację radykalizmu w „Solidarności”. Odpowiedzieliśmy eskalacją przygotowań stanu wojennego – rozumianego wciąż jednak, jako ostateczność. (k.13590v).

W nocy z 9 na 10 grudnia 1981 r. odbyła się odprawa w Sztabie Generalnym, podczas której meldunki składali generałowie – dowódcy Okręgów Wojskowych: (...) - W. O. (2), (...) - J. U. (2), Szef Sztabu Okręgu (...) J. K., dowódcy Rodzajów Sił Zbrojnych – Wojsk Lotniczych - T. K., Wojsk Obrony Powietrznej Kraju - L. Ł. (1), Marynarki Wojennej - L. J.. Wypowiadali się także przedstawiciele różnych instytucji Ministerstwa Obrony Narodowej. Wymowa meldunków była taka, że sytuacja rozwija się katastrofalnie. Żołnierze oczekują rozwiązania nadzwyczajnego, wprowadzenia stanu wojennego. Gen. J. zdecydował się jeszcze na oczekiwanie posiedzenia Komisji Krajowej „Solidarności”.

Punktem kluczowym dla oceny ówczesnej sytuacji było posiedzenie Komisji Krajowej „Solidarności”, które odbyło się w dniach 11-12 grudnia 1981 r., postulowano wybory do rad narodowych oraz Sejmu, powołanie rządu tymczasowego, odrzucenie prowizorium w sprawie reformy gospodarczej. Zanegowano uzgodnioną na Spotkaniu Trzech 4 listopada 1981 r. drogę postępowania. Najbardziej zaś – i to ostatecznie przesądziło o momencie wprowadzenia stanu wojennego- potwierdzenie wielkiej demonstracji w W. oraz ustalające 17 grudnia 1981 r. Ogólnopolskim Dniem Protestu.(k.13592v).

W dniu 12 grudnia 1981 r. o godz.9.00 gen. J. odbył spotkanie z generałami M. J. (2), C. K. (1) i F. S. (1). Ocenili, że sytuacja doszła do krawędzi, gdyż obrady w G. nie dają cienia nadziei. Gen. S. po spotkaniu 4 grudnia 1981 r. w M. miał wątpliwości, czy mimo wprowadzenia stanu wojennego nie będzie interwencji zbrojnej. Gen. J. zatelefonował więc do M. i rozmowę przeprowadził z M. S.. Zapytał, czy wprowadzenie stanu wojennego pozostanie polską wewnętrzną sprawą. Odpowiedź była twierdząca.

Ten skład, w jakim gen. J. spotkał się z generałami nie był przypadkowy. Były to najbardziej zaufane osoby, niezależnie od sprawowanych funkcji.

Zadania dla dowódców dywizji i komendantów wojewódzkich MO znajdowały się w zalakowanych kopertach i w sejfach. Otwarcie ich mogło nastąpić tylko na rozkaz. Gdyby go nie było nie byłoby operacji.

W dniu 31 października 1981 r. Sejm wydał uchwałę, w której stwierdził, że w obliczu zagrożenia narodowego oraz w celu zabezpieczenia podstawowych potrzeb obywateli wzywa do zaprzestania akcji strajkowych. Jeśli wezwanie nie przyniesie skutku, jeśli powstanie stan wyższej konieczności Sejm rozpatrzy propozycję w sprawie wyposażenia rządu w takie ustawowe środki, jakich wymagać będzie sytuacja. Owe nadzwyczajne środki działania dotyczyły zakazu organizowania i udziału w strajkach, zwoływania zgromadzeń, uprawnienia do usuwania siłą osób, które dokonały bezprawnego zajęcia budynków. Z projektem ustawy zwrócił się do Sejmu gen. J., jako ówczesny Premier. Kościół przestrzegł przed podjęciem takiej decyzji. Władze uwzględniły to stanowisko.

Rada Państwa, zdaniem gen. J. nie była nakłaniana do podjęcia uchwały i dekretów o stanie wojennym. Jej członkowie znali uchwały Sejmu z dnia 31 października 1981r. On sam w dniu 8 grudnia 1981 r. odbył rozmowę z Przewodniczącym Rady Państwa H. J. i zapytał go, czy jeżeli dojdzie do ostateczności, członkowie Rady Państwa gotowi będą podjąć stosowną decyzję. Uzyskał odpowiedź, że jej Członkowie rozumieją konieczność rozwiązań nadzwyczajnych. W. J. (1) prosił Przewodniczącego o potwierdzenie. W dniu 12 grudnia 1981 r. o godzinie 14.00 w rozmowie telefonicznej poinformował go, że skieruje wniosek o wprowadzenie stanu wojennego. H. J. przyjął to ze zrozumieniem i aprobatą.

Powiedział, iż w sondażu upewnił się , iż zdecydowana większość myśli podobnie. W kwestiach prawnych informował go na bieżąco prawnik H. B..

Stan wojenny wprowadzono uchwałą Rady Państwa , bo tylko ona miała takie uprawnienia , a wynikały one z art. 2 konstytucji. Jedyną nieprawidłowość polega na tym , że dekrety uchwalono w czasie sesji Sejmu. Jednocześnie zaznaczył , że zgodnie a treścią art.41 tejsze Konstytucji Rada Ministrów zapewnia ochronę porządku publicznego interesów i praw obywateli. Decyzję o wydaniu dekretów wykonawczych w czasie trwania sesji Sejmu podjęto , gdyż skierowanie ich na posiedzenie Sejmu oznaczałoby upublicznienie dyskusji i wybuch wojny domowej. Decyzję taką podjęto po konsultacji z prawnikami Rady Państwa. Jednak świadomość tego deliktu mieliśmy.

Zdaniem gen. J., gen. T. miał przedstawić Radzie Państwa dokumentację wskazującą na konieczność wprowadzenia stanu wojennego. Na pewno również poinformował Radę Państwa o możliwości interwencji zbrojnej.

Z zeznań wszystkich uczestników nadzwyczajnego posiedzenia wynika, że ani gen. T. , ani nikt inny , nie informował Członków Rady Państwa o groźbie interwencji. W ogóle ta kwestia nie była podnoszona. Oni sami o zwołaniu posiedzenia dowiedzieli się na godzinę do dwóch wcześniej i niezwłocznie po powzięciu tej wiadomości zostali zawiezieni do siedziby Przewodniczącego Rady Państwa-B..

W ocenie W. J. (1) T. S. (2) miał przekonać Radę Państwa o legalizmie podejmowanych przez nich decyzji.

Okoliczność ta wskazuje , że Członkowie Rady Państwa mieli podejmować decyzje , zaś obecne tam osoby, w tym T. S. (2) i T. T. (1) mieli pomóc w tym. Z zeznań T. S. (2) wynika natomiast , iż nie zadawano mu pytań dotyczących legalności uchwalanych aktów , lecz pytania szczegółowe dotyczące istoty rozstrzygnięć i praktycznego stosowania uregulowań zawartych w przedstawionym przez niego dekrete.

Zdaniem W. J. (1) na konsekwencje stanu wojennego spojrzeć należy z większej perspektywy czasu i wydarzeń , które były jego konsekwencją ,jak uwolnienie więźniów politycznych w 1986 r. , czy doprowadzenie w 1989 r. do obrad „okrągłego stołu”.

Rozpatrywanie wydarzeń objętych aktem oskarżenia , w tak szerokim kontekście jest jednak niecelowe , z uwagi na zakres orzekania .

Sejm w ramach swej funkcji kontrolnej zatwierdził wprowadzone przez Radę Państwa akty prawne w dniu 25 stycznia 1982 r. , ustawą jako działanie w stanie wyższej konieczności. Również Sejm w dniu 22 lipca 1983 r. zaaprobował uchwałę i podjął decyzję o zniesieniu stanu wojennego.

Dopiero 29 sierpnia 2002 r. Sejm uchwalił ustawę , w wyniku której straciły moc: dekret o stanie wojennym , ustawa z dnia 18 grudnia 1982 r. o szczególnej regulacji w czasie zawieszenia stanu wojennego.

Wartością , którą należało ratować było bezpieczeństwo państwa , nawet jeśli miało ono ułomności w postaci ograniczonej suwerenności i niedemokratycznego charakteru. Zdaniem oskarżonego uniwersalna definicja bezpieczeństwa państwa obejmuje zarówno kwestie polityczne , gospodarcze, militarne , gospodarcze , społeczne , ekonomiczne i etniczne. W tamtym okresie zagrożenie bezpieczeństwa państwa wynikało z realnego przerodzenia się w konfrontacyjny finał.

F. S. (1) , przesłuchany w charakterze świadka skorzystał z prawa odmowy składania zeznań przysługującego mu zgodnie z treścią art.182 § 3 kpk- k.15229-15330, wobec czego odczytano mu wyjaśnienia złożone w toku śledztwa w charakterze podejrzanego k.10968-10975 , w trakcie których podał , że w czasie zarzucanego mu czynu pełnił funkcję Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego i Wiceministra Obrony Narodowej. Pełnił funkcję w WP w strukturach określonych w aktach prawnych, zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami , np. Regulaminem Kompetencji Instytucji Centralnych MON. W pracach nad dekretami opracowywanymi na okoliczność ewentualności

wprowadzenia stanu wojennego w zakresie szeroko pojętej obronności kraju , uczestniczył , jako członek KOK. Uczestniczył w nich , gdyż bezpieczeństwo kraju , w wymiarze wewnętrznym i zewnętrznym, było skrajnie zagrożone.

Nie istniał związek zbrojny, zaś ówczesna sytuacja wymagała ścisłego współdziałania i spotkania w wymiarze częstszym niż wcześniej osób funkcyjnych , dla wymiany informacji i koordynacji bieżących zadań. Funkcje te realizowane były zgodnie z prawem i w ramach kompetencji poszczególnych konstytucyjnych organów państwa. Działania dowódców nie stanowiły odgórnego nacisku. Wręcz przeciwnie , nacisk do podejmowania działań mających zapobiec wielowymiarowej tragedii , był oddolny.

Działanie jego , podobnie , jak innych osób , które sprawowały podobne funkcje , usprawiedliwione jest stanem wyższej konieczności . Przywołał argumenty Sejmowej Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej ze sprawozdania z dnia 28.05.1996r. , podkreślając , że dobrem zagrożonym była wolność narodu i Państwa. Ponadto zaznaczył , że Sejm uchwałą z dnia 25 stycznia 1982 r. zatwierdził Uchwałę RP i zalegalizował dekrety wykonawcze.

Świadek opisał główne przyczyny niebezpieczeństwa ówczesnej sytuacji . pierwszą z nich było fiasko porozumień, czego przykładem było nie dojście do (...) 4 listopada 1981 r.

Do spotkania tego doszło , jednak świadek miał zapewne na myśli nie osiągnięcie oczekiwanych rezultatów , jak utworzenie proponowanego przez gen. J. Frontu Porozumienia Narodowego.

Drugą przyczyną była konfrontacyjna atmosfera obrad kierowniczych gremiów „Solidarności”. W dniach 3-4 grudnia 1981 r. w R..

Trzecią przyczyną były naciski ze strony Państw Układu Warszawskiego.

Zdaniem świadka sytuacja wewnętrzna w Polsce prowadziła do groźby interwencji.

Świadek zwrócił uwagę na fakt , iż Wojsko Polskie nie użyło w czasie stanu wojennego ani razu broni, w znaczeniu , że nie padł ani jeden strzał.

Treść wyjaśnień gen. F. S. (1) stanowi wyraz przyjętej przez niego linii obrony oraz odzwierciedlenie jego poglądów na sytuację ogólną w czasie wprowadzenia stanu wojennego i na przyczyny tego faktu. Odmowa składania przez niego zeznań powoduje niemożność zadania mu pytań , które pozwoliłyby dokonać analizy w zakresie postawionych zarzutów.

Gen. **T. T. (1)** przesłuchany w charakterze podejrzanego i oskarżonego (...)-(...), (...)-(...), (...) -13754v, (...) -v-13754v wyjaśnił, że od 1971 r pełnił funkcję Sekretarza Komitetu Obrony Kraju i Głównego Inspektora Obrony Terytorialnej oraz Szefa Obrony Cywilnej Kraju.

KOK był organem właściwym w sprawach obronności i bezpieczeństwa Państwa powołany ustawą z dnia 21.11.1967 r. Wykonywał swoje obowiązki zgodnie z ustaleniami Rady Ministrów. Do zadań KOK należało ustalenie generalnych zasad obrony państwa oraz całokształtu zagadnień dotyczących obronności kraju. Rozpatrywał generalne założenia obronności państwa i wytyczał kierunki działania w tej dziedzinie. Ustalał założenia organizacyjne sił zbrojnych i samoobrony ludności. Koordynował działania naczelnych i terenowych organów administracji państwowej w sferze obronności kraju. Sekretarza KOK wykonywał zadania w zakresie obronności określone przez Radę Ministrów i KOK, sprawował kierownictwo nad zadaniami obronnymi w ramach funkcji partyjnych i państwowych oraz zabezpieczał organizacyjnie pracę KOK, w szczególności przez przygotowanie niezbędnych opracowań i aktów prawnych . Sekretariat KOK był organem roboczym i wykonawczym KOK. Zatem prace nad aktami wprowadzenia stanu wojennego mieściły się , zdaniem T. T. , w zakresie jego kompetencji.

Projekt dekretu o stanie wojennym zaczęto przygotowywać w 1967 r., ale po jakimś czasie prac nad nim zaniechano. Wrócono do nich w 1971 r. a przygotowaniem projektów obarczono Sekretariat KOK. Prace rozpoczęto wspólnie ze Sztabem Generalnym WP, Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, Ministerstwem Sprawiedliwości , Ministerstwem

Spraw Zagranicznych i innych. Pierwszy projekt powstał w 1973 r i został skierowany do Sejmu . Nie został jednak przyjęty. W 1975 r. zaproponował przyjęcie pojęcia „stanu wyjątkowego” lecz propozycję tę odrzucono. Zalecono natomiast dalsze prace nad doskonaleniem projektu „stan wojenny”. Kolejne poprawki KOK wprowadził w dniu 12 listopada 1980 r. na wypadek zagrożenia wewnętrznego i zewnętrznego, czyli poprawiono go w taki sposób, by mógł służyć wymogom obronności i bezpieczeństwa, również na wypadek pokoju. Tak poprawioną dokumentację przedstawiono KOK w dniu 19 czerwca 1981 r, zaś w dniu 13.11.1981 r. poprawki zostały przyjęte i w tym kształcie dokument został przedstawiony Radzie Państwa w nocy z 12 na 13 grudnia 1981 r. (k.13.752-13.753)

Zdaniem T. T. (1) błędem władzy było niedopełnienie obowiązków pełnej realizacji postanowień Konstytucji i opracowania uregulowań wykonawczych do poszczególnych jej paragrafów. Odrzucenie kolejnych prób uregulowania tych spraw przez władze a proponowane przez Sekretariat KOK było ewidentnym błędem (k.13746)

T. T. wyjaśnił, że dniu 12 grudnia 1981 r. w godzinach rannych świadek otrzymał polecenie od Premiera gen. J. przekazane przez Szefa Urzędu Rady Ministrów gen. J. (1) o dostarczenie dokumentacji projektu o stanie wojennym Przewodniczącemu Rady Państwa . Przekazał go o godzinie 13.00 tego dnia i zapoznał z jego treścią Przewodniczącego RP. Ten podjął decyzję o konieczności posiedzenia , które wyznaczył na godzinę 1.00 w dniu 13 grudnia 1981 r. a jego organizację powierzył szefowi Biura (...) płk B. i gen. D. .

Podał, że na posiedzeniu Rady Państwa znalazł się w wyniku decyzji gen. J.. Na początku ograniczył się jedynie do krótkiej charakterystyki dokumentów . Następnie głos zabrał w wyniku zarządzenia dyskusji przez Przewodniczącego H. J.. W dyskusji udział wzięli K. B. (2), E. K. (1), R. R. (2) i J. S. (2). W toku dyskusji padło pytanie: kogo stan wojenny ma ratować? Po zakończeniu głosowania dekret został dostarczony do (...) przez gen. D. na ręce szefa (...) Z. R..

Plany i harmonogramy działań władzy i administracji państwowej opracowywane były w poszczególnych resortach i odpowiedzialni za nie byli kierownicy poszczególnych ministerstw czy resortów. Głos zabrała większość obecnych na posiedzeniu. Przyjęcie dekretu nastąpiło uchwałą Rady Państwa.

Zdaniem T. T. (1) wprowadzenie stanu wojennego nastąpiło w realiach politycznych, gospodarczych , międzynarodowych analizowanych na posiedzeniach KOK w dniach 19.06.1981 r. i 13.09.1981 r., organów doradczych MON oraz rady Wojskowej MON. Sytuacją w kraju coraz bardziej zaniepokojeni byli nasi najbliżsi sąsiedzi, również z powodu niewywiązywania się przez Polskę z umów międzynarodowych. Zdaniem T. T. wprowadzenie stanu wojennego miało : zapobiec demoralizacji i rozpadowi państwa oraz bratobójczemu konfliktowi, katastrofie gospodarczej, spowodować reformowanie gospodarki i systemu społeczno – politycznego, uniknąć interwencji zewnętrznej. Sytuacja wewnętrzna kraju spowodowana kryzysem, strajkami, marszami głodowymi, buntami na wyższych uczelniach , powodowała spadek autorytetu Polski w Europie i świecie. Na dzień 17 grudnia 1981 r. zaplanowano ogólnokrajową manifestację. ZSRR zapowiadał drastyczną redukcję dostaw podstawowych surowców. Pięciu najbardziej prominentnych członków radzieckiego kierownictwa : M. S., A. G. (2), J. A., K. C. zgłosiło wnioski o stworzenie zgrupowania wojsk na wypadek okazania pomocy PRL. W tym celu zmobilizowano dodatkowo 75 tys. rezerwistów. Rozpoczęto opracowanie planu (...) jako planu interwencji. Mimo, że brak jest danych o przygotowaniach ZSRR do interwencji, to na podstawie wypowiedzi niektórych dowódców radzieckich oraz wywiadów można stworzyć wystarczająco jasny obraz sytuacji . Plany manewrów na marzec 1981 r. w kontekście wypowiedzi o pełnym pogotowiu należy wnioskować o możliwości interwencji. Zdaniem T. T. odwołanie pełnej gotowości do interwencji w Polsce nastąpiło w kwietniu 1982 r. W jego ocenie sytuacja w Polsce naruszała globalne interesy Związku Radzieckiego i równowagę sił w Europie a także osłabienie lub rozbięcie Układu Warszawskiego. W Polsce nasilały się działania elementów ekstremalnych , tak w „Solidarności” coraz mocniejszą pozycję zdobywał nurt ekstremalny , jak i w obrębie władz ujawniały się kręgi konserwatywne . Jako przykład T. T. podał swoisty pucz wokół gremium Komitetu Centralnego PZPR w czerwcu 1981 r. Jednocześnie władze „Solidarności” na poziomie zakładowym przeceniały siłę tego związku i lekceważyły siłę rządu. Na posiedzeniach sytuacja była zanarchizowana.

O powołaniu do WRON dowiedział się w dniu 13 grudnia 1981 r. WRON nie miała żadnych uprawnień , nie miała umocowania w żadnych aktach prawnych, nie zastępowała żadnych organów. Została doraźnie powołana, aby kierować sytuacją w państwie (k.13754v)

T. T. (1) oświadczył, że stan wojenny został narzucony przez stan wyższej konieczności.

Również treść wyjaśnień gen. T. T. stanowi wyraz przyjętej przez niego linii obrony oraz odzwierciedlenie jego poglądów na sytuację ogólną w czasie wprowadzenia stanu wojennego i na przyczyny tego faktu.

Świadek **F. P. (1)** – k. 11432-11435, 11437-11442, 14477-14491, 14529-14538, 14510-14523 od marca 1980 r. pełnił funkcję Zastępcy Szefa Zarządu I Operacyjnego -Szefa Oddziału Gotowości Bojowej i Dowodzenia Sztabu Generalnego Wojska Polskiego w W. . Przed wprowadzeniem stanu wojennego świadek zajmował stanowisko Szefa tego Oddziału. Do obowiązków Oddziału należało przygotowanie projektów przepisów to jest dyrektyw i rozkazów Ministra Obrony Narodowej, a także instrukcji dotyczących osiągania wyższych stanów gotowości bojowej oraz gotowości mobilizacyjnej we współpracy z innymi Zarządami Sztabu Generalnego WP, głównie z zarządzeniem Mobilizacji i Uzupelnień, Szefostwem Łączności MON i właściwymi komórkami organizacyjnymi Głównego Kwatermistrzostwa WP, Głównego Inspektora (...), Głównego Zarządu Bojowego . Na wypadek wojny była to także współpraca z Oddziałem Planowania Operacyjnego. Do innych zadań należało opracowanie koncepcji organizacji wojennego systemu dowodzenia siłami zbrojnymi i organizacja systemu ochrony obiektów wojskowych.

Do jego obowiązków należała ponadto organizacja szkolenia dowódców , sztabów i wojsk z zakresu gotowości bojowej i systemu dowodzenia a także nadzór i kontrola stałej gotowości bojowej i rozwijania wojennego systemu dowodzenia . Brał udział w opracowywaniu pierwszego etapu ćwiczeń szczebla strategicznego i operacyjnego.

Na początku grudnia 1980 r. został on skierowany do I Zastępcy Szefa Sztabu Generalnego WP gen. T. H. , od którego dowiedział się , że jako osoba towarzysząca ma udać się do Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR w celu zapoznania się z zamiarem ćwiczeń Wojsk Układu Warszawskiego pod kryptonimem (...). Dowiedział się , że ćwiczenie to nie było planowane na 1980 r. Świadek ocenił ten moment , jako początek jego wiedzy o ewentualnym zagrożeniu inwazją Polski przez wydzielone siły Układu Warszawskiego .

Na początku grudnia 1980 r. w Polsce prowadzone były rekonesanse dróg przegrupowania i rejonów ześrodkowania wojsk do rzekomego ćwiczenia (...), po uzgodnieniu ich ze stroną polską . Grupy operacyjne prowadzące rekonesanse składały się z wysokich rangą oficerów radzieckich, czechosłowackich i energowskich, którym towarzyszyli wyznaczeni oficerowie WP. W trakcie tych rekonesansów rozpoznawano zagrożenia, które nie były związane z planowanymi ćwiczeniami.

Odnosnie konferencji u marszałka O. , w której brał udział gen. T. H. , Szefowie Sztabu Głównego NRD oraz Sztabu Generalnego Czechosłowackiej Armii Ludowej , świadek udziału nie brał. Jego rola ograniczała się do odebrania do oficera radzieckiego koperty z oleatą, której treści wówczas nie znał. W kraju, w Sztabie Generalnym WP widział ową oleatę i dowiedział się , że znajdowały się tam rejonny ześrodkowania związków taktycznych Armii Radzieckiej, Czechosłowackiej i NRD i drogi przegrupowania do nich. Przewidywane rejonny ześrodkowania wskazywały na zamiar blokowania dużych aglomeracji miejskich , jak i garnizonów wojskowych. Z tej oleaty została zrobiona mapa , którą przekazano kierownictwu Sztabu Generalnego. Tryb przekazania „zamiaru do takich ćwiczeń” poza planowane na dany rok a opracowane w Sztabie Generalnym SZ ZSRR wskazywało na zamiar zaskakującego działania militarnego wobec Polski ze strony państw Układu Warszawskiego. Zdaniem świadka fakt przekazania owej oleaty nie wykluczał zaskakującego działania pod pozorem ćwiczeń . Świadek dodał, że podobna sytuacja miała miejsce w 1968 r. w Czechosłowacji i w 1956 r. na Węgrzech.

Później stwierdził , że od gen. H. dowiedział się , gdyż owej karki nie widział, że miały to być ćwiczenia dwuetapowe i pierwszy etap miał przebiegać na terytoriach państw ościennych z udziałem armii tych państw. W drugim etapie miał być stworzony swoisty front koalicyjny. Były to ćwiczenia, z niespotykaną dotąd przez świadka, dużą ilością wojsk.

To ćwiczenie nosiło, według świadka, podobne cechy jak, inwazja na Czechosłowację, Węgry i Afganistan, gdyż organizowane były, nie przez Naczelnego Dowódcę Zjednoczonych Sił Zbrojnych, lecz Sztab Generalny Sił Związku Radzieckiego. W ocenie świadka, jak i jego kolegów, właśnie w roku 1980 groziła Polsce inwazja sojusznicznych wojsk. Ćwiczenia te nie odbyły się w zaplanowanym kształcie, w wyniku interwencji gen. J. i S. K., czyli bez udziału Wojska Polskiego.

Świadek dodał, że w czasie planowania ćwiczeń (...) kierownictwo polskie podejmowało próby rozeznania faktycznych zamiarów strony rosyjskiej.

Efektom było odstąpienie od przeprowadzenia ćwiczeń. Zaplanowano natomiast i przeprowadzono na wiosnę 1981 r. ćwiczenie (...), ale tylko z udziałem wydzielonych sztabów ZSRR, NRD, i czechosłowackich, a także włączono sztaby Wojska Polskiego.

W trakcie przygotowań do ćwiczenia (...), które miało miejsce w marcu 1981 r., zostały rozwinięte stanowiska dowodzenia Armii Radzieckiej w L. i R.. Rozwinięto ponadto system łączności troposferycznej i radioliniowej. Wymienione ćwiczenie było wielokrotnie przedłużane pod różnymi pretekstami i ostatecznie zakończyło się w kwietniu 1981 r..

W lutym 1981 r. w siedzibie Inspektoratu O. Terytorialnej odbyła się „gra decyzyjna” poświęcona przygotowaniom do stanu wojennego w różnych wariantach. W grze brali udział: Minister Obrony Narodowej gen. W. J. (1), Minister Spraw Wewnętrznych gen. M. M., Szef Sztabu Generalnego WP gen. F. S. (1), Szef Sztabu (...)W gen. B. S., Szef Sekretariatu KOK gen. T. T. (1), płk. C. W., płk. R. K. (1), gen. S. Szef Zarządu Operacyjnego i gen. S. – zastępca do spraw operacyjnych, oraz szereg innych osób, których nie znał. Wiedział natomiast, że pracują w innych cywilnych resortach. W toku kolejnego przesłuchania świadek wykluczył, aby w grze uczestniczył gen. W. J. (1), który wówczas pełnił już funkcję Premiera. (k.11437). W toku tej gry kompleksowo rozpatrywano różne problemy związane z ewentualnym wprowadzeniem stanu wojennego, bez określenia jego terminu. Zdaniem świadka, rozpatrywano cztery warianty ewentualnego wprowadzenia stanu wojennego: z zaskoczenia, w sytuacji zagrożenia strajkami okupacyjnymi, w toku trwania strajków okupacyjnych i poprzez wpełzanie, czyli stopniowe uruchamianie poszczególnych zamierzeń stanu wojennego. Świadek zeznał, iż nie pamięta, aby rozpatrywano wariant wprowadzenia stanu wojennego ze względu na interwencję wojsk Układu Warszawskiego czy samej Armii Radzieckiej. Nie pamiętał także, aby w trakcie gry decyzyjnej podnoszono kwestię takiej interwencji. Świadek zeznał, że przygotowano dokumenty z tym związane. Były to dokumenty, czy notatki przyniesione z MSW oraz przygotowane przez płk R. K.. W okolicach gry decyzyjnej świadek dowiedział się, że prace nad przygotowaniem aktów prawnych związanych z przygotowaniem stanu wojennego zaczęły się już jesienią 1980 r. w KOK pod przewodnictwem ówczesnego Premiera J. P..

W toku drugiego przesłuchania w trakcie śledztwa świadek zeznał, że gra decyzyjna odbyła się tylko raz z udziałem tak szerokiego grona przedstawicieli MSW i MON i innych resortów. Mogło być tak, że następne prace odbywały się w wąskich gronach, w Sztabie generalnym, czy też MSW.

Po grze lutowej w Oddziale świadka podjęto prace mające na celu uszczegółowienie zadań Sił Zbrojnych na wypadek wprowadzenia stanu wojennego. Około połowy marca 1981 r. sporządzono „Ramowy plan działania sił zbrojnych w przypadku wprowadzenia stanu wojennego” według koncepcji gry decyzyjnej. Dodatkowych wytycznych udzielali Zastępca Szefa Sztabu Generalnego WP ds. operacyjnych gen. J. S. i gen. S..

Ów „Ramowy plan...” zawierał określone zamierzenia ogólnych i specjalistycznych działań Sił Zbrojnych na wypadek stanu wojennego. W zakresie kompetencji świadka były zadania o charakterze ogólnowojskowym, w tym ochrona obiektów wojskowych w czasie pokoju.

Do dnia 27 marca 1981 r. zakończone zostały prace nad zasadniczymi dokumentami związanymi z ewentualnym wprowadzeniem stanu wojennego. Oprócz „Ramowego planu...” zostały przygotowane: „Myśl przewodnia wprowadzenia na terytorium PRL stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”, „Centralny plan działania

organów politycznych władzy i administracji państwowej”. Projekty tych dokumentów sporządził płk. R. K. (1), którego rola, przy konsultacji zwłaszcza z Sekretariatem KOK, była dominująca. W Sekretariacie KOK za kwestie przygotowania projektów aktów prawnych odpowiadał płk. T. M.. W dniu 27 marca 1981 r. wymienione dokumenty zostały podpisane przez : Przewodniczącego KOK W. J., oraz zaakceptowane przez I Sekretarza KC PZPR S. K. (1).

W „Ramowym planie przewidziano zadania dla Sił Zbrojnych o charakterze szczególnym, jak podwyższenie stanu gotowości bojowej. Skutkiem tego było wprowadzenie w Siłach Zbrojnych stanu gotowości bojowej zagrożenia wojennego o godzinie 3.00 w dniu 13 grudnia 1981 r. Oznaczało to, że wymienione jednostki zostały skierowane do rejonów ześrodkowania przewidzianych w „Planie poprawy dyslokacji wojsk na okres stanu wojennego”, a nie do rejonów alarmowych, jak zwykle. Nadto do tych specyficznych zadań należały : ochrona i obrona wytypowanych obiektów państwowych o szczególnym znaczeniu jak siedziby mediów, stacje łączności i zasadniczych ciągów komunikacyjnych. Za bardzo ważne uznano zabezpieczenie broni, amunicji i materiałów wybuchowych. Zarządzono przyspieszony ich odbiór z zakładów, które je produkowały. Innym zadaniem była ochrona granicy morskiej i powietrznej. Nadto przewidziano wsparcie sił MSW w działaniach na rzecz przywrócenia bezpieczeństwa wewnętrznego i porządku publicznego.

Po 27 marca 1981 r. trzy podpisane i zaakceptowane dokumenty nie uległy zasadniczym zmianom, lecz po tym terminie trwały systematyczne prace nad opracowaniem pochodnych od nich dokumentów wykonawczych.

W III dekadzie marca 1980 r. do W. przyjechała grupa wysokiej rangi oficerów Naczelnego Dowództwa Sił Zbrojnych Układu Warszawskiego i Sztabu Generalnego Armii Radzieckiej na czele z marszałkiem K., która prowadziła rozmowy głównie z MON. Jednym z członków owej delegacji był gen. płk N.. Osoba ta została przedstawiona jako specjalista od rozwiązań nadzwyczajnych w tym inwazji na Węgry w 1956 r. i Czechosłowacji w 1968 r. Z relacji innych osób świadkowi wiadomo, że przywiózł on projekty dokumentów dotyczących stanu wojennego w Polsce. Z tymi projektami zapoznali się gen. A. J. i J. S.. Propozycja ta, zakładająca całkowite przejście władzy przez Wojsko Polskie, została odrzucona ze względu na nadzwyczajny radykalizm proponowanych rozwiązań – włącznie z zawieszeniem obowiązywania Konstytucji.

Świadek osobiście brał udział w jednym spotkaniu, z którego sporządzono notatkę dla gen. J. . R. skrytykowali polskie plany wprowadzenia stanu wojennego, jako mało zdecydowane.

Podobna grupa z gen. K. na czele przyjechała w kwietniu 1981 r. celem sprawdzenia postępu prac i wykonania przedstawionych sugestii w toku poprzedniej wizyty.

Od marca 1981 r. dalsze prace na najwyższym szczeblu odbywały się na posiedzeniach Komitetu Obrony Kraju. Informacje z tych posiedzeń docierały do stopniowo poszerzanych gremiów – aż do 13 grudnia 1981 r., której to daty nie znała żadna ze znajomych dla świadka osób. Problematyka dotycząca stanu wojennego była często rozpatrywana na posiedzeniach : Zespołu (...).

W dniach 4-12 września 1981 r. na terytorium Ukrainy, Białorusi i Republik Bałtyckich Ministerstwo Obrony ZSRR prowadziło ćwiczenia o kryptonimie (...) z użyciem wielkich mas wojsk, włącznie z desantem powietrznym i morskim a także wojsk pancernych. Ćwiczenia te oprócz delegacji polskiej, z udziałem gen. J., M. i S., obserwowały delegacje wszystkich państw członkowskich Układu Warszawskiego oraz K.. Ćwiczenia te miały charakter demonstracyjny. Pokazane zostały zarówno nowe rozwiązania w zakresie strategii wojskowej i sztuki operacyjnej.

Po wyjeździe z Polski płk R. K., część jego kompetencji przejął świadek, czym zyskał dostęp do szeregu nieznanych wcześniej dokumentów.

Na początku II połowy listopada 1981 r., po wyjeździe płk K., doszło do kolejnych konsultacji ze stroną radziecką- z gen. K. na czele. Wówczas R. naciskali na podpisanie dokumentów wykonawczych, włącznie z dekretami dotyczącymi stanu wojennego.

We wrześniu 1981 r. odbyło się spotkanie w Sztabie Generalnym WP z udziałem kierownictwa MON i MSW. Brali w nim udział między innymi gen. C. K. (1) i F. S. (1) oraz gen. B. S., Zastępcy Szefa Sztabu Generalnego i Szefowie niektórych Zarządów. Przedmiotem spotkania były rozważania nad stanem przygotowania dokumentów stanu wojennego.

W dniu 12 grudnia 1981 r. świadek został wezwany do oczekiwania w gotowości na bliżej nieokreśloną kontrolę. Przed północą dostał zadanie przygotowania szyfrogramu zarządzającego gotowość bojową zagrożenia wojennego w Siłach Zbrojnych obowiązującą od godz. 3.00 dnia 13 grudnia 1981 r. Szyfrogram podpisał gen. F. S. (1) kierowany do Wiceministrów MON i niektórych Szefów Departamentów MON oraz Dowódców Okręgów Wojskowych, Dowódcy Zgrupowania Jednostek Zabezpieczenia MON.

W ocenie świadka wprowadzenie stanu wojennego miało na celu zapobieżenie interwencji struktur Układu Warszawskiego. W tym celu organizowano poligony pozwalające na dyslokację i uniknięcie pozostania wojsk w koszarach. Świadcowi nie jest nic wiadomo na temat istnienia jakiegokolwiek dokumentu na potwierdzenie tej tezy.

Rosyjscy generałowie badali nastroje pod kątem, czy Wojsko Polskie poddała załatwić sytuację własnymi siłami i czy zachowa lojalność wobec gen. J..

Po opuszczeniu Polski przez płk R. K. (1) świadek został mianowany na stanowisko Zastępcy Szefa Zarządu I Operacyjnego -Szefa Oddziału Gotowości Bojowej i Dowodzenia i jednocześnie Szefa Oddziału Planowania Strategiczno-Obronnego.

Świadek sprecyzował, że warianty wprowadzenia stanu wojennego były w zasadzie dwa. Pierwszy metodą tzw. wpełzania, polegający na wprowadzeniu go tylko na terenach, gdzie istniało największe niebezpieczeństwo zagrożenia dla ładu, bezpieczeństwa publicznego i porządku państwowego. Drugi wariant przewidywał sposób lawinowy, czyli zrealizowany w dniu 13.12.1981 r. Żaden wariant nie przewidywał sytuacji interwencji i wkroczenia Układu Warszawskiego. W ocenie świadka rozważanie takiego wariantu natychmiast zostałoby zauważone przez sieć agenturalną.

Świadek odnosząc się do wymienionej doktryny gen. N. podał, że było to wprowadzenie dyktatury wojskowej z zawieszeniem Konstytucji.

Dokumenty w postaci „Myśli przewodniej...” zawierały zapis, iż stan wojenny może być wprowadzony dopiero po wyczerpaniu wszystkich innych możliwych środków politycznych, zaś jego celem jest odtworzenie naruszonego prawa, rytmu pracy, porządku i zaopatrzenia ludności. Ten i drugi naczelny dokument nie podlegały po podpisaniu modyfikacjom, a jedynie przepisom wprowadzającym.

Świadek przedstawił analogię sytuacji związanej z manewrami „(...)” i (...) do sytuacji poprzedzających interwencje w Czechosłowacji i na Węgrzech. Stwierdził, że tamte interwencje również zostały poprzedzone manewrami sił zbrojnych UW. Zdaniem świadka zagrożenie interwencją nastąpiło w grudniu 1980 r. i trwało przez cały 1981 r.

Odnośnie rekonesansów rozpoznawczych prowadzonych przez oficerów zachodnich okręgów Armii Radzieckiej, Czechosłowackiej, NRD, to pierwsze z nich miały miejsce w dniu 5.12.1980. na czele każdej z nich stał oficer w stopniu generała. Towarzyszyli im oficerowie ze Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. Rekonesanse były prowadzone pod kątem ćwiczenia Sojusz 81. Powodem prawdziwym było rozpoznanie rejonów ześrodkowania wojsk w pobliżu dużych aglomeracji miejskich a także dróg przegrupowania do tych rejonów. W ocenie świadka na terenie Polski w trzech obiektach przechowywana była przez R. broń atomowa.

Świadek uczestniczył w posiedzeniach organów kolegialnych Sił Zbrojnych Układu Warszawskiego, jak: Najwyższy Doradczy Komitet Polityczny, Komitet Ministrów Obrony, Rada Wojskowa.

Świadek brał także udział w posiedzeniu Komitetu ministrów Obrony w dniach 1-4 grudnia 1981 r. w M.. W posiedzeniu brali udział wszyscy Ministrowie Obrony z wyjątkiem gen. W. J. (1). Na posiedzeniu rozpatrywano perspektywy i tendencje rozwojowe sił zbrojnych UW i gotowości bojowej wojsk i sił morskich. Delegacji polskiej przewodził gen. F. S. (1) , zaś towarzyszyli mu A. J. (2) oraz świadek F. P. (1). Zarówno w toku posiedzenia , jak i w kuluarach gen. F. S. (1) zapewniał, że gotowość bojowa wojska stoi na wysokim poziomie i Polska jest w stanie poradzić sobie sama z własnymi problemami i ma do tego odpowiedni potencjał. Zarówno świadek , jak gen. J. nie uczestniczyli w posiedzeniach zamkniętych. W toku spotkań władze polskie były krytykowane za opieszałość w rozwiązywaniu kryzysu politycznego, wręcz naciskano gen. S. na zdecydowane działania. Gen. S. i J. dyskutowali o zmianie treści komunikatu prasowego dotyczącego udzielenia wsparcia moralno – politycznego dla władz polskich. Nie wiedział, kto był autorem dokumentu. Świadek , mimo, iż był członkiem delegacji ma stosunkowo ogólną wiedzę . Zeznał, iż w trakcie posiedzenia miała miejsce nerwowa sytuacja , zaś nie wie z jakiego powodu, choć , z punktu widzenia polskiej delegacji była to sprawa ważna. Została szczegółowo opisana w dokumentach –sprawozdaniach z tej konferencji.

W ocenie świadka zaangażowanie ZSRR w wojnę w Afganistanie w żaden sposób nie ograniczało możliwości interwencji w Polsce , wszak w Afganistanie zaangażowanych było jedynie 6 dywizji , zaś wszystkich ogółem dywizji było około 170.

Świadek **M. D. (3)** –k. 11334-11342, 14542-14558 , 14564-14569 , 14576-14580 , 2.836- 2864, w styczniu 1980 r. został mianowany Zastępcą Szefa Sztabu Generalnego WP ds. Systemów Kierowania i funkcję tę pełnił przez okres jeszcze około 4 lat. W zakresie jego obowiązków był nadzór nad zgrupowaniem jednostek zabezpieczenia MON.

Ze znał, iż w marcu 1981 r. przybyła do Polski delegacja Zjednoczonego Dowództwa Układu Warszawskiego, której szefem był gen. N.. Delegacja ta przywiozła koncepcję stanu wojennego i dokumenty w języku rosyjskim do wykorzystania w trakcie planowania prac nad wprowadzeniem stanu wojennego. Plany te były zbyt restrykcyjne i niezgodne z Konstytucją. Z tego względu „chcąc uspokoić R.” w Zarządzie I Operacyjnym Sztabu Generalnego WP opracowano w trakcie pobytu delegacji dokument „ Myśl przewodnia wprowadzenia stanu wojennego...”- dokument zawierający ogólną koncepcję stanu wojennego , natomiast później w Sztabie Generalnym opracowano szczegółowe dokumenty.

W takich okolicznościach świadek spotkał się z planami wprowadzenia stanu wojennego , które miały na celu uwiarygodnienie, że Polacy we własnym zakresie rozwiążą własne problemy. Wówczas rozpoczęto prace planistyczne , które nadzorował Zarząd I Operacyjny Sztabu Generalnego. Istotą tego działania było zachowanie ścisłej tajemnicy, dlatego do prac tych dopuszczono określone ograniczone grono osób z kierownictwa Sztabu. Znali je na pewno gen. W. J. i F. S. oraz Zastępcy Szefa Sztabu. Spotkania odbywały się zawsze w Sztabie Generalnym. Uczestniczyli w nich Szef Sztabu Generalnego i jego zastępcy . W niektórych przypadkach obecni byli przedstawiciele MSW. Terminy spotkań zarządzał gen. F. S.. Ich częstotliwość wynikała z rozwoju sytuacji wewnętrznej w kraju i postępów prac planistycznych. Plany te były do końca aktualizowane. W spotkaniach omawiano poszczególne zagadnienia dotyczące udziału wojsk w realizacji poszczególnych zadań wynikających z planów wprowadzenia stanu wojennego. W ocenie świadka polecenie podjęcia prac planistycznych wydał gen. W. J. (1).

Świadek polecenia w zakresie prowadzonych prac planistycznych otrzymywał od gen. F. S.. Natomiast jemu zapewne wydawał je gen. W. J. , jako Minister (...)N i Premier.

Sytuacja w kraju wpłynęła na intensyfikację planowania stanu wojennego oraz częstszy udział gen. W. J.. On też podejmował decyzje co do kierunków prac planistycznych. Udział wojska miał dotyczyć zapewnienia funkcjonowania państwa w zakresie komunikacji, łączności, funkcjonowania lotnisk, magazynów państwowych. Bezpośrednimi działaniami w stosunku do ludności cywilnej miała zająć się milicja.

Kolejna rosyjska delegacja była także w październiku lub listopadzie 1981 r. , chcąc zapoznać się z przygotowaną dokumentacją.

W ocenie świadka Polsce groziła interwencja wojsk radzieckich , czeskich i NRD. Wniosek taki wyprowadził z rozmowy odbytej w II połowie 1980 r. z Zastępcą Dowódcy (...) Układu Warszawskiego przy WP gen. G. B., z której wynikało , że jest przygotowany korpus powietrznodesantowy organizowany na bazie w większości żołnierzy azjatyckich , szkolony w górach K. i osobiście wizytowany przez L. B.. Zadaniem tej jednostki było desantowanie w rejonach W., W. , poznania, B. i G., celem opanowania lotnisk, dowództw okręgów wojskowych i rodzajów sił zbrojnych , a w szczególności Instytucji Centralnych MON. Rozmówca prosił świadka , aby uczyniono wszystko , aby nie dopuścić do takiej sytuacji. Świadek treść rozmowy przekazał gen. J. i gen. S.. Zostali o niej poinformowani gen. T. H., gen. J. S. i gen. W. S.. Świadek nie sporządził pisemnego raportu z rozmowy z gen. B.. Ta informacja spowodowała wprowadzenie do planowania stanu wojennego rozśrodkowanie wojsk mające na celu uniemożliwienie zablokowania jednostek w garnizonach. Świadek stwierdził, że informację dotyczącą korpusu przygotowywanego na K. otrzymał w miesiącach wiosennych 1981r.

W podobnym okresie świadek otrzymał od Sekretarza Ambasady (...) B. C. mapę z treścią w języku rosyjskim, zawierającą rejony desantowania nieustalonego korpusu, którą przekazał gen. F. S., zaś dokument ten zaginął. Następnie świadek stwierdził , że nie wyklucza, że mogła to być mapa ćwiczeń (...).

Świadek opisał kolejną sytuację związaną z kontaktem osobistym z jednym z generałów rosyjskich , który zapoznał świadka z jednym ze swoich raportów kierowanych do przełożonych w związku z wewnętrzną aktualną sytuacją w Polsce. Z raportu wynikało, że świadek porównywał Polskę do Czechosłowacji i Węgier. Stwierdził ,że w przypadku wkroczenia wojsk UW Polacy podejmą walkę. Inny zaś attaché pisał, że już jest pora na interwencję.

Świadek zeznał ,że z ramienia Sztabu Generalnego odpowiedzialny był za kontakty z dyplomatami akredytowanymi w Polsce. Opisał treść rozmów prowadzonych z przedstawicielami różnych państw , w szczególności Związku Radzieckiego , Węgier i Stanów Zjednoczonych. Prezentowali mu swoje spostrzeżenia z sytuacji w Polsce , które także przekazywali do swoich krajów.

Świadek wiedział o rekonesansach prowadzonych w 1980 r. przez stronę radziecką na terenie Polski, celem , między innymi rozpoznania obiektów strategicznych.

Przed stanem wojennym niektóre polskie dywizje , w tym 16 dywizja pancerna , wyszły z koszar i szły w stronę W.. W ocenie świadka miało to na celu , aby w przypadku interwencji rosyjskiej wojsko nie pozostało w koszarach .

W dniach 9-10 grudnia 1981 r. świadek uczestniczył w spotkaniu w Sztabie Generalnym , w toku którego dowódcy poszczególnych okręgów sił zbrojnych referowali sytuację w kraju. Omawiano sytuację w zakładach pracy. Oczekiwano na (...): J. G. , L. W. i W. J. (1). Generał J. zwlekał z podjęciem decyzji. Około godzinny 14 .00 zapadła decyzja. Do Sztabu Generalnego przybył gen. F. S. (1) i powiadomił , iż decyzja została podjęta. Przed ogłoszeniem stanu wojennego jednostki WP wyjdą z garnizonów w rejony ześrodkowania i na poligony. Po ogłoszeniu stanu wojennego wyszła IV Dywizja Zmechanizowana z garnizonów, X Pancerna z O., XVI Dywizja Pancerna z E.. Dywizje wyszły z pełnym wyposażeniem. Zdaniem świadka te działania były zgodne z planami wprowadzenia stanu wojennego. Jednostki te wróciły do koszar w miesiącach wiosennych lub w połowie roku 1982 r. W ocenie świadka wróciły dopiero po powrocie jednostek państw sojusznicych. Wprowadzenie stanu wojennego nie spowodowało wycofania jednostek państw UW : czeskich , radzieckich , niemieckich.

Świadek dodał , że gen. W. J. wyraził pogląd, że w przypadku zawieszenia prac nad stanem wojennym z całą pewnością nastąpiłaby interwencja radziecka, a tego (...) by nie wytrzymali. Świadek zeznał ,że gen. J. podkreślał ,aby wprowadzenie stanu wojennego odbyło się w taki sposób, aby było jak najmniej strat.

Świadek **J. B. (2)**- 11377-11381, 14756-14766 - w okresie od połowy 1980 r. do 1986 r. pełnił funkcję Szefa Głównego Zarządu Politycznego Wojska Polskiego, który zajmował się sferą ideowo –wychowawczą wojska.

Wiedza o sytuacji polityczno – gospodarczej do Wojska Polskiego dochodziła od odpowiednich służb: Terenowych Grup Operacyjnych, dowódców poszczególnych Okręgów Wojskowych i Rodzajów Sił Zbrojnych oraz (...) organu działającego w (...).

Zdaniem świadka z tych informacji wyłonił się obraz kraju zmierzającego do utraty całkowitej zdolności funkcjonowania do braku sterowności państwa. Wzrastały również silne oczekiwania społeczne ustabilizowania sytuacji przez wojsko. Oczekiwania te pojawiły się także w wojsku , wręcz oddolnie. W łonie PZPR zaktywizował się odłam przeciwny porozumieniu społecznemu, który preferował środki radykalne, nie wykluczając skorzystania z pomocy „sąsiadów”. Wśród tych polityków i wojskowych byli G. , O. i M.. Osoby te krytykowały politykę próby dialogu i zdaniem świadka, gotowe były , w ekstremalnych warunkach, dokonać przewrotu , przy pomocy „sąsiadów”. Nasiliły się naciski ze strony armii państw Układu Warszawskiego. Dokonywali ustaleń, czy polscy dowódcy będą wykonywali polecenia innego Ministra Obrony Narodowej, niż gen. W. J. (1). Polscy wojskowi zapewniali o lojalności wobec gen. J.. Istniały także naciski ze strony marszałka K., który często przebywał w jednostce łączności pod R.. Przekazywał on nastroje niepokoju wojskowych i ministrów Układu Warszawskiego i deklaracje , iż Układ Warszawski nie może pozostać neutralny. W czerwcu zaś Zastępca Szefa (...) z NRD B. zarzucił zbyt dużą swobodę działania dla Solidarności. Z treści listu skierowanego od Komitetu Centralnego radzieckiego do polskiego z dnia 5 czerwca 1981 r. skrytykowano politykę porozumienia i postawę polskich przywódców.

W dniu 12 grudnia 1981 r. późnym wieczorem podczas spotkania w Sztabie Generalnym gen. F. S. (1) poinformował , że zostanie wprowadzony stan wojenny. Następnego dnia świadek został poinformowany, że został członkiem WRON. Pierwsze spotkanie odbyło się 14 grudnia i miało charakter informacyjny. Następne odbywały się co miesiąc a potem rzadziej. Zdaniem świadka funkcja WRON ograniczała się do spotkań z przedstawicielami środowisk społecznych. Rada nie zastępowała organów państwa , ani nie wydawała żadnych poleceń.

Świadek **Z. M.** - 11385-11390, 14766-14767 - w latach 1969-1985 r. pracował w Sekretariacie Komitetu Obrony Kraju. W 1980 r. był Zastępcą Szefa Sekretariatu KOK- Szefem Biura (...). Od pierwszego kwartału 1982 r do połowy 1985 r. wykonywał obowiązki Szefa Sekretariatu, był Szefem Biura (...).

Opracowanie problemów stanu wojennego w PRL dotyczyło sytuacji zewnętrznego zagrożenia państwa i konfliktu zbrojnego, rozumianego , jako zagrożenie ze strony państw zachodnich – głównie z (...). Świadek brał udział w planowaniu systemu podwyższenia gotowości obronnej państwa w przypadku konfliktu zbrojnego z państwami zachodnimi. Prace nad zagrożeniem zewnętrznym wykorzystano do stworzenia aktów prawnych dotyczących rozwiązania sytuacji wewnętrznej w kraju. Na posiedzenie Sekretariatu KOK świadek chodził wraz z gen. M. D. i płk. M.- Szefem Biura (...).

O pracach nad przygotowaniem stanu wojennego świadek dowiedział się od płk T. M. koło połowy 1981 r. płk. M. był bezpośrednio sterowany przez gen. (...), a ten przez gen. T. T.. W ocenie świadka osoby te pracowały nad dokumentacją stanu wojennego, we współdziałaniu ze Sztabem Generalnym WP. Decyzję o rozpoczęciu prac nad stanem wojennym na potrzeby wewnętrznej sytuacji w kraju podjęli gen. W. J. (1), gen F. S. (1) , gen. C. K. (1) i S. K. (1) .

Późnym latem 1981 r. świadek dowiedział się , że opracowywany jest „Centralny plan działania organów politycznych władzy i administracji państwowych”. Zadania realizowane głównie w gospodarce , administracji i OC nie odbiegały od zadań realizowanych przy zagrożeniu zewnętrznym. „Ramowy plan działania Sił Zbrojnych w przypadku wprowadzenia stanu wojennego” opracowywał płk R. K. (1) , o czym poinformował świadka.

W okresie poprzedzającym stan wojenny zimą świadek otrzymał polecenie od gen. M. D. wylotu do M. z przedstawicielem MSW płk S., który w M. miał załatwić druk obwieszczeń o stanie wojennym w PRL. W tych obwieszczeniach miała być uchwała Rady Państwa i przepisy dekretów o stanie wojennym. Wszystkie sprawy załatwił jednak płk S.. Wrócili samolotem z paczkami zawierającymi druki. Po przylocie do W. rozpakowali je żołnierze z MSW i zapakowali na samochody. Następnie od płk T. M. świadek dowiedział się , że mają one być zdeponowane w Komendach Wojewódzkich MO do czasu stanu wojennego. Z tego zdarzenia , zdaniem świadka wynika, że niektóre

organy radzieckie były informowane o przygotowaniach do stanu wojennego w Polsce. Dokumenty te jednak świadek zobaczył dopiero po wprowadzeniu stanu wojennego.

W dzień poprzedzający wprowadzenie stanu wojennego na polecenie Szefa Sekretariatu KOK kadra oficerska pozostała w siedzibie. Późnym wieczorem na polecenie gen. D. oficerowie ci jeździli do Członków Rady Państwa powiadamiając o zwołaniu nadzwyczajnego posiedzenia Rady Państwa.

Zdaniem świadka w czasie obowiązywania i zawieszenia stanu wojennego ściśle kierownictwo stanowili generałowie :W. J. (1), F. S. (1), C. K. (1) i T. T. (1).

Świadek **W. S. (1)**- k.11397-11402, 14782-14788 - w 1980 r. był Szefem Zarządu I Operacyjnego Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. Do jego obowiązków należało : planowanie rozwoju sił zbrojnych, planowanie operacyjnego użycia wojska na czas pokoju i wojny, kierowanie utrzymaniem stałej gotowości bojowej , współdziałanie z Komisją Planowania przy RM w planowaniu przestawiania gospodarki narodowej na czas wojny, utrzymanie ciągłej współpracy ze sztabem (...) Układu Warszawskiego, a także przygotowanie materiałów na posiedzenie Doradczego Komitetu Politycznego, Komitetu (...) Układu Warszawskiego, udział w studiowaniu i zbieraniu materiałów o rozbudowie teatru wojny potencjalnego przeciwnika na terenie państw (...).

Świadek podlegał Szefowi Sztabu Generalnego gen. F. S. , lecz polecenia wydawał mu za pośrednictwem swojego zastępcy gen. J. S. (1).

Przed 1980 r. w Sztapie Generalnym sporządzono dokumentację dotyczącą stanu wojennego. Do tego momentu przygotowania dokumentacji przez Zarząd I Operacyjny SG WP miały charakter reakcji na zagrożenie zewnętrzne kraju.

Jesienią 1980 r. na posiedzeniu Komitetu Obrony Kraju podjęto decyzję, aby prace nad w.w. dokumentacją nakierować także na wykorzystanie na wypadek zagrożenia wewnętrznego. W celu realizacji tego polecenia świadek nie tworzył nowych struktur , lecz wykorzystywał już istniejącą strukturę organizacyjną i system kierowania w Zarządzie I osobami, które głównie zajmowały się pracami. Byli to: R. K. Szef Oddziału I Planowania Ogólnego, Płk F. P. Szef Oddziału V Gotowości Bojowej i płk C. W. (1) zastępca świadka. Wyniki pracy tych osób były przekazywane za pośrednictwem gen. S. Szefowi Sztabu Generalnego. Zdarzały się przypadki , że zwracano dokumenty do poprawy.

Opracowaniem ogólnych założeń wprowadzenia stanu wojennego zajmował się płk R. K. (1) , zaś dokumentami dotyczącymi udziału w nim sił zbrojnych płk P.. Te projekty były podstawą do stworzenia dokumentów na wypadek wprowadzenia stanu wojennego. Płk R. K. (1) przygotował dokumenty: „ Myśl przewodnia ...” i „Centralny plan działania organów politycznych...” , zaś dokumenty: „ Ramowy plan działania Sił Zbrojnych w przypadku wprowadzenia stanu wojennego” przygotował płk F. P. (1). W sekretariacie KOK przygotowano dokumenty o nazwie „Dziedzina ogólnopolityczna” . Akty ustawodawcze i normatywne Rady Państwa”.

W pierwszym kwartale 1981 r. zamysł użycia sił zbrojnych na wypadek stanu wojennego nabrał realnych kształtów. W czasie prac nad planowaniem stanu wojennego rolę koordynującą pełnił Komitet Obrony Kraju, który wiązał efekty pracy działania sił zbrojnych i MSW i Ministerstwa Sprawiedliwości. W czasie prac nad tymi planami w lutym 1981 r. doszło do spotkania w siedzibie (...) przedstawicieli MSW, MON i MS. Brali w nim udział płk R. K., płk F. P., płk W., gen. M. M. i gen. T. T..

Powodem wykorzystania Rady Państwa było osiągnięcie efektu zaskoczenia, również w celu zminimalizowania strat po obu stronach.

W marcu 1981 r. do Sztapu Generalnego przyjechała grupa R. z gen. N. Zastępcą Szefa Głównego Zarządu Operacyjnego Sztapu Generalnego Armii Radzieckiej. Delegacja zapoznała się z dokumentacją stanu wojennego. Uznali , że potrzebny jest dokument zawierający myśl przewodnią . Zaproponowali również własne rozwiązania , które nie zostały jednak zaaprobowane.

Po raz drugi przyjechali w pierwszej połowie kwietnia 1981 r. . Otrzymali wówczas dokumenty dotyczące stanu wojennego.

O wprowadzeniu stanu wojennego świadek dowiedział się w dniu 12 grudnia 1981 r. od gen S.. Zdaniem świadka wprowadzenie stanu wojennego spowodowało uniknięcie zewnętrznej interwencji.

W toku rozprawy świadek dodatkowo opisał okoliczności , które jego zdaniem wskazywała na możliwość interwencji . Należały do nich ruchy wojsk za wschodnią granicą, obecność na terytorium NRD i Czechosłowacji wojsk radzieckich, odwołanie oficerów radzieckich z Akademii (...).

Zdaniem świadka wszystkie dokumenty dotyczące wprowadzenia stanu wojennego przygotowane zostały w Polsce przez polskich oficerów, bez żadnego udziału strony zewnętrznej.

Świadek podał , że na podstawie danych (...)u dowiedział się o wzmożonym ruchu kolejowym na granicy polsko – rosyjskiej na przełomie listopada i grudnia 1981 r. .Po wyjeździe płk R. K. (1) nie wprowadzono żadnych zmian w dokumentacji stanu wojennego.

Świadek **Z. Z. (2)**- k.11427-11429, 14788-14702 - był Szefem Departamentu Kadr w Ministerstwie Obrony Narodowej. Departament ten, ani świadek nie uczestniczył w przygotowaniach do stanu wojennego. O tym , że zostanie wprowadzony stan wojenny świadek dowiedział się w dniu 12 grudnia 1981 r. około 23-24.

W dniu 14 grudnia 1981 r. dostał telefoniczne polecenie zgłoszenia się na posiedzenie WRON w Sztabie Generalnym, gdyż został powołany do jej składu. Jako sekretarz WRON protokołował posiedzenia, których w sumie było 14. Zdaniem świadka WRON była politycznym ciałem doradczym , miała funkcję symboliczną , nie zastępowała żadnych organów, nie wydawała żadnych aktów prawnych. W skład (...) wchodziło 21 najwyższych wojskowych w tym 3 ministrów, niektórzy Wiceministrowie Obrony Narodowej i wszyscy dowódcy Okręgów i Rodzajów Sił Zbrojnych.

W toku spotkań omawiano sytuację w kraju , spotykano się z delegacjami różnych środowisk i instytucji oraz Dowódcami Okręgów i Rodzajów Sił Zbrojnych. Zazwyczaj porządek posiedzeń był następujący. Najpierw odbywało się przedstawienie sytuacji ogólnej, politycznej i wojskowej przez Szefa Sztabu Generalnego, Ministra Spraw Wewnętrznych i Sekretarza KOK. Następnie odbywały się wystąpienia Dowódców Okręgów i Rodzajów Sił Zbrojnych oraz innych członków WRON. Następnie Przewodniczący Rady przedstawiał wytyczenie dalszych kierunków działalności. Wszystkie zadanie kierowane były do instytucji centralnych , Okręgów i Rodzajów Sił Zbrojnych. Nie były one kierowane do żadnych instytucji centralnych ogólnych , ani rządu.

Świadek **J. M. (3)** - 11463-11465, k.14792-14795 - był oficerem Oddziału I Zarządu I Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. Był tłumaczem języka rosyjskiego.

W Sztabie Generalnym Oddziale I Zarządu dokumenty stanu wojennego opracowywał R. K. (1) a po jego wyjeździe F. P. (1). Zdaniem świadka R. czuwali nad pracami przygotowawczymi do stanu wojennego , gdyż stale przebywali u pułkownika K..

Świadek zetknął się tylko z jednym dokumentem dotyczącym stanu wojennego , na około rok przed wprowadzeniem stanu wojennego – dekretem o stanie wojennym, dostarczonym przez Sekretariat Komitetu Obrony Kraju , celem przetłumaczenia dla R. przebywających w Sztabie Generalnym. Po przetłumaczeniu świadek oddał ten dokument swojemu przełożonemu płk R. K. (1).

Na rozprawie świadek stwierdził ,że zetknął się z dwoma dokumentami dotyczącymi wprowadzenia stanu wojennego , które określił „plan wprowadzenia...” i „projekt dyrektywy...” , które przetłumaczył na miesiąc przed wprowadzeniem stanu wojennego. Nie potrafił odnieść się do wymienionych rozbieżności , wskazując jedynie, że w toku śledztwa zeznawał w sposób bardziej dokładny.

W Oddziale I służył mjr M. Ł. – radca prawny, który krytykował plany wprowadzenia stanu wojennego, jako sprzeczne z Konstytucją. Po wprowadzeniu stanu wojennego został wezwany przez gen. S. i S. i przeniesiony do innej jednostki.

Świadek **L. Ł. (1)** - k. 11362-11364, 14801-14808 - w latach 1975 – 1991 r. pełnił funkcję Dowódcy Wojsk Obrony Powietrznej Kraju. Dowodził trzema systemami obrony powietrznej kraju: rozpoznaniem, obroną raketową i wydzieloną częścią lotnictwa myśliwskiego. Nic nie wiedział o planowaniu stanu wojennego i jednostki mu podległe nie otrzymały w związku z tym żadnych specjalnych poleceń. Nie brał udziału w posiedzeniach Sztabu Generalnego, ani wspólnych posiedzeniach MON i MSW. O wprowadzeniu stanu wojennego dowiedział się w dniu 12 grudnia 1981 r. od gen. F. S. (1) i on też zaproponował mu udział w WRON, jako jednemu z dowódców Sił Zbrojnych, twierdząc, że pozostali dowódcy się zgodzili.

Świadek w posiedzeniach WRON brał udział trzy razy. Jego zdaniem WRON miała charakter fasadowy dla faktycznie działających organów państwa.

Wojska Obrony Powietrznej Kraju nie wchodziły w skład wojsk przeznaczonych do działań wewnętrznych. Na rozwój tych sił przeznaczano jedynie 5 % budżetu wojskowego, zaś resztę na sprawy wewnętrzne. Gen K. zarzucał zbyt małe nakłady środków na te wojska.

Lata 1980-1981 świadek uznał jako jeden wielki nacisk ze strony Układu Warszawskiego. Stale prowadzone były ćwiczenia wojskowe z użyciem lotnictwa, jak na wypadek wojny. Na terytorium Polski stacjonowała IV Armia Lotnicza – jedna z najsilniejszych armii taktycznych radzieckich. Zdaniem świadka, rosyjscy dowódcy zarzucali polskiemu dowództwu, że nie rozwiązuje problemu „Solidarności” w Polsce. Takie zarzuty stawiał marszałek K., np. w lipcu 1981 r. podczas ćwiczeń na poligonie w A.. Naciski na niego pochodziły także od jego podwładnych. Świadek zeznał, że przed ogłoszeniem stanu wojennego i w dniu ogłoszenia stwierdzano sygnały samolotów rozpoznawczych nad B.. W ciągu następujących trzech dni nie było sygnałów. R. także nie wykonywali żadnych lotów.

Zdaniem świadka udział Związku Radzieckiego w Afganistanie nie przeszkadzał ewentualnej interwencji w Polsce, gdyż w Afganistanie zaangażowano jedynie jedną armię.

Świadek **J. U. (2)** - k.14808-14814, 11392-11395 w latach 1978 – 1983 r. był Dowódcą Pomorskiego Okręgu Wojskowego.

Od wiosny 1981 r. świadek otrzymywał polecenia dokonywania rekonesansów na podległym terenie w celu sprawdzenia określonych rejonów pod względem przydatności do przebywania tam wojsk, w zakresie oceny struktury dróg, mostów i możliwości przebywania wojska. Jego zdaniem takie rozpoznania stanowiły przygotowanie do planowanych ćwiczeń. Trwały one do lata 1981 r. Ze względu na wewnętrzną sytuację w kraju mogło to mieć na celu wykonanie jakichś zadań specjalnych.

Świadek nie pamiętał w jakim czasie w sejfie Sztabu (...) zdeponowano koperty z rozkazami dotyczącymi wprowadzenia stanu wojennego.

Z dokumentami dotyczącymi stanu wojennego świadek zetknął się pierwszy raz w nocy z 12 na 13 grudnia 1981 r. W dniu 12 grudnia między godz. 21.15 a 22.00 w toku telekonferencji gen. F. S. (1) wydał rozkaz realizacji zadań wymienionych w tych kopertach według sygnałów nadawanych przez Sztab Generalny. Następnie polecił mu wysłuchanie wystąpienia gen. W. J. (1) o godz. 6.00 w dniu 13 grudnia 1981 r.

Od gen S. dowiedział się także o powstaniu WRON oraz o tym, że jako jeden z dowódców sił zbrojnych jest przewidziany w jej składzie. Po otwarciu kopert świadek znalazł rozkazy rozmieszczenia podległych mu związków taktycznych w rejonach znajdujących się w pobliżu największych aglomeracji znajdujących się w (...). Umiejscowienie jednostek, w ogólnym zarysie, zgodne było z przeprowadzanymi rekonesansami. Po latach świadek dowiedział się, że planowane rekonesanse miały na celu przeciwdziałanie planowanemu na tym terenie ćwiczeniom ZSRR, na które

gen. J. nie wyraził zgody. Świadek słyszał o mapach sporządzonych na tę okoliczność przez R. , których kopie posiadał gen. H. , lecz świadek mapy tej nie widział.

Zdaniem świadka , który brał udział w kilku posiedzeniach WRON , było ono ciałem doradczym MON. Wprowadzenie stanu wojennego było konieczne , gdyż wyczerpano możliwości polityczne. Odwołano planowane na grudzień „(...)”, planowano 17 grudnia 1981 r. strajk generalny nazywany „marszem gwiazdzistym”. Również zewnętrzny układ polityczny , fiasko rozmów rozbrojeniowych i zaostrzenie zimnej wojny , rozmieszczanie coraz nowszych generacji broni przez oba bloki militarne , był niekorzystny. Już ćwiczenia w 1980 r. były skierowane na demonstrację siły i zastraszenie, aby pokazać , jak przebiegnie ewentualna interwencja.

Świadek **T. S. (3)** - k. 11344-11347, 14984-14989 - w latach 1973-1986 pełnił funkcję Zastępcy Szefa Głównego Zarządu Politycznego Wojska Polskiego .

W listopadzie 1980 r. świadek był obecny na konferencji sekretarzy Komitetu Centralnego ds. Zagranicznych i Propagandy. Poza świadkiem stroną polską reprezentowali S. O. i J. C.. Atmosferę tej konferencji świadek odczytał jako groźbę radzieckiej interwencji zbrojnej .

Na początku 1981 r. świadek dostał od swojego przełożonego gen. B. przygotowanie szeregu dokumentów o charakterze polityczno – propagandowym do opublikowania na wypadek wprowadzenia stanu wojennego. Świadek zapamiętał trzy z tych prac : oświadczenie Prezesa Rady Ministrów, oświadczenie Przewodniczącego Rady Państwa i Przemówienie Premiera. Z tych trzech dokumentów wykorzystano tylko przemówienie Premiera wygłoszone rano dnia 13 grudnia 1981 r. Z przygotowanego przez świadka tekstu wykorzystano jedynie inwokację . Pozostała część jest autorstwa mjr G.. Dokumentacja przygotowana pod kierunkiem świadka przez oficerów (...) była tylko częścią dokumentacji stanu wojennego i została przesłana do gabinetu Ministra (...)N. Świadek tylko raz był obecny na wspólnym spotkaniu MON i MSW w siedzibie KOK , latem 1981 r. . W trakcie spotkania , poświęconego w całości stanowi wojennemu. Przewodniczyli gen. M. – szef MSW i gen. W. J. – szef MON.

W tym czasie na poziomie poszczególnych instytucji MON byli przydzieleni generałowie radzieccy. W (...) był gen. S., który zapoznawał się z przygotowywanymi dokumentami.

W pierwszej połowie 1981 r świadek uczestniczył w pięciu posiedzeniach Rady Wojskowej MON, które odbywały się pod hasłem „ojczyzna w niebezpieczeństwie”. Na wszystkich odprawach wojskowych gen W. J. powtarzał, że polskie problemy należy rozwiązać własnymi siłami. W tym czasie około marca 1981 r świadek dowiedział się o przygotowaniach do stanu wojennego. Świadek zajmował się radiowo – telewizyjnym przemówieniem Premiera . Zdaniem świadka główną rolę w przygotowaniu stanu wojennego odgrywali generałowie W. J. (1), C. K. (1) i F. S. (1). Świadek zeznał , że prawdopodobnie przygotował preambułę do dokumentu „Myśl przewodnia...”.

O tym , że będzie wprowadzony stan wojenny świadek dowiedział się w dniu 12 grudnia 1981 r. o godz.14.00 od gen. M. J.- szefa (...). Byli przy niej płk M. i P.. Wynikało z niej , że gen. J. chce uprzedzić zaplanowaną na 17 grudnia 1981 r. manifestację „Solidarności”, co było ostatecznym pretekstem do wprowadzenia stanu wojennego. Gen. M. J. (2) był faktycznym łącznikiem między KOK a gen. J..

Wówczas także na polecenie gen. W. J. (1) wymyślano nazwę dla organu, który miał symbolizować stan wojenny . Nazwa miała być taka , aby nie budziła żadnych skojarzeń. Ostatecznie wymyślił ją gen. J. , a jej nazwa brzmiała - Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego.

Świadek **J. J. (5)** - k. 11483-11485- w od sierpnia 1980 do 1984 r. był Dowódcą I (...) Dywizji Zmechanizowanej. Zeznał, że nie wiedział o przygotowaniach do stanu wojennego przed jego wprowadzeniem. O tym , że został Członkiem WRON dowiedział się w dniu 13 grudnia 1981 r w godzinach popołudniowych. O przynależności do WRON zdecydował gen. W. J. (1).

Zdaniem świadka hierarchia we WRON była widoczna . Podczas posiedzeń za stołem prezydialnym siedzieli generałowie: J., S., T., B., P. i K..

W toku posiedzeń każdorazowo otwieranych przez gen. J. , dowódcy poszczególnych okręgów wojskowych relacjonowali sytuację w kraju, potem czasami była dyskusja. Następnie gen. J. przedstawiał wytyczne do działania, które nie miały jednak charakteru decyzji . Zdaniem świadka WRON była instytucją propagandową , atrapą demokracji i przedstawicielstwa. Zdaniem świadka (...) nie została ukonstytuowana , lecz jej członkowie , wojskowi , zostali powołani rozkazem.

Świadek **J. R. (2)** - k. 11475-11476 , 14989-14991- na początku lat 80 pełnił funkcję Szefa Oddziału ds. Lotnictwa w Sztabie Generalnym. Związek (...) dokonywał systematycznie ruchów lotnictwa przede wszystkim transportowego wykorzystując , podporządkowane mu lotniska na terenie naszego kraju. Nasilenie tego ruchu nastąpiło pod koniec 1981 r. Świadek nie wie , co było tymi transportami przewożone.

Świadek **A. K. (3)**- k.11466-11468, 15058-15059 - okresie od 1980 r. do lipca 1983 r. był szefem Oddziału Marynarki Wojennej i Hydrometeorologii w Zarządzie I Operacyjnym Sztabu Generalnego Wojska Polskiego.

O wprowadzeniu stanu wojennego dowiedział się na odprawie w Sztabie Generalnym.

Z dokumentacją stanu wojennego zetknął się pierwszy raz w 1980 r. Przyjechało do niego dwóch oficerów z Dowództwa Marynarki Wojennej z mapą ochrony ważnych obiektów Marynarki Wojennej na wypadek stanu wojennego , celem zaopiniowania przez niego. Chodziło o zwiększenie dozoru okrętów na wodach terytorialnych Polski.

Świadek omówił tę mapę i oddał płk R. K. (1).

Zeznał , że plany wprowadzenia stanu wojennego opracowywano głównie w Oddziale I Zarządu I Sztabu Głównego Wojska Polskiego, a pozostałe Oddziały dostarczały jego elementy, jak np. Oddział Gotowości Bojowej, Oddział Marynarki , Lotnictwa, Przeciwdziałania Radioelektronicznego itp.

Świadek podał przykłady wywierania presji na polskich wojskowych przez wojskowych ze Związku Radzieckiego.

Opisał zdarzenie , które miało miejsce po incydencie związanym z pobiciem R. w B. polegające na przybyciu do Sztabie Generalnego WP delegacji radzieckiej . Jej uczestnicy , admirał i komandor oświadczyli , iż mogą pomóc Polakom we wprowadzeniu stanu wojennego w zakresie przygotowania dokumentów, lecz pomoc ta nie została przyjęta.

Na rozprawie świadek spotkanie to nieco inaczej umiejscowił w czasie , bo na początku grudnia 1981 r. Opisał , że w toku spotkania owi dowódcy radzieccy wyrażali poważne zaniepokojenie sytuacją w Polsce .

W ocenie Sądu zmiana dokonana na rozprawie wynika z niepamięci szczegółów . W toku śledztwa oprócz daty świadek podał okoliczności , które poprzedziły owo zdarzenie, jakimi był incydent (...). Ten miał miejsce w marcu 1981 r.

Kolejnym aktem nacisku opisanym przez świadka były manewry wojskowe z udziałem floty radzieckiej i polskiej , które odbywały się 1981 r. na W. .

Świadek opisał także incydent dotyczący krążownika foty bałtyckiej ZSRR , który w listopadzie , lub na początku grudnia 1981 r. zakotwiczył u wejścia do Zatoki P. w otoczeniu dwóch , czy trzech niszczycieli . Ta sytuacja trwała dobę lub dwie.

Świadek **T. M. (3)** -k. 11486-11487, 15060 - okresie od 1977r . do 1987 r. pełnił funkcję Dowódcy Zgrupowania Jednostek Zabezpieczających Instytucji Centralnych Ministerstwa Obrony Narodowej. O wprowadzeniu stanu wojennego i fakcie , że został członkiem WRON dowiedział się z mediów. Wówczas był pułkownikiem zatrudnionym na etacie gen. Dywizji.

Odnosnie WRON zeznał, że w toku jej posiedzeń mówiono jedynie o sytuacji w kraju. Poszczególni członkowie wypowiadali się o sytuacji w kraju, a Minister Obrony Narodowej lub wiceministrowie: gen. S., T. i M., albo Spraw Wewnętrznych K., zalecali jak należy w danej sytuacji postąpić. Decyzje jednak podejmowały osoby według aktualnych kompetencji.

Świadek **A. K. (4)** - k. 11457-11458, 15167-15169 – w latach 1979 do 1987 pełnił funkcję Wicedyrektora Zespołu (...) w Komisji Planowania przy Radzie Ministrów. Zajmował się problematyką zaopatrzenia. Wskazał na istnienie wówczas nacisków ze strony Związku Radzieckiego, iż nastąpi ograniczenie dostaw komponentów do produkcji uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz dostaw dla gospodarki narodowej w tym dostaw paliwa, amunicji i części zamiennych. Świadek sprecyzował, że te problemy dotyczyły głównie 1982 r., ale również okresu przed wprowadzeniem stanu wojennego.

Świadek **J. Z. (3)** - k. 11304-11311, 15169-15176 - od sierpnia 1980 r. był dowódcą II Dywizji Lotnictwa Szturmowo-Rozpoznawczego w P.. Z dokumentami dotyczącymi stanu wojennego zetknął się pierwszy raz w wiosną 1981 r. w Dowództwie Wojsk Lotniczych w P.. Były to polecenia w formie szyfrogramów i drogą tajnej łączności telefonicznej. Polecenie przygotowania planów udziału wojsk lotniczych na wypadek stanu wojennego przyszło z Zarządu Operacyjnego Sztabu Generalnego. Nad planem tym pracował zastępca świadka płk S. B. ze swoimi oficerami w kwietniu lub maju 1981 r.. po opracowaniu, które zajęło mu jeden dzień. Z tym planem świadek został wezwany do gen. S. na początku grudnia 1981 r. Ten z kolei kazał mu udać się do gen J. na ul. (...). Tam świadek spotkał tam trzech rosyjskich generałów, którzy poprosili o ten plan a po obejrzeniu stwierdzili, że jest bezużyteczny.

W dalszej części świadek opisał naciski wywierane przez dowódców UW na dowódców polskich. W okresie od kwietnia do maja 1981 r., pojawiał się gen. O. jako przedstawiciel Dowództwa Lotnictwa Układu Warszawskiego i zażądał dowodzenia wojskami lotniczymi w Polsce. Jego żądanie spotkało się z odmową gen. K.. Konsekwencją tego była kolejna wizyta radzieckiego generała K., który oznajmił, że teraz on jest dowódcą polskich wojsk lotniczych. Świadek opisał także sytuację z września 1981 r. zadawania pytań gen. K., Ł. i świadkowi przez gen. O. o to, co zrobiłoby polskie dowództwo, gdyby rozkazy przyszły z zewnątrz. Odpowiedzieli, że mają swojego dowódcę. Zdaniem świadka w okresie ostatnich miesięcy poprzedzających wprowadzenie stanu wojennego wojska radzieckie naruszały przestrzeń powietrzną kraju a także terytorium lądowe.

Świadek **A. J. (2)** - k. 11453 – 11456 - w latach 1975-1983 pełnił funkcję zastępcy Szefa Generalnego ds. Organizacyjno - Mobilizacyjnych Wojska Polskiego. W tym zakresie brał udział w przygotowaniu stanu wojennego. Brał udział w odprawach w Ministerstwie Obrony Narodowej w zakresie własnych kompetencji w okresie od sierpnia 1980 r. do 12 grudnia 1981 r.

Świadek zeznał, że w marcu lub kwietniu 1981 r. była w Polsce kilkunastoosobowa delegacja radziecka pod dowództwem W. K. (1) oraz zastępca Szefa Sztabu Generalnego Armii Radzieckiej N.. Ten ostatni przedstawił świadkowi opracowane w języku rosyjskim swoje wzorce dotyczące stanu wojennego polegające na wprowadzeniu dyktatury wojskowej. K. żądał okazania mu dokumentów stanu wojennego. Okazany mu dokument „Myśl przewodnia...” został przez niego skrytykowany, że nie jest podpisany. Wówczas podpisali go gen. W. J. (1), gen F. S. (1) i S. K. (1). Świadek jednak przy tym nie był obecny. Z dokumentacją stanu wojennego zapoznani byli przedstawiciele dowództwa Związku Radzieckiego np. marszałek K., A. G. i gen. A..

Odnosnie legalności stanu wojennego T. M. początkowo twierdził, że jego wprowadzenie przez Radę Państwa jest nielegalne w okresie sesji Sejmu. M. R., K. S. (2) i E. B. uważali, że jest ono usprawiedliwione działaniem w stanie wyższej konieczności.

Dokumenty dotyczące stanu wojennego jak „Myśl przewodnia...” i „Ramowy plan działania...” powstały w Zarządzie Operacyjnym Sztabu Generalnego WP, zaś „Dziedzina ogólnopolityczna...” w Sekretariacie KOK.

Świadek był obecny na dwóch odprawach w Sztabie Generalnym poprzedzających stan wojenny 9-10 grudnia i 12 grudnia 1981 r. Na pierwszej odprawie referowano meldunki, które przedstawiały tragizm ówczesnej sytuacji w kraju. Uznano, że sytuacja dojrzała do radykalnego ostatecznego rozwiązania, bez podania terminu. Na następnej ustalono termin: godz. 0.00 dnia 13 grudnia 1981 r.. Świadek od gen. T. T. dowiedział się, że ten w godzinach popołudniowych w dniu 12 grudnia 1981 r. rozmawiał z Przewodniczącym Rady Państwa.

Świadek **B. S.**- k.11403-11410 - do sierpnia 1980 r. był Wiceministrem MSW Ówczesny Minister (...)W S. K. (2) powołał go na kierownika Sztabu akcji „ (...)”, wobec uznania, że nastąpiło zagrożenie bezpieczeństwa wewnętrznego, głównie w związku z falą strajków. W gronie kierowniczym byli: płk. J. B. (1) z-ca Komendanta Głównego MO i płk W. D. Departamentu (...). Spotkania miały charakter informacyjno-koordynacyjny. Działania te nie miały związku z wprowadzeniem stanu wojennego. Kiedy stało się prawdopodobne wprowadzenie stanu wojennego polecieli oni przygotowanie w Komendach Wojewódzkich MO list osób do internowania - akcja (...). Potem zaplanowano akcje (...), (...), (...)- odcięcie linii telefonicznych.

Około października –listopada 1981 r. do (...) przesłano pakiety do otwarcia na wypadek wprowadzenia stanu wojennego. Znajdowały się w nich zestawy czynności wraz z kryptonimami.

W okresie poprzedzającym stan wojenny gdzieś od połowy 1981 r. dochodziło do spotkań MSW i MON. Wymieniano poglądy o sytuacji w kraju i rozmawiano, czy sytuacja wymaga wprowadzenia stanu wojennego.

W dniu 12 grudnia 1981 r. świadek został wezwany przez Ministra(...)W C. K. (1) i od niego dowiedział się, że w dniu 13 grudnia wprowadzony zostanie stan wojenny i od godz.0.00 w dniu 13 grudnia 1981 r. resort ma przystąpić do działań. Minister K. podpisał szyfrogram nakazujący otwarcie zalakowanych kopert i realizację działań o określonym kryptonimie. Zdaniem świadka mianowanie gen. C. M. (...)W odebrano w resorcie, jako przyjsie osoby gen. W. J. (1) najbardziej zaufanej.

Z chwilą wprowadzenia stanu wojennego Sztab (...)W zaczął zbierać się codziennie rano. Dokonywał oceny sytuacji w kraju w oparciu o meldunki (...). Zadaniem Sztabu było także koordynowanie ewentualnych działań sił podległych MSW.

Świadek **E. M.** - k. 11349-11353- był Głównym Inspektorem Sił Zbrojnych i wiceministrem Obrony Narodowej. Nadto pełnił funkcję Zastępcy Naczelnego Dowódcy Zjednoczonych Sił Zbrojnych. W ramach tej funkcji brał udział w posiedzeniach Rady Wojskowej Zjednoczonych Sił Układu Warszawskiego. Na polecenie gen. W. J. został w Sztabie Generalnym zapoznany z planami stanu wojennego jesienią 1981 r. Zaproszony do Zarządu I Operacyjnego SG zapoznał się z treściami jedynie o charakterze wojskowym, przy czym były to wojska ochrony wewnętrznej, które nie podlegały (...). W późniejszym okresie w tych planach założono zmianę dyslokacji jednostek wojsk operacyjnych. Przesunięto niektóre jednostki w okolice miejsc szczególnie zagrożonych, co miało związek ze stanem wojennym i miało być swoistą demonstracją siły. W okresie planowania stanu wojennego strona radziecka wiedziała o tych pracach. Przyjeżdżali w tej sprawie generałowie K. i G..

W dniu 12 grudnia 1981 r., wraz z kierownictwem całego resortu brał udział w posiedzeniu Sztabu Generalnego. Posiedzenie dotyczyło sytuacji w kraju. Wówczas dowiedział się o powołaniu WRON, i o tym, że został jej członkiem. W nocy z 12 na 13 grudnia został wezwany do Sztabu Generalnego i tam dowiedział się, że gen. W. J. (1) wprowadził stan wojenny. Zdaniem świadka wówczas odbyło się pierwsze posiedzenie WRON.

Oceniając zeznania świadków i oskarżonych wyłączonych do odrębnego postępowania zważyć należy, że są one wiarygodne w zakresie przedstawionych faktów historycznych. Drugiej strony stwierdzić trzeba, że podejmowane niejednokrotnie w tych depozycjach próby interpretacji tych faktów bywają tendencyjne i stronnicze, bądź to z uwagi na lojalność wobec oskarżonych w niniejszym postępowaniu, bądź to z uwagi na własne uwikłanie w relacjonowane zdarzenia, bądź też wreszcie z uwagi na przyjętą własną linię obrony w niniejszym postępowaniu i częstokroć nie

są zgodne z poczynionymi ustaleniami. Relacje te jednak tworzą dość spójny obraz przebiegu różnych zdarzeń i procesów , na tyle, aby możliwa była ich ocena.

Z zeznań świadków , którzy uczestniczyli w procesach planistycznych wynika wszakże niewątpliwie , że prace te uzależnione były nie tyle od zewnętrznych wydarzeń , w tym manewrów wojskowych, ile przede wszystkim od wydarzeń wewnętrznych . Zauważyć należy, że wpływ na przyspieszenie prac i ich kierunek miały bardziej akcje protestacyjne , czy strajki , niż manewry wojskowe , z udziałem dużych ilości wojsk.

Wskazywane natomiast przez świadków i oskarżonych wyłączonych do odrębnego rozpoznania czynniki zewnętrzne , które miały wpływ na przebieg tych prac to z kolei głównie obecność radzieckich wojskowych w Polsce , w tym w Sztapie Generalnym Zarządzie I Operacyjnym i Sekretariacie Komitetu Obrony Kraju, gdzie owe prace planistyczne były prowadzone. Okoliczności te potwierdzają liczni świadkowie .

Z zeznań wielu świadków wynika również , iż wysokiej rangi radzieccy dowódcy czynili naciski na polskich przywódców partyjnych i dowódców wojskowych, aby dokonano rozwiązania problemów wewnętrznych we własnym zakresie. W tym względzie świadkowie złożyli spójne zeznania podając liczne przykłady takich zachowań .

Odrębnym zagadnieniem są odbyte i planowane manewry wojskowe państw Układu Warszawskiego. Zdaniem części świadków stanowiły one demonstrację siły i nacisk na podjęcie we własnym zakresie działań zmierzających do rozwiązania kryzysu politycznego. Zdaniem większości tych świadków stanowiły dowód na realną groźbę interwencji zbrojnej ze strony trzech państw ościennych .

Niezależnie od możliwych scenariuszy militarnych , zważyć należy, że z zeznań świadków nie wynika , aby na jakimkolwiek forum planistycznym lub decyzyjnym ta kwestia była dyskutowana, podnoszona , czy w jakikolwiek sposób sygnalizowana. Ze wszystkich krajowych dokumentów: protokołów posiedzeń Biura Politycznego KC PZPR, dokumentów KOK, czy Sztabu Generalnego , wynika, że powodem podjętych działań planistycznych , a potem decyzyjnych i wykonawczych było istnienie działalności NSZZ Solidarność i skupionej wokół niego opozycji, którą w ostatnich miesiącach przed wprowadzeniem stanu wojennego zdefiniowano, jako opozycję polityczną posiadającą cechy partii politycznej. Problem militarnej interwencji zewnętrznej nie został wówczas zwerbalizowany.

Z zeznań świadków wynika także , że nie podjęto żadnych działań planistycznych na wypadek przeciwstawienia się takiej interwencji. Tłumaczono to , co prawda, obawą przed ujawnieniem takich działań przez radzieckich wojskowych , którzy przebywali w Polsce i prowadzili własne działania agenturalne, niemniej , gdyby rzeczywiście istniało realne i bezpośrednie niebezpieczeństwo obcej interwencji, całkowicie nieprawdopodobne, z punktu widzenia dowództwa kilkuset tysięcy armii byłoby zaniechanie przygotowania, choćby w zarysie i choćby w wąskim kręgu zaufanych współpracowników w Sztapie Generalnym, strategii i taktyki postępowania na wypadek zaistnienia takiej ewentualności.

W zeznaniach kilku świadków , jak i wyjaśnieniach gen. J. pojawia się jednak interpretacja wyprowadzenia wojska z koszar, tak , by nie zostali zablokowani w garnizonach. Ci sami świadkowie wskazują jednak , że wojska te wróciły do garnizonów dopiero po wielu miesiącach od wprowadzenia stanu wojennego W ocenie Sądu taka interpretacja tych zdarzeń jest nieuprawniona, albowiem nie było żadnej racjonalnej potrzeby, aby wojska te czekały w gotowości, skoro działania stanu wojennego przebiegły z pełnym powodzeniem, tym samym zniknęła przyczyna ewentualnej interwencji. Perfekcyjność i precyzyjność tych działań podkreślał w swoich wyjaśnieniach gen. W. J. (1). Jednocześnie wskazać należy, że analogiczne posunięcia nie miały miejsca , kiedy zdaniem większości świadków, istniała najrealniejsza groźba interwencji –czyli w grudniu 1980 r. .

Jeden ze świadków E. M. zeznał, że przesunięcie wojsk w rejony bardziej zagrożone w czasie stanu wojennego stanowiło demonstrację siły na użytek wewnętrzny. Ten, choć odosobniony pogląd wydaje się być jednak bardziej przekonujący.

Nie jest możliwe ustalenie , za pomocą dostępnych źródeł dowodowych, czy interwencja taka była planowana, oraz czy i w jakim stopniu była ona w ogóle możliwa.

Istotne jest to , iż data wprowadzenia stanu wojennego była głównie funkcją stanu zaawansowania jego przygotowania. Była także uzależniona od czynników wewnętrznych. Wskazać należy, że świadkowie wskazują na dwa czynniki polityczne . Oprócz radykalizacji „Solidarności” zaostriżył się także wpływ radykalizmu w samej PZPR. Okoliczności te potwierdzają nie tylko świadkowie , ale także fakty , takie jak czerwcowa próba puczu i odwołania S. K. (1) z funkcji I Sekretarza.

Zeznania świadków wskazujących na groźbę interwencji opierały się wyłącznie na interpretacji różnych zdarzeń , których charakter nie przesądzał jednak , ani o konieczności nastąpienia interwencji w ogóle , ani o bezpośredniości niebezpieczeństwa jej nastąpienia w odniesieniu do chwili podjęcia decyzji i wprowadzeniu stanu wojennego w dniu 13 grudnia 1981 r..

Z protokołów Biur Politycznych partii państw –członków Układu Warszawskiego wynika, że rozważano pomoc militarną polskiemu kierownictwu partyjno-państwowemu, lecz z konkluzją , iż z różnych względów, także historycznych nie jest to właściwe rozwiązanie. Wprawdzie akta nie zawierają protokołów Biura Politycznego KC KPZR z listopada i grudnia 1981 r., jednak faktem o charakterze notoryjnym, znanym i wskazywanym także przez oskarżonych , jest fakt wypowiedzi członków BP KC KPZR z dnia 10 grudnia 1981 r. , iż nie zamierzają dokonywać interwencji zbrojnej w Polsce. Skądinąd kategorię interpretację tych wypowiedzi utrudnia fakt , iż w tym czasie proces zaawansowania prac nad stanem wojennym znanych i akceptowanych przez kierownictwo partyjno-państwowe ZSRR był praktycznie ukończony.

Z zeznań świadków wynika także , że prace planistyczne prowadzone były w ścisłej tajemnicy. Poszczególne osoby , które uczestniczyły w pracach planistycznych wskazywały , że zlecano im określone czynności w określonym czasie , pod rygorem zachowania tych prac w tajemnicy. Zgodnie z zeznaniem świadka Z. M. decyzję o rozpoczęciu prac nad stanem wojennym na potrzeby wewnętrznej sytuacji w kraju podjęli gen. W. J. (1), gen F. S. (1) , gen. C. K. (1) i S. K. (1) .

Natomiast ściśle kierownictwo zarówno w czasie przygotowań, wprowadzenia i trwania , jak i zawieszenia stanu wojennego sprawowali W. J. (1), F. S. (1), C. K. (1) i T. T. (1). Nazwiska tych czterech osób wymieniane są przez świadków , którzy uczestniczyli w pracach zarówno w Sztapie Generalnym , jak i w Sekretariacie KOK , czy też byli członkami WRON.

Z zeznań świadków wynika także charakter i sposób funkcjonowania WRON. W zakresie przebiegu posiedzeń i rozważanych w ich toku zagadnień , potwierdzają je protokoły posiedzeń WRON . Z protokołów nie wynika jednak sposób podejmowania decyzji. Z zeznań świadków wynika, że owe zalecenia , jak mają postąpić poszczególne organy –konstytucyjne wydawali generałowie J., K. , S., T. i M. . Sam gen. T. określając rolę WRON stwierdził, że została doraźnie powołana, aby kierować sytuacją w państwie (k.13754v).

T. S. (2)- k.14891-14898, 15156-15163,15177- był Sędzią Sądu Wojewódzkiego w L., na 9 lat przed wprowadzeniem stanu wojennego delegowanym do Ministerstwa Sprawiedliwości i mianowany Podsekretarzem Stanu. Zajmował się sądami karnymi.

Dwa z czterech wprowadzonych w nocy z 12 na 13 grudnia 1981 r. przez Radę Państwa dekretów było konsultowane z Ministerstwem Sprawiedliwości i ze świadkiem, jako jednym z czterech Podsekretarzy Stanu a jeden dekret dotyczący trybu doraźnego - z Ministrem Sprawiedliwości. Te konsultacje miały charakter tajny. Kwestia uprawnień poszczególnych organów nie należała do Ministerstwa Sprawiedliwości lecz (...) i KOK, gdyż te organy zajmowały się zgodnością postępowania jednych organów w stosunku do drugich.

Z tekstami dekretów świadek spotkał się na około miesiąc lub dwa przed ich uchwaleniem. Zwykle takie sytuacje miały taką formę, że pracownik Kancelarii tajnej z upoważnienia Komitetu Obrony Kraju przychodził wraz z tekstem projektu, przedstawiał a następnie dyskutowano o nim.

W dniu 12 grudnia 1981 r. o godz. 18.00 T. S. (2) został wezwany do siedziby KOK. Już w siedzibie KOK dowiedział się, że pojedzie na posiedzenie Rady Państwa, gdzie ta podejmie decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego, zaś świadek będzie w nim uczestniczył w zastępstwie Ministra Sprawiedliwości. Otrzymał tekst tych dwóch dekretów, które wcześniej z nim konsultowano. Jego rola w posiedzeniu RP polegała na objaśnieniu członkom RP treści dekretów.

W toku posiedzenia odpowiedział tylko na jedno pytanie zadane mu przez Przewodniczącego RP- czy w dekrete o trybach szczególnych chodzi głównie o tryb przyśpieszony i tryb doraźny i czy sędziowie są przygotowani do rozpoznawania spraw w tym trybie? Świadek odpowiedział, że nie tylko nie są przygotowani, ale nawet nie są uprzedzeni. Jednakże tryb ten nie nastęrcza problemów, bo w istocie sprowadza się do dwóch różnic dla oskarżonych: skrócenie terminów i brak możliwości odwołań od orzeczenia sądu I instancji. Ponadto granice kar zostały podwyższone. Tryb ten nie był jednak stosowany od 1969 r. Drugim z konsultowanych dekretów był dekret amnestyjny. Zatem dekrety nie tylko zaostrzały kary, ale i łagodziły.

W ocenie świadka dekrety zostały wydane bezprawnie, bo w czasie trwania sesji Sejmu, kiedy Rada Państwa nie miała do tego uprawnień. Marszałek mógł w każdej chwili zwołać sesję Sejmu. Ten problem nie był jednak konsultowany ze świadkiem. Zdaniem świadka kwestią upoważnienia Rady Państwa do wprowadzenia dekretów regulujących stan wojenny nikt się nie zajmował.

Większą część posiedzenia zajęła dyskusja pomiędzy Członkiem RP R. R. (2) a referentem dekretów gen. T. T. (1). Gen. T. nakłaniał R. do głosowania za dekretami. Dyskusja nie dotyczyła jednak legalności dekretów.

Świadek **K. L.** -k.11366-11369- w okresie od 1975 r. do 1990 r. pełnił funkcję Prezesa Izby Wojskowej Sądu Najwyższego. Około połowy 1981 r., prawdopodobnie z Komitetu Obrony Kraju, do Izby Wojskowej Sadu Najwyższego zaczęły wpływać, do konsultacji, projekty dokumentów dotyczących stanu wojennego, czyli przewidzianego w związku z zagrożeniem interwencją zewnętrzną, które miały być zastosowane do rozwiązania wewnętrznej aktualnej sytuacji w kraju. Przepisy te zawierały bardzo surowe rygory stanu wojennego. Dokumentami tymi były projekty dekretów.

Świadek uczestniczył w posiedzeniu Rady Państwa w nocy z 12 na 13 grudnia 1981 r. Wezwany został telefonicznie do siedziby Sekretariatu KOK, tam zastał gen. M. D.. Był także Naczelnym Prokuratorem Wojskowym J. S. oraz gen. T. T.. On poinformował Radę Państwa o wprowadzeniu stanu wojennego, o tym, że wojsko wyprowadzono już na ulicę. W toku posiedzenia głosowano dekrety. Dwie osoby sprzeciwiły się. Ktoś z uczestniczących powiedział: „Panowie wojskowi, to jest zamach stanu”.

W ocenie świadka uchwalone przez Radę Państwa dekrety były nieadekwatne do sytuacji, gdyż wprowadzono stan wojenny w celu rozwiązania wewnętrznego kryzysu kraju. Gdyby zamknięto sesję sejmową, to dekrety byłyby konstytucyjne. Ponadto przepisy stanu wojennego były zbyt surowe w stosunku do realnych potrzeb. Przykładem rygoryzmu był tryb doraźny i zbyt surowe zasady odpowiedzialności pracowników za naruszenie przepisów o militaryzacji.

Świadek **J. S. (3)** -k.11356-11359, 14616-14621- od 1975 r. do 1984 r. pełnił funkcję Naczelnego Prokuratora Wojskowego. W dniu 12 grudnia 1981 r. po przybyciu z wyjazdu służbowego do domu około godziny 22.00 został wezwany przez gen. T. H., aby stawił się w Sekretariacie Komitetu Obrony Kraju, gdzie już jest gen. T. T. (1), który poinformuje go o sprawie wagi państwowej. Na miejscu spotkał gen. T., gen. (...) i pułkownika M.. Najprawdopodobniej był tam także T. S. (2) i pracownicy (...). Poinformowano go, iż pojedzie na posiedzenie Rady Państwa, gdzie zostanie postanowiony stan wojenny. W zastępstwie nieobecnego K. K. (6) będzie referował jeden z dekretów, ostatecznie ustalono, że będzie to dekret o poddaniu jurysdykcji wojskowej czynów popełnionych przez pracowników zmilitaryzowanych zakładów. Dopiero wtedy dowiedział się, że K. K. (6) kierował zespołem

w Prokuraturze Generalnej opiniującym projekty. Projektami zajmował się sekretariat KOK, zaś z Prokuratury Generalnej uczestniczył jedynie Zastępca Prokuratora Generalnego gen. K. K. (6)

Projekt dekretu przekazał mu gen. (...).

Posiedzenie odbywało się w B., gdzie świadek został przyjęty przez płk B.. Świadek zapoznawał się z treścią przedmiotowego dekretu przy stoliku w sali posiedzeń. Jednocześnie słyszał przebieg posiedzenia.

Zapamiętał jedynie, że Przewodniczący RP H. J. powiedział, że gen. W. J. (1) skierował do niego pismo, w którym powołując się na skrajnie zaostrzającą się sytuację wewnętrzną w kraju wnosił o wprowadzenie stanu wojennego na obszarze całego kraju.

Szczegółowo kwestię zreferował gen. T. T. (1). Następnie głos zabierali członkowie (...) i MS oraz członkowie Rady Państwa. Następnie świadek zreferował dekret, który mu polecono. Świadek zapamiętał wypowiedź R. R. (2), który głosował przeciwko wprowadzonym aktom. Uzasadniając to nie wyczerpaniem wszystkich możliwości oddziaływania społeczno- politycznego. Uważał wprowadzenie stanu wojennego za przedwczesne.

Następnie odbyło się głosowanie nad projektami aktów prawnych. Posiedzenie trwało około dwie godziny. Następnie jeden z cywilnych pracowników (...)u stwierdził, że wobec braku uwag akty te ukażą się w Dzienniku Ustaw z datą 13 grudnia 1981 r.

W ocenie świadka w 1981 r. Polsce groziła interwencja militarna wojsk Układu Warszawskiego. Zeznał, że w październiku 1981 r. wraz z gen. U., ówczesnym Zastępcą Ministra Obrony Narodowej uczestniczył w strzelaniach rakietowych na poligonie rakietowym w Kazachstanie. Po drodze w K. od Dowódcy(...) Okręgu Wojskowego w stopniu generała pułkownika dowiedział się, że jeśli Polacy nie opanują sytuacji wewnętrznej, to oni przyjdą „z bratnią pomocą” na dowód czego pokazał mapę operacyjno – strategiczną kierunku zachodniego Armii Radzieckiej. W przygranicznych Białoruskim i P. Okręgach Wojskowych naniesione były pozycje kilkunastu dywizji pancernych i zmechanizowanych. Gen. U. zobowiązał się o tym powiadomić gen. J..

Ponadto świadek stwierdził, że dochodziło do prowokacji przez stronę rosyjską. Pierwsza sytuacja dotyczyła żądania wszczęcia śledztwa w sprawie włamania do radzieckiego transportu kolejowego na bocznicy w W. G. i kradzieży umundurowania armii radzieckiej. Następnie świadek dowiedział się, że do czynności zabezpieczenia miejsca przestępstwa nie dopuszczono polskiej ekipy śledczej.

Druga sytuacja dotyczyła obrzucenia czerwoną farbą pomnika armii radzieckiej we W.. Po ustaleniu świadków, że zrobiła to osoba w mundurze radzieckim, dowódca (...) Grupy (...) gen. Z. powiedział, że dokonali tego Polacy w owych skradzionych mundurach.

W kwietniu 1982 r. dowiedział się od gen. płk G., że doszłoby do interwencji i byli do tego przygotowani ze znacznymi siłami. W czasie tego spotkania R. wyrażali wdzięczność za rozwiązanie sytuacji własnymi siłami, aby ich żołnierze nie musieli ginąć w czasie interwencji.

Świadek **R. R. (2)**- k.493-502, 731-736 - był członkiem Rady Państwa od 1979 r. Zeznał, że obrady Rady Państwa odbywały się w B. w Sali przy owalnym stole. Przewodniczącym Rady Państwa był H. J., lecz politycznie „numerem 1” był K. B. (2), jako jedyny członek B. Politycznego KC PZPR. W ocenie świadka Członkowie Rady Państwa nie mieli świadomości, iż stan wojenny może być wprowadzony z innej przyczyny, niż wkroczenie na teren państwa, np. wojsk innego państwa. Wiedzę o planach wprowadzenia stanu wojennego mógł mieć jedynie K. B. (2). Wielokrotnie jednak przed dniem 13 grudnia 1981 r. prowadzono dyskusje, czy wojska Układu Warszawskiego wkroczą do Polski i czy wojska radzieckie wyjdą z baz na terenie Polski.

W dniu 12 grudnia 1981 r. około godz. 15.00 przybyło do świadka dwóch oficerów LWP w stopniu majora i kapitana, którzy przedstawili mu wezwanie na posiedzenie Rady Państwa, podpisane przez jej Przewodniczącą H. J. na godzinę 1.00 w dniu 13 grudnia 1981 r., a następnie zawieźli go na owo posiedzenie do B..

Posiedzenie otworzył Przewodniczący H. J. o godzinie 1.00 i oddał głos generałowi T. T. (1). Przed każdym z członków Rady Państwa leżał plik dokumentów. Gen. T. T. w swoim przemówieniu oświadczył, że Polsce grozi anarchia, powrót do państwa burżuazyjnego, kontrrewolucja i trzeba przywrócić ład i porządek. Sposobem na to ma być uchwalenie uchwały i dekretów wprowadzających stan wojenny na terenie Polski. Ogólnie zrelacjonował treść tych dokumentów. Nie było czasu nawet na pobieżne zapoznanie się z tymi aktami. W toku posiedzenia nikt publicznie nie podnosił kwestii zewnętrznej interwencji. W posiedzeniu brał udział także Wiceminister Sprawiedliwości T. S. (2). Nikt z obecnych nie podnosił kwestii trwania sesji Sejmu VIII kadencji. Zdaniem świadka rozwiązanie siłowe miało na celu rozwiązanie konfliktu społecznego.

Następnie przewodniczący RP zarządził dyskusję, w której świadek podjął polemikę ze stanowiskiem gen. T. a gen. T. skrytykował pogląd świadka, w czym wsparła T., między innymi oskarżona E. K. (1).

Po około godzinie, kiedy zakończono wymianę poglądów, głównie świadka i gen. T., Przewodniczący RP zarządził głosowanie nad wymienionymi aktami prawnymi. Przed głosowaniem W. K. (2) zaapelował o jednogłośnie głosowania, aby nie zostało to odebrane jako działanie w obronie władzy. Następnie głosowano w ten sposób, że świadek sprzeciwił się, zaś prof. J. S. (2) wstrzymał się od głosu, argumentując, iż nie zna tekstów.

Po zakończeniu głosowania, posiedzenie zakończyło się, około godziny 2.00.

Świadek wskazał, że na kilka dni przed 13 grudnia 1981 r. wezwany został przez gen. W. J. (1) i poproszony o przedstawienie swoich poglądów na rozwiązanie konfliktu społecznego. Świadek wówczas wskazał, że należało załatwić z R. poszerzenie wolności politycznych w Polsce i wskazał na możliwości współpracy z (...). Gen W. J. ze świadkiem nie polemizował.

W toku kolejnego przesłuchania, po okazaniu świadkowi protokołu nr (...), czyli protokołu nocnego posiedzenia Rady Państwa z dnia 13 grudnia z 1981 r., świadek zeznał, że protokół nie odzwierciedla w całości przebiegu posiedzenia. Nie zawiera informacji o wymianie poglądów pomiędzy świadkiem a gen. T.. Również świadek nie zgodził się ze sposobem zapisania wyników głosowania oświadczać, że głosował przeciw we wszystkich głosowaniach, natomiast profesor J. S. (2) nie głosował w ogóle w żadnym.

K. M. -k. 3211-3218 była Członkiem Rady Państwa od kwietnia 1980 r. do 1983 r. Reprezentowała (...). W dniu 12 grudnia 1981 r. uczestniczyła w obradach Kongresu (...) Polskiej, które zakończyły się w tym dniu około 22.00. Kiedy przybyła do domu około godz. 24.00. przyszedł po nią oficer LWP okazując wezwanie na posiedzenie RP, na godz. 1.00 tej nocy.

Na posiedzeniu w B., gdzie odbywało się posiedzenie, po jego rozpoczęciu Przewodniczący RP oddał głos gen. T. T. (1).

Po jego wystąpieniu każdy z członków otrzymał teksty uchwały i dekretów – w maszynopisie. Świadek zdumiona była surowością niektórych restrykcji. Następnie odbyła się krótka debata nad wątpliwościami członków RP, na które odpowiadał gen. T. i dwaj inni wojskowi. Zdaniem świadka najwięcej wątpliwości miała ona, R. R. (2) i J. S. (2). Pozostali uczestnicy wskazują, że wątpliwości artykułowało jedynie owych dwóch członków- ci zresztą głosowali odmiennie od pozostałych. Świadek wskazała, że w posiedzeniu nie uczestniczyli: J. Z. (2), T. M. (2), J. M. (1), S. W. (2). Następnego dnia W. M. podpisał uchwałę i dekrety.

Zdaniem świadka w trakcie posiedzenia Rady Państwa jej członkowie wiedzieli, że trwa sesja Sejmu, lecz nikt nie rozpatrywał legalności wprowadzenia dekretów z mocą ustawy. Ponieważ nie było w polskim ustawodawstwie norm określających skutki prawne wprowadzenia stanu wojennego, więc Rada Państwa, działając w stanie wyższej konieczności, musiała tę lukę prawną – w formie dekretów- wypełnić, zgodnie ze swoimi uprawnieniami.

Stan wyższej konieczności wynikał z sytuacji wewnętrznej : gospodarka w rozkładzie, braki w zaopatrzeniu ludności, zagrożenie energetyki zachwianie struktury organizacyjnej państwa, sparaliżowanie realizacji reform, podziały w społeczeństwie , a także zewnętrznej : groźba zbrojnej interwencji sąsiadów. Przekonanie świadka o możliwości zbrojnej interwencji wynikało z doniesień przyjaciół i znajomych z B., którzy donosili o niepokojach tamtejszej ludności przed wejściem wojsk radzieckich. W dniu 25 stycznia 1982 r. sejm VIII Kadencji uznał zasadność tej regulacji zatwierdzając dekrety Rady Państwa .

E. K. (2)- k.3237-3242 przesłuchany w charakterze podejrzanego i 15209-15215, 15216 -15221 – w charakterze oskarżonego w sprawie VIII K 297/08 a także w charakterze świadka 15224-15226 podał, że w latach 1980-1985 był członkiem Rady Państwa .

Jego zdaniem stan Państwa był katastrofalny. Dotyczyło to kwestii gospodarczej: brak surowców, strajki, braki w zaopatrzeniu, inflacja, spadek autorytetu Państwa. Rolnicy namawiani byli do niepłacenia podatków.

W dniu 12 grudnia 1981 r. o godz.23.15 przyszli po niego dwaj oficerowie LWP , aby udał się z nimi na posiedzenie Rady Państwa. Na posiedzeniu przed każdym z Członków RP na stole leżał plik dokumentów.

Posiedzenie otworzył H. J., oświadczył, że gen. W. J. (1) jako Prezes Rady Ministrów zwrócił się do niego z pismem , aby w sytuacji , jaka panuje w państwie podjąć uchwałę o wprowadzeniu stanu wojennego na terenie całego kraju- odczytał krótkie pismo gen. J..

Następnie Przewodniczący przekazał głos gen. T. T. , aby zreferował sytuację w kraju. Wynikało z jego wypowiedzi , że wojsko przejęło inicjatywę uporządkowania sytuacji w kraju. Po jego wystąpieniu zaczęto zadawać pytania. Inicjatywę tę poparli R.-Ś. i W. K. (2). Padło pytanie o przewidzianą liczbę internowanych oraz o to , czy forma wprowadzenia stanu wojennego dekrétami jest zgodna z prawem. Członkowie w tym krótkim czasie , bo posiedzenie -w sumie trwało półtorej godziny, próbowali czytać przedłożone im dokumenty.

W pewnym momencie gen. T. T. odpowiadając na kolejne pytanie oświadczył, że stan wojenny już się rozpoczął i trwa . Świadek odebrał to jako stwierdzenie zmierzające do zakończenia dyskusji i podjęcia decyzji.

Po około godzinie Przewodniczący H. J. oświadczył , aby przystąpić do głosowania. R. R. (2) zajął stanowisko , że się sprzeciwia. J. S. (2), iż wstrzymuje się , gdyż bliżej nie zapoznał się z dokumentami. Świadek wymienił ponadto obecnych na sali , którzy nie byli członkami Rady Państwa. Zdaniem świadka obecność tych osób miała rozwiązać ewentualne wątpliwości odnośnie legalności uchwalanych aktów prawnych. Świadek świadomy był , że trwa sesja sejmowa VIII kadencji . Zwołanie sejmowe opóźniłoby przedsięwzięcie lub wprowadziło wybuch społeczny w kraju.

Świadek podjął decyzję za wprowadzeniem stanu wojennego, u podstaw której leżała obawa o los kraju . W szczególności obawiał się planowanej na 17 grudnia demonstracji, która mogła przerodzić się w bratobójczą walkę i w konsekwencji interwencję wojsk radzieckich. Przez cały 1980 i 1981 r świadek obawiał się interwencji tego kraju . Swoje obawy wiązał z doświadczeniami jego i jego rodziny ze strukturami tego kraju. Świadek stwierdził , że działał w stanie wyższej konieczności. Miał świadomość , że zaczęła się godzina milicyjna i zatrzymania , więc innej decyzji nie można już było podjąć.

Następnego dnia Członek RP E. D. podpisał się pod uchwałą i dekretem. Podobnie postąpili inni nieobecni członkowie RP.

W toku kolejnego przesłuchania E. K. (2) , już jako świadek, zeznał, że członkowie Rady Państwa nie wiedzieli że trwa sesja sejmowa i czuli się sprawiedliwieni.

W tym zakresie z uwagi na sprzeczności wewnętrzne i sprzeczność z zeznaniami innych świadków tę ostatnią wersję Sąd uznał za nieodpowiadającą rzeczywistości.

Nie było sytuacji , aby w toku posiedzenia lub w kuluarach mówiono o możliwości interwencji wojsk Układu Warszawskiego.

W toku przesłuchania , jako oskarżony w sprawie o sygn. VIII K 297/08 wyjaśnił , że jeszcze w dniu 5 grudnia 1981 r. odbyło się posiedzenie Biura Politycznego PZPR akceptujące wprowadzenie stanu wojennego, zaś 7 grudnia 1981 r. była uchwała Rady Ministrów , zaś 8 grudnia 1981 r. Sekretariatu KC PZPR. Zdaniem świadka treść preambuły do uchwały jest wynikiem niechlujstwa , gdyż najpierw uchwalono uchwałę a potem dekrety.

Z protokołu posiedzenia Rady Państwa również wynika , że najpierw uchwalono dekrety. W tym zakresie zeznania świadka uznać należy za niewiarygodne.

Zdaniem świadka na posiedzeniu nie powstał problem art.31 Konstytucji PRL, gdyż powoływano się na art.33. Z poprzednich -pierwszych deponycji wynikało odmiennie .

Świadek nie potrafił wyjaśnić , dlaczego dekrety i uchwała noszą datę 12 grudnia 1981r. .Ponadto, aby uzasadnić obowiązywanie uchwały od 12 grudnia, świadek przypomniał wypowiedź gen. T. : „Szkoda czasu na dyskusję , bo stan wojenny został już wprowadzony i trwa”. W trakcie posiedzenia gen. S. powiedział, że dekrety należy datować na 13 grudnia 1981 r. Zdaniem świadka uchwała o stanie wojennym miała charakter deklaracyjny, bo już trwał.

Świadek **T. M. (2)**- k.3246-3248, 4055-4062, 1016-1031 KOK 14603-14609- w latach 1976 do 1989 r. był zastępcą Przewodniczącego Rady Państwa. Nie był obecny na posiedzeniu Rady Państwa w nocy z 12 na 13 grudnia 1981 r. O fakcie wprowadzenia stanu wojennego dowiedział się z telewizji . W dniu 13 grudnia przybył do siedziby Rady Państwa , gdzie szef Kancelarii (...) powiadomił go o przebiegu posiedzenia i treści podjętych na nim aktów prawnych. W tym dniu przyjął ten fakt do „aprobującej wiadomości”. Działal pod ciśnieniem scenariuszy militarnych wobec Polski i pod ciśnieniem napięć wewnętrznych. Obawiał się także wojny domowej wywołanej przez nurty ekstremalne po obu stronach –władzy i opozycji. Dowiedział się ponadto , iż w posiedzeniu poza członkami Rady Państwa uczestniczyli: Sekretarz Komitetu Obrony Kraju, gen. T. T. (1), Prokurator Wojskowy gen. S. oraz Wiceminister Sprawiedliwości. Świadek nie znał szczegółów przebiegu posiedzenia. Znał jednak wynik głosowania , nie znał jego przebiegu , czyli kolejności głosowania nad poszczególnymi aktami prawnymi.

Zeznał , że Rada Państwa bardzo niepokoiła się ówczesną sytuacją gospodarczą , a zwłaszcza sytuacją na rynku zaopatrzeniowym w surowce strategiczne i uzależnienie od ich dostaw ze Związku Radzieckiego.

W toku przesłuchania przed KOK zeznał , że osobiście obawiał się radzieckiej interwencji na przełomie lat 1980/1981. Zeznał także , że kierownictwo „Solidarności” i czołowi działacze opozycji odrzucali stanowczo możliwość inwazji i traktowali sowieckie przygotowania wyłącznie jako nacisk psychologiczny.

Zeznał , iż w Radzie Państwa powstała propozycja przedstawiona przez R. R. (2) dotycząca porozumienia pomiędzy przedstawicielami władz , „Solidarności” i Kościoła w reprezentacji po 8 osób z każdego środowiska. Z uwagi na obawę rozłamu w łonie władzy , którą reprezentowały osoby zarówno skrajnie konserwatywne , jak i liberałowie. Niezależnie od tego „Solidarność „ coraz bardziej się radykalizowała, a to powodowało , że opór gen. J. zwiększał się. Kolejnym elementem brany pod uwagę przez Radę Państwa były naciski ze strony władz Związku Radzieckiego o uporządkowanie układów społecznych . Przykładem tego był list L. B. (1) do gen. W. J. (1) domagający się usunięcia z władz rewizjonistów, którzy utrudniają walkę z elementami antykomunistycznymi .

W dniach 7-9 grudnia 1981 r. gen. W. J. (1) poinformował Przewodniczącego Rady Państwa prof. H. J. , iż wygasły szanse na porozumienie narodowe.

Członkowie Rady Państwa , według świadka, liczyli na porozumienie narodowe. W przypadku , gdyby ono nie doszło do skutku liczyli się z możliwością wprowadzenia stanu wojennego . Świadek zaznaczył , że jego zdaniem było to rozwiązanie konstytucyjne . Nie wiedział jednak o jego przygotowaniu. Zdaniem świadka fakt trwania sesji Sejmu nie miało wpływu na możliwość podjęcia przez Radę Państwa uchwały o wprowadzeniu stanu wojennego, gdyż była to

wyłączna kompetencja tego organu. Natomiast już po podjęciu uchwały niezbędne było wydanie aktów wykonawczych – dekretów. Owe dekryty wydano , jako niezbędne po uchwaleniu uchwały, w stanie wyższej konieczności.

Z zeznań osób uczestniczących w nadzwyczajnym posiedzeniu wynika jego przebieg. Wynika także , iż nie rozważano w ogóle kwestii zewnętrznej, czy interwencji zbrojnej , ani legalności wydania dekretów w czasie trwania sesji Sejmu. Świadkowie natomiast nie potrafili wskazać kolejności i sposobu głosowania. Wyjątkiem w tym względzie był E. K. (2), który w tym zakresie przedstawił dwie , sprzeczne ze sobą wersje. W tym zakresie kwestię rozstrzyga treść protokołu posiedzenia, z którego wynika, że najpierw uchwalono dekryty. Wynika to także z preambuły owej uchwały , która zgodna jest w tym zakresie z protokołem posiedzenia i także taką kolejność wskazuje. –Protokół posiedzenia Rady Państwa - k. 617-619 z 13. 12 tom IV.

Potwierdza to także wyjaśnienie gen. T. T. (1). Był on nie tylko osobą prezentującą projekty aktów prawnych, w których opracowaniu miał swój istotny udział , ale także przedstawiał argumenty wskazujące na konieczność ich uchwalenia. Wyjaśnił, że przyjęcie dekretu nastąpiło uchwałą Rady Państwa. Wskazując kolejność , zgodną z wymienionymi dokumentami wskazuje na przyczyny, dla których tak uczyniono. Wskazuje pewną, towarzyszącą przeprowadzeniu tego procesu legislacyjnego koncepcję. Gen. T. nie był konstytucjonalistą , ani w ogóle prawnikiem, lecz przedstawił pewną koncepcję , którą się kierował . Z zeznań wszystkich uczestników owego nadzwyczajnego posiedzenia wynika, że to właśnie on był osobą najlepiej przygotowaną i wręcz kierującą przebiegiem posiedzenia w sensie merytorycznym.

Z zeznań zarówno Członków Rady Państwa , jak i innych uczestników posiedzenia wynikało , że przyczyną wprowadzenia stanu wojennego była sytuacja wewnętrzna określona słowami: anarchia , kontrrewolucja. Określenia te i ich szerszy kontekst przedstawiony przez świadków, wskazuje jednoznacznie przyczynę i cel wprowadzenia stanu wojennego. Wypowiedź jednego z Członków RP- W. K. (2), już wówczas, wskazywała, iż działanie to będzie postrzegane, jako obrona władzy. Istotne przy tym jest , że argument dotyczący interwencji zbrojnej ze strony Związku Radzieckiego , ani Układu Warszawskiego w ogóle się nie pojawił. Analiza treści uchwały i dekretu o stanie wojennym wskazuje , że to dekret wskazał przyczyny określające możliwość wprowadzenia stanu wojennego zarówno dotyczące sytuacji wewnętrznej , jak i zewnętrznej w kraju , zaś uchwała wskazując podstawę prawną wprowadzenia stanu wojennego powołuje się na jedną z przesłanek wymienioną w dekrecie . Jest to jednak przesłanka dotycząca sytuacji wewnętrznej kraju Z zeznań Członków Rady Państwa wynika także sposób , w jaki zostali zawiadomieni o owym nadzwyczajnym posiedzeniu przez oficerów LWP i przez nich dowiedzeni do B. – siedziby Przewodniczącego Rady Państwa . Z zeznań świadka M. wynika, że oficerowie ci działali na polecenie gen. (...).

Zeznania tych świadków ze wskazanymi zastrzeżeniami uznać należy za wiarygodne.

Świadek **J. B. (3)**- k.8935-8937, 1479-1485- zatrudniona była w Biurze (...) Urzędu Rady Ministrów w latach 1973 do 1989 r.. W latach 1980-1981 pracowała w charakterze radcy prawnego i zajmowała się głównie działalnością o charakterze legislacyjnym.

W dniu 14 grudnia 1981 r. , kiedy świadek stawiała się w Biurze (...), wraz ze współpracownikami została wezwana do szefa – Dyrektora Biura (...), który poinformował ich o treści i fakcie uchwalenia przedmiotowych aktów prawnych. Okazano im te akty , zakazując opuszczać gabinet Dyrektora i zobowiązano do dokonania kontroli legislacyjnej tych przepisów. Od razu w gabinecie Dyrektora wszyscy obecni pracownicy Biura (...) Urzędu Rady Ministrów zakwestionowali prawidłowość uchwalenie dekretów z uwagi na to , że w tym czasie trwała sesja Sejmu. Wobec tego rząd nie powinien był nawet przygotowywać dekretów , a Rada Państwa ich uchwalić. W tej konkretnej sytuacji akty te powinny być uchwalone w formie ustawy. Oprócz świadka w spotkaniu uczestniczyli : B., Ż., K. i A. K. (2). W ocenie świadka przepisy te pisane były w sposób , który sugerował , że nie uczestniczyli w ich przygotowaniu legislatorzy, a także nasuwały się wątpliwości , czy w ogóle zostały przygotowane w Polsce. Treść ich sugerowała, że ich autorzy nie mieli orientacji w całokształcie polskiego prawa. Praca nad tymi tekstami trwała cały 14 grudnia 1981 r. - poniedziałek i zakończyła się w późnych godzinach wieczornych , podczas , gdy w dzienniku ustaw jako datę ich ogłoszenia wpisano właśnie ten dzień , zaś Dziennik Ustaw ukazał się w czwartek.

Teksty, na których pracowali nie miały formy Dziennika Ustaw. Uwagi dotyczące oczywistych błędów, które można było poprawić przekazane zostały ustnie prof. S..

Świadek J. M. (2) - k.8952-8954, 14749-14751 - pracował w Biurze (...) Urzędu Rady Ministrów w latach 1971-1995 jako radca prawny i główny legislator. W dniu 14 grudnia 1981 r. rano od Dyrektora B. K. S. (2) otrzymał, wraz z innymi pracownikami, komplet dokumentów do przejrzania i zaopiniowania. Świadek oznajmił, że w świetle obowiązującej konstytucji, wobec trwania jesiennej sesji Sejmu nie ma podstaw prawnych do wydania przez Radę Państwa dekretów z mocą ustawy. Jego stanowisko poparli wszyscy główni legislatorzy, w tym J. B. (3). Projekty te nie zawierały żadnych dat, ani daty wydania aktu prawnego, ani daty Dziennika Ustaw. Projekty zawierały błędy stylistyczne i językowe. Opracowane były niezgodnie z regułami legislacyjnymi. D. zobowiązał ich do poprawy tych projektów. Teksty zostały rozdzielone. Kilka z nich o charakterze wojskowym otrzymał A. Ż., kilka zasadniczych aktów świadek. Świadek osobiście nadał tym projektom tekst legislacyjny, czyli dokonał poprawek o charakterze redakcyjnym, nie wkraczając w sferę merytoryczną. Poprawki czynione były na maszynopisach. Uwagi merytoryczne zgłoszone zostały ustnie. Owe akty świadek zwrócił D. S. w dniu 14 grudnia lub następnym przepisane. Akty te nie były zaopatrzone datą, zaś opublikowane zostały się w dniu 17 grudnia 1981 r., lecz opatrzone datą wcześniejszą 14 grudnia 1981 r.. Uwagi redakcyjne zgłoszone przez poszczególne osoby były jeszcze zatwierdzane przez Dyrektora S.. Zdaniem świadka nawet bez poprawek, czyli zaakceptowaniu tekstów nie byłoby możliwe opublikowanie wymienionych aktów tego samego dnia. Po dokonaniu poprawek redakcyjnych legislatorzy przekazali swoje opracowania redakcji Dziennika Ustaw. Tym zajmował się między innymi A. K. (2)

Świadek **A. K. (2)** - k. 8942-8948 k.14746-14749 - pracował w Biurze (...) Urzędu Rady Ministrów w latach 1951-1996 r. W latach 1980-82 pracował na stanowisku starszego radcy prawnego. Zadaniem świadka było wydawanie Dziennika Ustaw i Monitora Polskiego. Procedura wydawania polegała na tym, że świadek otrzymywał druk-oryginał i kopię podpisanego aktu prawnego. Kopię przesyłał do drukarni. W drukarni, po złożeniu tekstu wykonywano odbitkę i przekazywał do świadka. W przypadku stwierdzenia błędów świadek je poprawiał o odsyłał z powrotem. Kiedy tekst był poprawny, przesyłany był do Dyrektora Biura, który odbitkę podpisywał i przekazywał do druku.

Teksty aktów prawnych związanych z wprowadzeniem stanu wojennego tj. oryginały wraz z kopiami i pismem przewodnim gen. W. J. (1) wpłynęły do Biura (...) Urzędu Rady Ministrów we środę 16 grudnia 1981 r. w godzinach popołudniowych. W piśmie przewodnim gen. W. J. (1) natomiast napisane było, że Dziennik Ustaw ma nosić datę 14 grudnia 1981 r. i takie polecenie przekazał świadkowi K. S. (2), przekazując dokumenty. Z tego powodu na winiecie Dziennika Ustaw figurowała data 14 grudnia 1981 r.. Korekta zecerska wykonywana była przez całą noc z 16 na 17 grudnia 1981 r. Akty wydrukowane zostały w dniu 17 i 18 grudnia 1981 r. Pismo przewodnie zawierało także spis aktów prawnych z poleceniem, aby wydrukowane zostały w tym samym numerze Dz.U.

Świadek **A. B. (2)** - k.8970-8971- w latach 1980-1981 r. była zatrudniona w Biurze (...) Urzędu Rady Ministrów na stanowisku redaktora i korektora Dziennika Ustaw i Monitora Polskiego.

Akty prawne dotyczące stanu wojennego w postaci uchwały i dekretów Rady Państwa wpłynęły do drukarni przy ul. (...) w dniu 16 grudnia 1981 r. Tego dnia świadek otrzymała te teksty do wykonania korekty redakcyjnej, którą wykonywała z A. K. (2), J. T., D. P. i A. D., do rana 17 grudnia 1981 r.. Po wykonaniu korekty teksty przesłano do druku w dniu 17 grudnia. Końcowy moment druku mógł mieć miejsce nawet 18 grudnia 1981 r.. Dziennik Ustaw, którym drukowano cały pakiet dekretów o wprowadzeniu stanu wojennego, został oznaczony datą wsteczną -13 lub 14 grudnia 1981 r., a nie datą kiedy faktycznie został wydrukowany. Nastąpiło to prawdopodobnie na polecenie Dyrektora K. S. (2).

Z zeznań świadków B., M., P. B. i K. wynika, że przed wydrukowaniem przekazanych im a uchwalonych w dniu 13 grudnia aktów prawnych, najpierw opracowali je pod względem redakcyjnym legislatorzy a potem redaktorzy dokonując jedynie poprawek zecerskich. Noszące datę 14 grudnia 1981 r. Dzienniki Ustaw faktycznie wydrukowane, czyli wydane zostały w dniu 17 grudnia 1981 r. Zeznania tych świadków są w pełni wiarygodne.

Zeznania pozostałych świadków w większości nie mają w sprawie żadnego znaczenia , zeznania kilku spośród świadków jak M. H., R. P., J. O., Z. A. (2) , L. M. i W. M. (1) – mają znaczenie drugorzędne. Natomiast świadek C. W. (1) zaskłaniał się niepamięcią , zaś kontakt słowno –logiczny z nim był utrudniony. K. B. (2) odmówił składania wyjaśnień.

Przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie była , po pierwsze, kwestia odpowiedzialności karnej żyjących w dacie wniesienia aktu oskarżenia członków Rady Państwa za zarzucane im przestępstwo przekroczenia uprawnień przez uchwalenie w dniu 13 grudnia 1981r., wbrew obowiązującym wówczas przepisom prawa, dekretów określających porządek prawny w trakcie trwania stanu wojennego oraz podjęcie uchwały o wprowadzeniu stanu wojennego. Z uwagi na zmiany zakresu podmiotowego postępowania, spowodowane śmiercią lub złym stanem zdrowia oskarżonych, na etapie wyrokowania Sąd badał odpowiedzialność za to przestępstwo oskarżonej E. K. (1).

Na wstępie analizowanego zagadnienia omówić należy charakter organu, jakim była Rada Państwa , i jego kompetencje wynikające z Konstytucji PRL z dnia 22 lipca 1952 r , a także relacje z organem , jakim był Sejm.

Art. 22 Konstytucji PRL stanowił, że Sejm obradował na sesjach, zaś sesje Sejmu zwoływała Rada Państwa przynajmniej dwa razy w roku. Zgodnie z treścią art.30 ust.2 Rada Państwa podlegała w swej działalności Sejmowi. Prawo Rady Państwa do wydawania dekretów wynika , z kolei z treści art.30 ust.1pkt.5.Konstytucji. Dekrety te Rada Państwa wydawała w okresach między sesjami Sejmu – art.31 ust.1. Te z kolei przedstawiała Sejmowi na najbliższej sesji do zatwierdzenia. Zatem konstytucyjnym warunkiem wydania przez Radę Państwa dekretów z mocą ustawy było ich wydanie wyłącznie w okresie między sesjami Sejmu.

Rada Państwa była naczelnym organem władzy państwowej podporządkowanym bezpośrednio Sejmowi i wypełniającym funkcje uzupełniające w stosunku do zakresu działania Sejmu. Była ona uznawana , na wzór systemu radzieckiego, organem pełniącym rolę kolegialnej głowy państwa.

Jedną z wymienionych 11 kompetencji Rady Państwa był wymieniony w art.30 ust.1 pkt.3 Konstytucji obowiązek czuwania nad zgodnością prawa z Konstytucją.

Pierwszą kwestią, która wymagała rozstrzygnięcia i warunkowała odpowiedzialność karną wszystkich oskarżonych, było udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy uchwalenie przez Radę Państwa w dniu 13 grudnia 1981r. dekretów określających porządek prawny w czasie trwania stanu wojennego oraz podjęcie uchwały o wprowadzeniu stanu wojennego było nielegalne.

W trakcie nadzwyczajnego posiedzenia Rady Państwa jej członkowie uchwalili 4 dekrety z mocą ustawy , pomimo, że nadal trwała sesja jesienna Sejmu PRL VIII kadencji . Rada Państwa natomiast miała prawo do wydawania dekretów z mocą ustawy jedynie pomiędzy sesjami Sejmu. Uprawnienie to uregulowane było w art.31 ust.1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 lipca 1952 r.

Członkowie Rady Państwa byli świadomi swoich uprawnień , a było to jednym z najbardziej podstawowych , uregulowanych w akcie prawnym najwyższej rangi . Treść wymienionych przepisów powoduje wszakże , iż wiedza Członków Rady w zakresie możliwości wydania dekretów w czasie poza sesją Sejmu , czyni tę wiedzę elementarną. Zapewne właśnie z tej przyczyny , nikt z obecnych na posiedzeniu kwestii tej nie podnosił. Wydanie dekretów w czasie sesji Sejmu stanowiło złamanie Konstytucji przez organ, który w analizowanym układzie okoliczności takiego uprawnienia nie miał, gdyż uprawnienie do uregulowania w tym zakresie posiadał wyłącznie Sejm w formie ustawy. Postawą taką Rada Państwa zanegowała pozycję Sejmu , jako nadrzędną w stosunku do niej, o czym stanowi cytowany przepis art.30ust.2 Konstytucji PRL z 1952 r.

Niezależnie od tego oskarżona E. K. (1) jest z wykształcenia prawnikiem i była praktykującym prokuratorem , co znacznie ułatwiało jej właściwe pojmowanie tych wszakże elementarnych obowiązków wynikających z zajmowanej funkcji.

W swoich wyjaśnieniach oskarżona zresztą nie kwestionowała faktu wydania dekretów nielegalne. Podniosła jedynie, iż działała w stanie wyższej konieczności.

Kwestię niekonstytucyjności dwóch spośród dekretów Rady Państwa z dnia 12 grudnia 1981r., a mianowicie: o stanie wojennym oraz o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego, przesądził już w swoim wyroku Trybunał Konstytucyjny.

Sąd poddał analizie wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 marca 2011 roku, sygn. K 35/ 08, w którym stwierdził, iż dekret z dnia 12 grudnia 1981 roku o stanie wojennym (Dz. U. nr 29 poz. 154) jest niezgodny z art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z związku z art. 31 ust. 1 Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z 22 lipca 1952 roku oraz z art. 15 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych otwartego do podpisu w N. dnia 19 grudnia 1966 roku (Dz. U. z 1977 r. nr 38 poz. 167), jak również, że dekret z dnia 12 grudnia 1981 roku o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego (Dz. U. nr 29 poz. 156) jest niezgodny z art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 31 ust. 1 Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz z art. 15 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych.

Trybunał Konstytucyjny w związku z treścią art. 31 ust. 1 Konstytucji PRL, stanowiącego, że w okresach między sesjami Sejmu Rada Państwa wydaje dekrety z mocą ustawy, zważył, że skoro, sesja Sejmu trwała od 30 marca 1981 r. do 26 marca 1982 r., to Rada Państwa w dniu 13 grudnia 1981r. nie miała kompetencji do wydawania dekretów w mocą ustawy i wydała te dekrety nielegalnie, wbrew art. 31 ust. 1 Konstytucji PRL. Powyższe rozumowanie przeprowadzone przez Trybunał Konstytucyjny w odniesieniu do wyżej wymienionych dwóch spośród dekretów uchwalonych przez Radę Państwa w dniu 13 grudnia 1981r. znajduje pełne zastosowanie także do dwóch pozostałych.

Uchwała Rady Państwa opatrzona datą 12 grudnia 1981 roku w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa (Dz. U. nr 29 z 1981 roku poz. 155), jako podstawę konstytucyjną jej podjęcia wskazuje zapis art. 33 ust. 2 Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Regulacja ta stanowiła, że Rada Państwa mogła wprowadzić stan wojenny na części lub na całym terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, jeżeli wymagał tego wzgląd na obronność lub bezpieczeństwo państwa. Z tych samych powodów Rada Państwa mogła ogłosić częściową lub powszechną mobilizację. Była to wyłączna kompetencja tego organu niezależna od faktu trwania sesji Sejmu.

Niezależnie od tego jednak preambuła uchwały noszącej datę 12 grudnia 1981 roku wskazuje jednocześnie dwie inne podstawy jej uchwalenia: art.237 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1967 r. Nr.18, poz.111) i art.1 ust.2 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 o stanie wojennym (Dz.U. Nr.29 poz 154) .

Z treści art. 1 ust. 2 dekretu wynika, że: „stan wojenny na całym terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wprowadza się ze względu na obronność państwa w razie niebezpieczeństwa naruszenia suwerenności i niepodległości Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej albo ze względu na bezpieczeństwo państwa w razie poważnego narażenia lub naruszenia spokoju, ładu i porządku publicznego w kraju”. Regulacja dekretu o stanie wojennym zawarta w owym art.1 ust.2 , dotycząca uwarunkowań wprowadzenia stanu wojennego na całym bądź części terytorium państwa stanowi modyfikację reguły konstytucyjnej, ujętej w art. 33 ust. 2 Konstytucji z 1952 roku.

Regulacja ta zawarta w dekrecie a stanowiąca podstawę prawną wydania uchwały, oraz fakt obciążenia owego dekretu deliktem konstytucyjnym w postaci wydania go w czasie sesji Sejmu, wskazują że również wydanie uchwały przez Radę Państwa było nielegalne.

Zważywszy na cytowane wyżej zapisy preambuły uchwały w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa oczywistym jest wniosek, że podstawą prawną tej uchwały był dekret o stanie wojennym – uchwalenie tego dekretu poprzedzało opisywaną uchwałę.

Okoliczność ta wynika dodatkowo z treści Protokołu nr (...) nadzwyczajnego posiedzenia Rady państwa w dniu 13 grudnia 1981 r. (k.618-619), który wskazując uchwalone akty prawne wymienia je w kolejności, z której wynika, że

pierwszym uchwalonym aktem był dekret o stanie wojennym , zaś ostatnim uchwałą w sprawie wprowadzenia stanu wojennego.

Okoliczność ta została potwierdzona dodatkowo , łącznie z podaniem przyczyny takiego stanu rzeczy, przez gen. T. T. (1). Wskazał on, że przyjęcie dekretów nastąpiło uchwałą Rady Państwa.

Takie działanie wskazuje na próbę legalizacji tych dekretów , co jednocześnie implikuje świadomość ich nielegalnego wydania. Tezę tę potwierdza treść art.2 ust.1 dekretu o stanie wojennym , który wskazuje, że wprowadzenie stanu wojennego i jego zniesienie następuje w formie uchwały.

Na uwagę zasługuje fakt, iż dekret o stanie wojennym nie wskazuje uchwały jako podstawy prawnej jego wydania, jak to czyniła uchwała w stosunku do dekretu, którego przepis stanowił podstawę prawną jej wydania. Analiza treści obu aktów prawnych wskazuje, że kolejność uchwalenia dekretów i uchwały nie jest przypadkowa.

Preambuła dekretu stanowiła : „Kierując się potrzebą zapewnienia wzmożonej ochrony podstawowych interesów państwa i obywateli, w celu stworzenia warunków skutecznej ochrony suwerenności i niepodległości Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz spokoju, ładu i porządku publicznego, jak również mając na względzie zabezpieczenie sprawnego funkcjonowania władzy i administracji państwowej oraz gospodarki narodowej w czasie obowiązywania stanu wojennego w związku z art.33ust.2 konstytucji PRL”.

Konstytucja z dnia 22 lipca 1952 r. natomiast wskazując powody określające możliwość wprowadzenia stanu wojennego – w art.33ust.2 stanowi, że są to: wzgląd na obronność lub bezpieczeństwo państwa.

Porównanie tych przesłanek wskazuje na dokonanie w treści dekretu pewnej istotnej modyfikacji poprzez ich rozszerzenie przez dekret. Również treść art.1 ust 2 dekretu przesłanki te modyfikuje . Stanowią je: po pierwsze - obronność państwa w razie niebezpieczeństwa naruszenia suwerenności i niepodległości PRL i po drugie - bezpieczeństwo państwa w razie poważnego narażenia lub naruszenia spokoju, ładu i porządku publicznego.

Dekret w art.2 ust.1 określił także formę wprowadzenia stanu wojennego – uchwałą.

Zatem uchwalenie uchwały po wydaniu dekretu jest , z tego punktu widzenia, logiczne.

Uchwała jednak zarówno w swej preambule , jak i treści jako przesłankę wprowadzenia stanu wojennego wskazuje drugą z przyczyn określonych w dekrecie , czyli bezpieczeństwo państwa, nie zaś pierwszą , jaką był wzgląd na kwestie suwerenności i niepodległości. Pełne brzmienie przepisu, na który się powołuje to - bezpieczeństwo państwa w razie poważnego narażenia lub naruszenia spokoju, ładu i porządku publicznego.

Treść wymienionych aktów wskazuje , że przyczyną wprowadzenia stanu wojennego nie był wzgląd na kwestie obcej interwencji .

W ocenie Sądu Okręgowego nielegalne zatem było także podjęcie przez Radę Państwa w dniu 13 grudnia 1981r. uchwały w sprawie wprowadzenia stanu wojennego. Do wniosku takiego jednoznacznie prowadzi analiza podstawy prawnej tej uchwały określonej w jej preambule w postaci przepis art. 1 ust. 2 dekretu o stanie wojennym. Skoro więc podstawę prawną uchwały stanowił przepis wydany nielegalnie , niekonstytucyjnego dekretu o stanie wojennym, to w konsekwencji tego niewątpliwie nielegalne, niezgodne z prawem było również podjęcie uchwały w sprawie wprowadzenia stanu wojennego.

Jeśli więc oba powyższe dokumenty są z woli organu uchwalającego tak ściśle powiązane, że uchwała w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa wynika z dekretu o stanie wojennym, nie ulega wątpliwości sądu I instancji, że koniecznym jest dokonanie oceny działań osób, uczestniczących w wydaniu obu tych aktów prawnych.

W ocenie Sądu, chodziło o stworzenie umocowania prawnego dla działań organów realizujących stan wojenny w Polsce. Okoliczność ta wynika z zeznań osób, uczestniczących w nadzwyczajnym, nocnym posiedzeniu Rady Państwa 13 grudnia 1981 roku, bądź sprawujących wówczas kierownicze funkcje państwowe.

Działanie polegające na uchwaleniu dekretów i uchwały godziło w konstytucyjne prawa i obowiązki obywateli.

Dekret o stanie wojennym wprowadzał: ograniczenia swobody poruszania się osób poprzez nakaz lub zakaz przebywania w określonych miejscach czy obiektach, czy w okresie godziny milicyjnej (art. 8; 11, 12), likwidował swobodę zgromadzeń (art. 13); ustanawiał przesłanki zawieszania stowarzyszeń mocą decyzji organów administracji państwowej (art. 15), ustanawiał ograniczenia w zakresie rozpowszechniania publikacji i widowisk za pomocą druku, obrazu lub żywego słowa (art. 17), ustanawiał podstawy cenzury korespondencji pocztowej oraz kontroli rozmów telefonicznych (art. 18) wprowadzał ograniczenia w zakresie przemieszczania się (art. 39), dopuszczał ograniczenia dotyczące zgody na zmianę miejsca pobytu (art. 10), wprowadzał możliwość wydania rozporządzenia Rady Ministrów obowiązku pracy wobec osób od 15 roku życia (art. 29), wprowadzał możliwość zobowiązania posiadaczy gospodarstw rolnych do obowiązkowych dostaw produktów rolnych (art. 30).

Rozdział III dekretu o stanie wojennym, zatytułowany „Zasady postępowania w wypadkach nadzwyczajnych związanych z obronnością i bezpieczeństwem państwa” określał warunki stosowania przymusu bezpośredniego wobec obywateli oraz metody tych działań.

Rozdział V dekretu o stanie wojennym zatytułowany „środki prewencyjne”, określał zasady pozbawienia wolności w formie internowania. Zasady te przewidywały podstawy pozbawienia wolności osób, „w stosunku do których ze względu na dotychczasowe zachowanie się zachodzi uzasadnione podejrzenie, że pozostając na wolności nie będą przestrzegać porządku prawnego albo prowadzić będą działalność zagrażającą interesom bezpieczeństwa lub obronności państwa”, (art. 42). Postępowanie w tej kwestii powierzono Milicji Obywatelskiej. Stwierdzono także, że postępowanie może być prowadzone bez udziału osoby, której dotyczy (art. 43).

Rozdział VI dekretu o stanie wojennym zatytułowany „Przepisy karne” ustanawiał nowe typy przestępstw, odpowiadając swoją konstrukcją rozdziałowi części szczególnej Kodeksu karnego.

Analizując dekret o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw, o niektóre przestępstwa..., wskazać należy, że na stanowiska asesorów i sędziów wojskowych, na czas obowiązywania stanu wojennego mogli być powoływani również oficerowie rezerwy powołani do czynnej służby wojskowej w trybie art. 110 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony PRL.

Dekret o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego zawierał liczne zaostrzone rygory. Art. 8 ust. 1 tego dekretu stanowił, że w stosunku do osób odpowiadających w tym trybie wprowadzono zasadę obligatoryjnego stosowania tymczasowego aresztowania.

Przepisy materialnoprawne radykalnie zaostrzały sankcję za działania określone w Kodeksie karnym, jak też określone, jako przestępstwa wyłącznie w przepisach dekretu o stanie wojennym. Artykuł 4 ustęp 1 dekretu o postępowaniach szczególnych stanowił, iż za przestępstwa podlegające postępowaniu doraźnemu sąd może wymierzyć, bez względu na rodzaj i granice ustawowego zagrożenia danego przestępstwa następujące kary zasadnicze: karę śmierci lub karę 25 lat pozbawienia wolności albo karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3, chyba że przepis szczególny przewidywał wyższą dolną granicę ustawowego zagrożenia.

Zgodnie z treścią art. 13 ust. 3, od orzeczeń wydanych w tym trybie nie przysługiwał środek odwoławczy. Tylko od wyroku wymierzającego karę śmierci przysługiwały jedynie nadzwyczajne środki w postaci prawa łaski.

Konsekwencją wydania uchwalonych w dniu 13 grudnia 1981 r. aktów prawnych było radykalne ograniczenie praw obywateli. Ograniczenia te godziły w gwarancje określone w art. 83, 84, 85 i 87 Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej

Ludowej , takie jak ochrona nietykalności osobistej i wolności obywatela, nienaruszalność mieszkań i tajemnicy korespondencji.

Ponadto wskazać należy, że Uchwała Rady Państwa weszła w życie z dniem powzięcia . Jako datę jej wydania, jak i dekretów , wskazano dzień 12 grudnia 1981 r., podczas , gdy faktycznie uchwalone zostały w dniu 13 grudnia 1981 r. .Dekrety zaś weszły w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia uchwalenia , przy czym datą ogłoszenia umieszczoną na winiecie Dziennika Ustaw był 14 grudnia 1981 r. , podczas , gdy faktycznie wydrukowano go w dniu 17 grudnia 1981 r.. Złamano jedną z podstawowych zasad – lex retro non agit , nakazującą , aby prawo nie działało wstecz.

Powyższe oznacza, że oskarżona E. K. (1) jako członek Rady Państwa swoim działaniem przekroczyła swoje uprawnienia, przy czym świadomość a zatem też umyślność jej czynu nie może budzić wątpliwości, bowiem członkowie Rady Państwa, jako organu konstytucyjnie zobowiązanego na podstawie art. 30 ust. 1 pkt 3 Konstytucji PRL do „czuwania nad zgodnością prawa z Konstytucją”, nie tylko powinni, ale musieli być świadomi istnienia owych konstytucyjnych ograniczeń.

Twierdzenie oskarżonej , iż jej działanie popełnione zostało w warunkach kontratypu – stanu wyższej konieczności, obliowało Sąd do dokonania rozważań w zakresie kontratypu opisanego w art. 30 kodeksu karnego z 1969 r.

Oceny tej należało dokonać w kontekście sytuacji kraju , jak również jej wiedzy w tym zakresie .

W toku posiedzenia jasno wskazano motywy uchwalenia ustawy i dekretów . Gen. T. T. (1) przedstawiając wniosek Prezesa Rady Ministrów gen. W. J. (1) oraz wskazując powody uchwalenia przedstawionych projektów dekretów i uchwały wskazywał jedynie na sytuację w kraju posługując się dla jej określenia słowami anarchia i kontrrewolucja . Nie wskazywał zaś na groźbę interwencji zbrojnej innego państwa.

Również inni prelegenci, jak T. S. (2) i J. S. (3) , ani Członkowie Rady Państwa wykluczyli , aby takie rozważania miały miejsce w toku posiedzenia , lub w związku z nim w kuluarach.

Ponadto z treści preambuły - ideologicznej wykładni normatywnego charakteru aktu prawnego uchwały w sprawie wprowadzenia stanu wojennego wynika , że bezpośrednim powodem jego wprowadzenia była sytuacja wewnętrzna w kraju.

Rada Państwa była ciałem kolegialnym i jako organ podjęła te decyzje w oparciu o omawiane w toku posiedzenia okoliczności. Wśród tych okoliczności nie znalazła się bezpośrednia i realna groźba militarnej interwencji. Obiektywnie również brak jest bezpośrednich dowodów na takie okoliczności . Oskarżona ich zresztą nie przytacza, zaś swoje obawy opiera na zasłyszanych w listopadzie na (...) informacjach od znajomych i rodziny.

Brak jest zatem przesłanek do uznania , że działanie oskarżonej nosi znamiona kontratypu.

Tym samym Sąd stwierdził, iż oskarżona E. K. (1) wyczerpała znamiona zarzucanego jej w akcie oskarżenia przestępstwa polegającego na tym, że : w dniu 13 grudnia 1981 roku będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego – Członkiem Rady Państwa, przekroczyła przysługujące jej uprawnienia w ten sposób, że wspólnie z pozostałymi Członkami Rady Państwa wbrew treści art. 31 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 lipca 1952 r. uchwaliła 4 dekrety z dnia 12 grudnia 1981 roku w tym dekret „o stanie wojennym”, oraz wzięła udział w podjęciu uchwały z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”, czym działała na szkodę interesu publicznego i prywatnego poprzez ograniczenie praw konstytucyjnych, a w szczególności ustanowienie podstaw do pozbawiania lub ograniczania wolności obywateli polskich.

Czyn ten aktualnie stanowi przestępstwo z art. 231 § 1 kk w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej.

Definicję funkcjonariusza państwa komunistycznego formułuje art.2 ust.2 ustawy o IPN . Stanowi on , że funkcjonariuszem państwa komunistycznego , w rozumieniu ustawy jest funkcjonariusz publiczny, a także osoba która podlega ochronie równej ochronie funkcjonariusza publicznego, w szczególności funkcjonariusz państwowy oraz osoba pełniąca funkcję kierowniczą w organie statutowym partii komunistycznych.

Oskarżona bez wątplenia była funkcjonariuszem państwa komunistycznego i działając jako funkcjonariusz państwa komunistycznego nadużyła przysługujących jej uprawnień, co pozostawało w ścisłym związku ze stosowaniem represji wobec obywateli polskich, stwarzając, poprzez uchwalenie określonych aktem oskarżenia aktów prawnych , podstawy łamania praw człowieka , przede wszystkim wolności.

W dacie popełnienia czynu stanowił on przestępstwo określone w art. 246 par. 1 kk z 1969 roku , zagrożone karą od 6 miesięcy do lat 5.

Wobec powyższego czyn przez nią popełniony odpowiada znamionom czynu określonego w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej , czyli zbrodni komunistycznej.

Mimo , iż oskarżona dopuściła się popełnienia zarzucanego jej czynu należało zbadać , czy jego karalność uległa przedawnieniu .

W tym celu Sąd dokonał analizy szeregu przepisów, dotyczących przedawnienia karalności zbrodni komunistycznych określonych w art. 2 ust. 1 ustawy z 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej , respektując stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 25 maja 2010 roku w sprawie sygn. I KZP 5/ 10. Stwierdzono w niej, że przepis art. 4 ust. 1a powyższej ustawy nie daje samodzielnej podstawy normatywnej do ustalania terminu przedawnienia karalności zbrodni komunistycznych, o których mowa, a przy ustalaniu tym konieczne jest uwzględnienie przepisów regulujących przedawnienie karalności przestępstw zawartych w przepisach kodeksu karnego z 1969 roku (po nowelizacji z dnia 7 lipca 1995 roku, Dz. U. nr 95 poz. 475), kodeksu karnego z 1997 roku oraz ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Przepisy wprowadzające kodeks karny (Dz. U. nr 88 poz. 554 z późniejszymi zmianami).

Sąd Najwyższy wskazał, iż dla dokonania wykładni prawa w badanym zakresie koniecznym jest uwzględnienie przepisu art. 108 par. 2 kodeksu karnego, wprowadzonego nowelą z 12 lipca 1995 roku, która weszła w życie 20 listopada 1995 roku. W myśl tego przepisu bieg terminu przedawnienia umyślnych przestępstw przeciwko życiu, zdrowiu, wolności lub wymiarowi sprawiedliwości, zagrożonych karą pozbawienia wolności powyżej 3 lat, popełnionych przez funkcjonariuszy publicznych w okresie od 1 stycznia 1944 roku do 31 grudnia 1989 roku w czasie lub w związku z pełnieniem ich funkcji rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 1990 roku. Czyn zarzucany oskarżonej z uwagi na sankcję przepisu – karę do 5 lat pozbawienia wolności spełnia ten wymóg. Wypełnia go również charakter przestępstwa określonego w tym przepisie. Oskarżona , podobnie , jak inni Członkowie Rady Państwa uchwalając uchwałę w sprawie wprowadzenia stanu wojennego, dekret o stanie wojennym i dekret o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego, stworzyła podstawy prawne do bezprawnego pozbawiania lub ograniczania wolności obywateli polskich, co wynika też z treści zarzutu.

Przepis art. 2 par. 1 d. kk nie ma w tych wypadkach zastosowania. 1 stycznia 1990 r. jest umowną datą , z którą zadeklarowano zmiany ustrojowe zgodnie z art.2 Konstytucji, a w sferze prawnej ustały przyczyny polityczne stojące na przeszkodzie ściganiu przestępstw popełnionych przez funkcjonariuszy państwa totalitarnego- w rozumieniu art. 44 Konstytucji. . Ustalono , że dopiero od tej daty można było w ogóle pociągnąć do odpowiedzialności karnej – czyli oskarżyć i skazać owych funkcjonariuszy .

Niezwykle doniosłe znaczenie miało ustanowienie w art.108par.2kk z 1969 r. momentu początkowego, od którego należy liczyć początek biegu okresu przedawnienia przestępstw w nim określonych , czyli od dnia 1 stycznia 1990r. oraz fakt, że w przypadkach w nim przewidzianych nie ma zastosowania art.2par.1kk z1969 r. . Przepis ten wiernie odpowiadał obowiązującemu art.4par1kk , wyrażającemu zasadę względności ustaw- lex mitior agit.

Wyłączenie tej zasady treścią art.108§2kk z 1969 r. uniemożliwiało stosowanie terminów przedawnienia karalności zawartych w uprzednio obowiązujących ustawach, w tym, także w przypadku tych przestępstw, w stosunku do których termin przedawnienia upłynął przed 1 stycznia 1990 r. , na podstawie uregulowań poprzednich ustaw, jak i samego kk z 1969 r. Zastosowanie miały więc przepisy o przedawnieniu zawarte w kk z 1969r. w zakresie przestępstw wskazanych w art.108par.2kk z1969 r. Wyznaczały one określone w treści art.105-106kk okresy przedawnienia . W omawianym przypadku –art.105 par.1pkt.3 kcz1969 r. , zgodnie z którym występki zagrożone karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności, co do których nie wszczęto postępowania , przedawniały się z upływem 5 lat , przy czym ich bieg rozpoczynał się z datą 1 stycznia 1990r,

Mając zatem na względzie stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w uchwale z dnia 25 maja 2010r, dotyczące przedawnienia karalności zbrodni komunistycznych określonych w art. 2 ust. 1 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej należało więc przyjąć, że przedawnienie karalności czynu zarzucanego oskarżonej E. K. (1) nastąpiło z dniem 1 stycznia 1995 r.

Podkreślić należy , że akt oskarżenia skierowano już po tej dacie, czyli przedawnienie karalności nastąpiło przed wniesieniem aktu oskarżenia.

Z art.414§1kpk wynika, że w przypadku stwierdzenia po przeprowadzeniu przewodu sądowego, iż sprawca nie popełnił czynu lub stwierdzeniu innej przesłanki również skutkującej uniewinnieniem , to mimo przedawnienia karalności czynu wydaje wyrok uniewinniający. W innym przypadku postępowanie umarza.

Wobec stwierdzenia negatywnej przesłanki określonej treścią art.17§1pkt.6kpk i jednocześnie braku podstaw do wydania orzeczenia uniewinniającego - umorzono postępowanie.

Drugą kwestią podlegającą rozpoznaniu przez Sąd Okręgowy była kwestia odpowiedzialności karnej osób, które w latach 1981 – 1982 piastowały najwyższe funkcje we władzach państwowych i partyjnych, tj. W. J. (1), T. T. (1), S. K. (1), F. S. (1) i C. K. (1) za zarzucane im przestępstwa polegające na wzięciu udziału w zorganizowanym związku przestępczym o charakterze zbrojnym, mającym na celu popełnienie przestępstw, a zwłaszcza doprowadzenie do nielegalnego wprowadzenia, wbrew obowiązującym wówczas przepisom prawa, stanu wojennego. Z uwagi na zmiany zakresu podmiotowego postępowania, spowodowane śmiercią lub złym stanem zdrowia oskarżonych, na etapie wyrokowania Sąd badał odpowiedzialność za to przestępstwo oskarżonych C. K. (1) i S. K. (1).

Materiały dotyczące : gen. T. H. , gen. M. D. (1) i gen. M. J. (2) , którzy stanęliby pod analogicznym zarzutem wyłączono w toku śledztwa .

Kwestią wymagającą rozstrzygnięcia, która warunkowała odpowiedzialność karną oskarżonych C. K. (1) i S. K. (1) za zarzucane im przestępstwa, było udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy w latach 1981 – 1982 powstał związek przestępczy o charakterze zbrojnym, w którym brały udział osoby piastujące najwyższe funkcje we władzach państwowych i partyjnych, tj. m.in. gen. W. J. (1), gen. T. T. (1), S. K. (1), gen. F. S. (1) i gen. C. K. (1), mający na celu popełnienie przestępstw, a zwłaszcza doprowadzenie do nielegalnego wprowadzenia, wbrew obowiązującym wówczas przepisom prawa, stanu wojennego.

W marcu 1981 r. gen. W. J. (1) pełnił funkcje Ministra Obrony Narodowej , gen. F. S. (1) pełnił funkcję Zastępcy Ministra Obrony Narodowej i Szefa Sztabu Generalnego LWP, gen. T. T. (1) pełnił funkcję wiceministra O. Narodowej i Sekretarza Komitetu Obrony Kraju, gen. C. K. (1) pełnił funkcję szefa Wojskowych Służb Wewnętrznych.

Najpóźniej właśnie w marcu 1981r. ta grupa najwyższych dowódców Ludowego Wojska Polskiego weszła w porozumienie dotyczące tego , aby sytuację polityczną w kraju, zaistniałą na skutek powstania ruchu społecznego skupionego wokół (...), rozwiązać poprzez zlikwidowanie tego ruchu za pomocą nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego.

Porozumienie to zawiązane zostało po wydarzeniu zwanym „lutową grą decyzyjną”. Z wymienionych uczestniczyli w niej jedynie gen. F. S. (1) i gen. T. T. (1). Owa gra decyzyjna odbyła się w dniu 16 lutego 1981 r. w siedzibie Głównego Inspektoratu O. Terytorialnej - w tajemnicy. (...) było siedzibą Głównego Inspektora , którym był gen. T. T. (1). Rozważając różne warianty wprowadzenia stanu wojennego preferowano taki , który będzie najskuteczniejszy, czyli z pominięciem Sejmu i wykorzystaniem efektu zaskoczenia. Elementem tego była też sugestia , aby odbyło się to w noc z soboty na niedzielę.

Nieobecność gen. J. na owym spotkaniu nie ma tu znaczenia . Gen. W. J. (1) był od 13 lat Ministrem Obrony Narodowej , ale od 6 dni także Premierem. Ta koincydencja czasowa wskazuje na obranie nowego kierunku działań i przyjęcia nowych metod . W rzeczywistości faktyczne decyzje zaczęły zapadać w ciałach nieformalnych , zaś organy konstytucyjne będą je legalizowały.

W trakcie „gry decyzyjnej” obecni byli generałowie S. i T.. Ci dwaj generałowie będą występowali w zastępstwie gen. J. również w innych przełomowych sytuacjach. Zważyć należy , że gen. J. w tym czasie był przecież Ministrem Obrony Narodowej, więc wszyscy uczestnicy „gry” mu podlegali. Wskazać także należy, że dokument będący „Myślą przewodnią gry decyzyjnej” przygotowany został przez płk R. K. (1) , dwa dni po odwołaniu poprzednika gen. J., bo w dniu 9 lutego 1981 r.

Dalsze prace nad wprowadzeniem stanu wojennego miał nadzorować już Premier , zaś prace nad nimi miały odbywać się w Komitecie Obrony Kraju.

Jednym z głównych założeń powziętego planu, było wprowadzenie stanu wojennego z wykorzystaniem efektu zaskoczenia, w związku z czym postanowiono prowadzić prace przygotowawcze z zachowaniem tajemnicy, a dla stworzenia podstaw prawnych dla stanu wojennego wykorzystać uprawnienia Rady Państwa do wydawania dekretów z mocą ustawy.

W związku z wynikami analiz prawnych prowadzonych w Komitecie Obrony Kraju jeszcze w 1980r., przez gen. T. T. (1) i Zastępcę Szefa Sekretariatu KOK płk T. M. (1), uczestnicy tego tajnego porozumienia mieli pełną świadomość, że wprowadzenie stanu wojennego z wykorzystaniem uprawnień Rady Państwa do wydawania dekretów z mocą ustawy w czasie trwającej Sesji sejmowej będzie nielegalne.

Oznaczało to, że mieli również pełną świadomość, że stosowanie rygorów stanu wojennego na podstawie dekretów uchwalonych przez Radę Państwa, związanych z ograniczeniem praw i wolności obywatelskich, zwłaszcza wolności , będzie realizować znamiona czynów zabronionych polegających, jak zarzuca to akt oskarżenia, na pozbawianiu wolności poprzez internowanie i wykonywanie kar pozbawienia wolności orzeczonych za czyny niekaralne w czasie ich popełnienia oraz innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej, tajemnicy korespondencji oraz praw pracowniczych obywateli polskich, głównie skupionych w ruchu społecznym związanym z NSZZ „Solidarność”.

Wskazane analizy prawne dokonane przez wymienione osoby jak płk M., gen.T. a potem także przez gen. H. wskazywały na konieczność podjęcia prac legislacyjnych w kierunku zmiany Konstytucji PRL. Ostatecznie ustalono jednak przyjęcie na przyszły użytek propagandowy takiej , oczywiście błędnej , wykładni Konstytucji, że jedynie Rada Państwa posiada uprawnienia do wprowadzenia stanu wojennego i dekretów wykonawczych.

Pomimo tego uczestnicy tego porozumienia brali udział w opracowaniu projektów aktów normatywnych oraz planów i harmonogramów działań organów władzy i administracji państwowej oraz mediów publicznych dotyczących nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego, następnie doprowadzili do nielegalnego wydania dekretów z dnia 12 grudnia 1981 roku: „o stanie wojennym”, „o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o przebaczeniu i puszczaniu w niepamięć

niektórych przestępstw i wykroczeń” oraz podjęcia uchwały z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”, a następnie wykonywali te nielegalnie wydane dekrety.

Uczestnicy tego tajnego porozumienia mającego na celu, mówiąc w uproszczeniu, nielegalne wprowadzenie stanu wojennego, piastowali wysokie funkcje we władzach państwowych i partyjnych i wykorzystywali w swoich działaniach aparat państwa, w tym również wojsko i milicję. Nie oznacza to jednak, że ich działanie było legalne ani, że przez fakt pełnienia funkcji w strukturach państwa i partii oraz posiadania związanych z tymi funkcjami uprawnień, ich porozumienie nie może być oceniane jako zawiązanie związku przestępczego o charakterze zbrojnym.

Istota ich porozumienia i podjętych w jego następstwie działań sprowadzała się do wykorzystania w związku z piastowanymi funkcjami aparatu państwa, w tym również wojska i milicji, do nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego przez działania przygotowawcze prowadzone w tajemnicy. W tym celu uczestnicy tego porozumienia obsadzali w międzyczasie kolejne funkcje w aparacie państwa i partii.

Oskarżony C. K. (1) powołany został na wniosek gen. W. J. (1), pełniącego funkcję Prezesa Rady Ministrów, na stanowisko Ministra Spraw Wewnętrznych w lipcu 1981 r. , co dało uczestnikom porozumienia, będącym wojskowymi, kontrolę również nad uzbrojonymi formacjami podległymi Ministerstwu Spraw Wewnętrznych. Uczestnicy porozumienia działania planistyczne skupili w Komitecie Obrony Kraju i jego Sekretariacie, do udziału w posiedzeniach którego dopuszczono oskarżonego C. K. (1) pomimo , że nie pełnił funkcji , która z mocy prawa czyniłaby go członkiem tego Komitetu.

Sytuacja uczestnictwa osób związanych z gen. J. w ciałach kolegialnych niezgodnie z kompetencjami , nie była odosobniona. Po objęciu w dniu 18 października 1981 r w trakcie posiedzenia B. Politycznego KC PZPR funkcji I Sekretarza gen. W. J. zdecydował o każdorazowym zapraszaniu na posiedzenia gen. M. J. (2).

Kiedy prace przygotowawcze do wprowadzenia stanu wojennego zbliżały się do zakończenia , W. J. (1) obejmując również funkcję I Sekretarza KC PZPR uzyskał pełną kontrolę nad całością aparatu władzy wykonawczej państwa oraz nad partią .

Cechą działań w tym okresie było podejmowanie faktycznych decyzji poza organami Konstytucyjnymi. Faktyczną decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego podjął gen.W. J. (1). Nie miał uprawnień , aby to uczynić, ani jako Premier , ani jako Minister Obrony Narodowej , ani jako I Sekretarz KC PZPR. Dysponując nawet tak rozległą władzą , nie miał jednak kompetencji do wprowadzenia stanu wojennego. Miała je jedynie Rada Państwa. Gen. J. podjął decyzję najpóźniej w godzinach rannych w dniu 12 grudnia 1981 r. . W dniu 12 grudnia 1981 r. w godzinach rannych gen. T. T. (1) otrzymał polecenie od Premiera gen. J. przekazane przez Szefa Urzędu Rady Ministrów gen. J. , dostarczenia wytworzonej w Komitecie Obrony Kraju dokumentacji zawierającej projekty aktów prawnych dotyczących stanu wojennego Przewodniczącemu Rady Państwa . Przekazał ją o godzinie 13.00 tego dnia i zapoznał z jego treścią Przewodniczącego RP. Ten podjął decyzję o konieczności posiedzenia , które wyznaczył na godzinę 1.00, już w dniu 13 grudnia 1981 r. a jego organizację powierzył szefowi Biura (...) Rady Państwa płk B. i gen. D. .

Rozkazy dotyczące działań w ramach przygotowanych planów wydane zostały przez gen. S. i K. już około 21.00 . Realizowano je jeszcze przed północą w dniu 12 grudnia 1981 r. nie czekając na decyzję Rady Państwa . Rada Państwa rozpoczęła obrady dopiero o godzinie 1.00 dnia 13 grudnia 1981 r. , zaś zakończyła uchwaleniem dekretów i uchwały dopiero około 2.30. Od kilku godzin trwały zatem akty pozbawiania obywateli ich praw konstytucyjnych, przede wszystkim wolności .

Osobnym zagadnieniem jest sposób potraktowania Członków Rady Państwa, których nocą , niezwłocznie po okazaniu wezwania, oficerowie LWP dowozili do B.- siedziby Przewodniczącego Rady Państwa. Nie zostali oni wcześniej poinformowani o powodzie owego posiedzenia. Rozmowy, które gen. W. J. (1) odbył z Przewodniczącym Rady Państwa miały na celu wysądowanie jedynie sposobu zachowania się – sposobu głosowania - jej Członków w toku owego posiedzenia. Prawdopodobnie w toku tego samego spotkania , gdyż w dniach 7-9 grudnia 1981 r. gen W. J. (1) poinformował Przewodniczącego Rady Państwa prof. H. J. , iż wygasły szanse na porozumienie narodowe.

Mimo tego Rada Państwa nie została uprzedzona o celu odbycia owego nadzwyczajnego posiedzenia. Jedyną osobą, uprzedzoną o jego celu, był jej Przewodniczący oraz najprawdopodobniej K. B. (2), związany ściśle z osobą gen. J.. Oznacza to, że jedynie osoby pozostające w związku znały i zachowywały w tajemnicy ów zamiar, nawet z pominięciem najwyższych organów państwowych, jak Sejm i Rada Państwa, które nie zostały dopuszczone do tej wiedzy. Sejm – najważniejszy Konstytucyjny organ został całkowicie pominięty, zaś drugi po nim, w hierarchii ważności – Rada Państwa – potraktowany instrumentalnie.

Kolejną okolicznością przemawiającą za tezą, że faktycznie decyzje dotyczące funkcjonowania państwa prowadzące do wprowadzenia stanu wojennego a potem w czasie jego trwania, zapadały poza konstytucyjnymi uprawnionymi organami, było powołanie Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego. Ten organ nie miał umocowania w Konstytucji PRL, ani żadnych innych przepisach. Jego Członkowie zostali powołani do udziału w nim rozkazem gen. J., wszak wszyscy byli podległymi mu wojskowymi. Rada nie miała zatem żadnych kompetencji. Mimo tego jej członkowie spotykali się i podejmowano tam decyzje. Zaznaczyć należy, że nie było to ciało demokratyczne, wszak nie głosowano. Było to ciało fasadowe, dla działań części jego członków związanych z gen. W. J. (1). Osoby te podejmowały nieformalne decyzje, które następnie przedstawiane były już oficjalnie, zgodnie z posiadanymi kompetencjami. Dominującą rolę w Radzie odgrywali generałowie: J., S., K. i T.. Gen. M. J. (2) był zaś autorem nazwy. Miała posiadać takie brzmienie, aby nie rodziło ono żadnych skojarzeń, co się nie udało. Nie chodzi tylko o skojarzenia fonetyczne, lecz instytucjonalne.

Znamienne jednak jest użycie nazw kojarzących się z organami funkcjonującymi w okresie Rewolucji Francuskiej, wszak Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego, kojarzy się z nazwą Komitetu Ocalenia Publicznego. Inną nazwą, posiadającą podobne konotacje, jest używana przez osoby oskarżone w tym procesie nazwa (...) dla określenia najważniejszych przywódców partyjnych i państwowych.

Sąd Okręgowy zważył, że we wskazanym stanie rzeczy powyżej opisane porozumienie grupy najwyższych dowódców Ludowego Wojska Polskiego ocenić należało jako związek przestępczy o charakterze zbrojnym.

Związek przestępczy, który stypizowany jest obecnie w przepisie art. 258 kk z 1997r, a w czasie popełnienia czynów zarzucanych oskarżonemu C. K. (1), przewidziany był w przepisie art. 276 kk, zakłada porozumienie grupy co najmniej trzech osób mających wspólny cel dokonania przestępstw. Istnienie związku przestępczego wymaga więzi organizacyjnych, hierarchii przejawiającej się w ustaleniu kierownictwa, ustalenia zakresów kompetencji, podziału zadań pomiędzy poszczególne osoby, ustalonego programu i form działalności.

W realiach niniejszej sprawy ów podział obowiązków istniał. Początkowo obok gen. J. osobą najaktywniejszą był gen. T.. On uczestniczył w pracach legislacyjnych i koordynował działalność prowadzoną w Sekretariacie Komitetu Obrony Kraju. To również on uczestniczył w nadzwyczajnym posiedzeniu Rady Państwa, jako osoba przedstawiająca projekty uchwalanych aktów prawnych i jako osoba wyjaśniająca przyczyny konieczności dokonania takich unormowań. Pod koniec posiedzenia, wobec, jego zdaniem, przedłużających się dyskusji, stwierdził, że stan wojenny już się rozpoczął i trwa. Wskazuje to nie tylko na uczestnictwo w czynnościach planistycznych w ramach powierzonych kompetencji, ale także na aktywny udział w realizacji zamysłu, jakim było nielegalne wprowadzenie stanu wojennego.

Rola gen. F. S. (1) polegała nie tylko na pełnieniu funkcji wiceministra Obrony Narodowej. Jako Szef Sztabu Generalnego nadzorował prace planistyczne i przygotowawcze do nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego prowadzone z zachowaniem tajemności w Zarządzie Operacyjnym Sztabu Generalnego i akceptował je.

Przypomnieć należy także udział gen. S. w posiedzeniu Komitetu Ministrów Obrony Narodowej Państw – Stron Układu Warszawskiego w dniach 1-4 grudnia 1981 r. . Mimo, że delegacja składała się z trzech osób, to w spotkaniach zamkniętych uczestniczył tylko on. W porozumieniu z gen. J. przedstawił propozycję tekstu komunikatu prasowego, który ocenić należało, jako przygotowanie propagandowe do wprowadzenia stanu wojennego. W kraju nie podzielił się wiedzą o tym fakcie i o przebiegu owego posiedzenia z żadnym oficjalnym gremium. Oznacza to, że te ważne informacje pozostały tylko pomiędzy uczestnikami przestępczego porozumienia.

Gen. C. K. (1) początkowo odgrywał rolę w planowaniu aktów wykonawczych , planów i harmonogramów działań w (...) a potem także jako Minister Spraw Wewnętrznych. Uczestniczył także w posiedzeniach Komitetu Obrony Kraju, w którym skupione były działania planistyczne zmierzające do nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego , nie będąc jego członkiem. Przed wprowadzeniem stanu wojennego, w toku posiedzenia Biura Politycznego KC PZPR w dniu 15 września 1981 r. zapewniał, iż wojsko , w razie potrzeby użyje broni. To zapewnienie świadczy nie tylko o determinacji oskarżonego , ale także o tym , że nie działał on jedynie zgodnie z oficjalnymi rozkazami i kompetencjami, wszak nie stał on wówczas na czele MON lecz MSW. To wskazuje na uzgodnienia dokonane poza tym gremium i w ogóle poza oficjalnymi strukturami decyzyjnymi. Następnego dnia już jego resort wykonywał zadania operacji o kryptonimie Sasanka. Polegało ono na rozwiezieniu do Komend Wojewódzkich przesyłek specjalnych zawierających materiały do wykorzystania w razie wprowadzenia stanu wojennego.

W ramach podziału ról, jego działalność w najaktywniejszej formie przypadła na czas wprowadzenia stanu wojennego, zanim, zresztą formalnie został uchwalony i ogłoszony, a potem w czasie trwania tego stanu , co najmniej do czasu jego zawieszenia. To resort siłowy kierowany przez gen. C. K. (1) przejął główną część zadań , które należało wykonać. Czynności związane z internowaniami, zatrzymaniami i aresztowaniami a potem pacyfikacjami akcji strajkowych i demonstracyjnych , przypadły temu resortowi.

Jednym z warunków istnienia związku jest rygor organizacyjny. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 23.03.1992 r. II KRN 433/91, dla przyjęcia, że pewna grupa ludzi stanowi „związek”, nie jest istotne , czy zachodziła w niej potrzeba stosowania rygorów organizacyjnych, lecz to , czy były one w ogóle przewidziane. Nie można stawiać znaku równości pomiędzy dobrowolnym podporządkowaniem się autorytetowi innej osoby a wynikającym z porozumienia zobowiązaniem do wypełniania jej poleceń z ustalonymi konsekwencjami odmowy ich wykonania. Relacja pomiędzy gen. J. - zwierzchnikiem Sił Zbrojnych a generałami S. , K. i T. była relacją podporządkowania wynikającą już tylko z hierarchii wojskowej i ona też ustalała rygory na wypadek niewykonania poleceń. Rygory, jak wyjaśnił gen. J. , wynikały z regulamin służby wojskowej, służby dyscyplinarnej, służby wewnętrznej.(k.14471). Oczywiście konsekwencją dla osób podlegających kierującemu związkami gen. W. J. (1) było zwolnienie z piastowanych funkcji- nie tylko wojskowych i utrata gwarantowanej przez przywódcę zajmowanej pozycji w życiu politycznym. Wypełnianie obowiązków w sposób satysfakcjonujący było natomiast nagradzane awansem lub co najmniej zachowaniem zajmowanej pozycji. Wszystkie osoby uznane za działające w związku zachowały swoje wysokie funkcje a zdecydowana większość została awansowana w życiu politycznym. Gen. K. w 1981 r. został Ministrem Spraw Wewnętrznych , gen. S. w 1983 r. został Ministrem Obrony Narodowej, gen. T. był Wiceministrem Obrony narodowej aż do 1987 r., gen. H. w 1981 r. został M. Administracji , gen. (...) w roku 1982 został Prezydentem W., gen. J. od 1981 r. kierował Urzędem Rady Ministrów , od 1985 został członkiem rządu Szefem Urzędu Rady Ministrów, zaś od września 1989 do grudnia 1990 r. był Szefem Kancelarii Prezydenta .

Podkreślić przy tym należy, że jakkolwiek w praktyce orzeczniczej spotykano się dotychczas z działalnością zorganizowanych grup lub związków przestępczych o charakterze mafijnym, mających na celu popełnienie przestępstw o charakterze czysto kryminalnym to przepis 258kk (dawniej art.276 dkk) przewiduje typ czynu zabronionego polegającego na udziale w każdej zorganizowanej grupie lub związku charakteryzujących się celem popełniania przestępstw , niezależnie od tego , o jaki typ przestępstw chodzi , przy czym jest to czyn zabroniony o charakterze powszechnym , który może popełnić każdy, bez względu na to czy jest zwykłym obywatelem czy też funkcjonariuszem państwa , choćby pełniącym najwyższe funkcje .

Oskarżonym zarzucono popełnienie czynu polegającego na udziale w związku zbrojnym , nie zaś grupie . Różnica pomiędzy tymi strukturami jest istotna. W celu jej wykazania przypomnieć należy , że w czasie popełnienia zarzucanych czynów obowiązywała ustawa kodeks karny z 1969 r. , który określał przestępstwo stypizowane w art. 267 par.2, jako udział w związku zbrojnym mającym na celu przestępstwo. Przepis ten nie zawierał rozróżnienia na związek i zorganizowaną grupę , które wprowadziła dopiero zmiana ustawy z 1995 r. Niezależnie od tego poglądy doktryny w obrębie związku rozróżniały spisek i bandę.

Komentarz do Kodeksu Karnego z 1971 r. pod redakcją J. B. (5) zawiera definicję spisku jako porozumienia przestępnego przynajmniej trzech osób, opartego na określonym zamiarze dokonania konkretnego przestępstwa, chociażby do jego realizacji jeszcze nie przystąpiono i obiektywne skutki nie nastąpiły. Dla odróżnienia, banda definiowana zorganizowany związek mający cele przestępne. Istota niebezpieczeństwa bandy tkwiła nie w charakterze zamierzonego przestępstwa, lecz w samej organizacji ludzi zdecydowanych na działalność przestępczą. Plan przedsięwzięcia i jego konkretyzacja nie były koniecznym, dlatego też sama organizacja nie wiązała się ani z tym, ani z innym stanem faktycznym określonego przestępstwa. Istotą czynu było zorganizowanie się w związek, którego uczestnicy mają świadomość, że celem ich wspólnej działalności jest popełnienie przestępstwa w ogólności. Udział w takiej organizacji stanowi samoistne przestępstwo przewidziane w art.276kk.

Zasadnicza różnica pomiędzy spiskiem i bandą polegała głównie na celu związku. Spisek miał na celu konkretne przestępstwo, natomiast celem bandy była działalność przestępcza, która nie musiała być skonkretyzowana.

Podobnego rozróżnienia dokonują autorzy komentarza do Kodeksu karnego z 1973 r. pod redakcją I. A., W. Ś. i W. W. (3). Według komentatorów spisek to związek, do którego programu należy popełnienie jednego zaplanowanego przestępstwa, zaś banda – rodzajowo określonych przestępstw.

To rozróżnienie wyjaśnia, iż w przedmiotowym stanie faktycznym rozważać należało jedynie popełnienie przestępstwa w formie spisku. Należy przy tym zaznaczyć, że związki w formie spisku często różniły się od band pod względem podmiotowym. Często bowiem zawiązywane były wśród osób funkcjonujących w kręgach związanych z władzą lub chcącymi dokonać w tym zakresie zmian, czy po dokonaniu zmian ustrojowych dokonać przywrócenia stanu poprzedniego. Spisek, to zatem znacznie rzadsza forma związku, niż banda.

Wprowadzenie w 1995 r. „zorganizowanej grupy” obok „związku” miało na celu wypełnienie luki stworzonej przez zbyt wąskie pojęcie związku.(L. Gardocki, Najnowsze zmiany w Kodeksie karnym, Monitor Prawniczy 1995 r., nr.12, s.353).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27.10.1995 r. określił cechy związku jako: trwałe formy organizacyjne, oznaczone kierownictwo oraz określoną dyscyplinę członków. Grupa osób tworząc związek działa w urzeczywistnieniu określonych idei, założeń, programów, w ramach ustalonego wewnętrznego porządku i ustalonych struktur oraz uznając określone kierownictwo podporządkowując się ustalonej dyscyplinie

Uczestnicy opisanego porozumienia w okresie przygotowań do nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego wytworzyli trwałe formy organizacyjne na bazie przede wszystkim Komitetu Obrony Kraju i jego Sekretariatu, gdzie skupili działania planistyczne. Niewątpliwie wszyscy oni akceptowali kierownictwo gen. W. J. (1) - nie tylko jako ich przełożonego w oficjalnej hierarchii wojskowej, państwowej i partyjnej, ale także jako przywódcę tajnego porozumienia mającego na celu nielegalne wprowadzenie stanu wojennego. Z biegiem prowadzonych przygotowań w następstwie powołania oskarżonego C. K. (1), z inicjatywy W. J. jako Prezesa Rady Ministrów, na stanowisko Ministra Spraw Wewnętrznych związek uzyskał kontrolę nad wszystkimi uzbrojonymi formacjami, konieczną dla nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego. Hierarchia uczestników związku w strukturach aparatu państwa i partii była adekwatna do ich hierarchii w związku przestępczym.

Uczestnicy związku będąc najwyższymi dowódcami LWP i pełniąc wysokie funkcje w państwie i w partii nie musieli tworzyć odrębnych, rozbudowanych struktur związku przestępczego, gdyż mogli dla swoich celów przestępczych wykorzystywać istniejące struktury państwowe a zwłaszcza uzbrojone formacje podległe MON i MSW.

Odnosnie kwalifikowania związku, jako zbrojnego, w obu stanach prawnych uregulowanie pozostało niezmienione. W poglądach doktryny i orzecznictwa również nie nastąpiły istotne zmiany poza określeniem charakteru broni.

Za związek zbrojny uważa się taki „jeżeli występowanie z bronią w rękę jest przewidziane w organizacji związku (np. nielegalne bojówki) oraz jeżeli przynajmniej niektórzy jego uczestnicy posiadają broń.”(Komentarz do KK 1971 r. Jerzy Bafia). Inny zbliżony pogląd określa zbrojny charakter związku wówczas, gdy „zgodnie z programem

działalności związku , jego członkowie (przynajmniej niektórzy) są zaopatrzeni w broń palną , sieczną lub jakąkolwiek inną „ (Komentarz do KK z 1973 r I. Andrejw).

Zorganizowana grupa ma charakter zbrojny wówczas , gdy taka „organizacja” na stałe jest wyposażona w broń palną lub też zakłada ona używanie broni palnej w czasie dokonywania przestępstw.(Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 28.01.2002 r. II Ka 570/01)

W kontekście zaprezentowanych poglądów zważyć należy , że po pierwsze nie jest istotne, co oczywiste , że wszyscy uczestnicy zbrojnego związku będącego przedmiotem analizy w tej sprawie , jako generałowie, dysponowali osobistą bronią palną. O uznaniu tego związku za zbrojny decyduje fakt dysponowania siłami i środkami w postaci arsenałów broni , uzupełnionych zresztą w ostatnim okresie przed wprowadzeniem stanu wojennego z Czechosłowacji i NRD , przez resorty siłowe , którymi bezpośrednio kierowali członkowie związku gen. C. K. i gen. F. S. (1).

Przytoczone definicje związku zbrojnego wskazują , iż jego członkowie mają być w posiadaniu broni, co oznacza że kwestia własności owej broni nie ma żadnego znaczenia, gdyż opuszcza się nawet tzw. posiadanie zależne. Swoboda dysponowania bronią z racji dowodzenia resortami siłowymi jest w tym względzie wystarczająca. Celem użycia broni była realizacja nielegalnego wprowadzenia i kontynuowania stanu wojennego. Broń służyła głównie demonstracji siły, ale również zapewniała skuteczność dokonywania internowań, zatrzymań osób, pacyfikacji akcji strajkowych i demonstracyjnych. Była wręcz niezbędna do zrealizowania przestępczego celu.

Do przypisania przynależności do związku przestępczego wystarczy stwierdzenie , że podejrzany do takiej grupy przystąpił ze świadomością jej celu i form działania. Zmowa , czy porozumienie nie wymagają żadnych określonych form, sprowadzają się one jedynie do działania będącego wyrazem określonej świadomości i woli. Treścią woli jest chęć działania zgodnego z opisaną świadomością. (Komentarz do Kodeksu karnego pod redakcją J. Bafii z 1987 r.)

Reasumując całokształt poczynionych wyżej ustaleń faktycznych i prawnych Sąd nie miał żadnych wątpliwości, że oskarżony C. K. (1) przypisanym mu zachowaniem wyczerpał znamiona przestępstwa z art.258§2kk .

W ocenie sądu na tle sprawy niniejszej nie zachodzą, wbrew twierdzeniom oskarżonego, przesłanki kontratypu stanu wyższej konieczności przewidzianego w art.26 kk, wyłączającego przestępność czynu. Zważyć należy mianowicie, iż przesłanką tego kontratypu jest działanie w celu uchylecia bezpośredniego niebezpieczeństwa grożącego dobru prawnemu. Tymczasem z ustaleń faktycznych poczynionych w niniejszej sprawie, abstrahując od otwartego sporu odnośnie możliwych scenariuszy rozwoju sytuacji wewnętrznej w kraju, niewątpliwie wynika, że w momencie wprowadzania stanu wojennego nie było bezpośredniego zagrożenia zbrojną interwencją ze strony wojsk układu warszawskiego, którego państwa oczekiwały rozwiązania sytuacji w Polsce przez polskie władze. Wynika to przede wszystkim z analizy treści protokołów posiedzeń Biur Politycznych partii komunistycznych i innych dokumentów państw układu warszawskiego , tj. : Biura Politycznego KC KPZR , Sztabu Głównego Narodowej Armii Ludowej NRD, Premiera Niemieckiej Republiki Demokratycznej, Komunistycznej Partii Czechosłowacji , Komitetu Politycznego Węgierskiej Partii Socjalistycznej , Komitetu Politycznego Wykonawczego Centralnego Komitetu Rumuńskiej Partii Komunistycznej i Bułgarskiej Partii Komunistycznej a także sprawozdań z posiedzenia Komitetu Obrony Państw Członkowskich Układu Warszawskiego oraz z wyjaśnień S. K. (1) i świadków.

Również , ani z protokołów Biura Politycznego KC PZPR ani z protokołów obrad Rady Ministrów , ani z protokołu nadzwyczajnego posiedzenia Rady Państwa z dnia 13 grudnia 1981 r. nie wynika, aby kwestię ewentualnej obcej interwencji rozważano na tych forach . Jednoznacznie wskazywano na zagrożenie kontrrewolucją oraz działania opozycji .

Także z dokumentów dotyczących wprowadzenia stanu wojennego poczynawszy od „ Myśli przewodniej... „ a skończywszy na Uchwale Rady Państwa z 13 grudnia 1981 r. nie wynika , aby celem działania było uchYLECIE , czy uniknięcie bezpośredniego niebezpieczeństwa w postaci interwencji zbrojnej państw Układu Warszawskiego, czy Związku Radzieckiego. Ze wstępu do dokumentu „Myśl przewodnia ...” wynika , że jedynym celem wprowadzenia stanu wojennego „ jest odtworzenie naruszonego prawa konstytucyjnego, w tym głównie przywrócenie normalnego

rytmu pracy, porządku wewnętrznego i bezpieczeństwa publicznego, niezbędnego zaopatrzenia ludności oraz ogólnego ładu, dyscypliny i spokoju społecznego” (k.5769-5777). Natomiast z preambuły Uchwały Rady Państwa w powiązaniu z treścią przepisu dekretu o stanie wojennym, stanowiącego podstawę prawną podjęcia uchwały wynika, że „stan wojenny na całym terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wprowadza się ze względu na bezpieczeństwo państwa w razie poważnego narażenia lub naruszenia spokoju, ładu i porządku publicznego w kraju”.

Jeśli natomiast uznać, że tym niebezpieczeństwem, stanowiącym znamię kontratytu, były wskazane okoliczności w dotyczące sytuacji wewnętrznej, to wskazać należy, że stan wyższej konieczności zachodzi tylko wtedy, gdy „niebezpieczeństwa nie można inaczej uniknąć” przez co należy rozumieć, że ujemnych następstw niebezpieczeństwa nie da się inaczej uniknąć, jak tylko przez poświęcenie dobra chronionego prawem. Dopóki istnieje możliwość uniknięcia ujemnych następstw niebezpieczeństwa w postaci zniszczenia lub uszczuplenia dobra bez poświęcenia innego dobra chronionego prawem, dopóty poświęcenie takiego dobra nie jest realizacją stanu wyższej konieczności. (Komentarz do Kodeksu karnego pod red. K. Buchały i A.Zolla).

Zauważyć też należy, iż członkowie związku weszli w porozumienie mające na celu nielegalne wprowadzenie stanu wojennego najpóźniej już w marcu 1981r. Za datę początkową uznano datę podpisania dokumentów określających kierunek prac nad stanem wojennym, zainicjowanych przez członków związku. Zaś już w dniu 15 października tego roku Rada Ministrów, której Prezesem był wówczas W. J. (1) podjęła uchwałę o przedłużeniu o dwa miesiące służby wojskowej żołnierzy aktualnego poboru, co świadczy o tym, że była już ustalona przez członków związku data wprowadzenia stanu wojennego i faktyczne jego wprowadzenie w dniu 13 grudnia 1981r było funkcją nie bezpośrednio zagrożenia interwencją obcych wojsk lub bezpośrednio zagrożenia związanego z sytuacją zewnętrzną, a funkcją realizacji przyjętego uprzednio planu działania.

Na to, iż argument o zagrożeniu interwencją wojsk Układu Warszawskiego jest używany instrumentalnie ex post dla uzasadnienia wprowadzenia stanu wojennego, nie był natomiast faktycznie przyczyną podjęcia decyzji o jego nielegalnym wprowadzeniu, ani faktycznym motywem działania członków związku planujących jego wprowadzenie, wskazuje także to, iż, jak wynika z relacji członków Rady Państwa, w tym z zeznań świadków R. i K. oraz wyjaśnień oskarżonej E. K. (1), kwestia ta nie była ani przedstawiona przez gen. T. T. (1), referującego na posiedzeniu Rady Państwa w nocy z 12 na 13 grudnia 1981r wniosek Prezesa Rady Ministrów W. J. (1) o wprowadzenie stanu wojennego ani nie była w ogóle rozważana przez członków Rady Państwa w dyskusji poprzedzającej przyjęcie dekretów i podjęcie uchwały.

Faktycznym motywem działania członków związku przestępczego mającego na celu nielegalne wprowadzenie stanu wojennego było zachowanie obowiązującego systemu ustrojowego i osobistej pozycji w hierarchii aparatu państwa i partii, tym bardziej, że z materiału dowodowego zebranego w niniejszej sprawie, wynika, że władze państw Układu Warszawskiego, a w szczególności Związku Radzieckiego oczekiwały uspokojenia sytuacji w Polsce polskimi rękoma i dla osiągnięcia tego podejmowały również działania zmierzające do zmian personalnych w polskich władzach partyjnych oraz państwowych i wprowadzenia na najwyższe stanowiska konkurentów politycznych ekipy gen. W. J. (1).

Z tych względów oskarżonego C. K. (1), w ramach czynów zarzucanych mu w punktach I i II, Sąd uznał za winnego tego, że w okresie od 27 marca 1981 roku do 31 grudnia 1982 roku w W. i na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego jako Szef Wojskowych Służb Wewnętrznych oraz Minister Spraw Wewnętrznych wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami dopuścił się zbrodni komunistycznej w ten sposób, że brał udział w zorganizowanym związku przestępczym o charakterze zbrojnym mającym na celu popełnianie przestępstw polegających na pozbawianiu wolności poprzez internowanie i wykonywanie kar pozbawienia wolności orzeczonych za czyny niekaralne w czasie ich popełnienia oraz innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej, tajemnicy korespondencji oraz praw pracowniczych obywateli polskich, głównie skupionych w ruchu społecznym związanym z NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”, uczestnicząc w opracowaniu projektów aktów normatywnych oraz planów i harmonogramów działań organów władzy i administracji państwowej oraz mediów publicznych dotyczących nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego, następnie doprowadzając do nielegalnego

wydania dekretów z dnia 12 grudnia 1981 roku: „o stanie wojennym”, „o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego”, „o przebaczeniu i puszczaniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń” oraz podjęcia uchwały z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”, a następnie wykonując nielegalnie wydane powyżej wymienione dekrety i uchwałę z dnia 12 grudnia 1981 roku.

Zdaniem Sądu działania oskarżonego inkryminowane w obu postawionych mu zarzutach stanowią jeden czyn, który jest przestępstwem formalnym, trwałym udziału w związku przestępczym o charakterze zbrojnym, albowiem były następstwem jednego zamiaru obejmującego przygotowanie do nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego, doprowadzenie do nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego oraz administrowanie nielegalnie wprowadzonym stanem wojennym.

Tak opisany czyn wypełnia znamiona przestępstwa z art.258§2kk – w dacie orzekania i 276§2kk z 1969 r. – w czasie jego popełnienia w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016)

Nie znalazł natomiast potwierdzenia zarzut udziału w powyżej opisanym związku przestępczym oskarżonego S. K. (1). Jakkolwiek oskarżony S. K. (1) zaakceptował jako I Sekretarz KC PZPR wytworzoną w następstwie działań planistycznych zmierzających do wprowadzenia stanu wojennego prowadzonych z inicjatywy członków związku „Myśl przewodnią wprowadzenia stanu wojennego na terytorium PRL ze względu na bezpieczeństwo państwa”, to działaniu jego nie można przypisać cech przestępstwa brania udziału w związku przestępczym.

Jako datę początkową powstania związku wskazano datę 27 marca 1981 r. będącą dniem podpisania przez gen. W. J. (1) i zaakceptowania przez oskarżonego S. K. (1) dokumentów: „Myśl przewodnia wprowadzenia stanu wojennego na terytorium PRL ze względu na bezpieczeństwo państwa”, „Centralny plan działania organów politycznych władzy i administracji państwowej na wypadek konieczności wprowadzenia w PRL stanu wojennego”, „Ramowy plan działania sił zbrojnych w przypadku wprowadzenia stanu wojennego”.

Dokument „Myśl przewodnia...” zawierał zapis, iż „wprowadzenie stanu wojennego na terytorium całego państwa stanowi ostateczne - po wyczerpaniu wszystkich możliwych środków i metod politycznych- posunięcie państwa w obronie konstytucyjnych podstaw ustrojowych PRL, a jego jedynym celem jest odtworzenie naruszonego prawa konstytucyjnego, w tym głównie przywrócenie normalnego rytmu pracy, porządku wewnętrznego i bezpieczeństwa publicznego, niezbędnego zaopatrzenia ludności oraz ogólnego ładu, dyscypliny i spokoju społecznego”.(k.5769-5777)

S. K. (1) stwierdził, że w czasie sprawowania przez niego funkcji I Sekretarza KC PZPR stan taki nie nastąpił. Zaznaczyć należy, że właśnie w czasie sprawowania tej funkcji przez S. K. (1), w grudniu 1980 r. istniał stan oceniany zarówno przez oskarżonych, jak i świadków, jako budzący najwięcej obaw.

Wprowadzenie stanu wojennego, zgodnie z założeniami „Myśli przewodniej...” miało nastąpić w formie uchwały Rady Państwa a nadto dekretów regulujących jego skutki. Jak słusznie wskazał oskarżony K., z założeń tego dokumentu nie wynikał fakt wydania dekretów w czasie trwania sesji Sejmu. Nie wynikał również taki przebieg zdarzeń, jaki nastąpił a związany z antydatowaniem dekretów i uchwały a także sposobem doprowadzenia do uchwalenia tych aktów.

Akt ten określał kierunek przygotowania planów w sferze ekonomicznej, dyplomatycznej, komunikacyjnej, bezpieczeństwa i porządku publicznego, politycznej oraz wojskowej. Określał ograniczenia w zakresie praw konstytucyjnych obywateli. Wskazywał także, że akcje dotyczące internowań rozpoczną się po uchwaleniu i po wejściu w życie dekretu, lecz przed jego opublikowaniem. Z wyjaśnień gen. T. T. (1) wynikało, że dokumenty dotyczące stanu wojennego ulegały, w toku prac modyfikacjom.

Oskarżony K. natomiast w najostrzejszym wystąpieniu wskazywał na prace nad stanem wojennym w kierunku ograniczenia strajków, wzmocnienie działalności propagandowej. Jeszcze w dniu 15 września 1981 r. , w toku posiedzenia BP KC PZPR wskazywał, że jednym z rozwiązań sytuacji jest linia politycznej ofensywy a drugim stan wojenny. Rozważał różne argumenty i pod ich wpływem zgłaszał alternatywne rozwiązania, rozważał różne warianty działania . Retoryka gen. W. J. (1), gen M. M. (2) i gen. C. K. (1) była inna. Wskazali oni jednoznacznie na konieczność siłowego rozwiązania problemu (...) . Oskarżony gen. K. zapewniał, że w razie rozkazu wojsko użyje broni. Oskarżony S. K. dostrzegał poważne zagrożenie ze strony Solidarności. Uważał , że partia musi być przygotowana do zbrojnej obrony socjalizmu. Z tych wypowiedzi wynika, że te działania, które rozważał miały być przedsięwzięte w celu obrony, aby zabezpieczyć się przed nieprzygotowaną ewentualną konfrontacją .

Przestępstwo stypizowane z art.276kk można popełnić tylko z winy umyślnej. Zarówno udział w związku, jak i zakładanie lub kierowanie nim sprawca powinien objąć zamiarem bezpośrednim. Jednak ze względu na możliwą treść drugiego- obok woli- elementu umyślności , tj świadomości , należy dopuszczać w pewnym zakresie zamiar quasi-ewentualny. Za czyn z art.276§1kk może bowiem odpowiadać także ten, kto nie ma pewności co do celu związku, w którym bierze udział, lecz przewiduje , że jest nim przestępstwo. (C. S.. artykuł (...) 1997/2/16)

Przesłanką umyślności tego przestępstwa jest świadomość sprawcy co do przestępności związku (§1) i jego zbrojnego charakteru (§2) oraz chęć brania udziału w takim związku , zakładania go lub kierowania nin. Umyślność tego przestępstwa może również zachodzić wtedy, gdy sprawca nie jest pewien przestępnego celu lub zbrojnego charakteru związku, ale z taką ewentualnością się godzi. (Komentarz do KK pod redakcją: Andrejew, Świda , Wolter).

Oskarżony S. K. (1) nie działał, w ocenie sądu, z zamiarem nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego , który to zamiar charakteryzował od strony podmiotowej działania ustalonych członków związku . Oskarżony S. K. konsekwentnie też opowiadał się za politycznym rozwiązaniem sytuacji politycznej w kraju i nie zaakceptował podjęcia rozwiązań siłowych . Wyrazem tego było w szczególności to , że kiedy prace planistyczne zmierzające do wprowadzenia stanu wojennego prowadzone z inicjatywy członków związku dobiegały końca , między innymi sygnałem tego było przedłużenie o dwa miesiące służby wojskowej uchwałą Rady Ministrów z 15.10.1981 r., na posiedzeniu Biura Politycznego KC PZPR w dniach 16-18.10.1981 r. zrezygnował ze stanowiska I Sekretarza KC PZPR. Funkcję tę objął wtedy W. J. (1). Brak jest także podstaw do ustalenia , że oskarżony S. K. (1) akceptując , jako I Sekretarz KC PZPR w dniu 27 marca 1981 r. prace planistyczne nad przygotowaniem do wprowadzenia stanu wojennego obejmował swoją świadomością doprowadzenie do stanu wojennego w sposób nielegalny. Sam udział oskarżonego S. K. (1) w rozważaniu różnych wariantów rozwiązania sytuacji politycznej w kraju , w tym również ewentualnego wprowadzenia stanu wojennego , w sposób zgodny z Konstytucją PRL nie świadczy przecież o wzięciu przez tego oskarżonego udziału w tajnym porozumieniu mającym na celu rozwiązanie sytuacji politycznej w kraju poprzez zlikwidowanie ruchu społecznego skupionego wokół (...) na drodze wprowadzenia stanu wojennego w sposób nielegalny. Postawę oskarżonego S. K. (1) charakteryzuje jednoznacznie i dobitnie między innymi treść jego wystąpienia na spotkaniu przywódców państw członkowskich Układu Warszawskiego w dniu 5 grudnia 1980 r. , w którym charakteryzując na tym forum kryzysową sytuację w Polsce wskazywał, że właściwymi środkami są środki polityczne i kompromisowe przynoszące pozytywne rezultaty, w odróżnieniu od rozwiązań siłowych , przy czym wspominając również o fakcie przygotowywania przedsięwzięcia dotyczącego stanu wojennego , charakteryzował je jednoznacznie , jako zgodne z Konstytucją(k.3700, 3701 i 3705).

Uznając zatem , iż oskarżony S. K. (1) nie wyczerpał znamion udziału w związku przestępnym o charakterze zbrojnym Sąd uniewinnił go od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Stwierdzając natomiast winę oskarżonego gen. C. K. (1) w zakresie przypisanego mu czynu również rozważyć należało kwestię przedawnienia jego karalności.

W tym przypadku , podobnie , jak odnośnie czynu zarzucanego E. K. (1) , również należało ocenić charakter zarzucanego mu czynu w aspekcie art. w art.108§ 2kk z1969 r. , wprowadzonego nowelą z 12 lipca 1995 roku, która weszła w życie 20 listopada 1995 roku. W myśl tego przepisu bieg terminu przedawnienia umyślnych przestępstw

przeciwko życiu, zdrowiu, wolności lub wymiarowi sprawiedliwości, zagrożonych karą pozbawienia wolności powyżej 3 lat, popełnionych przez funkcjonariuszy publicznych w okresie od 1 stycznia 1944 roku do 31 grudnia 1989 roku w czasie lub w związku z pełnieniem ich funkcji rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 1990 roku.

Czyn przypisany oskarżonemu zagrożony był karą do 8 lat pozbawienia wolności i polegał na tym, że będąc funkcjonariuszem państwa komunistycznego jako Szef Wojskowych Służb Wewnętrznych oraz Minister Spraw Wewnętrznych wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami dopuścił się zbrodni komunistycznej w ten sposób, że brał udział w zorganizowanym związku przestępczym o charakterze zbrojnym mającym na celu popełnianie przestępstw polegających na pozbawianiu wolności poprzez internowanie i wykonywanie kar pozbawienia wolności orzeczonych za czyny niekaralne w czasie ich popełnienia oraz innych przestępstw przeciwko wolności, a nadto naruszaniu nietykalności cielesnej, tajemnicy korespondencji oraz praw pracowniczych obywateli polskich, głównie skupionych w ruchu społecznym związanym z NSZZ „Solidarność”, uczestnicząc w opracowaniu projektów aktów normatywnych oraz planów i harmonogramów działań organów władzy i administracji państwowej oraz mediów publicznych dotyczących nielegalnego wprowadzenia stanu wojennego, następnie doprowadzając do nielegalnego wydania czterech dekretów z dnia 12 grudnia 1981 roku w tym „o stanie wojennym, oraz podjęcia uchwały z dnia 12 grudnia 1981 roku „w sprawie wprowadzenia stanu wojennego ze względu na bezpieczeństwo państwa”, a następnie wykonując nielegalnie wydane powyżej wymienione dekrety i uchwałę z dnia 12 grudnia 1981 roku. Charakter tego czynu, polegającego na wzięciu udziału w zorganizowanym związku przestępczym o charakterze zbrojnym mającym na celu popełnienie przestępstw przeciwko prawom konstytucyjnym obywateli polskich, w tym przede wszystkim wolności, spełniał również warunek odnoszący się do charakteru czynu, określony w rozważanym przepisie.

W omawianym przypadku – art.105 par.1pkt.2 kk z 1969 r., stanowił, że czyny stanowiące występki zagrożone karą pozbawienia wolności przekraczającą 5 lat, co do których nie wszczęto postępowania, przedawniają się z upływem 10 lat od daty ich popełnienia, przy czym ich bieg rozpoczyna się z datą 1 stycznia 1990r.

Uchwalenie ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016), która weszła w życie 18 grudnia 1999 r., a która w art.4ust. 1a określiła terminy przedawnienia zbrodni komunistycznych, innych niż zbrodnia zabójstwa, na 30 lat, powoduje, iż czyn ten nie uległ przedawnieniu. Przy czym bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się z datą 1 sierpnia 1990 r.

Warunkiem zastosowania tych przepisów jest ustalenie, że czyn został popełniony przez funkcjonariusza państwa komunistycznego w okresie od września 1939 r. do dnia 31 lipca 1990 r. i polegał na stosowaniu represji lub innych form naruszania praw człowieka wobec jednostek lub grup ludności bądź został popełniony w związku z ich stosowaniem i stanowił przestępstwo według polskiej ustawy karnej obowiązującej w czasie jego popełnienia.

Art.2 ust.2 ustawy zawiera definicję funkcjonariusza państwa komunistycznego, stwierdzając że jest to funkcjonariusz publiczny, a także osoba, która podlegała ochronie równej ochronie funkcjonariusza publicznego, w szczególności funkcjonariusz państwowy oraz osoba pełniąca funkcję kierowniczą w organie statutowym partii komunistycznych.

Oskarżony pełnił funkcje Szefa Wojskowych Służb Wewnętrznych oraz Ministra Spraw Wewnętrznych. To wypełnia warunki określone w cytowanym przepisie.

Czyn natomiast polegał na stosowaniu represji i innych form naruszania praw człowieka, w tym wolności, czego dowodzi jego opis.

W tych warunkach stwierdzić należy, że karalność czynu zarzucanego oskarżonemu nie uległa przedawnieniu.

Stwierdzając fakt popełnienia przez oskarżonego C. K. (1) przestępstwa Sąd zważył, że, zgodnie z dyrektywą zawartą w art.4 § 1 kk w przypadku, gdy w dacie orzekania obowiązuje ustawa inna niż w czasie popełnienia przestępstwa, stosuje się ustawę nową, jednakże należy stosować ustawę obowiązującą poprzednio, jeżeli jest względniejsza dla sprawcy. W okresie między popełnieniem czynu a datą orzekania nastąpiła zmiana ustawy Kodeks karny, zaś każda z wchodzących w grę ustaw była dwukrotnie, w zakresie stosownych przepisów, nowelizowana. Czyn z art.276§2kk

zagrożony był karą pozbawienia wolności od roku do lat 8. Art.258 § 2kk przewidywał sankcję od 3 miesięcy do lat 5. Dopiero ostatnia nowelizacja tego przepisu , z dnia 16 kwietnia 2004 r., wprowadziła sankcję od 6 miesięcy do lat 8 pozbawienia wolności.

Najwzględniejszym dla sprawcy był przepis art.258§2 kk w brzmieniu sprzed nowelizacji ustawą z dnia 16 kwietnia 2004r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 93, poz. 889)

Z tych względów Sąd skazał oskarżonego z art. 258 § 2 kk w brzmieniu sprzed nowelizacji ustawą z dnia 16 kwietnia 2004r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 93, poz. 889) w zw. z art. 4 § 1 kk i w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 1998, Nr 155, poz. 1016)

Wymierzając karę oskarżonemu C. K. (1) Sąd miał na względzie znaczny stopień jego winy i szczególnie wysoką społeczną szkodliwość przypisanego mu czynu wyrażającą się charakterem i celem związku przestępczego , w którym wziął udział oraz rozmiarem szkód i krzywd będących następstwem przypisanego mu czynu. Owe krzywdy i szkody do tej pory są przedmiotem postępowań odszkodowawczych przeciwko Skarbowi Państwa.

Na korzyść oskarżonego Sąd uwzględnił jedynie jego uprzednią niekaralność.

Biorąc pod uwagę wszystkie wskazane okoliczności Sąd wymierzył oskarżonemu karę 4 lat pozbawienia wolności , podczas , gdy górna granica ustawowego zagrożenia wynosi 5 lat .

Kara orzeczona w tym wymiarze podlega na mocy art. 5 ust. 1 pkt. 1 lit. a ustawy o amnestii z dnia 7 grudnia 1989 r. (Dz.U. Nr 64 poz. 390) złagodzeniu o połowę, tj. do 2 lat;

Wykonanie tak orzeczonej kary pozbawienia wolności na podstawie art. 69 § 1 i 2 kk oraz art. 70 § 1 pkt. 1 kk warunkowo zawieszono na okres 5 lat próby.

Podstawą takiego rozstrzygnięcia jest wiek i stan zdrowia oskarżonego C. K. (1).

Dla obrońców oskarżonego S. K. (1) zasądzono wynagrodzenie tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej mu z urzędu.

Stosownie do treści art.627kpk zasądzono koszty sądowe od oskarżonego C. K. (1) , zaś oskarżonych E. K. (1) i S. K. (1) , stosownie do treści art.632 ust.2 kpk zwolniono od ich ponoszenia.